

RAUMAN KESKUSTAAJAMAN KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

Osa 2: Kulttuuriympäristöt

Pekka Piiparinen 2014

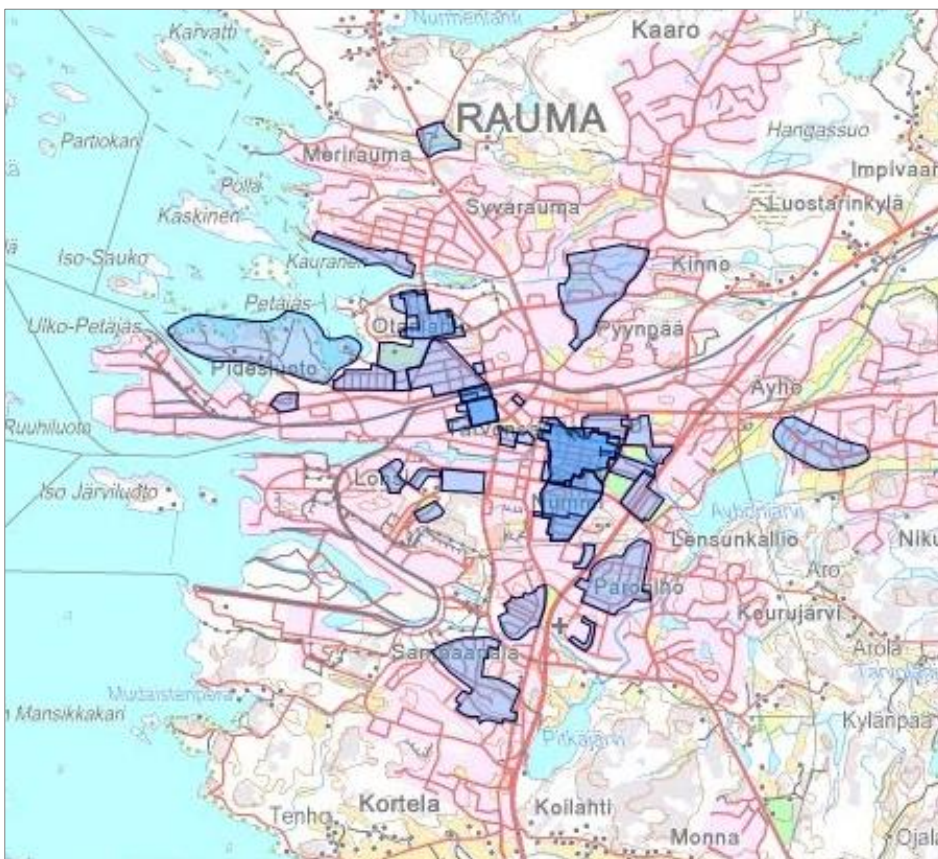

Satakunnan Museo

JOHDANTO

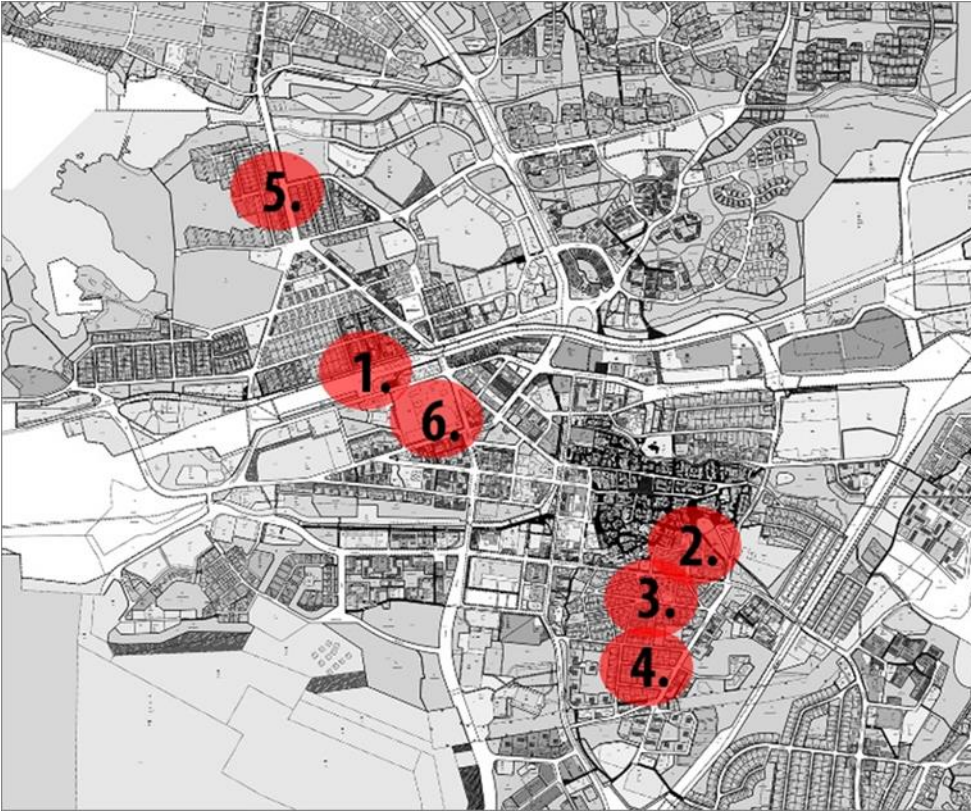
Seuraavassa esitetään listaus Rauman keskustaajaman merkittävistä kulttuuriympäristöistä. Niistä paikallisesti merkittävät alueet (24 kpl) on inventoitu tässä selvityksessä. Alueiden valinnan ovat tehneet yhdessä Pekka Piiparinen ja rakennustutkija Liisa Nummelin Satakunnan Museosta. Lisäksi luetteloon on koottu tiedot Rauman keskustaajaman maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristöistä. Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (24 kpl) on luetteloitu Satakuntaliiton teettämässä Satakunnan rakennusperintö 2005 -selvityksessä ja huomioitu Satakunnan maakuntakaavassa (ympäristöministeriö vahvistanut 30.11.2011) ja valtakunnallisesti merkittävät (5 kpl) Museoviraston tekemässä RKY 2009 -inventoinnissa. RKY 2009 -inventointi on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Kunkin alueen kohdalla on mainittu sen arvoluokka.

Kaikki Rauman keskustaajaman valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt on huomioitu myös Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan rakennusperintö 2005 -selvityksessä. Alueiden rajauksissa on kuitenkin joissakin tapauksissa eroavaisuuksia. Eroavaisuuksia on käsitelty aluekuvausten yhteydessä.

Keskustaajaman valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Kartta Pakki -tietokanta.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt

1. Rauman rautatieasemanseutu (asemarakennus ja makasiinit)
2. Onnela (Rauman asuinalueet)
3. Nummi (Rauman asuinalueet)
4. Asevelikylä (Rauman asuinalueet)
5. III kaupunginosa (Rauman asuinalueet)
6. Rauman seminaari

Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt

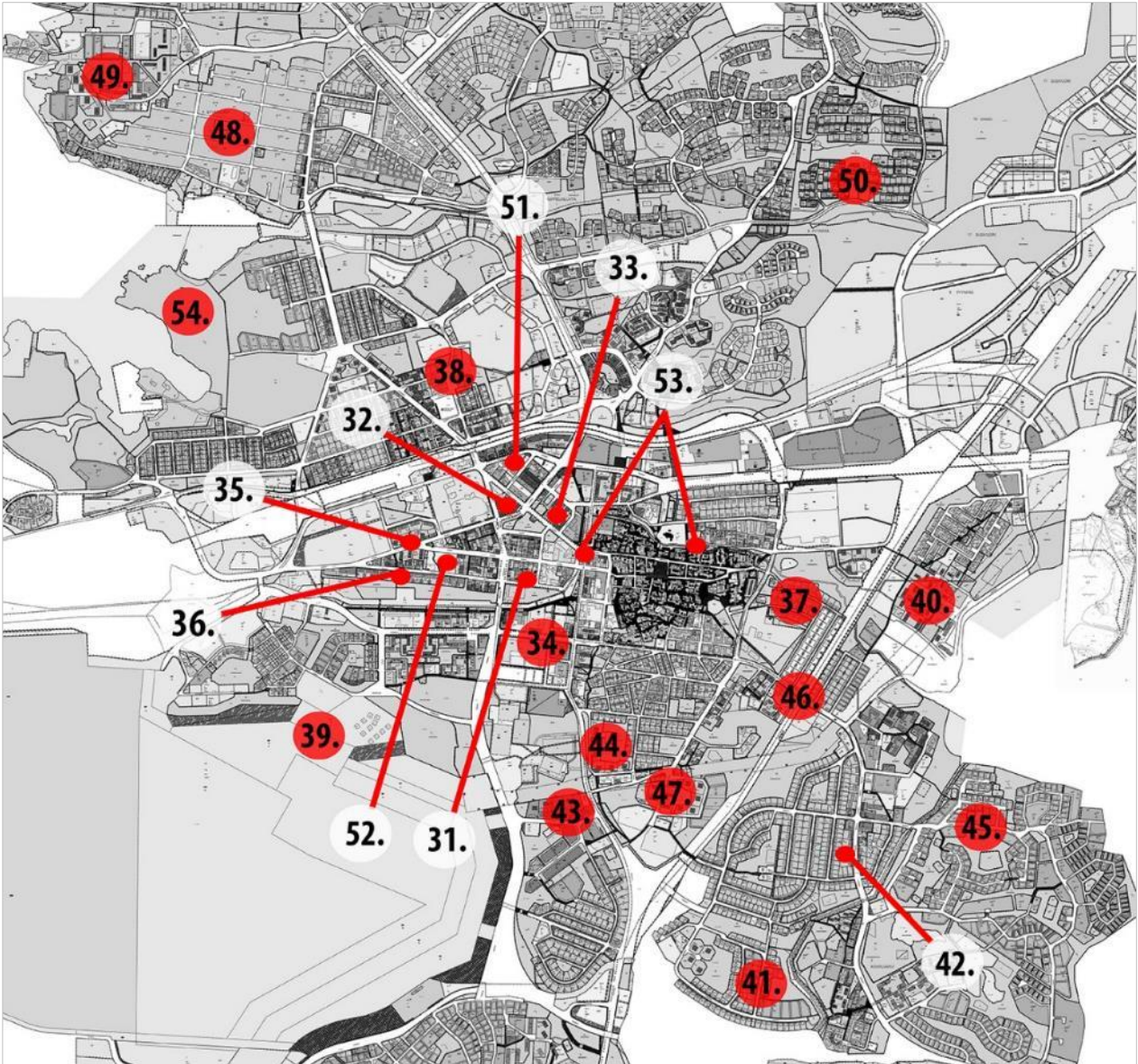
7. Tehtaankatu
8. Tarvonsaari (Kalliokadun puutalot kortteleissa 213 ja 219)
9. Ilvaninkadun ja Satamakadun välinen alue
10. Omakotialueet, osa E (Pormestarinhaka)
11. Kukonkarin alue
12. Komppi
13. Lonsi
14. Männistö
15. III kaupunginosa, Urheilukatu, Saaristokatu, Rauhankatu ja Rautatienkatu
16. Omakotialueet, osa D (Pidesluoto)
17. Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A ja osa B
18. Omakotialueet, osa B (Paroalhon pohjoisosa)
19. Omakotialueet, osa G (Osa Paroalhon eteläosasta)
20. Omakotialueet, osa C (Polarin eteläosa)

- 21. Omakotialueet, osa A (Sampaanalalan pientaloalue)
- 22. Hirsikadun rivitaloalue
- 23. Sinisaaren asuntoalue
- 24. Syvärauma, koulut ja ympäristö (Purjentijankatu)
- 25. Vanha-Lahden kartano
- 26. Kinno ja Pikku-Kinno
- 27. Tornelankujan asuntoalue
- 28. Kuumesairaala ja aluesairaalan alue
- 29. Kaupungintalo (ent. WPK:n talo), (virastorakennukset korttelissa 218)
- 30. Petäjästen, Otalahden ja Syväraumanlahden ja lähisaaren huvilat

Paikallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt

- 31. Osat kortteleista 212 ja 213
- 32. Kortteli 225
- 33. Osa korttelista 227

Selvityksen pääpaino on uusien paikallisesti arvokkaiden alueiden esittämisellä yleiskaavaa varten. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus, visualisointi Pekka Piiparinen

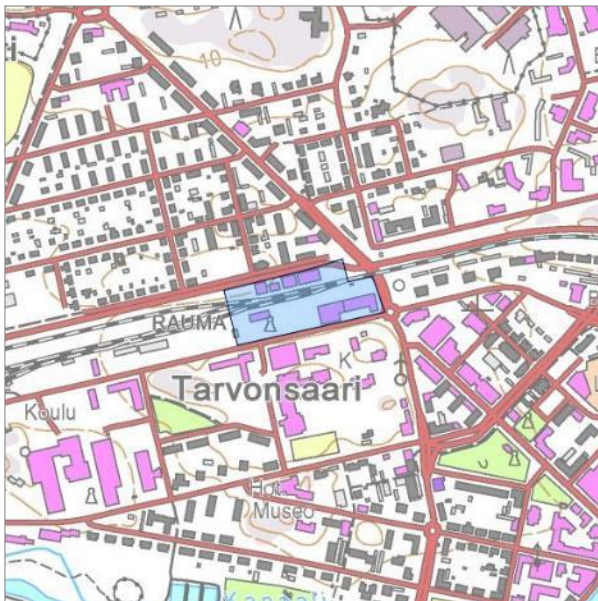
- 34. Aittakarinkadun ja Alfredinkadun risteysalueen puutalot
- 35. Satamakadun kerrostalot
- 36. Kanavakadun länsipään asuinkerrostalot
- 37. Korttelit 175, 110, 103, 104 (Polttimonkatu ja Tornikatu)
- 38. Kaivospuistontien alue
- 39. Metsäteollisuuden yhdyskunta
- 40. Lajon kerrostaloalue
- 41. Paroalhon eteläosan 1960-luvun alueet
- 42. Monnankadun 1970-luvun kerrostalot
- 43. Polarin 1970-luvun kerros- ja rivitalot
- 44. Töyryntien kerrostalot
- 45. Kourujärven 1960-luvun pientaloalue

46. Lensunkadun pienkerrostalot
47. Nummenvaheen asuinkerrostalot
48. Syvärauman ydinalueet
49. Merirauma
50. Vesiniitun eteläosa
51. Tehtaankadun varren tehdas- ja varastorakennukset
52. Merimuseo ja sen ympärillä oleva puisto
53. Kanali
54. Fåfånga

Tutkitut, mutta arvoalueiden ulkopuolelle jätetyt:

55. Kourujärven koulu ja 1970-luvun pientalot
56. Lajon pientaloalue
57. Sampaanalalan kerrostaloalue
58. Tuulensuun kerrostalot

1. Rauman rautatieasemanseutu (asemarakennus ja makasiinit)

Kuvaus

Rauman rautatieasemarakennus on hyvä esimerkki tyyllisesti uusrenessanssia edustavista asemista 1890-luvulta. Asema-alueella on sen lisäksi talousrakennus ja asemapuisto. Asemaa vastapäätä radan toisella puolella on poikkeuksellisen komea ja yhtenäinen tavaramakasiinirivistö. Varastot ovat rautatiealueella, mutta yksityisten liikkeiden rakennuttamia. Valtakadun päätteessä oleva SOK:n Rauman konttori- ja varastorakennus kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosvalikoimaan.¹

*Uusrenessanssi tyylinen Rauman vanha asemarakennus.
Kuva Pekka Piiparinen (2014)*

¹ www.rky.fi Rauman rautatieasemanseutu. Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Alue sijaitsee sekä radan pohjois- että eteläpuolella. Kuva © 2011 Blom

Varastorakennukset ovat lähes kiinni Rauman satamaväylässä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Rauma-Peipohja rautatie valmistui 1897 kun Rauman kaupunki rakennutti yksityisesti 48 km pitkän rataosuuden. Rauman asemarakennus ja siihen liittyvä ulkorakennus sekä nyttemmin purettu veturitalli valmistuivat samana vuonna. Rautatieasema on runsaasti koristeltu uusrenessanssirakennus.² Asemarakennuksen pohja ja huonejako on Oulun rataosan IV luokan aseman tyyppi n:o 2 piirustusten mukainen. Rakennuksessa oli alkujaan asemahuone ja asuinhuoneet. 1900 G. Strömberg laati muutospiirustukset, joiden mukaisesti rakennus vuorattiin 1907 ja länsipäättyyn rakennettiin mansardikattoinen poikkipääty 1912. Rakennus on pääosin säilyttänyt alkuperäisen asunsa. Sisätiloja on muutettu.³

² Pakki-tietokanta (Rautatien asemarakennukset ja makasiinit, Karjalankatu 17); Uusi-Seppä 2012, 316-317.

³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Ratapihan pohjoispuolella on neljä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa rakennettua varastorakennusta. Niiden julkisivut on vuorattu uusrenessanssi- ja jugendhenkisesti. Rakennusten sisätiloissa näkyvät hienot hirsiset välipohja- ja kattorakenteet. Rakennusryhmä on varastojen korkeuseroista huolimatta yhtenäinen.

Rauman ratapihan tuntumaan SOK:n rakennuttama ja Erkki Huttusen ja Valde Aulangon suunnittelema vaaleaksi rapattu funktionalistinen-rakennus valmistui 1931. SOK:n oman tavaraliikenteen kasvun myötä keskusjärjestö perusti vilkkaimmille osuuskauppaseuduille sivukonttoreita, jotka toimivat alueellisina SOK:n "edustustoina". Arkkitehti Erkki Huttunen oli SOK:n rakennusosaston palveluksessa vuodet 1928-41, vuodesta 1939 sen johtajana. Hän suunnitteli eri puolille Suomea myymälöitä, konttorirakennuksia ja teollisuuskiinteistöjä ja oli luomassa koko maahan ulottuvaa SOK:n arkkitehtuurin virtaviivaista ja modernia tyyliä.

Arvoluokitus

Valtakunnallinen

Rauman liikennehistoriasta kertova alue liittyy läheisesti myös kaupungin elinkeinohistoriaan. Alueen rakennukset muodostavat yhtenäisen toiminnallisesti toisiinsa liittyneen kokonaisuuden. Alueen rakennuksilla on myös rakennushistoriallista ja rakennustaiteellista arvoa. Modernismin merkkiteoksiin kuuluva Valtakulman rakennus on huomioitu myös yksittäiskohteena Satakunnan maakunta-kaavassa.

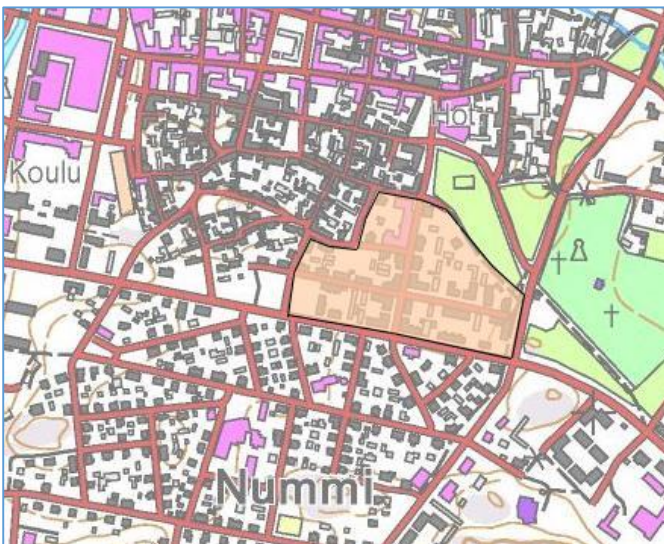
Muutoksensietokyky

Alueen kaikki rakennukset on suojeltu asemakaavoilla. Asemakaavoissa on huomioitu alueen arvot.

Inventointitilanne

Rakennuksia ei ole inventoitu.

2. Onnela (Rauman asuinalueet)

Kuvaus

Vanhan Rauman kyljessä, sen eteläpuolella sijaitsevan Onnelan ensimmäinen asemakaava valmistui 1876, asuintalot ovat 1800-luvun lopulta 1920-luvulle. Puset asuinrakennukset sijaitsevat katujen varsilla, ulkorakennukset tonttien takaosassa, tontteja kiertää lauta-aita. Alueen täydennysrakentaminen on tehty taitavasti.

Historia

Onnelan historia liittyy Rauman kaavoittamiseen ruutukaavakaupungiksi 1800- ja 1900-lukujen taitteessa ja Onnelassa näkyy tämän tavoitteen toteutumia. Onnelan kaava perustuu

Henrik Wahlroosin vuonna 1876 laatimaan ruutukaavaan, joka oli suunniteltu peittämään myös nykyinen Vanha Rauma. Kaavan myötä kaupungin etelärajaksi tuli Eteläkatu, jonka varrella ovat myös alueen vanhimmat rakennukset 1800-luvun lopulta.⁴

⁴ Uusi-Seppä 2012, 318-319.

1800-luvun lopun uusrenessanssirakennusten rinnalle – joiden suunnittelijoina olivat Arvi Forsman ja John Lindegren – nousi 1900-luvun kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana jugend-henkiä taloja. Näiden suunnittelusta vastasi pääasiassa Arvi Leikari-Forsman. Onnelaa täydennettiin myös 1920-luvulla,⁵ jolloin valmistui yhdeksän rakennusta. Niiden suunnittelijoina olivat W. Williams, M. Isaksson, Kaarlo Wirtanen ja Kaino Kari.⁶ Onnelan rakennuskanta edustaa pääasiassa 1920-lukua.⁷

Vuonna 1983 Rauman kaupungin kaupunkisuunnittelulautakunnan toimesta kaupungin vanhoille asuinalueille laadittiin korjaus- ja rakentamistapaohjeet. Onnela kuului niihin alueisiin, joita ohjeistus koski.⁸

Arvoluokitus

Valtakunnallinen

Yhdessä Nummen alueen kanssa se on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Lisäksi alue on osa Vanhan Rauman suojavyöhykettä.⁹ Onnelan korttelirakenne ja rakennuskanta on säilynyt pitkälle alkuperäisenä. Alue kertoo merkittävältä osin Rauman suunnitteluhistoriasta ja kaupungin asemakaava-alueen ja asutuksen laajentamistoimista 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Onnelan historiallista arvoa nostaa sijainti Vanhan Rauman kupeessa - alueen voidaan katsoa olevan osa vanhan kaupungin historiallista kokonaisuutta: Onnelan rakentamisen tapa jatkoi Vanhan Rauman pitkää perinnettä. Vanha Rauma, Onnela, Nummen alue ja tämän eteläpuolella oleva Asevelikylä kertovat yhdessä puurakentamisen raumalaisesta ja suomalaisesta historiasta 1700-luvulta 1950-luvulle saakka.

Onnelan alue sijaitsee Vanhan Rauman kupeessa sen kaakkoispuolella. Kuva © 2011 Blom

⁵ Uusi-Seppä 2012, 318-319.

⁶ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 139.

⁷ Rauma, yhtenäiset asuinalueet.

⁸ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

⁹ Uusi-Seppä 2012, 318-319.

Naulan-

katu kertoo, miten aleen nykyisessä ilmeessä vaikuttaa ruutukaava-asemakaavasuunnittelu. Katunäkymästä voidaan myös huomata, miten onnistuneesti Onnelan aluetta on täydennysrakennettu lähihistorian aikana. Kuva Pekka Piipari-nen (2014)

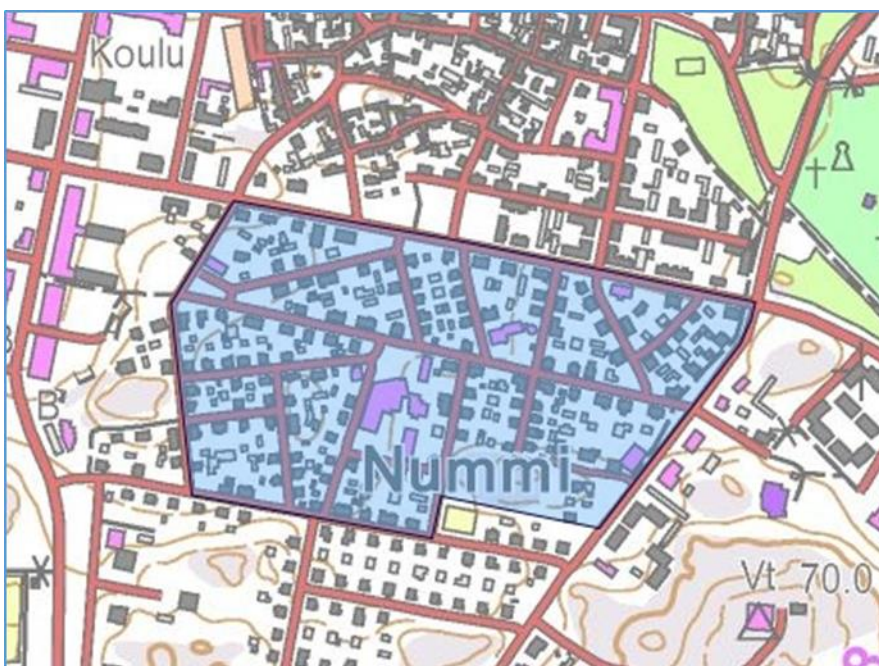
Muutoksensietokyky

Alueen muutoksensietokyky on pieni. Täydentävä rakentaminen on sopeutettava poikkeuksellisen hyvin olemassa olevaan rakennuskantaan ja rakenteisiin. Alkuperäisiin rakennuksiin ei saa toteuttaa laajentavia osia.

Rakennusinventointitilanne

Joukio & Niukko, Satakunnan Museo: Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi 2013. Alueelta on inventoitu yhteensä 23 rakennusta.

3. Nummi (Rauman asuinalueet)

Kuvaus

Nummen ensimmäinen asemakaava valmistui 1915. Tonttien koon mukaan vaihtelevan kokoiset puutalot 1910-20-luvuilta on toteutettu mallipiirustusten mukaan ja piha tonteille annettujen määräysten mukaan. Talot ovat kadun varressa pienen etupihan erottamina.

Historia

Nummen alue syntyi työväestön asuntopulan ratkaisemiseksi. Vuonna 1914 Rauman kaupunginvaltuusto varasi Turun tullin alueelta Nummen alueen, josta se alkoi luovuttaa tontteja työväestölle. Toimenpide oli merkittävin aikansa Rauman asuntopulan lievittäjä.¹⁰ Myöhemmin kaava-alueetta laajennettiin.¹¹

Nummen asemakaava laadittiin vuonna 1915 ja sen suunnitteli kaupungin rakennuskonttori. Kaavassa katulinjat laitettiin noudattamaan osittain maastoa ja vanhoja polkujen paikkoja. Alueelle sai rakentaa omakotityyppisiä taloja, joiden koko oli sidottu tontin kokoon.¹² Aidoista, porteista, ulkorakennuksista ja tontin istutuksista annettiin määräyksiä vuokrasopimuksissa ja erityisessä rakennusjärjestyksessä.¹³

Rakennukset oli toteutettava mallipiirustuksia käyttäen ja tätä rakentamisen suunnittelutapaa noudatettiin 1910- ja 1920-luvuilla.¹⁴ Alueen mallipiirustuksia laativat vuonna 1916 M. Isaksson (4 yhden perheen taloa ja 4 kahden perheen taloa), vuonna 1917 Arvi Leikari (yhden ja kahden perheen taloja), vuosina 1921-1928 W. Williams, K. Virtanen ja K. Kari.¹⁵ Rakentamisen ajankohdasta johtuen alkuvaiheen taloissa on paljon myöhäisen jugendin ja 1920-luvun klassismin vaikutteita.¹⁶

Vuoden 1978 seutukaavainventoinnissa todettiin, että rakennuksia on muutettu uusimalla ulko- vuorauksia, kateaineita ja ikkunoita.¹⁷ Vuonna 1983 Rauman kaupungin kaupunkisuunnittelulautakunnan toimesta kaupungin vanhoille asuinalueille laadittiin korjaus- ja rakentamistapaohjeet.

Nummi kuului niihin alueisiin, joita ohjeistus koski.¹⁸

Nummen alue liittyy kaupunkirakenteellisesti läheisiin Onnelan ja Asevelikylän alueisiin. Kuva © 2011 Blom

¹⁰ Heino 2002, 191.

¹¹ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 140.

¹² Uusi-Seppä 2012, 319.

¹³ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 140.

¹⁴ Uusi-Seppä 2012, 319.

¹⁵ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 140.

¹⁶ Uusi-Seppä 2012, 319.

¹⁷ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 140.

¹⁸ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuinalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

Isokatu halkaisee Nummen alueen itä-länsi -suunnassa ja sitä voidaan pitää alueen pääväylänä. Pekka Piiparinen (2014)

Rauman kaupunkia kuvattu vesitornista vuonna 1929. Etualalla Nummen aluetta. Kuva Rauman kaupunginmuseo

Arvoluokitus

Valtakunnallinen, yhdessä viereisen Onnelan alueen kanssa (RKY 2009). Osoitettu Satakunnan maakuntakaavassa merkittävänä kulttuuriympäristönä.

Osa Nummen alueesta kuuluu Vanhan Rauman suojavyöhykkeeseen.

Nummi on edustava esimerkki oman aikansa tyypillisistä suomalaisista asuinalueista. Nummen alue on yhtenäinen samanaikaisen rakentamisen, yhtenäisten suunnitelmien ja materiaalien ansiosta. Alueen rakenne ja rakennuskanta - kadut, tontit, asuinrakennukset, pihat ja ulkorakennukset - ovat säilyneet rakentamisaikansa mukaisina, eheinä ja yhtenäisinä, vaikka joissakin kohdin korjaukset ovat synnyttäneet kirjavuutta. Rakennukset on sijoitettu tonteille samalla tavalla, yleensä asuinrakennus lähelle katua, piharakennukset tontin takaosaan, katurajalla on yleensä pensas- tai puuaita ja portti, pihan istutukset ovat reheviä.

Muutoksensietokyky

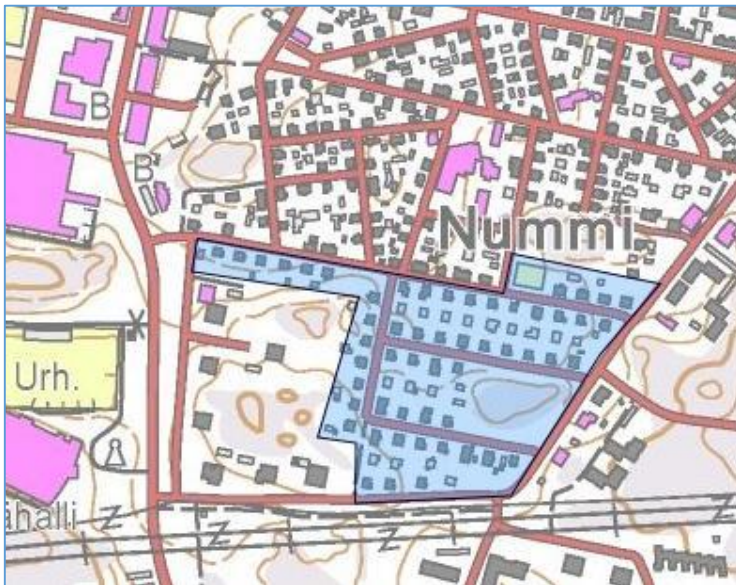
Alueen rakennukset ja yhdyskuntarakenne on säilynyt pitkälle alkuperäisessä asussa tai alkuperäisyyttä on vaalittu hyvin. Tämän vuoksi Nummen muutoksensietokyky on pieni. Täydentävä rakentaminen on sopeutettava poikkeuksellisen hyvin olemassa olevaan rakennuskantaan ja rakenteisiin.

Alueelle on laadittu korjausohjeisto vireillä olevan asemakaavan muutostyön yhteydessä (Jyrki Yrjölä 2012).

Rakennusinventointitilanne

Jyrki Yrjölä, Satakunnan Museo: Nummen rakennusinventointi 2010-11.

4. Asevelikylä (Rauman asuinalueet)

Kuvaus

Nummen eteläpuolella Asevelikylässä, puiset, usein rapatut, asuinrakennukset ovat yleensä Helena Vainion 1953-54 suunnittelemia. Katujen nimistö, kuten Kollaankatu, viittaa alueen syntyhistoriaan.

Historia

Asevelikylä on rakennettu Väinö Tuukkasen laatiman ja vuonna 1950 vahvistetun asemakaavan pohjalta. Sinne 1960-luvulla muutettu asemakaava salli asuinrakennuksien jatkamisen pihanpuoleisella siivellä.¹⁹ Kokonaisuus muodostuu lähes täysin 1940- ja 1950-lukujen omakotitaloista.²⁰

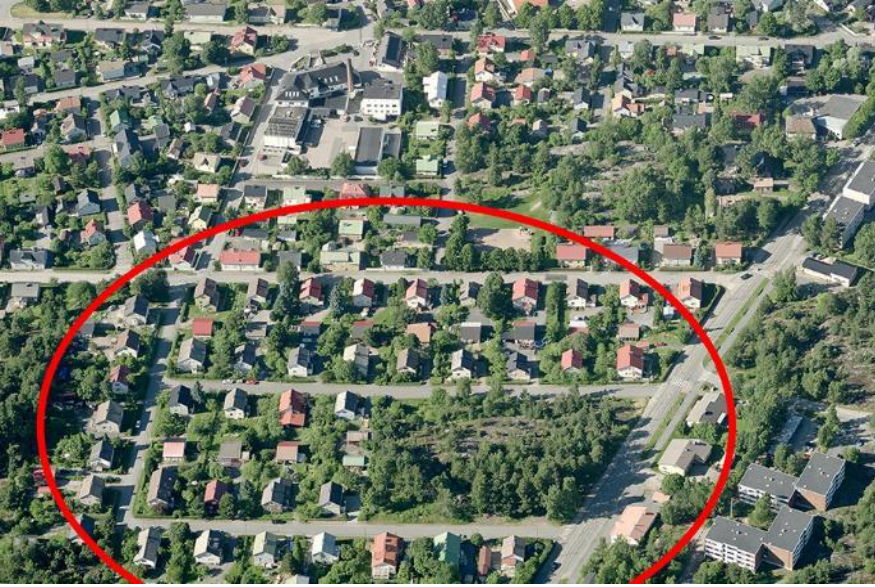
Rauman vuoden 1983 korjaus- ja rakentamistapaohjeessa on myös Asevelikylää koskevat ohjeet.²¹ Mahdollisesti ohjeiden vuoksi sekä alueen että yksittäisen rakennusten ilme on yhä hyvin alkuperäinen.

¹⁹ www.rky.fi . Rauman asuinalueet.

Asunto-ohjelmaan liittyvä saneeraussuunnitelman tavoiteosa. Rauma 1979. Ristiriita tulee vastaan siinä, että mikäli kaava on vahvistettu vuonna 1950 ja aluetta on alettu toteuttamaan jo 1940-luvulla.

²⁰ Rauman kaupungin kaavoituksen kartat, joissa määriteltä rakennusten ikäjakaumat vuosikymmenittäin. Vuonna 1983 laadittu korjaus- ja rakentamistapaohjeistus toteaa, että alueen ensimmäinen asemakaava olisi vuodelta 1950. Koska aluetta on alettu rakentamaan jo 1940-luvulla, tätä tietoa ei voida pitää paikkansapitävänä.

²¹ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuinalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

Arvaluokitus

Alue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä Rauman asuinalueet (RKY 2009). Vanha Rauma, Onnela, Nummen alue ja tämän eteläpuolella oleva Asevelikylä kertovat yhdessä puurakentamisen raumalaisesta ja suomalaisesta historiasta 1700-luvulta 1950-luvulle saakka. Kaupunkikuvallisesti alue on yhtenäinen jälleenrakennuskauden kokonaisuus.

Asevelikylä jatkaa puurakentamisen perinnettä Vanhalta Raumalta Nummen alueen kautta etelään. Kuva © 2011 Blom

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muutoksensietokyky

Alue ei kestä täydentämISRakentamista kuin piharakennusten osalta. Näidenkin olisi sopeuduttava olemassa olevaan rakennuskantaan.

Muuta

Vaikka Asevelikylä on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, puuttuu alueelta rakennus- ja myös aluetasoinen inventointi.

Kohde on nimetty Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa nimellä ”Omakotialueet, osa F”. Jatkossa alueen nimi tulisi vaihtaa esimerkiksi ”Asevelikyläksi”.

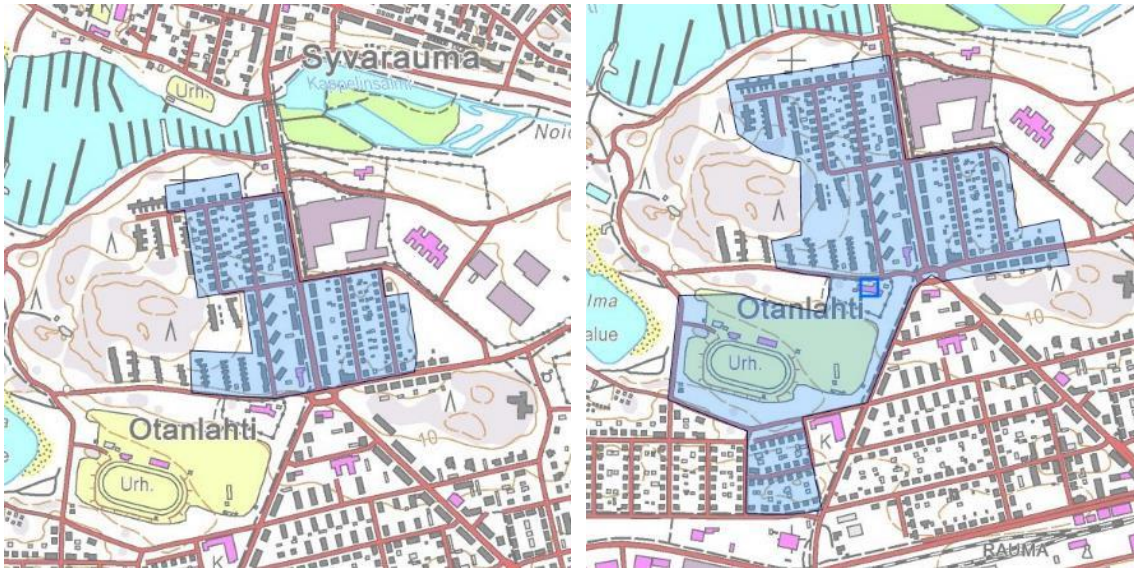

Vehreällä Aarningonkadun eteläpuolella talot on sijoitettu päty kadulle päin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Asevelikatu. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

5. III kaupunginosa (Rauman asuinalueet)

Vasemmanpuoleisessa kartassa on alueen valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Oikeanpuoleiseen maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön kuuluu lisäksi mm. Sonnihaka ja urheilukentän ympäristö.

Kuvaus

III kaupunginosan pohjoisosassa on useita pieniä yhtenäisiä aluekokonaisuuksia. Saukonkadun ja Säikänkadun korttelit koostuvat yksinkertaisista ja keskenään samanlaisista, selkeämuotoisista rakennuksista. Ne luovat erityisen yhtenäisen katumiljöön sekä hyvän ja viihtyisän ympäristökokonaisuuden.²² Pyynpäänkadun ja Merimiehenkadun talojen pääasiallinen tyyppi on rapattu puolitoistakerroksinen asuintalo.

Reksaarenkadun ja Suokarin katujen varsilla on vuonna 1940 rakennettu ruotsalaistalojen alue. Suokarinkadun varressa on 1940-luvulla valmistuneita kaksikerroksia kerrostaloja. Syväraumankadun varteen on toteutettu vuonna 1943 valmistuneita 1 1/2-kerroksisia taloja. Syväraumankadulla on

²² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavotus.

lisäksi 1950-luvun puolivälissä toteutettuja kaksikerroksisia rivitaloja. Alueella on myös moderneja rivitaloja, Suokarinkadun ja Otantien varsilla.

Eteläisin kohde arvoalueella on Sonnihaka. Sitä alettiin toteuttamaan 1940-luvulla omakotitaloalueeksi. Asuinalueiden lisäksi arvoalueella on urheilukenttä ja siihen liittyvä kenttärakennus.

III kaupunginosa pohjoinen puoli sisältää useita pieniä yhtenäisiä kokonaisuuksia. Kuva © 2011 Blom

Pyynpäänkadun talot on rakennettu 1940- ja 1950-luvuilla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Merimiehenkadun omakotitalot ovat valmistuneet 1950-luvulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

III kaupungin pohjoisosan rungon muodostavat 1940-luvulla toteutetut rakennukset (keltaiset kohteet). Joukossa on myös huomattava määrä 1950-luvun (vihreät kohteet) ja 1960-luvun (siniset kohteet) rakennuksia. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Historia

Entisen Kaivopuiston tienoille perustettiin 1936 tehdas, Ammus Oy. Jo 1938 alettiin tehtaan työläisiä, mutta myös muita kaupunkilaisia asuttua tehtaan lähelle, ns. Nybergin puiston taakse.²³ Saukonkadun ja Säikänkatujen varsille rakennettiin Rauman ensimmäiset yhden perheen omakotitalot. Asukkaat rakensivat talonsa itse. Ainakin puolet rakentajista oli Lönnströmin tehtaiden työntekijöitä, mutta muutkin saattoivat vuokrata tontteja. Rakennusten suunnitelman tyyppitalosta laati kaupungin rakennustoimisto vuonna 1939. Suunnittelijoina toimivat J. Nurminen ja Kaino Kari. Omakotitalosta tehtiin vuonna 1940 toinen versio, jossa oli puulämmityksen sijaan keskuslämmitys. Kummatkin versiot olivat alueella yhtä suosittuja.²⁴

Saukonkadun ja Säikänkadun omakotitalot ovat samanlaisia. Ne sijaitsevat kadun suuntaisesti pienen etupihan erottamansa. Rakennuksissa oli kaksi huonetta, keittiö ja sisä vessa. Pyykkitupa ja puuvarasto olivat kellarissa. Sisäänkäynti oli avonaisen kuistin kautta. Avokuisteissa oli kaariaihe ja oven molemmin puolin oli pyöreät ikkunat. Useimmissa taloissa kuistit on nykyään lasitettu. Alueella on kahdenlaisia ulkorakennuksia, joista yleisempiä ovat pienet satulakattoiset autotallit. Joidenkin tonttien rajalla on naapurusten jakama rapattu satulakattoinen ulkorakennus. Tyypilliset aidat ovat matalia säleaitoja. Puutarhat ovat reheviä.²⁵

²³ Uusi-Seppä 2012, 320.

²⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Saukonkatua tai Säikänkatua mitä ilmeisimmin kohteiden valmistumisen jälkeen 1940-luvun jälkipuoliskolla. Kuva Rauman kaupunginmuseo

Vuonna 1940 otetusta ilmakuvasta voidaan huomata, että alueen ensimmäinen rakentamiseen tuotu asuinkatu oli Saukonkatu. Kuva ottamisen aikaan katua ei oltu toteutettu vielä kokonaan. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Rauman Kiinteistö Oy rakensi Pyynpääkadun varteen Sytytin Oy:n toimihenkilöille neljän asunnon taloja. Rauman Kiinteistö Oy oli perustettu hoitamaan yhtiön rakennushankkeita, Rafael Lönnströmin kaikkien tehtaiden muuttaessa Raumalle 1942. Ensimmäiset kolme Pyynpääkadun taloa rakennettiin 1942 ja seuraavat kaksi 1946. Suunnittelijana toimi Kaino Kari. Lönnströmin toimihenkilöiden talojen lisäksi kadun kummassakin päässä on 1958 ja 1959 suunnitellut rapatut talot. Ainakin 1946 suunnitelluissa taloissa on ollut kaksi neljän huoneen ja keittiön asuntoa alakerrassa. Asunnoissa on ollut palvelijan huone ja kylpyhuoneet. Yläkerrassa on ollut kaksi asuntoa. Joidenkin talojen kellarissa on ollut sauna ja toisten talojen kellarissa on ollut pyykkitupa. Tiloja on ehkä käytetty yhteisesti.²⁶

²⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Vuonna 1940 rakennettiin ruotsalaisrahoitteinen tyypitaloalue Reksaarenkadun ja Suokarinkadun varteen. Rakennukset sijaitsevat kapeilla tonteilla pääty kadulle päin. Talojen eteen jää pieni etupiha. Autotallit ovat pihan perällä. Tontit on aidattu säleaidoin tai pensasaidoin. Joissain aidoissa on betonipilareiden varassa matala portti. Ruotsalaistalot ovat pieniä ja matalia. Talojen alkuperäinen vuoraus on pystyrimalaudoitus. Suokarinkadulla on yksi rapattu talo. Päädyissä on kaksi neliön muotoista kaksijakoista ikkunaa. Sisäänkäynti rakennuksiin tapahtuu rakennusten sivusta, jossa on alkuaan ollut avoin veranta jatkettun kattolipan alla. Monia rakennuksia on laajennettu pituussuunnassa esimerkiksi laajentamalla kuistia pihan perälle. Kuistien laajennukset ovat pääosin tyyliin sopivia.²⁷

Suokarin varren ruotsalaistalot muodostavat rytmikästä ja väritykseltään eloisaa katutilaa. Kuva Pekka Piipari-nen (2014)

Merimiehenkadun 1 ½ kerroksiset omakotitalot on rakennettu 1950-luvulla. Rakennusten suunnittelijoina olivat Kaino Kari, J. Viitanen, T. Tuomola ja Jastinen. Merimiehenkadun rapatut talot ovat melko massiivisia. Tyypillistä taloille ovat 50-luvun standardi-ikkunat, pihojen kuistit, sisääntulokatokset ja betoniportaatt. Talot sijaitsevat katulinjasta hieman sisäänvedettyinä. Tontit ovat suuria ja niillä on rehevä kasvisto.²⁸

Syväraumankadun varteen, vastapäätä tehdasta rakennettiin 1943 rapattuja 1 1/2- kerroksisia kolmen perheen taloja (Insinööritoimisto Alfred A. Palmberg). Myöhemmin 1940-luvulla rakennettiin kadun varteen, sen itäpuolelle tehtaan asuntoja (1947 T. Simula) sekä länsipuolella olevaan lähikortteliin, Suokarinkadun varrelle kaupungin vuokrataloja (1946 Hakan asuntorakennustoimisto). Samaa kortteliin, Syväraumankadun varteen nousi 1950-luvun puolivälissä vielä kaksikerroksisia rivitaloja (1955 Helena Vainio).²⁹

Suokarinkatua vuonna 1978. Vasemmalla vuonna 1959 valmistuneet rivitalot ja oikealla alun perin vuonna 1946 valmistuneita kaupungin vuokrataloja. Kuva Rauman museo

²⁷ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

²⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

²⁹ Uusi-Seppä 2012, 320.

Nykyisen Otankoulun länsipuolelle Sonnihakaan rakennettiin 1942 pientaloalue Lönnströmin työläisille (Insinööritoimisto Alfred A. Palmberg). Talot ovat 1 1/2-kerroksisia kahden perheen taloja, joiden päädyissä on avonaiset kuistit. Osa rakennuksista on peiterimavuorattuja, osa rapattuja. Alkuaan pieniruutuiset ikkunat on paikoin korvattu myöhemmin muunlaisilla. Aluekokonaisuutta voidaan pitää yhtenäisenä. Asuinalue muodostaa tiiviisti rakennetun, lähinnä pientaloista koostuvan miljöön, joka on selvästi jäsentynyt osa-alueiksi. Lisäksi alueen ympäristöarvoa lisää sijainti meren tuntumassa.³⁰

1950-luvun lopussa ja 1960-luvulla rakennettiin Otan kallioiden ympärille rivitaloja. Ne ovat kaikki samansuuntaisia ja useimmat työntyvät kallioiseen mäntymetsään. Keijo Vallin kolme Suokarinkadun varteen 1959 rakennettua rivitaloa ovat selvästi katutilassa ja kadun suuntaisia. Loput Eero O. Karin, Aatu Maijalan, Veijo Martikaisen ja Olavi Arvisen suunnittelemat rivitalot työntyvät keskelle luontoa ja näyttävät vain päädyn kadulle. Rakennukset ovat matalia, monimuotoisia ja polveilevia. Taloissa on yleensä tasakatto tai hyvin loiva satulakatto. Asuntojen suojaisia pihvoja on rajattu asuin- ja varastotiloin sekä aidoilla ja kasvillisuudella.³¹

Suokarinkadun varren 1950-luvun lopussa valmistunutta rivitaloa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Rauman urheilijoiden rakentama, kesällä 1916 valmistunut Otanlahden urheilukentän kerho- ja urheilurakennus on tyyppinsä ainoa edustaja Raumalla. Rakennusta käytettiin sisäliikuntatilana, siellä harrastettiin mm. nyrkkeilyä, voimistelua, painia ja painonnostoa. Talossa pidettiin myös kursseja, juhlia ja tansseja. Rakennus on osittain kaksikerroksinen ja aumakattoinen. Sen päädyt on viistetty kolmitahokkaiksi ja urheilukentän puoleisella sivulla on avokuisti.³²

Ennen kenttärakennusta, paviljonkia, valmistui Otanlahden urheilualue vuonna 1914. Valmistumisen jälkeen aluetta vaivasi aluetta pukeutumistilojen ja urheilu-välinevaraston puute. Kaupungilta oli saatu vanha vesikioski, mutta se toimi vain auttavasti välinevarastona. 1915 Rauman Urheilijat päättivät rakentaa oman paviljongin. Rakennus palvelisi seuraa ympäri vuoden. Kesällä se toimisi urheilijoiden tukikohtana ja talvella siellä voisivat harjoitella voimistelijat ja painijat. Seura voisi pitää paviljongissa koko-ukset, juhlat ja sisähypykilpailut. Rakennuksen tontti Otanlahden kentän pohjoispuolella saatiin kaupungilta lahjoituksena. Myös puutavara saatiin lahjoituksena Vuojoki Gods AB:ltä, muuten rakennushankkeeseen jouduttiin ottamaan lainaa. Paviljongin rakentaminen oli pieneltä seuralta varsinainen voimannäyttö. Rakennus on maassamme ensimmäisiä urheiluseurojen itse omaan käyttöön rakentamia kiinteistöjä.³³

Paviljonki rakennettiin mahdollisimman halvalla. Sinne ei ollut varaa vetää sähköjä eikä laittaa tuplaikkunoita. 1917 rakennusta laajennettiin rakennusmestari Sundquistin suunnitelmien mukaisesti,

³⁰ Uusi-Seppä 2012, 320.

³¹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

³² Uusi-Seppä 2012, 320.

³³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

jolloin rakennukseen lisättiin vahtimestarin asunto. Paviljongissa toimi ravintola ja sitä vuokrattiin ulkopuolisille kokous-, iltama- ja juhlaikäyttöön.³⁴

Otan paviljonki on myöhäisjugendvaikutteista klassismia. Se on suorakaiteen muotoinen ja päissä on melkein koko talon korkuiset kuistit. Paviljongissa on erikokoisia, pieniruutuisia ikkunoita. Urheilukentän puolella on puinen katos.³⁵

Otantien alussa sijaitsevan lastenkodin on suunnitellut Antero Pernaja 1951. Sen sisätiloja on muutettu useaan otteeseen. Rakennuksen olemus ja kattomaailma ovat monimuotoisia. Siinä on 50-luvulle tyypilliset ikkunat. Pihan puolella on suuri metallikaiteinen parveke. Sisäänkäynti on ulkonevasta tuulikaapista. Kadun puolella räystäät jatkuvat katoksiksi ja niitä kannattavat vinot metallipilarit.³⁶

Vuonna 1983 Rauman kaupunkisuunnittelulautakunta antoi useille kaupungin historiallisille asuinalueille korjaus- ja rakennustapaohjeet. Tässä olevalla arvoalueella ohjeet saivat Urheilukatu, Saaristokatu, Kaivopuistontie, Saukonkatu, Säikänkatu, Suokarinkatu sekä nk. ruotsalaistalot Reksaarenkadulla ja Suokarinkadulla.³⁷

Otan paviljonki valmistui 1910-luvun jälkipuoliskolla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Arvoluokitus

Valtakunnallinen. Maakunnallisesti arvokkaaseen alueeseen kuuluu mm. Sonnihaan ja urheilukentän alueet (ks. kartat tämän kohteen alussa).

Alue kertoo Rauman teollisuuden asutushistoriasta, ennen kaikkea Ammus Oy, Sytytin Oy ja Lönströmin toimesta rakennetuista työväen asunnoista. Alueen rakennukset ja kaupunkirakenne ovat säilyttäneet pitkälti alkuperäistä asuaan ja ilmettään. Alueen sisällä olevat pienet kokonaisuudet ovat kaupunkikuvallisesti mer-

kittäviä kohteita.

Muutoksensietokyky

Alueen pienet kokonaisuudet ovat säilyttäneet hyvin alkuperäistä ja yhtenäistä asuaan ja ilmettään. Näin ollen alueen kaikki yksittäiset päärakennukset tulisi säilyttää eikä uusia vastaavia kohteita tulisi enää toteuttaa. Päärakennusten tonteille voidaan rakentaa piharakennuksia, mutta ne tulisi sopeuttaa olemassa olevaan ympäristöön. Useimmat alueen rakennuksista ovat säästyneet laajennuksilta muilta alkuperäisyyttä heikentäviltä radikaaleilta toimilta. Rakennusten alkuperäisyyttä tulisi vaalia.

Rakennusinventointitilanne

Alueen yksittäisiä rakennuksia ei ole inventoitu.

³⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

³⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

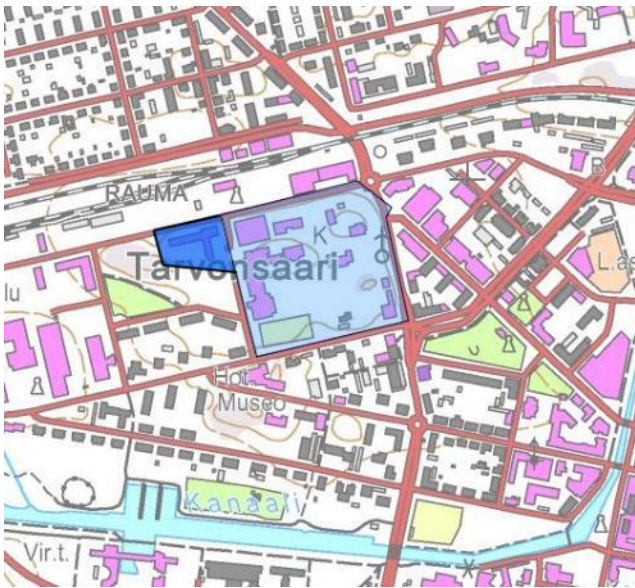
³⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

³⁷ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuinalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavotusosasto 1983.

Muuta

Seuraava alueinventoinnissa laaja arvoalue tulisi käsitellä pienempinä ja selväpiirteisempinä osina. Suuri osa alueen tiedoista on vuodelta 1978. Seuraavaan valtakunnalliseen tai maakunnalliseen selvitykseen alueen tiedot tulisi päivittää ja tarkastella uudelleen. Lisäksi kolme Otantien läntisintä 1960-luvun rivitaloa tulisi liittää mukaan arvoalueeseen.

6. Rauman seminaari

Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö on hieman valtakunnallista laajempi käsittäen seminaarin ydinalueen lisäksi myös entisen Rauman tyttölyseon alueen (tummansininen).

Kuvaus

Rauman seminaari on yksi 1800-luvun lopun ja vuosisadanvaihteen opettajaseminaareista, jotka ovat valtion maanlaajuisen rakennusprojektin ja yleisten rakennusten ylihallituksen suunnittelun tuloksia.

Heinolan ja Raahan seminaarien tapaan rakennusten pohjakerros on tiiltä ja toinen kerros puuta. Alueella on säilynyt varsinainen seminaarirakennus, kirjastona toimiva entinen johtajan asunto ja harjoituskoulu sekä tiiliset käsityöversas ja paja. Seminaarinmäki on hyvin hoidettu ja vaihteleva puistoalue. Seminaarin rakennukset on sijoitettu sommitelmaksi mäen harjalle ja etelärinteessä on puutarha.

Historia

Seminaarin rakennukset on suunniteltu arkkitehti Jac. Ahrenbergin johdolla. Rakennukset ovat valmistuneet 1898-1899. Rakennukset - päärakennus, harjoituskoulu, johtajan asunto ja työpajaraken- nus sivurakennuksineen ovat tyyliltään osin kansallisromanttisia- ja osin keskieurooppalaisvaikutteisia. Varsinkin entinen johtajan asunto, jonka ensimmäinen kerros on tiilestä ja toinen puusta, on saanut piirteitä sveitsiläistyylisiä. Päärakennus ja harjoituskoulu ovat kaksikerroksisia, myös niiden ensimmäinen kerros on tiilestä ja toinen puusta. Tiilisen työpajarakennuksen alun perin jyrkkä harjakatto on 1955 muutettu loivaksi.³⁸

Päärakennus on kaksikerroksinen sivukäytävällinen rakennus, jonka pääsisäänkäynti on keskeltä pihanpuoleista julkisivua. Eteläpuoleista julkisivua hallitsee keskirisaliitti. Vuoden 1957 peruskorjauksessa rakennuksen tiilinen kuisti purettiin ja siipiosien väliin rakennettiin matala sisäänkäyntiosa. Myös sisätiloja muutettiin. 2000-luvun alussa valmistuneessa restauroinnissa 50-luvun matala osa korvattiin jälleen pienemmällä tiilisellä kuistilla ja sisätiloja on osittain muutettu alkuperäisen kaltaisiksi.³⁹

³⁸ Pakki-tietokanta (Seminaarialue, Seminaarikatu 1); Uusi-Seppä 2012, 316.

³⁹ Rauman keskustan osayleiskaava 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Johtajan asuinrakennus on osittain kaksikerroksinen. Rakennuksen monimuotoisuus ja epäsymmetrisyys erottaa sen selvästi julkisemmista rakennuksista. Kokonaan vanhassa asussa on säilynyt pääportaikko.⁴⁰

Harjoituskoulu on kaksikerroksinen keskikäytävällinen rakennus, jonka sisäänkäynti on päädystä. Pohjoispuolen julkisivussa on vähän ulkoneva keskirisaliitti ja eteläpuolella enemmän ulkoneva. Rakennus on liitetty uudempaan harjoituskouluosaan lasisella siltarakenteella ja sen sisätiloja on muutettu.⁴¹ Vuonna 1953 harjoituskoulua laajennettiin ja rakennettiin uusi opetusrakennus arkkitehti Bertel Saarnion suunnitelmin. Molemmat ovat roiskerapattuja kivirakennuksia. Alueen luoteisnurkassa, Karjalankadun varrella on lisäksi arkkitehti Esko Mäkelän 1969 suunnittelema uusi työparakennus ja kaakkoisnurkassa, Satamakadun varrella Matti S. Heinon 1966-67 suunnittelema ruokalarakennus. Asemakaava-arkkitehti Reino Joukamo vastusti ruokalan sijoittamista arvokkaana puistoalueena näkemänsä Seminaarinkadun ja Satamakadun kulmaukseen, jolla Joukamo näki yhteyden Keskuspuistoon. Kaupunginjohtajan vahva tahto vaikutti siihen, että ruokala sijoittui tiukasti katujen kulmaukseen. Vuonna 1997 valmistunut, arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Raunio suunnittelema Normaalikoulun uudisrakennus on tontin länsiosassa.⁴²

Rauman seminaarin, nykyisen Turun yliopiston Rauman opettajankoulutusyksikön, rakennukset muodostavat mielenkiintoisen ryhmän, jossa uudisrakennukset eivät hallitse näkymää varsinkaan Seminaarinkadun suunnasta lähestyttäessä.⁴³

Seminaarialueeseen liittyy entinen Rauman tyttölyseo (Jussoila) osoitteessa Karjalankatu 16. Rakennus on suunniteltu rakennushallituksen rakennusosastolla 1953 Erkki Huttusen ollessa yliarkkitehti. Huttunen on allekirjoittanut piirustukset, mutta ei ilmeisesti ole rakennuksen pääasiallinen suunnittelija.⁴⁴ 1977 tyttölyseosta tuli Raumanmeren yläaste ja lukio. 1990-luvun alkupuolella Raumanmeren koulu muutti uusiin tiloihin ja Jussoilan koulu siirtyi Turun yliopistolle. 2000-luvun alussa rakennus on muutettu vanhusten palvelutaloksi nimeltään Jussoila.

Alue muodostui G. Idströmin asemakaavassa vuodelta 1896. Siinä seminaarin

Idströmin kaavassa Seminaarin alue merkittiin kortteliksi 20 ja se sai muuhun Tarvonsaaren kortteleihin nähden huomattavan suuren alueen. Kartta Kansallisarkisto

⁴⁰ Rauman keskustan osayleiskaava 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

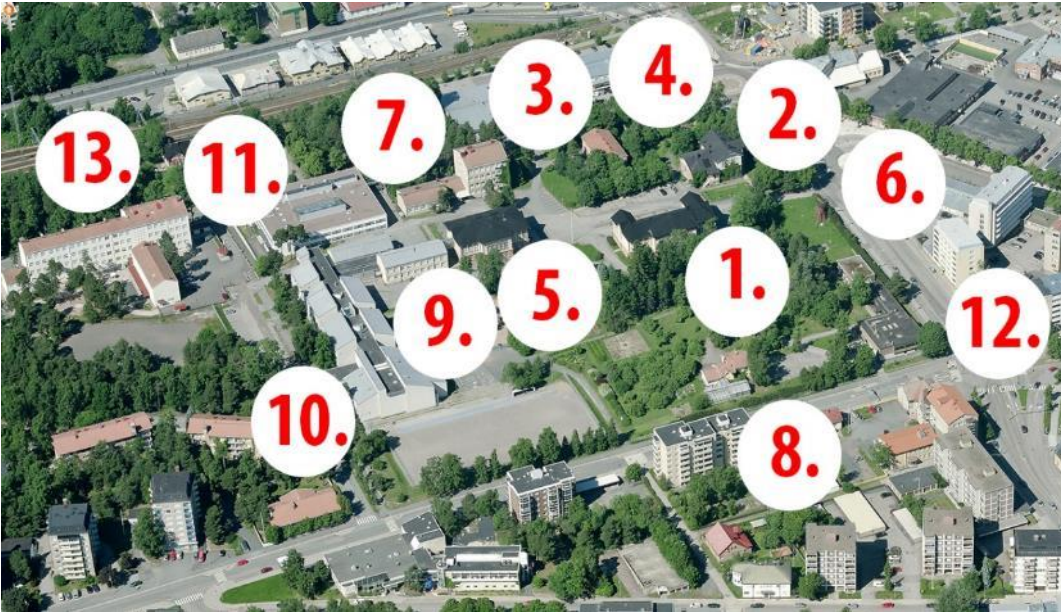
⁴¹ Rauman keskustan osayleiskaava 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

⁴² Pakki-tietokanta (Seminaarialue, Seminaarinkatu 1); Uusi-Seppä 2012, 316; Rauman keskustan osayleiskaava 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo; Reino Joukamon kommentti. Tyllilän ja Joukamon haastattelu 15.8.2014.

⁴³ Pakki-tietokanta (Seminaarialue, Seminaarinkatu 1); Uusi-Seppä 2012, 316.

⁴⁴ Rauman keskustan osayleiskaava 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

alueeksi varattiin kortteli 20.⁴⁵ Myöhemmin korttelin rajausta on muutettu pyöristämällä kortteliin nykyisin rajatuvat Ilavaninkatu ja Merikoulunkatu neliskulmaisesta muodosta kaarevaksi.

Kuva © 2011 Blom. Visualisointi Pekka Piiparinen

Kahdeksan alueen rakennusta on suojeltu asemakaavalla:

1. päärakennus (1890-luvun loppu)
2. hallintorakennus / entinen johtajan asunto (1890-luvun loppu)
3. Artikka-rakennus (1890-luvun loppu)
4. paja (1890-luvun loppu)
5. Kirjasto / vanha harjoituskoulu (1890-luvun loppu)
6. tuulimylly
7. Tornirakennus (1950-luvun puoliväli)
8. puutarharakennus

Alueen muita rakennuksia:

9. normaalikoulun vanhin osa / harjoituskoulun laajennus (1950-luvun puoliväli)
10. normaalikoulun rakennus (1990-luku)
11. Tekniikka-talo, alun perin työpajarakennus (1960-1970-lukujen taite ja saneeraus 2000-luvulla)
12. ruokalarakennus (1960-luvun loppu)
13. entinen tyttölyseo (1950-luvun puoliväli)

Alueen kerroksellisuutta – oikealla 1950-luvulla valmistunut harjoituskoulun laajennus, keskellä vanha harjoituskoulu ja vasemmalla tekniikkatalo. Kuva P. Piiparinen.

⁴⁵ G. Idströmin asemakaava 1896. Kansallisarkisto.

Seminaarin päärakennuksen on suunnitellut arkkitehti Jac. Ahrenberg vuonna 1896. Sen tyyliin on tullut vaikutteita suomalaisesta kansallisromantiikasta ja sekä Keski-Euroopasta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

1990-luvulla valmistunutta Normaalikoulun rakennusta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Arvoluokitus

Valtakunnallinen.

Maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön kuuluu myös entinen Rauman tyttölyseon alue.

Alueen eri kerrokset ovat säilyttäneet alkuperäistä ilmetään, lukuun ottamatta uudistettua Teknikataloa. Alueen yksi arvo onkin juuri rakennusten ajallinen kerroksellisuus ja se, miten uudet rakennukset on pyritty sopeuttamaan vanhoihin. Rakennuksilla on paljon kulttuurihistoriallista arvoa, johtuen Rauman jo pitkäaikaisesta opettajakoulutusperinteestä.

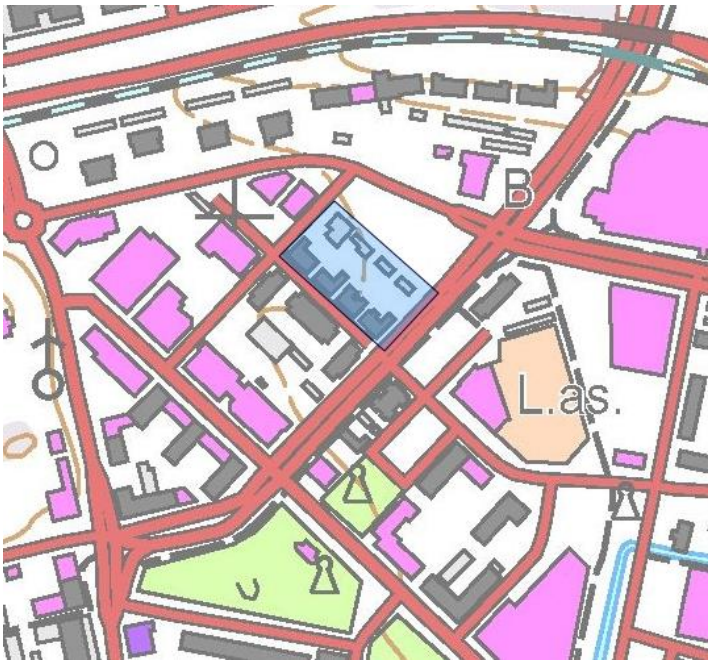
Muutoksensietokyky

Alueella on voimassa melko tuore suojeleusmakaava.

Rakennusinventointilanne

Yksittäisiä rakennuksia ei ole inventoitu.

7. Tehtaankatu

Kuvaus

Alue sijaitsee lähellä liikekeskustaa ja se käsittää neljän rakennuksen muodostaman yhden korttelin mittaisen kokonaisuuden. Alueen rakennukset valmistuivat 1900-luvun alussa.

Tehtaankadun puutalot on pieni yhtenäinen kokonaisuus toisenlaisen kaupunkirakenteen keskellä. Kuva © 2011 Blom

Tehtaankadun puurakennuksia etelästä kuvattuna. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Tehtaankadun pohjoispuolella oleva kortteli on edustaa Kalliokadun ohella 1900-luvun alun puuta-okeskustaa niiltä osin kuin sitä on jäljellä. Rakennukset ovat useamman perheen taloja ja muodostavat aitoineen yhtenäisen ja tiiviin julkisivun Tehtaankadun varteen. Suunnittelijoina ovat olleet metsänvartija Arvi Forsman 1900-1901 ja ratamestari H.A. Toivonen 1902. Rakennukset ovat yksikerroksisia ja ennakoivat siirtymistä 1800-luvun lopun koristeellisesta uusrenessanssityylistä niuk-kailmeisempään jugendiin. Kadun varressa on myös kauppahuoneiden varastorakennuksia 1900-luvun alusta.⁴⁶

Tehtaankadun pohjoispuolinen kortteli on vähäinen jäänne siitä kokonaisuudesta, mikä tienoolla vielä 1980-luvulla oli. Kokonaisuuden ovat rikkoneet mm. uusi katu, työväentalon purkaminen sekä kadun eteläpuolisten rakennusten korvaaminen kerrostaloilla. Osa jäljellä olevista rakennuksista on korjattu yksityiskohdiltaan alkuperäisyyttä hukaten. Asemakaava ei edellytä rakennusten säilyttämistä ja mahdollistaa täydennysrakentamisen. Kauppamakasiinit ovat asemakaavalla suojeltuja.⁴⁷

Vuonna 1940 otetusta ilmapalokuvasta huomataan, että Tehtaankadun puutalot nojautuivat ennen kaikkea Valtakadun ja sen poikkikatujen varsien matalaan puurakennuskantaan. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Tehtaankadun puutalojen alkuperäinen ilme on säilynyt hyvin ja kokonaisuus on rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja yhdyskuntasuunnittelun kannalta arvokas. Kortteli kertoo Rauman kantakaupungin laajentumisesta ja rakentumisesta 1900-luvun alussa.

Muutoksensietokyky

Yhdenkin kohteen poistuma tai siihen toteutettavat merkittävät ulkoiset muutokset poistavat koko miljööän arvon. Alueen muutoksensietokyky on vähäinen.

Rakennusinventointitilanne

Niukkanen & Joukio, Satakunnan Museo 2013: Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi

Muuta

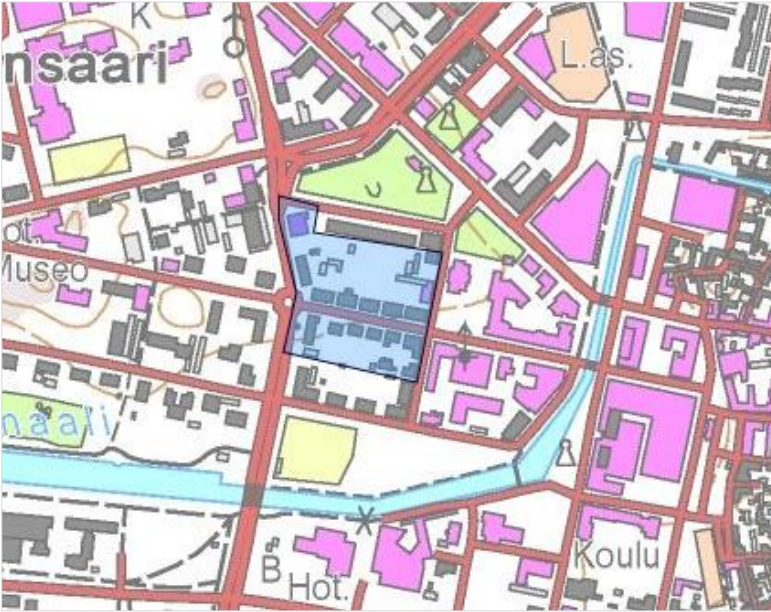
Tehtaankadun alue otettiin arvoalueeksi ensimmäisen kerran vuonna 1978 julkaisussa ”Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa”.⁴⁸

⁴⁶ Pakki-tietokanta (Tehtaankatu); Uusi-Seppä 2012, 317.

⁴⁷ Pakki-tietokanta (Tehtaankatu); Uusi-Seppä 2012, 317.

⁴⁸ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 138.

8. Tarvonsaari (Kalliokadun puutalot kortteleissa 213 ja 219)

Kuvaus

Alue muodostuu Kalliokadun, Lyseokadun ja Seminaarinkadun varrella sijaitsevista, kortteleissa 213 ja 219 olevista puutaloista, jotka ovat valmistuneet 1900-luvun kolmen ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Ne muodostavat keskelle liikekeskustaa yhtenäisen puutalojen kokonaisuuden. Suurin osa kohteista on asuinrakennuksia, mutta seurakunnan Nuortentalo erottuu tästä julkiseksi rakennukseksi. Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa alueesta on käytetty nimitystä Tarvonsaari.

Rakennuksille tyypillisiä piirteitä ovat komeat frontonit katujulkisivussa. Rakennukset ovat suuria ja niissä on korkeat ikkunat ja sokkeli. Koristeet ovat jugendtyylisiä kaariaiheita ja pyöristettyjä muotoja. Ikkunat ovat yleensä T-jakoisia.⁴⁹

Kalliokadun pohjoispuolen rakennukset ovat suuria ja leveitä. Kadun puolella on yleensä yksi frontoni. Asuntoja rakennuksissa on ollut kahdesta neljään. Pihan perällä on ollut pitkä kapea ulkorakennus, joita on enää muutamia jäljellä. Ulkorakennuksissa on ollut mahdollisesti asunto, varastoja, pesutupa ja makki.⁵⁰

Keskellä Rauman kaupungin liikekeskustaa on yhtenäinen puutalojen pienhkö kokonaisuus. Kuva © 2011 Blom

⁴⁹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

⁵⁰ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaup. kaavoitus.

Kalliokadun ja Lyseokadun risteysaluetta. Risteyksen kolmessa kulmassa on historiallisia rakennuksia. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kalliokadun kadunpätkä yhden korttelin mitalla on rakentunut vuosina 1907-1924. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Kortteleiden 213 ja 219 puutalot Kalliokadulla ovat valmistuneet vuosien 1907-1924 aikana ja yhdyskuntasuunnittelun osalta ne pohjautuvat G. Idströmin vuoden 1896 asemakaavaan. Rakennuskohteiden suunnittelijoina ovat toimineet Leonard Ahti, Arvi Leikari (Forsman), John Sundqvist ja O. Penttinen. Puutalojen kokonaisuuteen kuuluu myös Ilmari Launiksen vuonna 1925 suunnittelema seurakunnan Nuortentalo. Tämä on ensimmäinen Rauman uudella keskusta-alueella asemakaavalla suojeltu rakennus.⁵¹

⁵¹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

Kortteleiden yhtenäisyys johtuu niiden lyhyestä rakentamisajasta ja Leonard Ahden yhtenäisestä suunnittelujärjestä.⁵² Vielä 1970-luvulla samaan yhteyteen kuuluvia puurakennuksia oli myös Hallikadun puolella, mutta ne on purettu.⁵³

Kalliokadun puutalojen suojeluhistoria alkoi 1970-luvun lopulla. Tuolloin kaupungin laatimassa asuinalueiden selvityksessä Kalliokadun puutalojen kokonaisuus nostettiin esiin. Selvitys totesi kokonaisuudesta, että se muodosti ”harvinaisen osan 1900-luvun ensi vuosien uudisrakentamisesta Raumalla”.⁵⁴ 1980-luvulla kaavoitukselle alueesta suunnitelmia laativat Lea Varpanen ja Jukka Koivula. Kalliokadun suurimmaksi uhkaksi nousi Säästöpankki, jonka omistukseen alueelta oli tullut kaksi puutaloa. Näiden tilalle Säästöpankki tavoitteli kolmikerroksista taloa. Rauman kaavoitus pyrki estämään Säästöpankin tavoitteet, sillä sen suunnittelema kerrostalo ei sopeutunut ympärillä olevaan matalaan pääasiassa puutalojen kokonaisuuteen.⁵⁵

Vuoden 1989 keskustan asemakaavan muutoksessa esitettiin, että uudisrakentamisen ”massoittelu ja julkisivujen jäsentely” toteutettaisiin sopeuttaen ne olemassa olevaan. Samalla kuitenkin odotettiin, että alue tulisi vähittäin uudistumaan. Toisaalta puutaloille annettiin myös ”ylläpidon” mahdollisuus, eli puutaloja voisi myös säilyä.⁵⁶ Näin Kalliokadun kohteita ei vielä tässä vaiheessa pyritty aktiivisesti säilyttämään, mutta ne huomioitiin ennen kaikkea alueen uudisrakentamisessa.

Ympäristöministeriö jätti kuitenkin kaavan vahvistamatta juuri Kalliokadun puutalojen osalta, ja näin ollen Rauman kaupunki laati alueelle suojelukaavan vuonna 1994.⁵⁷

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Kokonaisuus on säilyttänyt paljon alkuperäistä ilmeettään niin rakennushistoriallisesti kuin yhdyskuntasuunnittelunkin kannalta. Historiallisesti kohde kertoo Rauman kantakaupungin laajentumisesta ja rakentumisesta 1900-luvun alussa. Näillä perusteilla kohteen muutoksensietokyky on vähäinen. Puutalot on suojeltu jo aiemmin asemakaavalla.

Muutoksensietokyky

Kalliokadun varsi ei kestä täydennysrakentamista ilman että kokonaisuus hajoaa. Tonttien sisäosiin voidaan toteuttaa pieniä uudiskohteita, joiden olisi sopeuduttava olemassa olevaan rakennuskantaan.

Rakennusinventointitilanne

Kalliokadun rakennuksia on inventoitu.

Muuta

Seuraavassa arvoaluetarkastelussa kohteen nimi tulisi nimetä uudelleen. Tarvonsaari on huomattavasti tässä esitettyä arvoaluetta laajempi kokonaisuus eikä alueen nimi kuvaa kohdetta osuvasti. Kohteen nimi sekä perustiedot ovat vuoden 1978 inventoinnista.⁵⁸

⁵² Uusi-Seppä 2012, 315.

⁵³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

⁵⁴ Asunto-ohjelmaan liittyvä saneeraussuunnitelman tavoiteosa. Rauma 1979.

⁵⁵ Irma Tyllilän kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

⁵⁶ Keskustan asemakaavan muutoksen selostus 1989 (kaava vahvistettiin vuonna 1990). Rauman kaupungin kaavoitus.

⁵⁷ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003. Rauman kaupungin kaavoitus.

⁵⁸ Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa 1978, 137-138.

9. Ilvaninkadun ja Satamakadun välinen alue

Kuvaus

Satamakadun varrella on neljä seitsenkerroksista pistetaloa. Niiden julkisivut ovat rapatut. Katot ovat viistettyjä, jotka ovat kuitenkin sivuilta aumatut. Ilvaninkadun kahdessa lamellitaloissa on loiva harjakatto. Niiden julkisivuissa on betonia, puupanelointia ja kohteiden päädyt ovat slammatut. Ilvaninkadun itäosassa on kaksi 1950-luvulla valmistunut asuinkerrostaloa. Ne ovat harjakattoisia ja niiden seinät on rapatut. Ilvaninkadun ja Satamakadun kulmauksessa on yksi 1950-luvulla valmistunut puolitoistakerroksinen rapattu kohde. Se lienee valmistunut asuinrakennukseksi.

Arvoalueen ympäristössä on myös muita 1950- ja 1960-luvulla valmistuneita kohteita. Kuva © 2011 Blom

Satamakadun varrella olevilla pistetaloilla on huomattava kaupunkikuvallinen merkitys. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Ilvaninkadun lamellitalot ovat valmistuneet 1960-luvun lopulla. Kuva Pekka Piiparinen

Ilvaninkadun lamellitaloihin on toteutettu huomattavasti alkuperäisyyttä muuttanut julkisivuremontti. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Ilvaninkadun itäosassa on kaksi kolmikerroksista 1950-luvulla valmistunutta asuinkerrostaloa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

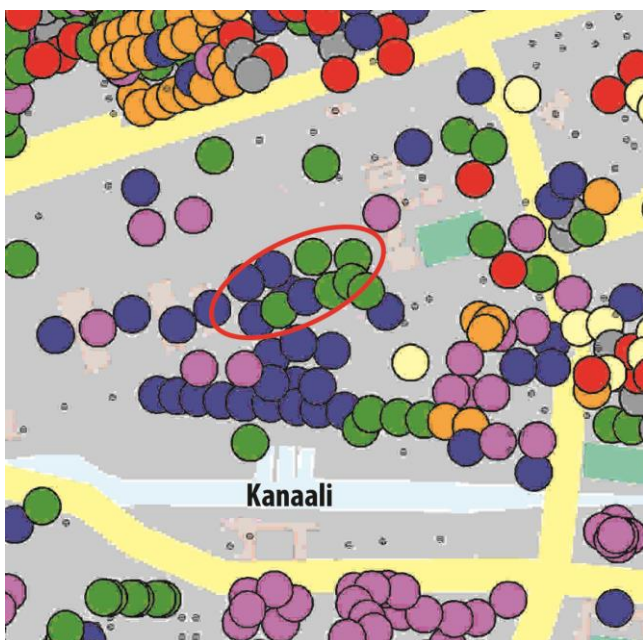
*Ilvaninkadun ja Satamakadun kulmauksessa oleva puolitakaroksinen asuinrakennus. Kuva Pekka Piipari-
nen (2014)*

Historia

Vuonna 2005 tehdyn inventoinnin mukaan Ilvaninkadun ja Satamakadun välinen kortteli on rakennettu vuosina 1952-1959. Kohteiden suunnittelijoina ovat toimineet Keijo Valli, Onni Reunanen ja Helena Vainio.⁵⁹ Kohteiden ajoituksessa on kuitenkin ongelmia ja vain osa rakennuksista on valmistunut 1950-luvun puolella

(ks. kartat alla). Esimerkiksi Ilvaninkatu 8 C on valmistunut vuonna 1969. Kohde sijaitsee Ilvaninkadun ja Jussoilankadun kulmauksessa.⁶⁰

Ilvaninkadun lamellitalot on saneerattu ulkoasunsa puolesta rajusti eikä alkuperäisiä materiaaleja ole enää juurikaan havaittavissa. Esimerkiksi Ilvaninkatu 8 C:n julkisivut ja ikkunat on uusittu vuonna 2009.⁶¹

Satamakadun ja Ilvaninkadun välissä oleva korttelialue on merkitty karttaan punaisella ympyrällä. Kartan mukaan osa kohteista on valmistunut 1960-luvulla (siniset kohteet) ja osa 1950-luvulla (vihreät kohteet). Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Maanmittaushallituksen kartta kertoo, että vain viisi alueen rakennuksista oli valmistunut vuoden 1959 mittaukseen mennessä. Rauman peruskartta (tiedot vuodelta 1959, painettu vuonna 1962)

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Rauman modernia asuinarkkitehtuuria edustavat pistetalot ja niihin liittyvät matalat 1950-luvun talot ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmeensä. Pistetaloilla on merkittävää kaupunkikuvallista arvoa Satamakadun varrella.

Muutoksensietokyky

⁵⁹ Rauma, yhtenäiset asuinalueet.

⁶⁰ Oikotie.fi:ssä olevan Ilvaninkatu 8 C:ssä olevan asunnon ilmoitus 29.8.2014.

⁶¹ Oikotie.fi:ssä olevan Ilvaninkatu 8 C:ssä olevan asunnon ilmoitus 29.8.2014.

Ilvaninkadun lamellitalot ovat menettäneet arvoaan rajujen saneeraustoimien vuoksi. Näin ollen kohteen arvokkaimmat kohteet ovat alueen itäpäässä olevat ruskeat 1950-lukujen talot sekä Satamakadun varren pistetalot. Näiden muutoksensietokyky on vähäinen eikä näihin tule toteuttaa laajennusosia tai korjaustoimia, joissa käytettäisiin alkuperäisestä vieraita materiaaleja.

Rakennusinventointitilanne

Rakennuksia ei ole inventointu.

Muuta

Seuraavan kerran tämän arvoalueen tarkastelussa olisi tutkittava tarkemmin kohteiden ajoitus, sillä kahden Ilvaninkadun kohdalla kerrostalot ovat valmistuneet 1960-luvun puolella. Näin ollen tulevassa kohteen alueinventoinnissa aluerajausta tulisi muuttaa.

Tämän selvityksen kohteessa numero 35 maakunnallisesti arvokas alue on yhdistetty Satamakadun eteläpuolella olevien lamellikerrostalojen kanssa samaksi paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Samalla alueesta on pudotettu 1960-luvun lopun Ilvaninkadun asuinkerrostalot.

10. Omakotialueet, osa E (Pormestarinhaka)

Kuvaus

Pormestarinhaka käsittää 1940- ja 1950-luvun omakotitaloja Pormestarinkadulla, Köydenpunojankadulla, Veljeskadulla ja Kasvitarhankadulla. Rakennukset ovat tyypillisiä toisen maailmansodan jälkeisiä 1 ½ kerroksia rapattuja tai lautavuorattuja omakotitaloja. Kohde liittyy osin Tornikadun ja Polttimonkadun alueeseen, josta on kuitenkin laadittu oma arvoalueensa.

Historia

Alueen vanhin Berndt Aminoffin laatima, Pormestarinkatua ja Köydenpunojankatua koskeva asemakaava on vuodelta 1945.⁶² Talot on rakennettu pääasiassa vuosikymmenen jälkipuoliskolla.⁶³ Veljeskatu ja Kasvitarhankatu kaavoitettiin vuonna 1949⁶⁴ ja näiden katujen varret on rakennettu pääasiassa 1950-luvulla (ks. kartta alhaalla). Pormestarinhaan alue liittyy Rauman voimakkaaseen väestönkasvun kauteen 1940- ja 1950-luvuilla.

⁶² Asunto-ohjelmaan liittyvä saneeraussuunnitelman tavoiteosa. Rauma 1979.

⁶³ Rauma, yhtenäiset asuinalueet.

⁶⁴ Asunto-ohjelmaan liittyvä saneeraussuunnitelman tavoiteosa. Rauma 1979.

Rauman vuoden 1983 korjaus- ja rakennustapaohjeet koskevat myös Pormestarinhaka.⁶⁵ Mahdollisesti ohjeistuksen vuoksi sekä yksittäiset rakennukset että aluekokonaisuus on säilynyt varsiin alkuperäisenä.

Pormestarinhaka sijaitsee Turuntien molemmilla puolilla aivan valtatie kupeessa. Kuva © 2011 Blom

Kasvitarhankatua. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

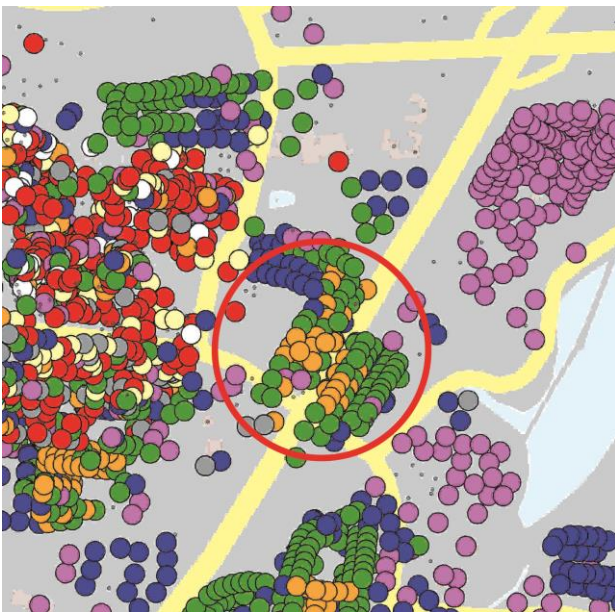

Veljeskatua kesäkuussa 2014. Kuva Pekka Piiparinen

⁶⁵ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

Kasvitarhankadun rehevää kasvustoa. Kuva Pekka Piiparinen 2014.

Pormestarinhaan vanhimman rungon muodostavat 1940-luvun jälkipuoliskolla valmistuneet omakotitalot, mutta varsinkin Turuntien itäpuolella on huomattavasti 1950-luvulla valmistuneita kohteita. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Alue kertoo Rauman 1940- ja 1950-lukujen voimakkaasta väestönkasvusta ja sen takana olleesta teollisuuden vahvasta asemasta kaupungissa. Pormestarinhaka on säilynyt kaupunkikuvallisesti yhtenäisenä rintamamistolokokonaisuutena. Myös asuinrakennusten rakennusajankohdalleen ominainen arkkitehtoninen ilme on säilynyt.

Muutoksensietokyky

Alueen ilme sekä rakennusten että kaupunkirakenteen osalta on säilynyt hyvin pitkälle alkuperäisenä ja yhtenäisenä. Alue ei kestä täydentämiskäytöstä kuin piharakennusten osalta. Näidenkin olisi sopeuduttava olemassa olevaan rakennuskantaan.

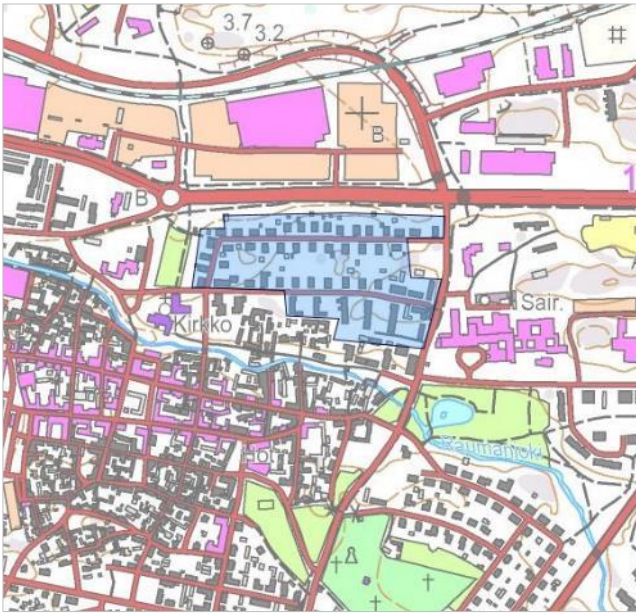
Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Pormestarinhaan alueinventointi on suoritettu Satakunnan rakennusperintö 2005 –hankkeen aikana. Tuolloin Pormestarinhakaan ei kuitenkaan liitetty erillisiä historiatietoja. Ottaen huomioon, että kohde on maakunnallisesti arvokas alue, tiedetään alueen historiasta vähän.

11. Kukonkarin alue

Kuvaus

Alue sijaitsee Kukonkarinkadun ja Luostarinkadun varsilla Vanhan Rauman pohjoispuolella. Alueen rakennuskanta on pääasiassa 1950-luvun omakotitaloja, jotka useimmat on sijoitettu pääty katuun päin. Luostarinkadun itäosassa on lisäksi 1960-luvulla valmistuneita rivitaloja. Yhtenäistä ilmettä alueelle tuovat lisäksi omakotitalojen roiskerapatut ja vaaleanruskeat seinäpinnat sekä sementtitiilikatot. Tyypillisiä yksityiskohtia omakotitaloissa ovat metalli- ja puurakenteiset kuistit ja parvekkeet.

Alueen länsiosaa. Kuva © 2011 Blom

Alueen itäosaa. Kuvassa Luostarinkadun varren viisi 1960-luvulla valmistunutta rivitaloa. Ne sopeutuvat hyvin olemassa olevaan rakennuskantaan sekä värimaailmansa että sijoittelun puolesta; harmaasävyiset päädyt ovat kohti katuja. Kuva © 2011 Blom

Aluekokonaisuuden joukossa on muutamia 1960-luvun kohteita. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kukonkarinkadun omakotitalot on sijoitettu pääosin siten, että niiden päädyt ovat kohti katua. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

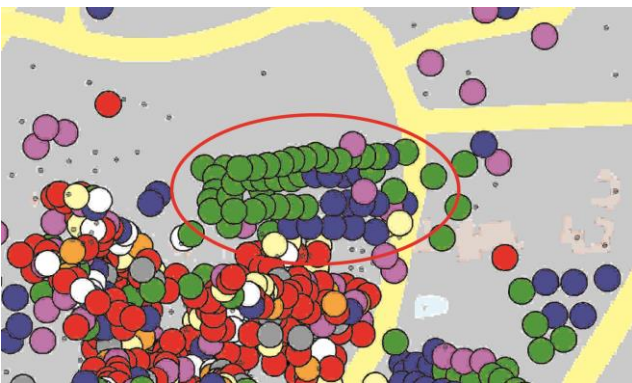
Luostarinkadulla on viisi 1960-luvulla valmistunutta rivitaloa, joiden värimaailma sopeutuu edellisen vuosikymmenen aikana valmistuneisiin omakotitaloihin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Vuonna 1940 otetusta ilmakuvasta (ks. kuva alla) voidaan huomata, että ennen kuin Kukonkarin asuinalue toteutettiin, oli se pitkälti pelto- tai niittyana. Kukonkarin alue rakentui Vanhan Rauman pohjoispuolella sijaitseville kallioille, Kukonkarin- ja Luostarikadun varsille 1950-luvun alkupuolelta. Aluetta lähdettiin toteuttamaan 1 1/2-kerroksisilla rakennuksilla. Ne ovat melko suuria ja käsittävät 2-4 asuntoa.⁶⁶ Luostarinkadun itäpäässä on lisäksi 1960-luvulla valmistuneita rivitaloja⁶⁷ (ks. kartta alhaalla). Aluetta on kutsuttu aikoinaan myös ”kirkonkyläksi”.⁶⁸ Rauman vuoden 1983 korjaus- ja rakentamistapaohje koskee myös Kukonkaria.⁶⁹ Mahdollisesti ohjeistuksen ansiosta alue on säilynyt niin kokonaisuutena kuin yksittäisten rakennusten osalta varsin alkuperäisenä.

Harald Andersin hahmotteli Kukonkarin alueen rungon myöhemmälle suunnitellulle vuoden 1922 asemakaavakartassaan. Kartta osa H. Andersinin vuoden 1922 Rauman asemakaavakartasta. Rauman kaupunginarkisto

Kukonkarin rakennuskannan rungon muodostavat 1950-luvulla valmistuneet omakotitalot (vihreät kohteet). Joukossa on myös seuraavan vuosikymmenen rakennuskantaa (siniset kohteet.) Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

⁶⁶ Pakki-tietokanta (Satakunnan rakennusperintö 2005 -selvitys).

⁶⁷ Paikkatietokartta, jossa on eritelty Rauman rakennukset valmistumisvuosikymmenen mukaan. Rauman kaavoitus.

⁶⁸ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuinalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

⁶⁹ Sama.

Kukonkarinkadun vastavalmistunutta länsipäätä 1950-luvulla. Kuva Rauman museo

Kukonkarin alue toteutettiin rakentamattomalle maalle. Ortoilmakuva vuodelta 1940. Rauman kaupungin kaavoitus

Ilmakuva Kukonkarin alueesta 1960-luvun alusta kertoo, miten alueesta rakentui yhdenmukainen myös ilmasta havaituna. Pienimittakaavaisuuden ja pitkälti perinteisen rakentamisen tavan vuoksi se sopeutuu hyvin Vanhan Rauman kupeeseen. Kuva Rauman museo (osa valokuvasta nro. 18738)

Arvoluokitus

Maakunnallinen. Kukonkarin alue kuuluu myös Vanhan Rauman suojavyöhykkeeseen.

Kukonkarin omakotitalot ja rivitalot ovat aikansa tavallista laadukkaampaa raumalaista arkkitehtuuria. Harmaasävyiset rapatut 1950-luvun rakennusten seinäpinnat muodostavat kaupunkikuvallisesti laadukkaan alueen. Alueen 1960-luvun rakennuskanta sopeutuu hyvin edellisen vuosikymmenen rakennuskannan joukkoon. Alueen historia kertoo myös Rauman kaupungin vahvasta kasvusta ennen kaikkea 1950-luvulla.

Muutoksensietokyky

Alue on ehjä ja arkkitehtonisesti korkeatasoinen kokonaisuus. Näin ollen sekä rakennusten että yhdyskuntarakenteen muutoksensietokyky on vähäinen. Alueen päärakennukset ja mahdollisuuksien mukaan myös alkuperäiset piharakennukset tulisi säilyttää alkuperäisessä asussaan. Täydennysrakentaminen olisi mahdollista vain piharakennusten osalle.

Rakennusinventointitilanne

Rakennuksista Kukonkarin alueelta on inventoitu viisi kappaletta. Nämä sijaitsevat Luostarikadun itäpäässä.

12. Komppi

Kuvaus

Alueella sijaitsee 16 puista tyyppitaloa ja yksi entinen huvilarakennus. Tyyppitalot ovat hirsirakenteisia ja ne edustavat tyyllisesti lähinnä jugendia. Kohteisiin on toteutettu yksilöllisiä muutoksia vuosikymmenten aikana, mutta kohteet tunnistaa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Komppi on pääasiassa teollisuusalueiden ympäröimä pieni idyllinen kokonaisuus. Kuva © 2011 Blom

Rakennusten lisäksi Kompin viihtyisyyteen vaikuttaa sen vehreys ja alueen sisällä kulkeva ympyränmuotoinen tie. Kuva Pekka Piiparinen

Kompin rakennuksia on muutettu vuosikymmenien aikana toistensa kaltaisista tyyppitaloista kohti yksilöllisiä omakotitaloja. Muutokset eivät ole olleet niin radikaaleja, etteikö rakennuskannasta voisi tunnistaa alueen yhtenäistä ilmettä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Saaren tyyppitalojen keskellä on yksi poikkeama, vuosina 1879-1880 valmistunut huvilarakennus. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Albert Richardtson suunnitteli 1919 Kompin saaren sekä asuinalueet että rakennukset. Kohteet valmistuivat ikkunalasitehtaan työläisille. Richardtson suunnitteli saarelle kaksi talotyyppiä. Tyypit olivat muuten samanlaisia, mutta toisessa oli talon taakse liitetty matala ulkokuone- ja puuvarasto-siipi. Tyypitalojen pohja oli neliömäinen ja rakennuksissa oli jyrkkä katto. Asuntoja oli kaksi. Talot olivat hirsirakenteisia ja puulämmitteisiä. Sisäänkäynti oli rakennuksen nurkasta olevista hieman ulkonevista avokuisteista. Rakennuksen ikkunat olivat pieniä ja 16-jakoisia, joissa oli koristeena valeruukut. Tontin rajalla oli yleensä aumakattoinen, neliöpohjainen sauna- ja ulkorakennus, jonka naapurit jakoivat.⁷⁰

Rakennukset sijaitsivat kadun suuntaisesti, niin että kadun ja talon väliin jäi pieni etupiha. Saaren keskelle jäivät rakennukset sijaitsivat keskellä tonttia, päädyt kadulle päin. Alueella oli yhteissauna ja leivintupa. Komppi 15:ssä oli Suojan Osuuskauppa. Ikkuna-lasitehdas omisti kiinteistöt ja taloihin oli vedetty sähkö. Sähkövalo kuului palkkaetuihin, sillä mittareita ei ollut. Kun taloja alettiin vuokrata ulkopuolisille, sähköetu lopetettiin ja kuparijohdot vedettiin pois.⁷¹

Kompin saarella asuneet lasinpuhaltajat olivat kansainvälistä väkeä. Pohjoismaisten puhaltajien lisäksi oli muun muassa saksalaisia, puolalaisia ja flaameja. Vuonna 1927 lasi-tehdas paloi jo toisen kerran. Ikkunalasin valmistus puhallusmenetelmällä lopetettiin ja koneet pantiin tekemään työ. Kompin saaren asukkaat eivät enää olleet ammattimiehiä, vaan varsin sekalainen joukko erilaisia työntekijöitä.⁷²

Kompin saaren keskellä on yksi muusta rakennuskannasta eroava rakennus. Leipuri J. V. Sjöblom rakennutti poikansa Akselin perheelle huvilan Kompin saarelle vuonna 1879-80. Myös Axel Sjöblomin lanko kauppias Ludvig Nordberg rakennutti huvilansa saarelle paria vuotta myöhemmin ruukumestari Nybergin vanhasta ladosta. Sjöblomin rakennuttama huvila on myöhemmin tunnettu kauppias E. W. Grönbergin nimellä, joka oli huvilan omistaja vuodesta 1888.⁷³

Kompinlahti täytettiin vuoden 1962 jälkeen ja saari joutui kuivalle maalle. Nykyään Kompin saari muodostaa pienen kohouman tasaisella ja asvaltoidulla satama-alueella. Entinen saari on rehevä ja sitä ympäröi tiheä puiden ja pensaiden muodostama alue. Saaren puut ovat muun satama-alueen puustoa huomattavasti suurempia.⁷⁴

Kompin alueen yhteydessä tulee mainita Albert Richardtsonin vuonna 1920 suunnittelema lasitehtaan konttorirakennus, joka nykyisin toimii satamatoimistona. Hirsirunkoinen lautavuorattu mansardikattoinen rakennus liittyy historiansa puolesta asuinrakennusten ryhmään ja on säilyneen ulkoasunsa vuoksi rakennushistoriallisesti arvokas.⁷⁵

Kompin sijainti sataman ja teollisuuden läheisyydessä on aiheuttanut sen olemassa ololle suurimmat paineet. Vuoden 1969 yleiskaava esitti Komppia osaksi alueella olevaa teollisuusaluetta eikä asuinrakennusten ryhmä saanut erillistä huomiota.⁷⁶

⁷⁰ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁷¹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁷² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

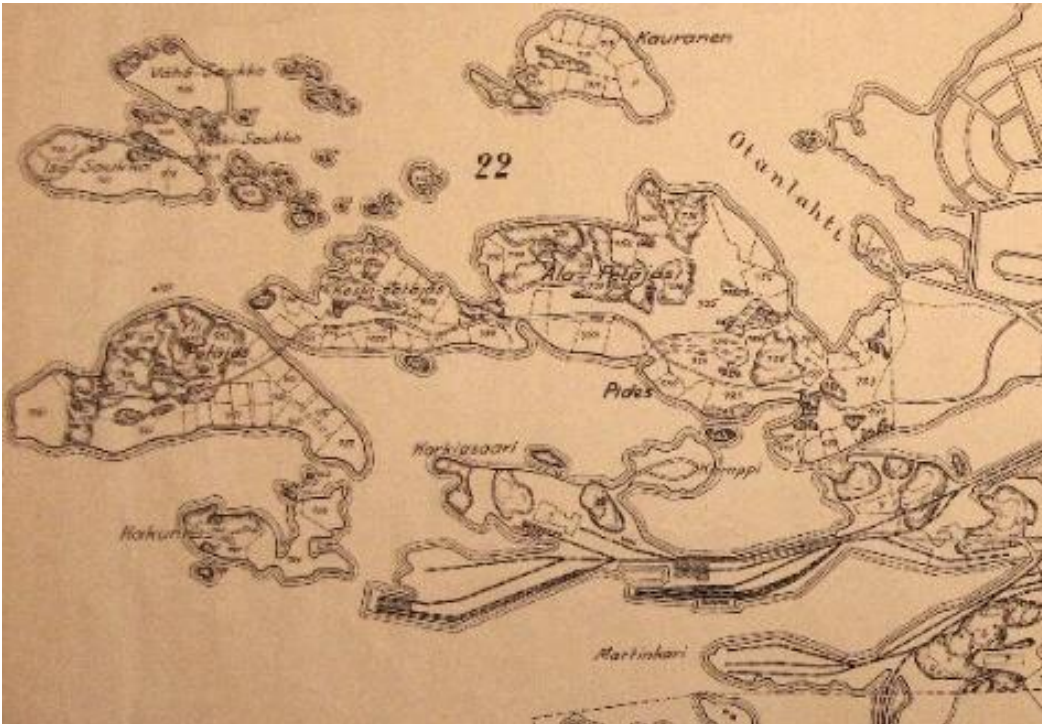
⁷³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁷⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁷⁵ Uusi-Seppä 2012, 319.

⁷⁶ Rauman yleiskaavan 1969. Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto.

Rauman vuoden 1983 korjaus- ja rakentamistapaohje koskee myös Komppia.⁷⁷ Mahdollisesti ohjeistuksen vuoksi Komppi on säilyttänyt paljon alkuperäisyytään. Vuonna 1996 Komppiin laadittiin asemakaava, jonka tavoitteena oli säilyttää kulttuurihistoriallisesti arvokas asuinalue. Kaavassa Komppi muutettiin satamatoimintojen alueesta asuinpientalojen alueeksi.⁷⁸ Rauman kaavoituksessa vuosina 1976-2005 työskennellyt Irma Tyllilä arvioi, että suuri merkitys Kompin asuinalueen säilymiselle on ollut sen asukkaiden aktiivisuudella. Asuinalueita ovat uhanneet sataman laajennukset.⁷⁹

Vuoden 1945 kartan mukaan Kompin saareen oli jo maatai siltayhteys mantereelta. Kartta osa Rauman kaupungin metsäalueiden karttaa. Rauman kaupunginarkisto

Vielä 1950- ja 1960-lukujen taitteessa Komppi oli vielä oma saarensa, jonka pohjoispuolelta kulki ohitustie. Kartta Maanmittaushallitus

Arvoluokitus

Maakunnallinen. Kompin alue kertoo Rauman teollisuuden, sataman ja sen maantieteellisten muutosten sekä kaupungin alkuvaiheen työväenasutuksen historiasta. Kompin ollessa saari ja sen tultua teollisuuden ympäröimäksi pienalueeksi tekee kohteesta historiallisesti poikkeuksellisen arvokkaan.

⁷⁷ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983.

⁷⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003. Rauman kaupungin kaavoitus.

⁷⁹ Irma Tyllilän kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

Kompia arvoa lisäävät alueen pitkälti alkuperäisessä asussa säilynyt arkkitehtuuri ja yhdyskuntasuunnittelu.

Muutoksensietokyky

Lasitehtaan työväenasunnoiksi rakennetut kahden perheen pientalot edustavat rakennusvaiheensa ajanmukaista ja laadukasta tyyppitalorakentamista. Alueen muutoksensietokyky on vähäinen, eikä kestä uusien asuinrakennusten rakentamista. Mahdolliset uudet talousrakennukset tulee sopeuttaa olemassa olevaan rakennuskantaan ja rakentamisen tapaan.

Rakennusinventointitilanne

Kompin yksittäisiä rakennuksia ei ole inventoitu.

13. Lonsi

Kuvaus

Lonsin työväenasuinalueen ydin on säilynyt melko alkuperäisenä kolmen kadun varrella. Etelä- ja koillisosassa on myös uudempaa rakennuskantaa, mikä tekee kokonaisuudesta ajallisesti kerroksellisen. Kolmen asuntokadun varressa olevat pienet ja kapeat tontit rakennettiin siten, että vierekkäisten tonttien rakennukset ovat pareittain kiinni toisissaan. Kadun eteläpuolen rakennukset ovat kadun reunassa ja pohjoispuolen rakennusten ja kadunvälissä on pieni aidan ja portin erottama piha. Talousrakennukset ovat tonttien peränurkissa, neljän tontin rakennukset yhteen rakennettuina. Alue rajautuu etelässä ja lännessä puistoihin ja liikunta-alueeseen, pohjoisessa merenkulkuoppilaitokseen ja idässä Lonsinkatuun ja Konstinkatuun.

Lonsin ydinalueita ovat Konepajankadun, Perämiehenkadun ja Luotsikadun varren alueet. Kuva © 2011 Blom

Perämiehenkatua. Kuvassa oikealla kaksi rakennusta on liitetty toisiinsa tai talon laajennus on toteutettu vanhasta poikkeavalla tavalla. Vastaavia kohteita on myös Konepajankadulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Yhteen rakennetut kaksi taloa Konepajankadulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Lonsin asuinalue liittyy Rauman teollisuushistoriaan ja ennen kaikkea vuonna 1912 perustettuun sahaan. Vuojoki Gods (nykyinen UPM-Kymmene Oyj) kaavoitti vuonna 1912 Lonsin työväenasiinalueen ja alkoi vuokrata alueelta tontteja työntekijöilleen. Suurin osa rakennuksista valmistui vuosina 1912, 1913 ja 1914. Kohteiden suunnittelijoina olivat Arvi Leikari ja John Sundqvist. Alueen ilmeestä tuli yhtenäinen, joskin rakennusten alkuperäistä asua on muutettu muun muassa vaihtamalla vuorilaudoituksia ja ikkunoita alkuperäisistä poikkeaviksi.⁸⁰ Rauman vuoden 1983 asuinalueiden korjaus- ja rakentamistapaohjeet koskevat myös Lonsia.⁸¹

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Lonsin alue kertoo työväenasiinhistoriasta ja samalla paikallisen metsäyhtiön toiminnasta 1910-luvulta 1940-luvulle. Kaupunkirakenteellisesti alue on yhtenäinen puutaloalue. Arkkitehtonisesti Lonsin erikoisin piirre ovat yhteen liitetyt omakotitalot.

Muutoksensietokyky

Muutoksensietokyky on vähäisin niillä tonteilla, joilla on 1910-luvun rakennuskantaa. Näiden rakennusten lomaan on valmistunut uutta rakennuskantaa ja alueella on jo onnistunutta täydennysrakentamisen perinnettä. Myös tämä on nähtävä alueen arvoksi, jota tulisi vaalia. Alueelle tulisi sallia vain uusia piharakennuksia, ja nekin olisi sopeutettava olemassa olevaan rakennuskantaan.

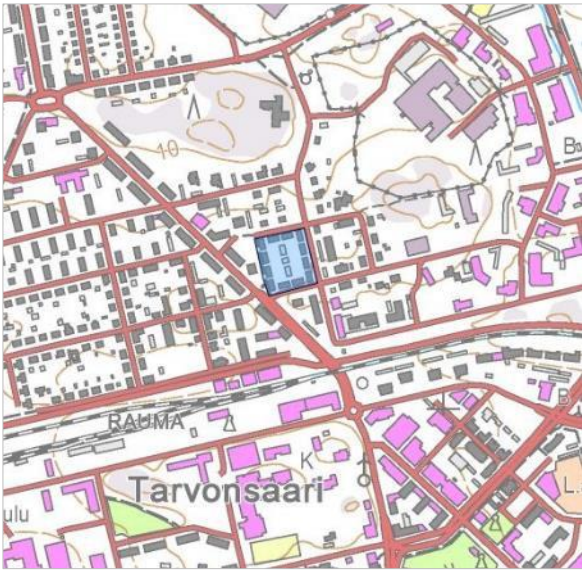
Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

⁸⁰ Uusi-Seppä 2012, 319; Heino 2002, 191.

⁸¹ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983.

14. Männistö

Kuvaus

Männistö sijaitsee III kaupunginosassa. Kortteli on rakennettu ruutuasemakaavan mukaisesti 1900-luvun alussa. Korttelin yksikerroksiset puurakennukset muodostavat joka suuntaan yhtenäiset julkisivut. Etelässä kortteli rajautuu Männistönkatuun, idässä Kaivopuistontiehen, pohjoisessa Koivistonkatuun ja lännessä Männistönkujaan. Keskenään samanlaiset talot sijaitsevat korttelin laidoilla muodostaen yhtenäisen katujulkisivun ja suojaen pihaa. Julkisivujen terävistä frontoneista muodostuu korttelille tyypillinen katujulkisivun siksak-aihe. Pihan puolella rakennuksissa on kaksi kuistia ja ikkunat ovat koristeellisempia kuin kadun puolella. Suuri osa korttelin keskelle rakennetuista talourakennuksista on yhä paikoillaan. Talojen välissä on harvaa säleaitaa. Nyky-

nen aita on Kaarlo Wirtasen 1926 suunnittelema.⁸²

Männistö sijaitsee III kaupunginosassa erottuen omaksi selkeäksi kokonaisuudekseen. Kuva © 2011 Blom

Historia

Työväen asunto-osakeyhtiö Männistön rakentaminen oli ensimmäisiä 1900-luvun alussa työväestön asuntopulan helpottamiseksi suoritettuja toimenpiteitä Raumalla. Tämä johti Asunto-osakeyhtiö Rauhan perustamiseen nykyiseen Männistöön ja siitä tuli ensimmäinen raumalainen työväenasunto-osakeyhtiö. Vuonna 1899 arkkitehti Otto F. Holm suunnitteli alueen, jonka mukaan yhteen kortteliin sijoitettiin 12 neljän huoneiston asuinrakennusta.⁸³ Asunnot olivat puulämmitteisiä. Nykyisin monia asuntoja on yhdistetty ja ullakotiloja on otettu käyttöön. Jopa saunoja on tehty ullakolle.

⁸² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

⁸³ Uusi-Seppä 2012, 319; Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983.

Vanhoja uuneja on vielä jäljellä. Koko korttelissa tehtiin kattava peruskorjaus vuonna 1990, jolloin muun muassa lautaverhous uusittiin.⁸⁴

Männistön korttelin keskellä sijaitsee kolme kookasta ulkorakennusta jakaen pihatilaa. Keskimäinen ulkorakennus on pienin ja pohjaltaan lähes neliö. Matalassa rakennuksessa on aumakatto ja siinä on ollut kaksi leivintupaa ja kaksi pesutupaa. Toisesta leivintuvasta tehtiin sauna 1952. Kaksi muuta ulkorakennusta ovat pitkiä ja varsin leveitä. Ne ovat myös aumakattoisia. Keskellä rakennuksia on ollut 12 reikäiset käymälät, joihin on kiivetty kevyitä puuportaita pitkin. Rakennusten kummassakin päädyssä on ollut talli tai navetta. Toisen ulkorakennuksen käymälätilasta on tehty autotalleja vuonna 1960.⁸⁵ Rauman vuoden 1983 asuinalueiden korjaus- ja rakentamistapaohjeisto koskee myös Männistöä.⁸⁶ Mahdollisesti juuri ohjeistuksen vuoksi kokonaisuus on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä.

Männistö kuvattuna Koivistonkadulta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Ajoittamaton kuva Männistöstä. Kuva Rauman kaupunginmuseo

⁸⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

⁸⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

⁸⁶ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuinalueille. 1983.

Männistön ympäristössä oli puutaloja vuonna 1940 otetussa ilmalokuvassa, mutta vain Männistö muodosti alueella tiiviin ja kaupunkimaisen ympäristön. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Kohde kertoo Rauman kaupunkisuunnittelun historiasta ja työväestön asuinhistoriasta. Arkkitehtonisesti kohde muodostaa paikallisesti korkeatasoisen ja pitkälti alkuperäisen ilmeen säilyttäneen kokonaisuuden.

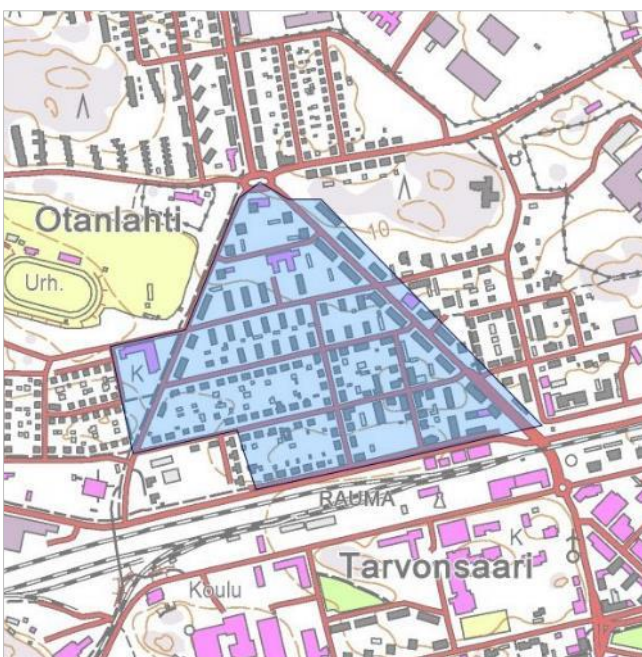
Muutoksensietokyky

Alueella ei ole mahdollisuuksia täydennysrakentamiseen eikä rakennusten ulkoisen olemuksen muutoksiin kuin detaljien osalta.

Rakennusinventointitilanne

Yrjölä/Satakunnan Museo 2013. Rauman III kaupunginosan rakennusinventointi.

15. III kaupunginosa, Urheilukatu, Saaristokatu, Rauhankatu ja Rautatiekatu ympäristöineen

Kuvaus

III kaupunginosa hyvin heterogeeninen, monista erilaisista kortteleista muodostuva kokonaisuus. Syväraumankatu on yksi Rauman urbaaneimmista kaupunkitiloista. Kadulla on rauhallisittain monumentaalista kerrostalorakentamista 1950-luvulta 2000-luvulle. Syväraumankadun ja Raumanmerenkadun pohjoisosassa on kuuden 1960-luvulla valmistuneen pistetalon kaupunkikuvallisesti merkittävä kokonaisuus. Alueen eteläosassa on pientalokortteleita ja pienkerrostaloja, joista osa on rakennettu tyyppiipiirustuksin. III kaupunginosassa on kaupunkimaista rakentamista 1900-luvun alusta aina 2000-luvulle saakka.

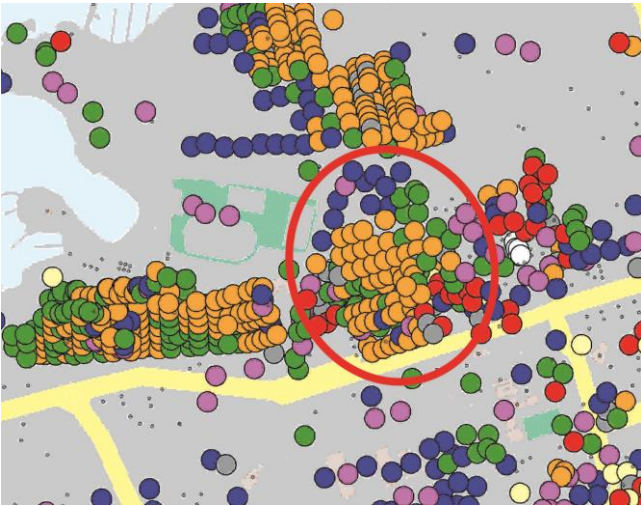

III kaupunginosan eteläosa muodostuu pienistä yhtenäisistä kokonaisuuksista. Kuva © 2011 Blom

Saaristokadun yleisilmettä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Yksi Saaristokadun 1940-luvun jälkipuoliskolla valmistuneista kaksikerroksisista puutaloista. Kuva on otettu pihan puolelta. Saaristokadulle puutalot ovat pääty kadulle päin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

*Kartasta nähdään, kuina alueen ydinosa rakennukset ovat valmistuneet 1940-luvulla (keltaiset kohteet).
Kartta Rauman kaupungin kaavoitus*

Historia

Alueen kaavallisen lähtökohdan muodostavat 1800-luvun lopun suunnitelmat kaupunkialueen laajentamisesta Tarvonsaarelle ja rautatien pohjoispuolelle sekä Harald Andersinin 1922 laatiman kaupunkiakselisuunnitelma.⁸⁷

Rautatienkadun, Rauhankadun ja Saaristokadun länsiosassa sekä Osmonkadun eteläpäässä on jälleenrakennuskauden kahden tai useamman perheen taloja. Talot on rakennettu pääasiassa 1940-luvulla. Ne ovat 1½-kerroksisia ja roiskerapattuja. Suurimman osan rakennuksista on suunnitellut Kaino Kari 1942-55. Muita suunnittelijoita ovat olleet Helena Vainio, Antero Pernaja ja Keijo Valli. Joukossa on joitakin lautavuorattuja omakotitaloja, jotka edustavat varhaisempaa, koristeellista rakennustyyppiä ja ovat peräisin 1920-luvulta. Talot sijaitsevat rehevillä tonteilla, kadun suuntaisesti pienen etupuutarhan erottamina. Tontit on aidattu orapihlaja-aidoin. Takapihat ovat melko suuria ja niiden laidalla on naapurusten yhteinen, satulakattoinen ulkorakennus.⁸⁸

Vanhempaa rakennuskantaa edustavat talot sijaitsevat pääosin korttelin 315 länsipäässä ja korttelissa 319. Ne on rakennettu 1920-luvun loppupuoliskolla ja 1930-luvulla huvila-kaupunkiperiaatteen mukaan. Niissä on 20-luvun klassismin vaikutteita. Talot ovat pienehköjä ja pohjaltaan neliömäisiä. Ne on vuorattu pystyrimalaudalla ja niissä on jyrkkä katto. Saaristokadun eteläpuolen talot ovat olleet rapattuja, mutta nykyisin ne on päällystetty karaattilevyllä ja niiden ikkunat on vaihdettu kaksijakoisiin standardi-ikkunoihin.⁸⁹

Rauhankadun ympäristön 1940-luvun rapatut talot ovat kaikki hieman erilaisia. Niissä on ollut yleensä kaksi tai useampia asuntoja. Tyypillisiä piirteitä ovat avoimet kuistit talon päädyssä tai pihan puolella ja parvekkeet kuistien päällä. Useimmat taloista ovat edelleen rapattuja, mutta osa on jälkepäin päällystetty karaattilevyllä tai lautaverhouksella.⁹⁰

Seuraavassa käsitellään tarkemmin Osmonkadun aluetta. Osmonkadun varressa on 1939 ja 1941 suunniteltuja hirsirakenteisia pientaloja, jotka ovat matalampia kuin hieman aikaisemmin rakennetut huvilakauden rakennukset, mutta koristellumpia kuin jälleenrakennuskauden talot. Rakennuksia on

⁸⁷ Uusi-Seppä 2012, 320.

⁸⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁸⁹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹⁰ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

kahdenlaisia: korttelin keskellä olevat talot ovat kaupungin tyyppitaloja B1 vuodelta 1939 ja korttelien kulmissa olevat talot ovat Kaino Karin 1941 suunnittelema. Tyyppitalon suunnitteli Rauman kaupungin rakennustoimisto, J. Nurminen.⁹¹

Osmonkadun alueelle tyyppillistä on rehevät, pienet puutarhat, jotka on aidattu orapihlaja-aidoin. Talojen ja kadun välissä on pieni etupiha. Kulmatalojen päädyt ovat katulinjassa ja keskellä päätyä on sisäänkäynti. Kummassakin talotyypissä on kaksi asuntoa ja ullakolla asuntoihin liitettävät tai erikseen vuokrattavat huoneet. Kellarissa on sauna ja pesutupa. Vain muutamilla piholla on myöhemmin suunnitellut ulkorakennukset. Tyyppitalo B1:ssä on kuistit kummassakin päässä rakennusta ja kulmatalossa vain toisessa päässä. Kuistit ovat alkuaan olleet avonaisia, mutta nykyisin ne on lasitettu. Ikkunat ovat kuusi- tai yhdeksänjakoisia. Rakennukset ovat alkuaan olleet pystyrimalaudoitettuja, mutta osaan on vuoraus vaihdettu.⁹²

Seuraavassa esitellään tarkemmin Urheilukatu ja Saaristokatu. Hollming Oy:n perustamisvuonna 1945 asutopula oli huutava. Tilanne oli pahin uudelle yhtiölle, jonka työvoima oli pääosin siirtolaisia. Aluksi tehtaan työväkeä oli majoitettu Petäjäksi huviloihin, jotka oli pakkovuokrattu. Hollming Oy alkoi kuitenkin jo samana vuonna rakentaa Saaristokadulle, kaupungilta vuokraamilleen tonteille, viittä kaksikerroksista puutaloa. Ne valmistuivat vuonna 1946 ja seuraavat kolme taloa vuotta myöhemmin. Suunnittelijoina olivat Kaino Kari sekä Aili ja Niilo Pulkka.⁹³ Saaristokadun taloissa oli kussakin kahdeksan perheen asunnot, huone ja keittiö tai kaksi huonetta ja keittiö. 1947 oli Hollmingin asuntoja kadun varressa yhteensä 65. Urheilukadun kaksikerroksiset puutalot ovat osakeyhtiöpohjaisia.⁹⁴

Urheilukadun ja Saaristokadun kaksikerroksiset puutalot sijaitsevat kaikki pääty kadulle päin. Ne ovat satulakattoisia ja peiterimalaudoitettuja. Urheilukadun päässä on ollut kaksi rapattua taloa, joista toinen on nykyään puuvuorattu. Talot eivät sijaitse aivan katu-linjassa. Pihat on aidattu pensas- ja verkkoaidoin. Taloihin on kaksi sisäänkäyntiä idän puolelta. Ikkunat ovat kaksijakoisia.⁹⁵

Vuonna 1949 valmistui kolme Antero Pernajan suunnittelemaa rapattua komikerroksista taloa Urheilukadun varteen. Niissä oli yhteensä 65 asuntoa Hollming Oy:n työntekijöille. Urheilukadun varressa on lisäksi neljä samantapaista rakennusta, jotka ovat Hakan vuonna 1941 rakentamia. Rakennukset on suunnitellut KK:n asunto-osasto. Tämä pieni kerrostalomiljöö sai alkunsa asutopulasta. Tämän vuoksi Rauman merkittävä työnantaja Hollming Oy lähestyi kirjeen kautta kaupunkia, jossa se ilmoitti haluavansa ostaa kolme tonttia Urheilukadun varrelta järjestääkseen työväen asutokysymyksen edes jotenkin siedettävälle kannalle. Rakentamaan olisi haluttu ryhtyä jo samana vuonna. Kaupunki kuitenkin jarrutteli päätöstä. Mutta kun Hollming Oy ilmoitti luopuvansa rakennushankkeesta, kaupunki päätti huutokaupalla myydä tontit Hollmingille. Kaikki Urheilukadun pohjoispuolen talot ovat komikerroksisia ja kellertäväksi rapattuja. Päädyt ovat kadulle päin ja niiden maantasokerroksissa on liikehuoneistoja. Rakennusten väliin jää piha-alueita, joka on lähinnä karua männikköä.⁹⁶

⁹¹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

Urheilukadun pohjoispuolella on Antero Pernajan suunnittelemia ja vuonna 1949 valmistuneita kerrostaloja. Kuva Pekka Piiparinen

Rauniokadun ympäristöön rakennettiin 1900-luvun vaihteesta 1930-luvulle ruutukaavan mukaisesti. Siihen kuului väljä rakentaminen korttelin laidoille, katulinjaan. Kortteleiden halki kulki palokujia, joista on jäänteitä kortteleissa 305 ja 314. Palokujan laidoille rakennettiin usein ulkorakennukset. Ruutukaava synnytti usein tiiviitä kaupunkipihoja. Alueella on myös huvilamaisia rakennuksia, jotka on rakennettu ruutukaavaan.⁹⁷

Rauniokadun rakentaminen oli hidasta ja epätasaista, jolloin rakentamisen väliin jäi tyhjiä kortteleita. Näitä on myöhemmin täytetty. Alueella on 1950-luvulla rakennettuja omakotitaloja ja 1960-70-lukujen kerrostaloja vanhempien talojen välissä. Rauniokadun vanhimpien talojen suunnittelijoina toimivat Otto F. Holm, Arvi Leikari ja Leonard Ahti. Huvilatyyppisiä rakennuksia ovat suunnitelleet Arvi Leikari, William W. Williams, H. A. Toivonen ja Kaarlo Wirtanen.⁹⁸

Rauhankadun ja Rauniokadun kulmassa on säilynyt ruutukaavan mukaan rakennettu kaupunkipiha 1910-luvulta. Tyyliään rakennukset edustavat yksinkertaista jugendia. Kulmatalon ja ulkorakennuksen on suunnitellut Leonard Ahti 1911. Kulmarakennuksessa on viisi asuntoa. Rakennuksen kuistit on lisätty 1916 John Sundquistin suunnitelmien mukaan. Ulkorakennuksessa on varasto, navetta ja talli. Suunnitelmaan kuului myös korkea lauta-aita ja portti. Arvi Leikarin 1912 ja 1913 suunnittelemat rakennukset sijaitsevat Rauhankadun ja Rauniokadun varressa ja sulkevat tontin tiiviiksi pihapiiriksi. Vastapäätä korttelia, Rauniokadun länsipuolella on Otto F. Holmin 1898 suunnittelema asuinrakennus. Rakennuksessa toimi synnytyssairaala 1940-luvulla.⁹⁹

Alueen yksittäisistä julkisista rakennuksista voidaan mainita Otankoulu ja Lastenkoti. Otankoulun suunnitteli vuonna 1950 arkkitehti Martti Välikangas. Rakennus on kolmikerroksinen L-tyyppinen harjakattoinen koulutalo, jonka julkisivut ovat roiskerapatut. Rakennus on Satakunnan ammattikorkeakoulun käytössä. Otantien alussa sijaitsevan lastenkodin on suunnitellut Antero Pernaja 1951. Molemmat kohteet edustavat 1950-luvun tavallista laadukkaampaa julkista rakentamista.¹⁰⁰ Vuoden 1983 kaupungin historiallisille asuinalueille laaditut korjaus- ja rakennustapaohjeet koskevat myös Osmonkatua, Saaristokatua, Junamiehenkatua ja Rauhankatua.¹⁰¹

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

III kaupunginosa kertoo Rauman teollisuuden, ennen kaikkea Hollming Oy:n asutushistoriasta.

Alue muodostuu keskenään erilaisista, arkkitehtonisesti laadukkaista ja kaupunkikuvallisesti mer-

⁹⁷ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

⁹⁹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

¹⁰⁰ Uusi-Seppä 2012, 320.

¹⁰¹ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983.

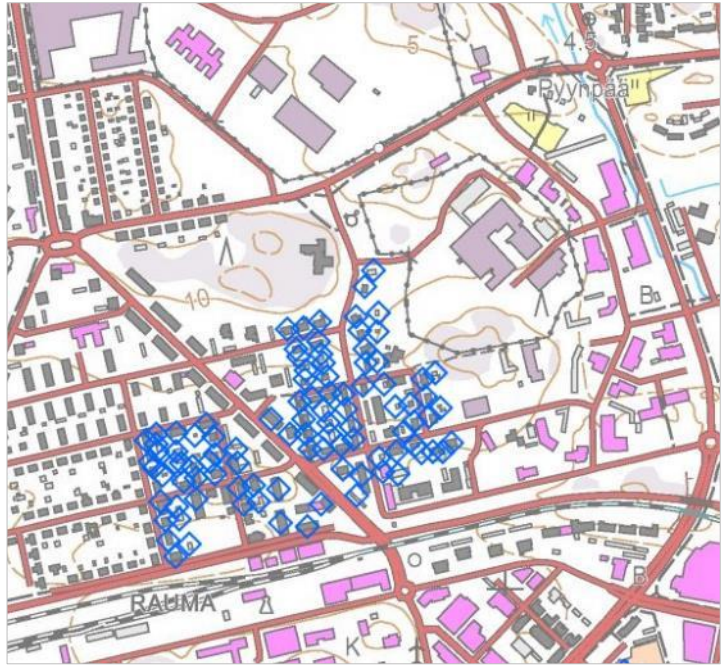
kittävistä pienistä kokonaisuuksista. Raumalaista asuntoarkkitehtuuria 1910-luvulta aina 2000-luvulle. Syväraumankadun ajallisesti kerroksinen asuinkerrostalojen kokonaisuus edustaa laadukasta täydennysrakentamista.

Muutoksensietokyky

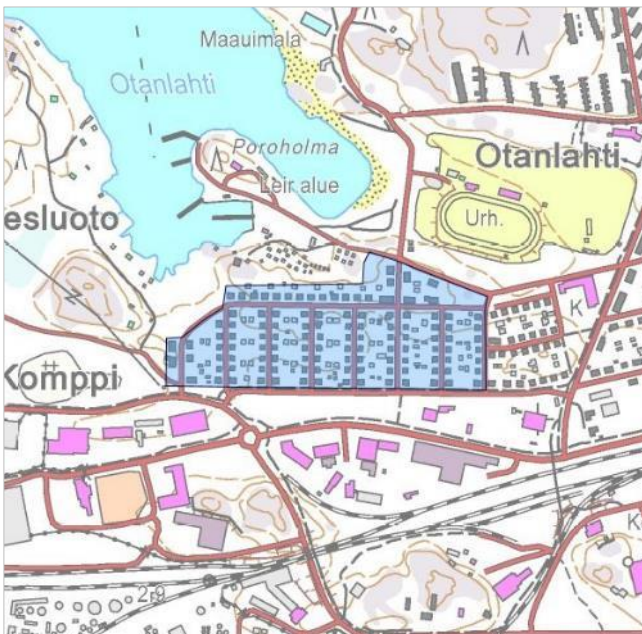
Alueen pienet yhtenäiset kokonaisuudet ja myös yksittäiset rakennukset ovat säilyttäneet hyvin alkuperäistä ilmettään ja kokonaisuudet eivät ole päässeet hajoamaan. Kokonaisuuksia tulisi pyrkiä vaalimaan edelleen. Alue ei kestä täydennysrakentamista kevyitä ja olemassa olevaan rakennuskantaan sovitettuja piharakennuksia lukuun ottamatta.

Inventointitilanne

Yrjölä, Satakunnan Museo 2013. III kaupunginosan rakennusinventointi oheisen kartan mukaisesti.

16. Omakotialueet, osa D (Pidesluoto)

Kuvaus

Alueella sijaitsee 1940- ja 1950-luvuilla valmistuneita omakotitaloja ja niiden talousrakennuksia. Vanhimmat kohteet ovat yksikerroksisia omakotitaloja. Uudemmissa osissa on joko yhdenperheen tai useamman perheen 1½ kerroksisia omakotitaloja.¹⁰² Rakennukset on vuorattu pääosin joko rappauksella tai pystylaudoituksella.

¹⁰² Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

Rauman kaupunkirakenteessa Pidesluodon alue rajautuu selkeästi omaksi kokonaisuudekseen. Sen sijainti on otollinen kaupungin keskustan, meren ja liikunta-alueiden läheisyydessä. Kuva © 2011 Blom

Pidesluodonkatua. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

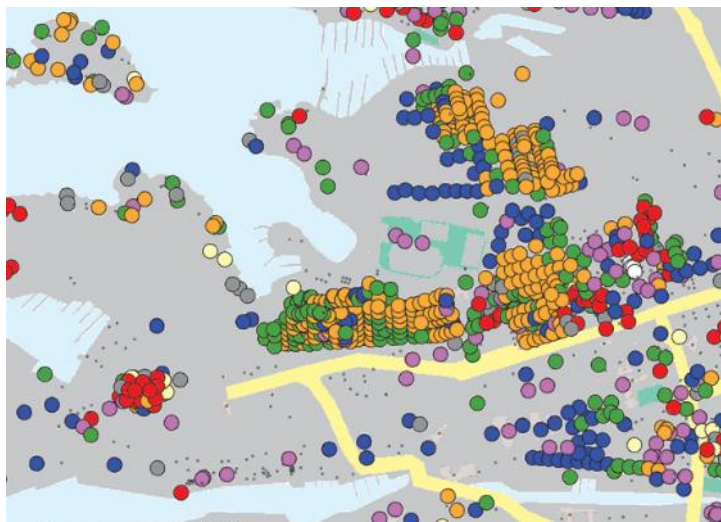

Pöllänkadun varren arkkitehtuuria. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

rakentamistapaohjeistuksesta huolimatta alueen taloja on korjattu niiden rakentamisajankohdalle vierailla julkisivu- ja katemateriaaleilla. Tämä on heikentänyt aikakauden pientaloalueille ominaista yhtenäisyyttä.¹⁰³

¹⁰³ Satakunnan museon lausunto 18.9.2007 Pidesluodon asemakaavan muutosluonnoksesta. Satakunnan museo.

Pidesluoto on rakentunut pääosin 1940- ja 1950-luvuilla. Joukossa on vain muutama näitä nuorempi rakennus. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Pidesluoto kertoo osaltaan Rauman vahvaa kasvua 1940- ja 1950-luvuilla, mikä taas liittyy kaupungin teollisuuden kasvuun. Näin Pidesluoto kertoo osaltaan myös raumalaisesta työväen asuinhistoriasta.

Muutoksensietokyky

Pidesluodon talot ja kaupunkirakenne ovat säilyneet melko hyvin. Huolimatta alkuperäisestä poikkeavista korjausratkaisuista, on alueella yhä paljon alkuperäisyyttä. Pidesluodossa on voimassa kokonaisuuden säilyttämiseen tähtäävä tuore asemakaava.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennusten perustiedot on kirjattu Pakki -sovellukseen vuonna 2007. Rauman kaavoitus, Mervi Tammi.

Muuta

Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa alue nimettiin ”Omakotialueet, osa D:ksi”¹⁰⁴. Seuraavassa maakunnallisessa inventoinnissa alue tulee nimetä ”Pidesluodoksi”.

Pidesluodon itäpuolella sijaitsevan Sonnihaka käsitetään usein kuuluvaksi Pidesluotoon. Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa Sonnihaka kuuluu kuitenkin Ent. Lönströmin alueisiin osana maakunnallisesti arvokasta kokonaisuutta. Identiteettinsä puolesta Sonnihaka on kuitenkin paremmin osa Pidesluotoa. Kaupungin kaavoitus on laatinut alueelle rakentamistapaohjeiston.

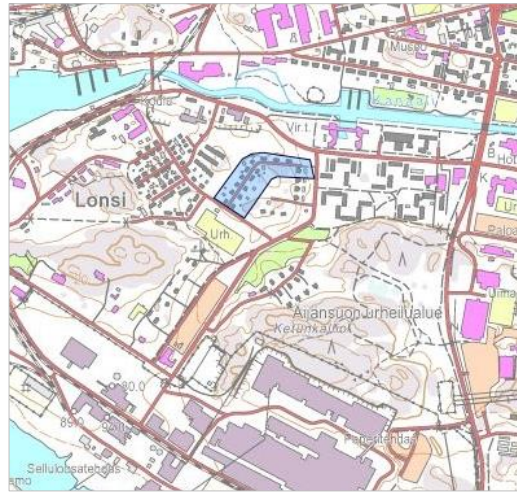
17. Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A ja osa B

Rauma Wood Ltd rakensi 1920-luvun aikana Talolan alueelle 18 työväenasuntoa. Rakennuksissa, joissa on kiuas sekä jyrkkä auma- tai harjakatto, oli tarkoitettu kahdelle tai useammalle perheelle.¹⁰⁵ Kuva © 2011 Blom

¹⁰⁴ Pakki-tietokanta (Omakotialueet, osa D).

¹⁰⁵ Uusi-Seppä 2012, 319; Heino 2002, 301.

Arvoalueen hahmotaminen on hankalaa, sillä se sijaitsee maantieteellisesti kolmella erillisellä alueella: Talolassa, Avainkimpunkadulla ja Rauma-Repolantien varrella. Jälkimmäisen alueen rajauksesta ei ole tehty karttaa.

Kuvaus

Maakunnallisesti merkittävään Rauma-Repolan ent. asuinalueet, osa A kuuluu Talola Talolantien varrella ja entinen yhtiön virkailijojen asuinalue Rauma-Repolantien varrella. Talolan alueella on kuusi kellertävää aumakattoista ja seitsemän punaista satulakattoista taloa. Talolaa reunustaa puisto. Entisellä virkailijojen asuinalueella Rauma-Repolan teollisuuspuistossa on useita yhtiön entisiä johtajien edustusasuntoja. Alue rajautuu idässä Rauma-Repolantiehen, etelässä Tikkalantiehen ja lännessä kallioiseen metsä- ja puistomaastoon.

Maakunnallisesti toinen arvokas kulttuuriympäristö (Rauma-Repolan ent. asuinalueet, osa B) käsittää myös Avainkimpunkadun.

Talolantietä kesäkuussa 2014. Kuva Pekka Piipari-nen.

Rauma-Repolan johtajiston edustusasunnot sijaitsevat Rauma-Repolan teollisuuspuistossa, Tikkalantien ja Rauma-Repolantien kulmaosassa. Kuva © 2011 Blom

Historia

Rauma-Repolan sahayhdyskunta koostuu eri-ikäisistä ja sosiaaliselta rakenteeltaan erilaisista asuinalueista. Säilyneistä kokonaisuuksista voidaan erityisesti mainita Talola, Telakan- ja Luotsinkatujen rakennusryhmät sekä Rauma-Repolantien varren johtajien asunnot.¹⁰⁶

Alueen vanhimmat rakennukset ovat nykyisin edustustilana palveleva Johtola mahdollisesti vuodelta 1919 ja metsätoimiston käytössä oleva rakennus vuodelta 1920. Mansardikattoiset, peiterimaulodoitetut, kaksikerroksiset talot edustavat jo harvinaisiksi käyneitä 1920-luvun edustustarkoitukseen tehtyjä asuinrakennuksia.¹⁰⁷

Talolan työväenasuntojen rakentaminen alkoi 1920-luvulla. Rauma-Repolantien varressa sijaitsevat johtajien asunnot on rakennettu 1934-1938. Ne ovat 1 1/2-kerroksisia, jyrkkäkattoisia peiterimavuo- rattuja puutaloja, joiden päädyissä on kuistit. Telakankadun ja Luotsinkadun rakennukset ovat 1940-luvulta. Osa Telakankadun alkuperäisistä rakennuksista on purettu ja korvattu rivitaloilla. Avainkimpunkadun rapatut yhden ja kahden perheen talot ovat sodan jälkeiseltä ajalta.¹⁰⁸ Niiden suunnittelusta ovat vastanneet Toivo Jäntti (vuonna 1949 kortteli 405) ja Väinö Tuukkanen (kortteli 405 vuonna 1947).¹⁰⁹ Jäntin ja Tuukkasen lisäksi Rauma-Repolan alueen rakennuksia on suunnitellut Urho Salonen 1930- ja 40-luvuilla. Suurin osa jäljellä olevista rakennuksista on nykyisin yksityisomistuksessa.¹¹⁰

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Alueen rakennukset ovat säilyneet melko yhtenäisinä ja alkuperäisinä ja vailla täydennysrakentamista. Rakennukset ja niiden muodostamat kokonaisuudet kertovat Rauman merkittävimmän teollisuuslaitoksen historiasta tehtaan läheisyydessä. Rakennukset ovat arkkitehtuuriltaan tavallista laadukkaampia oman aikansa edustajia.

Muutoksensietokyky

Sekä rakennukset että kaupunkirakenne ovat säilyttäneet pitkälti alkuperäistä ilmettään, joten muutoksensieto on vähäinen. Kaikki kolme kohdealuetta tulisi säilyttää edelleen yhtenäisenä, vain kevytrakenteisia piharakennuksia voidaan toteuttaa, niidenkin olisi sopeuduttava olemassa olevaan rakennuskantaan.

Rakennusinventointitilanne

Yksittäisiä rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Talolan alueelle on laadittu vuonna 2004 yleissuunnitelma sekä korjaus-, muutos ja rakentamistapaohjeita. Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnin ja tässä esitettävät tiedot perustuvat vuonna 1978 Hannu Luotosen tekemään seutukaavainventointiin. Jatkossa tiedot tulisi tarkistaa ja päivittää. Alueet tulisi käydä läpi myös siksi, että aikaisemmissa alueinventoinneissa ne käsittävät kolme erilaista kokonaisuutta ja niiden esitystapa inventoinneissa on epäselvä.

Alue on jaettu sekä Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa kahteen osaan: Rauma-Repolan ent. asuinalueet, osa A ja Rauma-Repolan ent. asuinalueet, osa B. Kummassakin kohdalla on

¹⁰⁶ Uusi-Seppä 2012, 319.

¹⁰⁷ Uusi-Seppä 212, 319.

¹⁰⁸ Uusi-Seppä 212, 319.

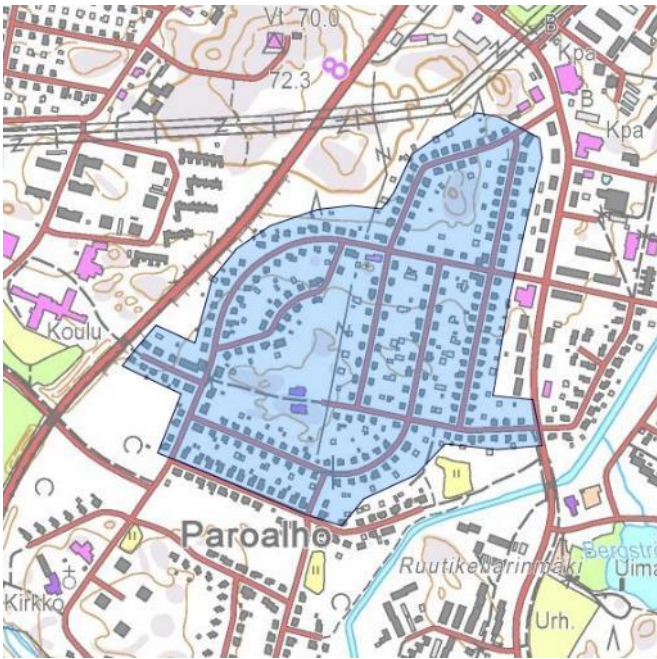
¹⁰⁹ Kulttuurihistorialliset ympäristöt Satakunnassa 1978, 141.

¹¹⁰ Uusi-Seppä 212, 319.

kuitenkin sama teksti. Julkaisussa Satakunnan kulttuuriympäristöt (2012) kohteet on yhdistetty. Jatkossa alue tulisi rajata selkeämmin, mielellään kolmeksi erilliseksi alueeksi. Ongelmana on myös, että inventoinnissa Rauma-Repolantien virkailija-alueetta ei ole merkitty karttaan lainkaan.

Nimi Ent. Rauma-Repolan asuinalueet tulisi muuttaa, koska suuren osan taloista ovat rakentaneet Rauma-Repolaa edeltäneet yhtiöt.

18. Omakotialueet, osa B (Paroalhon pohjoisosa)

Kuvaus

Alue on rakentunut 1940-luvun jälkipuoliskolta 1960-luvulle. Alueen kokonaisilme on hyvin yhtenäinen. Alueen miellyttävää kokemista lisää lievät maastonmuodot sekä kaartuvat kadut. Alueen talot ja pihat ovat hyvin hoidettuja. Alue rajautuu etelässä Peltokatuun, joka on valmistunut pääasiassa 1960-luvulla. Joukossa on huomattava määrä vuosikymmenen lopulla valmistuneita omakotitaloja. Myös kadun eteläpuolella, joka ei kuulu selvitettyyn alueeseen, on 1960-luvun omakotitaloja. Idässä alue rajautuu Paroalhonkadun tontteihin ja lännessä raja kulkee lähellä Turuntietä. Pohjoisin osa rajautuu Kukkiskadun pohjoisimpiin tontteihin.

Paroalhon suunnittelun rungon muodostaa vuonna 1946 laadittu ja hyväksytty asemakaava. Alueen ydinosaat ovat vuosikymmenen lopulta, mutta suurin osa rakennuskannasta on valmistunut 1950-luvulla. Kuva © 2011 Blom

Kukkiskadun eteläpuoliset rakennukset ovat valmistuneet pääasiassa 1940-luvun lopulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Päiväsenkatu on yksi Paroalhon kaupunkikuvallisesti hienoimmista kaduista. Kadun varsille sijoitetut pääasiassa 1950-luvun pientalot muodostavat rytmikkään kokonaisuuden. Rakennukset on sijoitettu kadun varsille viistosti. Miellyttävyyttä korostaa kadun kaarevuus ja istutusten vehreys. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Alueen ydinosat ovat valmistuneet 1940-luvun jälkipuoliskolla, mutta suurin osa 1950-luvulla. Alueen sisällä on myös 1960-luvun rakennuksia ja muutama 1970-luvulla valmistunut kohteet¹¹¹ (ks. alla oleva kartta). Vanhimmat kohteet rakennettiin Kukkiskadulle ja Pitkäjärvenkadulle. Niille valmistui yksikerroksisia kahden perheen asuintaloja. Nämä rakennukset tunnistaa päädyissä olevista kuisteista ja pyöreistä ullakkoikkunoista. Myöhemmin kohteita muutettiin yhden perheen käyttöön.¹¹² Suurin osa alueen kohteista on kuitenkin valmistunut 1950-luvulla.¹¹³

Rauman kaupungin rakennustoimisto laati vuonna 1946 Paroalhon ensimmäisen asemakaavan, jonka sisäasianministeriö hyväksyi samana vuonna. Alue suunniteltiin pääasiassa yksikerroksisille omakotitaloille, mutta Paroalhonkadulle ja Monnankadulle sijoitettiin myös kaksikerroksisia rakennuksia.¹¹⁴ Vuoden 1983 historiallisten asuinalueiden korjaus- ja rakennustapaohjeet koskevat myös Paroalhon pohjoisosaa.¹¹⁵

¹¹¹ Rauman kaupungin paikkatietokantakartan perusteella tehty ajoitus. Rauman kaupungin kaavoitus.

¹¹² Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

¹¹³ Mm. Rauman kaupungin paikkatietokantakartan perusteella tehty ajoitus. Rauman kaupungin kaavoitus.

¹¹⁴ VI kaupunginosan (Paroalhon) asemakaava 1946. Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto.

¹¹⁵ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

Paroalhon pientaloalueen vanhin rakennuskanta eli 1940-luvun lopulla toteutettu (keltaiset kohteet) sijaitsee Kukkiskadun ja Pitkäjärvenkatujen varsilla. Ympärillä oleva rakennuskanta on 1950-luvulta (vihreät kohteet). Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Paroalhon ensimmäinen asemakaava vuodelta 1946. Alue suunniteltiin pääasiassa yksikerroksisille taloille. Vain Monnankatu ja Paroalhonkadun itäpuoli sallittiin korkeammaksi, kaksikerroksisten talojen alueeksi. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Arvaluokitus

Maakunnallinen.

Alue on Rauman jälleenrakennuskauden laajin yhtenäinen pientaloalue, varsinkin kun mukaan lasketaan Paroalhon eteläosa. Paroalhon pientaloalueen ominaisluonne on säilynyt sekä yhdyskuntasuunnittelun, rakennussuunnittelun ja rakentamisen osalta. Vain harvoihin taloihin on myöhemmin tehty lisäsiipiä tai laajennuksia ja jos niitä on rakennettu, sopeutuvat ne alkuperäiseen rakennusmassaan hyvin. Paroalho kertoo myös Rauman voimakkaasta 1940- ja 1950-lukujen väestönkasvusta ja sen taustalla olleesta teollisuuden vahvasta asemasta.

Muutoksensietokyky

Alueen tonteille ei tule sallia uusia asuinrakennuksia. Olemassa olevat asuinrakennukset tulee pyrkiä säilyttämään, eikä niitä tule laajentaa. Uudet piharakennukset tulisi tehdä sopeuttaen ne olemassa olevaan rakennuskantaan.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Seuraavassa maakunnallisessa inventoinnissa Peltokatu tulisi liittää Paroalhon eteläosaa käsittävään kokonaisuuteen tai Paroalho tulisi käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi kummankin arvoalueen nykyiset nimet (Omakotialueet, osa B ja Omakotialueet, osa G) tulisi muuttaa. Soveliaat nimet olisivat Paroalhon pohjoisosa ja Paroalhon eteläosa tai alueet tulisi yhdistää nimellä Paroalho .

19. Omakotialueet, osa G (Osa Paroalhon eteläosasta)

Kuvaus

Alue käsittää Hiuknummentien, Pähkinäpolun ja Lehtokadun varsilla olevat 1960-luvun alkupuolen omakotitalot. Kartalla oleva alue on määritelty vuonna 2005 maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Kuitenkin jokaisen edellä mainitun kadun toisetkin varret ovat rakennettu 1960-luvulla ja Paroalhon eteläosa muodostaa näin ollen laajemman yhtenäisen kokonaisuuden. Tämä laajempi kokonaisuus käsitellään seuraavan aluekokonaisuuden yhteydessä ja tässä esitellään pelkästään maakunnallisesti arvokkaaksi määritelty alue.

*1960-luvulla valmistuneita omakotitaloja Hiuknummentien länsiosassa.
Kuva Pekka Piiparinen (2014)*

*Paroalhon eteläosa muodostaa pitkälle yhtenäisen 1960-luvulla toteutetun kokonaisuuden. Maakunnallisesti merkittäväksi alueeksi on kuitenkin määritelty vain Hiuknummentien, Pähkinäpolun ja Lehtokadun muodostama kokonaisuus.
Kuva © 2011 Blom*

Historia

Maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen selvityksessä ei ole tarkasteltu Paroalhon eteläpuolen (eikä käytännössä pohjoisosankaan) historiaa. Paroalhon ensimmäinen asemakaava laadittiin ja hyväksyttiin vuonna 1946.¹¹⁶ Aluetta on laajennettu osissa siten, että koko Paroalhon pientaloalue muodostaa ehjän kokonaisuuden 1940-luvun jälkipuoliskolta 1960-luvun lopulle saakka. Kohteeseen kuuluu tehdasvalmisteisten Pähkinätalojen ryhmä.¹¹⁷

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Paroalhon alue on Rauman yksi laajimmista toisen maailmansodan jälkeen rakennetuista pientaloalueista. Paroalhon pientaloalue on säilynyt sekä yhdyskuntasuunnittelun, rakennussuunnittelun ja rakentamisen osalta huomattavan paljon alkuperäistä ilmettään. Alkuperäisyyttä on säilynyt muun muassa siinä, että vain harvoissa kohteissa on myöhemmin toteutettuja lisäsiipiä tai laajennuksia ja jos niitä on rakennettu, sopeutuvat ne alkuperäiseen päärakennusmassaan hyvin.

Muutoksensietokyky

Koko Paroalhon omakotitaloalueella päärakennukset tulisi säilyttää, ehjien kokonaisuuksien joukkoon ei tulisi toteuttaa uusia päärakennuksia ja piharakennusten tulisi sopeutua olemassa olevaan rakennuskantaan. Päärakennusten osalta myös suuret ulkoiset muutostyöt tulisi estää ja sen sijaan tulisi pyrkiä vaalimaan alkuperäistä ilmettä materiaalivalinnoin.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Jatkossa alue tulisi sulauttaa osaksi Paroalhon eteläosan kokonaisuutta tai yhdeksi Paroalhoa käsitteleväksi kokonaisuudeksi. Termistä ”Omakotialueet, osa G” tulisi jatkossa luopua ja muuttaa kieli-asi havainnollisemmaksi, kuten Paroalhon eteläosa.

20. Omakotialueet, osa C (Polarin eteläosa)

Kuvaus

1940- ja 50-luvuilla syntynyt omakotialue on osa laajempaa Polarin asuinalueetta. Kokonaisuuden runkona ovat kehämäinen Höylääjänkatu ja Tukkilahdenkatu. kehältä erkaantuu pääosin suoria kaatuja kohti länttä. Alue rajautuu idässä Turuntiehen, etelässä Tukkilahdenkadun tontteihin.

¹¹⁶ VI kaupunginosan (Paroalhon) asemakaava 1946. Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto.

¹¹⁷ Rauma, yhtenäiset asuinalueet.

Historia

Alueen ensimmäisen asemakaavan laati Väinö Tuukkanen vuonna 1945¹¹⁸ ja Sisäasianministeriö vahvisti alueen asemakaavan 27.12.1945.¹¹⁹ Polarin alue muodostettiin lähinnä Rauma-Repola Oy:n henkilökuntaa varten, niin, että yhtiö luovutti alueelta tontteja työntekijöilleen. Myöhemmin tontteja alkoi siirtyä myös muille kuin yhtiöläisille.¹²⁰

Polarin alueen omakotitaloista – joka on tunnettu myös Rauma-Repolan omakotitaloalueena – suurin osa on valmistunut 1940- ja 50-luvuilla. Kaavan lisäksi Tuukkanen suunnitteli pääosan alueen taloista Rauma-Repolan tyyppitaloina. Myös tuottelias raumalainen suunnittelija Kaino Kari on piirtänyt alueelle taloja (Sorvaantien ja Honkajuurentien väliselle alueelle). Tyyppitalot voi tunnistaa muun muassa peiterimavuorauksesta, betonikattotiilistä ja pienistä kaksijakoisista ikkunoista.¹²¹ Rintamamiestyyppiset talot tekevät alueesta ilmeeltään hyvin yhtenäisen. Alueella on vain muutama 1960- ja 1970-luvuilla valmistunut talo. Vuoden 1983 historiallisille asuinalueille laadittu korjaus- ja rakennustapaohje koskee myös Polarin eteläosaa.¹²² Mahdollisesti ohjeistuksen vuoksi sekä yksittäiset rakennukset että alueen kokonaisuus on säilyttänyt paljon alkuperäisyyttä.

Polarin alueen pääasiallinen rakennustyyppi on rintamamiestyyppiset omakotitalot. Kuva © 2011 Blom

Tukkilahdenkadun omakotitalot ovat valmistuneet 1940- ja 1950-luvuilla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

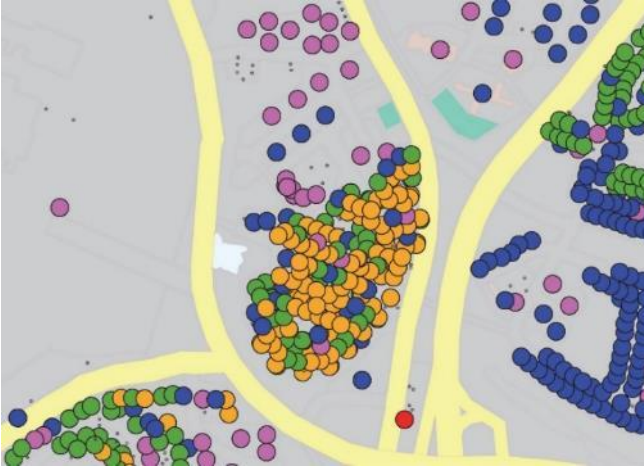
¹¹⁸ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983.

¹¹⁹ Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto. Rauman IV kaupunginosan asemakaava ja sen vahvistus sisäasianministeriössä 27.12.1945. Kansallisarkisto.

¹²⁰ Polarin alueen asemakaavan muutos 21.1.1971. Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto.

¹²¹ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983; Asunto-ohjelmaan liittyvä saneeraus-suunnitelman tavoiteosa. Rauma 1979.

¹²² Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. 1983.

Alue muodostuu pääasiassa 1940-luvun (keltaiset kohteet) omakotitaloista. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Polarin alueen ensimmäinen asemakaava vuodelta 1945. Siitä on toteutunut etelä- ja itäosat pääosin 1940- ja 1950-luvuilla rakennettuina katuosuuksina. Kartta Kansallisarkisto.

Arvaluokitus

Maakunnallinen.

Alue on hyvin pitkälle yhtenäinen ja alkuperäisen ilmeen omaava 1940- ja 1950-lukujen kokonaisuus. Se kertoo omalla tavallaan Rauman vahvoista 1940- ja 1950-lukujen väestönlisäyksen vuosista, mikä liittyi kaupungin teollisuuden työvoimatarpeen kasvuun. Metsäyhtiön perustamana alueena se kertoo myös Rauman teollisuus- ja työväen asutushistoriasta.

Muutoksensietokyky

Yhtenäisiä 1940- ja 1950-lukujen talokokonaisuuksia ei tule rikkoa täydennysrakentamisella. Uudisrakentaminen heikentäisi alueen yhtenäisyyttä ja historiallista arvoa. Vanhoja asuinrakennuksia ei tule laajentaa. Uudet piharakennukset tulisi sopeuttaa olemassa olevaan rakennuskantaan.

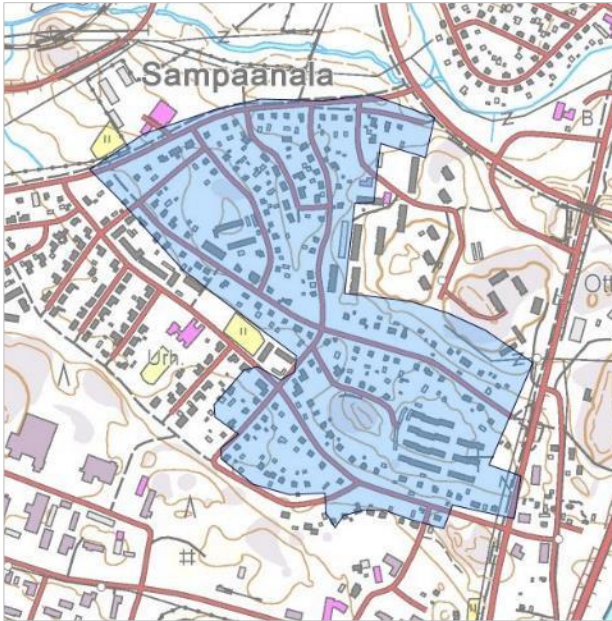
Rakennusinventointitilanne

Alueella ei ole suoritettu rakennusinventointeja.

Muuta

Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa alue nimettiin ”Omakotialueet, osa C:ksi”. Seuraavassa selvityksessä alue tulisi nimetä selkeämmin.

21. Omakotialueet, osa A (Sampaanalalan pientaloalue)

Kuvaus

Alue koostuu pääosin 1950-luvun rakennuksista, mutta joukossa on myös 1940- ja 1960-lukujen sekä muutama 1970-luvun omakotitalo. Alueen halkaiseen itä-länsi -suunnassa kaksi katua, Sampaanalantie ja Nybergintie. Sampaanalantien itäosassa on pääosin 1950-luvun omakotitaloja, mutta Alatien kohdalla kaupunkikuvaan tulee uudempaa rakennuskantaa. Nybergintie on Sampaanalantietä yhtenäisempi.

Sampaanalalan kaupunginosa on rakentunut ajallisesti kerrostuneeksi. Kuva © 2011 Blom

Nybergintien itäosan pohjoispuolella talot ovat tonttien perällä ja tien ja talojen väliin on jäänyt laajat piha-alueet. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

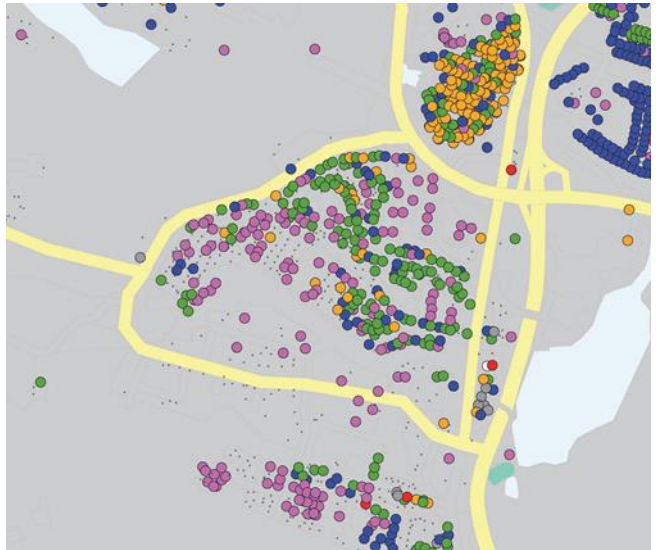
Kartanontien ja Tuomolantien risteysaluetta Sampaanalan pohjoisosassa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Sampaanala palstoitettiin toisen maailmansodan jälkeen pienviljelystonteiksi. Palstoitusuunnitelman vuoksi Sampaanalan varhaisimmasta omakotitaloalueesta tuli vapaammin rakentuva kuin kaupungin vastaavista asemakaavoitetuista alueista. Katulinjat seuraavat maastonmuotoja ja rakennusten sijoittelu on asemakaavoitettuja alueita vapaampaa.¹²³ Sampaanala liitettiin Rauman maalaiskunnasta Rauman kaupunkiin vuonna 1954.¹²⁴

Vuonna 1970 valmistuneessa asemakaavassa suuria tontteja jaettiin normaalikokoisiksi omakotitalotonteiksi. Tämän vuoksi Sampaanalan monet katuosuudet menettivät yhtenäistä ilmetään ja 1940- ja 1950-luvuilla valmistuneiden rakennusten joukkoon tuli uudempaa omakotirakennuskantaa.¹²⁵

Sampaanalan kaupunginosan vanhimmat talot ovat alueen keskiosassa. Keltaiset talot ovat 1940-luvulta, vihreät 1950-luvulta ja violetit 1960-luvulta. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Alue kertoo Rauman kaupungin voimakkaasta väestönkasvusta 1940- ja 1950-luvuilla. Sen taustalla oli teollisuuden vahva kasvu. Alue ei ole rakentunut yhtenäisesti, mutta se kertoo Rauman asutushistoriasta esikaupunkialueilla, joilla rakentaminen ei ollut niin säädeltyä kuin asemakaavoitetuilla alueilla.

Muutoksensietokyky

Säilyneet 1940- ja 1950-lukujen asuinrakennukset tulisi säästää. Ehjimpiä edellä mainittujen vuosikymmenien katuosuuksia tulisi varjella. Ehjin rintamamiestalojen reitti löytyy lähettäessä Nybergintien itäosasta kohti länttä ja käännäytessä siitä Pirttitielle. Alueella on myös nuorempaa rakennuskantaa ja ajallista kerroksellisuutta, mikä mahdollistaa edelleenkin täydennysrakentamisen, ympärillä olevaan rakennuskantaan sopeuttaen.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Seuraavassa inventoinnissa alueen rajautumista tulee tarkistaa etenkin koillisosassa käsittäen myös kerrostaloalueen reunan. Myös nimi tulisi muuttaa kuvaavammaksi - nyt Omakotialueet, osa A.

¹²³ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

¹²⁴ Heino 2002, 458-459.

¹²⁵ Korjaus-, muutos- ja rakentamistapaohjeita vanhoille asuntoalueille. Rauman kaupungin rakennusviraston kaavoitusosasto 1983.

22. Hirsikadun rivitaloalue

Kuvaus

Kokonaisuus muodostuu viidestä 1960-luvun rivitalosta. Rivitalot on sijoitettu maastonmuodot huomioon ottaen. Rakennusten ympäristö on vihreää ja luonnon-tilamaista. Alue kuuluu Nummen kaupunginosaan. Lännessä sen rajana on Hirsikatu, idässä Turuntie ja pohjoisessa ja etelässä metsä- tai kaupunkipuistoalueet. Kohteen itäpuolella Hirsikadun toisella puolella on kahdeksan kerrostalon kokonaisuus, joka on myös valmistunut 1960-luvulla.

Hirsikadun rivitalot voidaan käsittää myös laajemmin alueen 1960-luvulla valmistuneeseen asuinaluekokonaisuuteen, johon kuuluu rivitalojen lisäksi myös kahdeksan kerrostaloa.
Kuva © 2011 Blom

Hirsikadun rivitalojen massoittelu on elävää ottaen huomioon ajankohdan tyypillisen rakennussuunnittelun. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Rivitalot on suunnitellut arkkitehti Veijo Martikainen¹²⁶ ja ne ovat valmistuneet 1960-luvun puolivälissä.¹²⁷

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Talot edustavat poikkeuksellisen laadukasta rivitaloarkkitehtuuria ja ne ovat säilyneet alkuperäisinä. Rauman ehkä arkkitehtonisesti arvokkain 1960-luvun rivitalokonaisuus.

Muutoksensietokyky

Rakennukset tulisi säilyttää julkisivuiltaan nykyisellään.

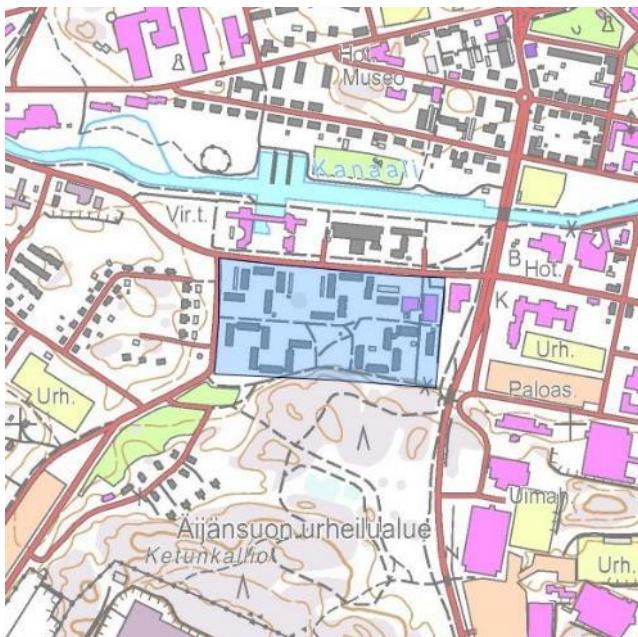
Rakennusinventointitilanne

Rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Seuraavassa maakunnallisessa inventoinnissa alue tulisi liittää Nummenvaheen kerrostalojen kokonaisuuteen.

23. Sinisaaren asuntoalue

Kuvaus

Sinisaaren alue muodostuu 24:stä 1970-luvulla valmistuneesta asuinkerrostalosta hultorakennuksineen. Lähes kaikkien rakennusten julkisivumateriaali on kohteissa pesubetoni ja kerrsoluku 4-7.

Historia

Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventointi kertoo, että alue on ”arkkitehti Risto Sammalcorven suunnittelema 1970-luvun kerrostaloalue.”¹²⁸ Ilmi ei kuitenkaan käy, onko Sammalcorpi suunnitellut alueen, rakennukset vai molemmat.

Rauman kaupungin kaavoituksessa vuosina 1964-1986 työskennellyt Reino Joukamo ja vuosina 1976-2005 työskennellyt Irma Tyllilä kertovat, että alueen on suunnitellut KSS-Arkkitehtitoimisto. (Koivisto-Salminen-Siivola). Tyllilä oli töissä KSS:llä kun Sinisaarta suunniteltiin. Hän ei kuitenkaan osallistunut alueen suunnitteluun

¹²⁶ Rauma, yhtenäisen asuinalueet.

¹²⁷ Hirsikatu 2:ssa olevan asunnon myynti-ilmoitus Etuovi.com:issa 19.8.2014. Kohde on valmistunut tämän lähteen mukaan vuonna 1965.

¹²⁸ Uusi-Seppä 2012, 321; Pakki-tietokanta (Satakunnan rakennusperintö 2005 –inventointihanke).

Sinisaaren alue on ehkä Rauman laadukkain 1970-luvulla toteutettu asuinkerrostalokokonaisuus. Sen merkitys korostuu alueen sijainnilla lähellä ydinkeskustaa. Kuva © 2011 Blom

Sinisaari näkyy vahvasti raumalaisessa kaupunkikuvassa. Kuva Pekka Piipari (2014)

Joukamo ja Tyllilä kertovat, että Alun perin alueelle suunniteltiin toisiinsa niveltäviä korkeita ja matalia rakennusosia kerrostaloketjuina, jotka nousivat ja laskivat. Tätä suunnitteluideaa ei kuitenkaan toteutettu rakentamisvaiheessa kuin alueen lounaisosassa Rauma-Repolan Kimppu Oy:n toimesta. Kaava olisi mahdollistanut talojen rakentamisen ketjuihin, mitä kaavoitus myös odotti. Kaavan rakennusalat sallivat myös yksittäiset lamellitalot, mikä vaihtoehto toteutettiin. Tyllilä ja Joukamo pitävät Sinisaaren toteutusta vaatimattomana, sillä useista asunnoista tuli näkymät naapuritalon päätyseinään. Monien talojen päädyt suunnattiin Kanaalille eikä päädyissä ollut ikkunoita. Valmistuessaan Sinisaarta ei pidetty houkuttelevana asuinalueena, mutta myöhemmin alueen arvostus on noussut sen keskeisen sijainnin vuoksi.¹²⁹

Arvaluokitus

Maakunnallinen.

Alue kertoo omalta osaltaan raumalaisesta kerrostalorakentamisesta 1970-luvulla. Sinisaaren arvokain osa on lounaassa, jossa aluetta toteutettiin alkuperäisten ideoiden mukaisesti nauhana. Alueen arvoa heikentää toteutetut tuoreet julkisivujen muutostyöt. Sinisaarella on kaupunkikuvallista arvoa.

¹²⁹ Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

Sinisaaren asuinalueetta vuonna 1983, edessä Kanavakadun taloja. Kuva Rauman kaupunginmuseo

Muutoksensietokyky

Alueelle ei suositella täydennysrakentamista. Olevaa rakennuskantaa tulisi pyrkiä korjaamaan alkuperäistä vastaavilla materiaaleilla. Alueella voidaan rakentaa piharakennuksia.

Sinisaaren kunnianhimoisinta suunnittelu on nähtävissä alueen lounaisosasta, jossa suuria rakennusmassoja on litetty toisiinsa nivelosilla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Sinisaaren yksi asuinkerrostalo oli julkisivusaneerauksen kohteena. Alkuperäisiä pesubetonielementtejä peitetään lisälämmöneristeellä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

24. Syvärauma, koulut ja ympäristö (Purjehtijankatu)

Kuvaus

Suorien katujen varsille ryhmittyneen Syvärauman pientaloalueen rakennuskanta kattaa 1900-luvun ja 2000-luvun alun kaikki vuosikymmenet. Joukossa on myös koulu ja huviloita sekä satamatoimintoihin liittyviä rakennuksia. Vanhimmat yksittäiset rakennukset ovat Purjehtijankadun itäpäässä, kun taas länsipään rakennuskanta on uusiutunut vauraalla omakotiasutuksella. Tämä johtunee meren läheisyydestä. Alueen pääväylä on Purjehtijankatu. Kokonaisuus rajautuu idässä Syväraumankatuun, jonka molemmin puolin on kerrostaloja liikeraennuksia muistuttaen maaseututaajamaa.

Syväraumanlahtea. Kuva © 2011 Blom

Juhonkadulla on muun muassa 1950-luvulla valmistuneita rapattuja omakotitaloja. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vilhola on rovasti Vilho Kaitilan vuonna 1892 rakennuttama huvila. Rakennus edustaa alueen alkuperäistä vapaasti sijoittunutta ranta-asutusta.¹³⁰ Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Purjehtijankadun länsipään rakennuksia ja katutilaa. Kadun länsiosan rakennukset ovat lähivuosisikymmeniltä, kun taas itäosassa on alueen vanhimmat kohteet. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Syvärauma on entistä maalaiskunnan aluetta, joka liitettiin Rauman kaupunkiin vuonna 1954. Syvärauma on vanhaa vapaasti sijoittunutta mäki- ja ranta-asutusta, rakennuskaavan mukaista järjestettyä asutusta ja kaupungin laatiman asemakaavan mukaista uutta rakennuskantaa. Huolimatta sekavasta ympäristöstä ovat monet alueen vanhat rakennukset säilyttäneet vanhan ilmeensä hyvin. Niiden julkisivuja leimaavat vuosisadan vaihteen jälkeiset vuoraukset. Kooltaan ja muodoltaan rakennukset ovat vaihtelevia.¹³¹

Alueen merkittävin yksittäinen rakennus on Syvärauman koulu. Kohde on niin sanottu rantakoulu ja se sijaitsee Purjehtijankadun eteläpuolella. Rakennuksen vanhempi osa on Arvi Leikarin 1927 suunnittelema. Siihen on mahdollisesti 1930-40 –lukujen aikana lisätty kaksikerroksinen aumakattoinen

¹³⁰ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

¹³¹ Pakki-tietokanta (Syvärauma, koulut ja ympäristö); Uusi-Seppä 2012, 321.

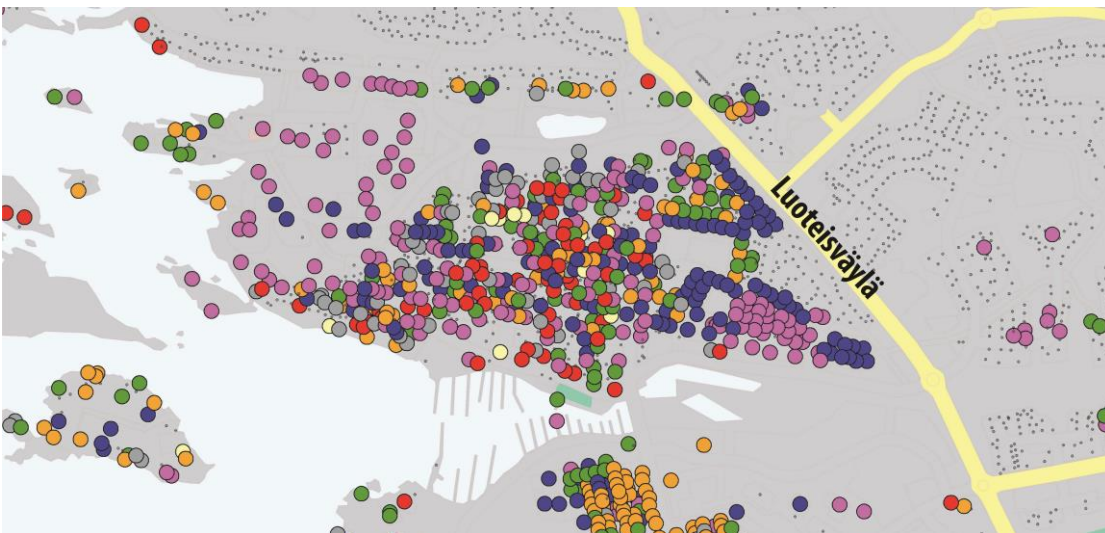
osa. Rakennuksen kuistia on laajennettu ja korotettu 1991. Laajennukseen on sijoitettu wc-tilat. Nykyisin rakennuksessa on alakerrassa kaksi luokkahuonetta ja yläkerrassa opettajainhuone ja yksi asunto.¹³²

Jugendhenkisen koulurakennuksen kattomaailma ja olemus on monimuotoinen. Vanhassa osassa ikkunat ovat T-jakoisia ja siinä on kaksi frontonia meren puolella. Uudemmassa osassa on kaksijakoiset ikkunat eikä meren puolella ole ensimmäisessä kerroksessa ollenkaan ikkunoita.¹³³ Pihalla on 1968 rakennettu ulkorakennus, jossa käymälät ja puuhuone ovat sijainneet. Sitä edeltänyt ulkorakennus jouduttiin purkamaan Purjehtijankadun uuden linjauksen alta.

Vilhola on rovasti Vilho Kaitilan vuonna 1892 rakennuttama huvila. Vilholan tontti muodostaa oman korttelialueen, jota ympäröi puistoalue. Rakennus edustaa alueen alkuperäistä vapaasti sijoitunutta ranta-asutusta.¹³⁴

Syvärauman koulu on eräs alueen historiallisesti merkittävimmistä rakennuksista. Kuva Pekka Piipari (2014)

Syvärauma, myös Syväraumanlahden alue, on rakennushistoriallisesti hyvin kerroksellista. Rakennuksia on jokaiselta vuosikymmeneltä 1900-luvun alusta lähtien. Ranta-alue ei erotu omaksi erilliseksi kokonaisuudekseen. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

¹³² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

¹³³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

¹³⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo.

Arvoluokitus

Purjehtijankadun ympäristö on maakunnallinen, muilta osin paikallinen.

Alueen talot kertovat raumalaisesta esikaupunkiasumisesta yli sadan vuoden ajalta. Ajallisesti ja toiminnallisesti kerroksisella alueella on myös julkisia rakennuksia, kuten Syvärauman koulu. Alueella on joitakin arkkitehtonisesti korkeatasoisia uudisrakennuksia.

Muutoksensietokyky

Alueen vanhimmat rakennukset tulisi säilyttää eivätkä ne kestä merkittäviä muutoksia, kuten laajennuksia tai kohteiden alkuperäisestä poikkeavia julkisivumateriaaleja.

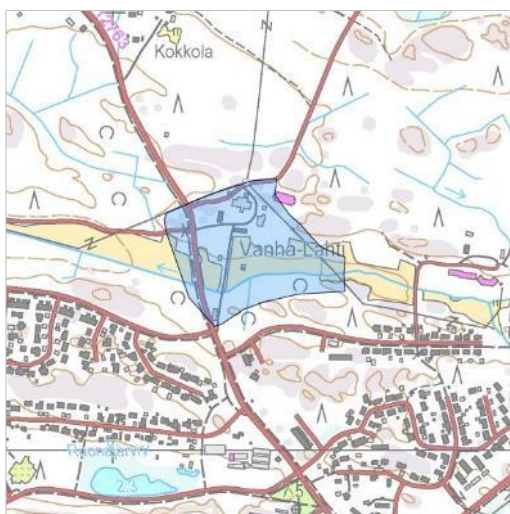
Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Purjehtijankatu tulisi liittää jatkossa yhteen Syvärauman muun alueen kanssa. Kohde ”Syvärauma, koulut ja ympäristö” ei edusta merkittävästi poikkeavaa verrattuna muuhun Syväraumaan.

Alueen tietoja ei ole päivitetty Satakunnan rakennusperintö 2005 –inventoinnissa. Seuraavassa maakunnallisessa selvityksessä tiedot tulee päivittää ja täydentää, sekä tämän kohteen että muun Syvärauman osalta.

25. Vanha-Lahden kartano

Kuvaus

Uusrenessanssityylinen päärakennus sijaitsee pihan länsilaidalla. Sen kattolappeisiin on myöhemmin avattu alkuperäisestä tyylistä poikkeavia ikkunoita. Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on ulkoasultaan vanhempi, punamullattu asuinrivi, osittain luonnonkivistä, osittain hirrestä rakennettu navetta ja kymmenkunta muuta eri tarkoituksiin tehtyä hirs- ja lautarakennusta.

Historia

Vanha-Lahden kartano on ollut ainoa laatuaan Rauman kaupungin alueella, sen jälkeen kun Sampaanalalan kartano 1960-luvulla purettiin. Oleellisen osan kokonaisuutta muodostaa kartanon ympäristö, pellot, lehmuskuja jne.¹³⁵

Arvoluokitus:

Maakunnallinen.

Rauman kaupunkialueen ympäristössä on ollut aikoinaan useita kartanoita ja vauraita maatiloja. Vanha-Lahden kartano on tästä ilmiöstä edustava esimerkki.

Rakennusinventointitilanne

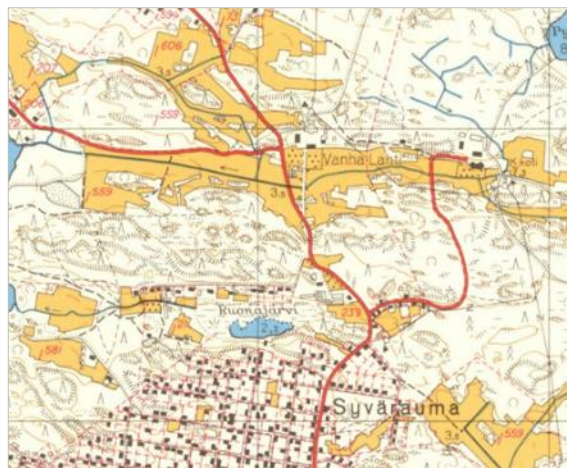
Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

¹³⁵ Pakki-tietokanta (Vanha-Lahden kartano); Uusi-Seppä 2012, 321.

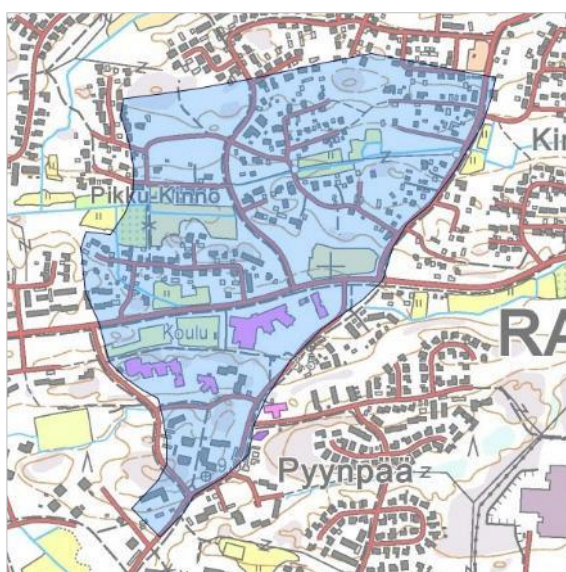
Muuta

Kaikki rakennukset on kunnostettu vuosina 2010-11 kartanon siirryttyä Rauman kaupungilta yksityisomistukseen.

Vanha-Lahden kartanon ympäristöä vuonna 1962 painetussa peruskartassa. Kartta Maanmittaushallitus

26. Kinno ja Pikku-Kinno

Kuvaus

Kinnon alueen rakennuskanta on uusiutunut lähes täysin. Vain Pyynpäänkadun pohjoispuolella, erityisesti Varimaantien ja Viljolantien varsilla, on yksittäisistä yksi- tai puolitoistakerroksisia, harjakattoisia perinteistä rakennustapaa edustavia pientaloja 1920- ja 30-luvuilta.

Historia

Kinnon alueen asutus on syntynyt 1900-luvun alku-puolella.¹³⁶

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Alueen yksittäisillä ennen toista maailmansotaa valmistuneilla taloista ja niiden muodostamilla pienillä ko-

konaisuuksilla on edelleen merkitystä kertomassa Rauman esikaupunkiasutuksesta ennen järjestäytyneitä kaupunkisuunnittelua.

Muutoksensietokyky

Ennen toista maailmansotaa valmistuneet rakennukset tulisi säilyttää. Niitä ei tulisi laajentaa eikä korjata alkuperäisestä poikkeavilla materiaaleilla.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

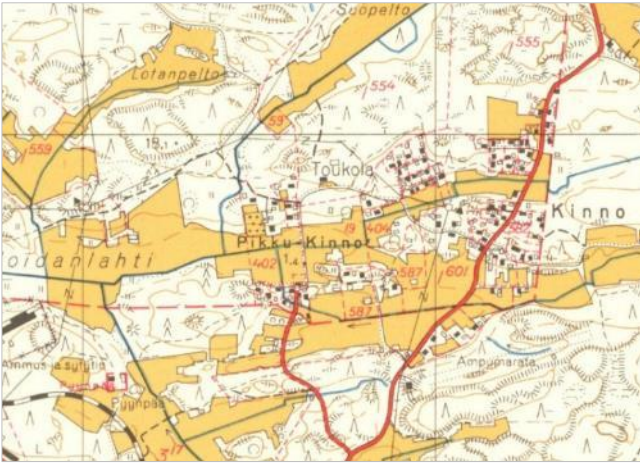
Muuta

Kinno ja Pikku-Kinno -niminen alue huomioitiin Satakunnan seutukaavainventoinnissa 1970-luvun lopulla. Sen jälkeen alue on sirpaloitunut ja aluekokonaisuuden merkitys on vähentynyt. Seuraamassa maakunnallisessa inventoinnissa alue tulisi poistaa luettelosta. Yksittäisiä paikallisesti merkittäviä kohteita Kinnosta on kuitenkin löydettävissä edelleen. Sellaisia ovat Viljolantien ja Varimaantien rakennukset sekä Sorkantien ja Pyynpäänkadun kulmauksessa olevat postmodernistiset julkiset rakennukset.

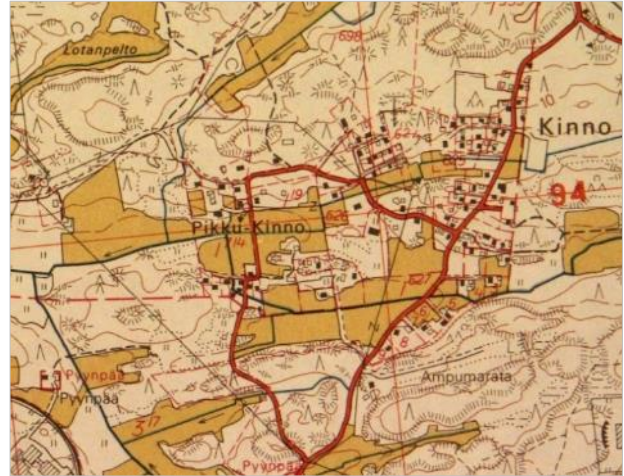
¹³⁶ Uusi-Seppä 2012, 222.

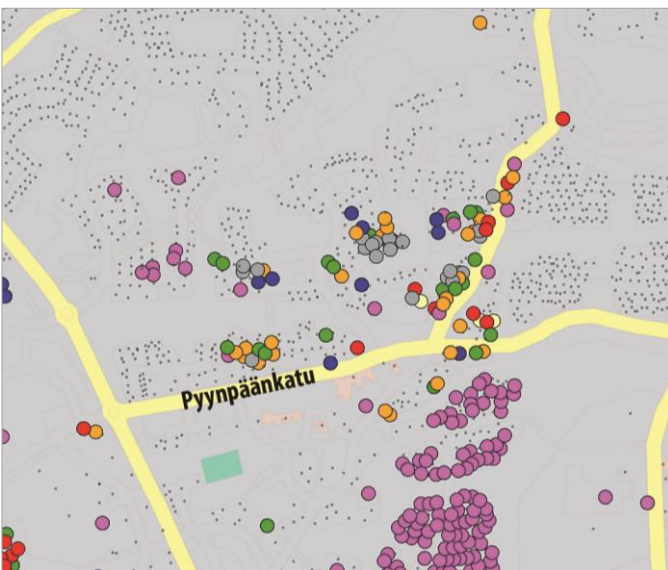
Kuvan oikeassa laidassa kulkee Sorkantie ja aluetta kehystää Sammalhuoneenkatu ja Hanstintie. Kuvan punaisen ympyrän sisällä ovat Viljulantien ja Varimaantien vanhat mutta nyt jo ajallisesti rikkonaiset pienalueet. Kuva © 2011 Blom

Kinnoa aluetta vuonna 1962. Kartasta nähdään, että Kinnoon ei ehtinyt muodostua tuohon mennessä merkittävää taaja-asutusta. Kartta Maanmittaushallitus

1960-luvun alusta vuoteen 1978 mennessä Kinnoa alue oli muuttunut hyvin vähän. Kartta osa vuonna 1978 julkaistua Rauman peruskarttaa

Kinnoa historiallisesta rakennuskannasta suurin osa on valmistunut 1930-luvulla (harmaat kohteet), mutta joukossa on myös muutama 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen (vaaleat kohteet) ja 1920-luvun (punaiset kohteet) taloja. Alueen kerroksellisuutta lisäävät toisen maailmansodan jälkeiset omakotitalot (oranssit kohteet ovat 1940-luvulta ja vihreät 1950-luvulta). Suurin osa alueen rakennuskannasta on kuitenkin modernia. Kartta Rauman kaupungin karttapalvelu

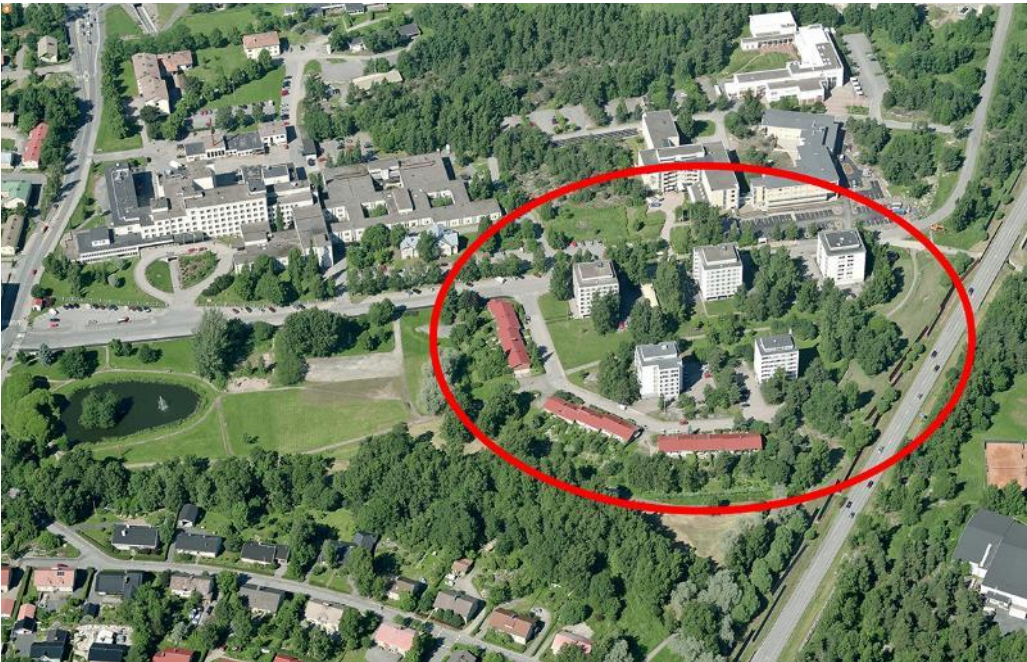
27. Tornelankujan asuntoalue

Kuvaus

Tornelankujan länsipuolella olevat viisi 1960-luvun kerrostaloa ovat julkisivuiltaan pääasiassa slammattuja, asbestisementtilevyvuorausta sekä betonipintaa. Poikkeuksen muodostaa Tornelankujan ja Steniuksen kadun kulmauksessa oleva peltivuorattu talo. Kohteet on sijoitettu maastoon väljästi 1960-luvun funktionalististen suunnitteluperiaatteiden mukaisesti. Tornelankujan toisella puolella on kolme 1950-luvun rivitaloa, joiden julkisivuina on rappaus ja punatiili.

Tornelankujan asuntoalue (punaisen renkaan sisällä) on osa maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (Kuumesairaala ja kuumesairaalan ympäristö). Tässä Tornelankujan alue käsitellään omana kokonaisuutenaan. Kuva © 2011 Blom

Tornelankujalla sijaitsee kolme arkkitehtuuriltaan laadukasta rivitaloa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Tyypillisen Tornelankujan kerrostalon julkisivut on slammattu ja vuorattu asbestisementtilevyillä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Sairaalan alue ja siihen liittyvät Tornelankujan asuntoalue ovat maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö.¹³⁷ Etenkin 1950-luvun kolme rivitaloa ovat paikallisesti laadukasta aikansa arkkitehtuuria. Sijoitettuna kaartuvalle Tornelankujalle ne antavat miellyttävän kaupunkikuvallisen vaikutuksen. Rivitalojen pääjulkisivut kadulle päin on rapatut ja päädyt on toteutettu punatiilestä. Rivitalot on suunnitellut arkkitehti Helena Vainio.¹³⁸

Tornelankujan länsipuolella on viisi 1960-luvulla valmistunutta asuinkerrostaloa. Niiden julkisivut ovat pääasiassa slammattuja, asbestisementtilevyvuorausta sekä betonipintaa. Poikkeuksen muodostaa Tornelankujan ja Steniuksen kadun kulmauksessa oleva peltivuorattu talo.

Arvaluokitus

Maakunnallinen osana Kuumesairaalan ja sen ympäristön muodostamaa kokonaisuutta. Tornelankujan 1950- ja 1960-luvuilla toteutettu asuinalue on säilynyt sekä kaupunkirakenteen että arkkitehtuurin osalta alkuperäisenä..

Muutoksensietokyky

Alueen ominaisluonne tulee säilyttää. Alue ei kestä täydennysrakentamista eikä olemassa olevia rakennuksia tule laajentaa. Rakennusten julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäistä vastaavia materiaaleja.

Rakennusinventointitilanne

Aluekokonaisuus on huomioitu Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventoinnissa. Joukio & Niukkanen, Satakunnan Museo 2012.

Muuta

Asuinkerrostalojen osalta Raumalla vastaavantyyppinen toinen alue sijaitsee Nummenvaheen ja Hirsikadun varrella.

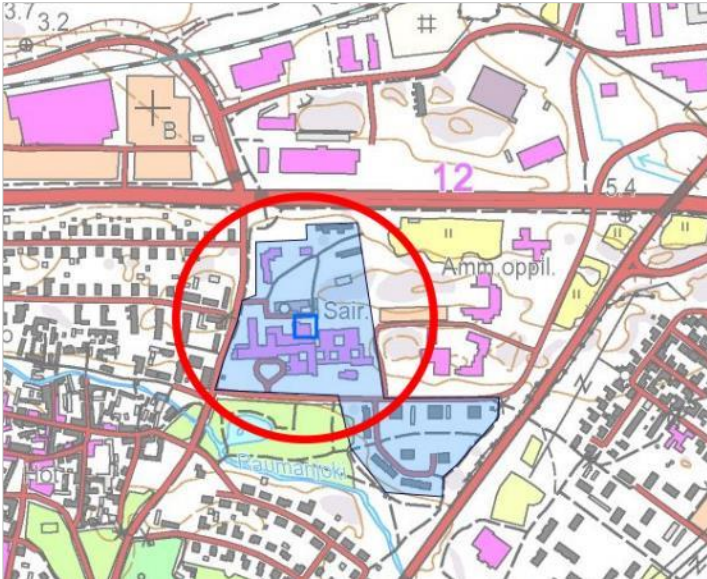
¹³⁷ Uusi-Seppä 2012, 318.

¹³⁸ Rauma, yhtenäiset asuinalueet.

28. Kuumesairaala ja aluesairaalan alue

Maakunnallisesti arvokkaan sairaala-alueen yhteyteen on liitetty myös läheinen Tornelankujan asuinalue. Esitellään edellä.

Pakki-tietokanta

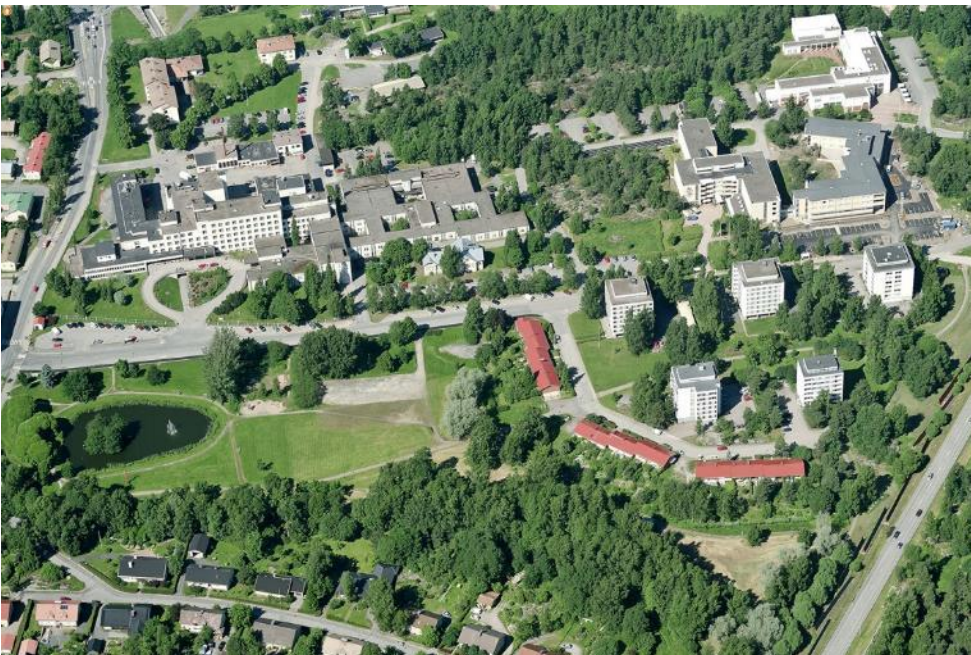
Kuvaus

Sairaalan päärakennus on valmistunut eri aikoina (1952, 1955-1956, 1982) ja sen rakennetut osat yhdistyvät toisiinsa oman aikansa tyyliä edustavina kokonaisuuksina, jotka ovat erotettavissa toisistaan. Aluesairaalan vanhin osa hallitsee rakennuskokonaisuutta sairaala-alueen eteläpuolella. Pohjoispuolelle muodostuu rakennuskompleksin takapiha lastauslaitureineen ja kuljetusväylineen. Sitä kuitenkin peittää alueen eteen tehty yksikerroksinen talouskeskus.¹³⁹

Sairaalan 1950-luvulla valmistunut talouskeskus on julkisivuiltaan sileällä, val-

koiseksi maalatulla rappauksella vuorattu rakennus on pääosin alkuperäisen tyylinen mutta ikkunoita ja ovia on uudistettu.¹⁴⁰ Entinen lääkärin asuinrakennus 1950-luvun alkupuoliskolta on kuiton muotoinen, sileäksi rapattu ja betonitiilin katettu rakennus.¹⁴¹

Entinen hoitajien asuinrakennus on aikansa tyyppinen pienkerrostalo, hengeltään sairaalarakennusta muistuttava. Sen julkisivut on rapattu, sokkeli päällystetty mustin liuskekin. Matala osa kiinnittyy rakennuksen pohjoispäättyyn nivelosalla, johon sijoittui apulaislääkärin asunto.¹⁴²

Sairaala-alue muodostaa ajallisesti kerroksellisen kokonaisuuden. Maakunnallisesti arvokkaassa aluekokonaisuudessa sairaalan yhteyteen on liitetty myös kuvan oikeassa laidassa oleva Tornelankujan rivi- ja kerrostaloalue. Kuva © 2011 Blom

¹³⁹ Pakki-tietokanta (Rauman aluesairaala ja terveyskeskus, siivet A,B,C,D,E)

¹⁴⁰ Pakki-tietokanta (Talouspalveluiden rakennus).

¹⁴¹ Pakki-tietokanta (T-rakennus (Hygieniahoitajien rakennus, entinen lääkärin asuinrakennus)).

¹⁴² Pakki-tietokanta (P-rakennus (entinen hoitajien asuinrakennus)).

Alueen pohjoisreunalla on kaksi lääkäreiden rivitaloa 1960-luvun puolivälistä. Toinen on neljän asunnon kokonaisuus. Yksikerroksinen rakennus sijoittuu maastoon funktionalistisen ihanteen mukaan alueen kallioisia luonnonmuotoja mukailleen, ja asunnot on erotettu toisistaan rakentamalla joka toinen eri tasoon.¹⁴³ Toinen rivitalo sijoitettiin metsikön reunaan. Siinä on loiva satulakatto, joka on katettu kaksikertaisella huovalla.¹⁴⁴

Sairaalan vanhin rakennusosa on melko pelkistettyä arkkitehtuuria. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Onni von Zansenin suunnittelema entinen kuumesairaala valmistui vuonna 1909. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

¹⁴³ Pakki-tietokanta (R1 Rauman päiväosasto Satks (Entinen lääkärin asuinrakennus)).

¹⁴⁴ Pakki-tietokanta (R2 (Entinen lääkärin asuinrakennus)).

Entinen lääkäreiden asuinrakennus on valmistunut 1950-luvun alkupuoliskolla ja sen on suunnitellut Arkkitehti Bertel Strömmer. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Entinen hoitajien asuinrakennus, jonka yhteyteen oli kytketty apulaislääkärin asuintalo. Kohteet valmistuivat vuonna 1952. Kuva Pekka Piiparinen

Historia

Alueen vanhin säilynyt rakennus on entinen kuumesairaala. Arkkitehti Onni von Zansenin suunnittelema kuumesairaala valmistui vuonna 1909.¹⁴⁵ Kuumesairaala rakennettiin sairaalan maille, Porin tullin ulkopuolelle. Suunnitelmaan kuului myös englantilaistyypinen puutarha, jossa olivat sairaalan ulkorakennukset. Kuumesairaalan vieressä sijaitsi apteekin yrttitarha. Rakennukseen lisättiin 1937 pohjoispuolen kuisti ja huoneita vintille. Kuumesairaalan rakennus on ollut sairaalan käytössä. Vuonna 2002 tilat korjattiin päihdekliniikan käyttöön.¹⁴⁶

Sairaalan päärakennus on valmistunut kolmessa eri vaiheessa. Aluesairaalan vanhimman osan suunnitteli arkkitehti Bertel Strömmer ja se rakennettiin vuonna 1952 yhdessä lääkäreiden ja hoitajien asuntolan kanssa. Rakennus muodostui kolmesta erikorkuisesta siivestä, joista länsipään siipi ulottui vinkkeliin pääsiiven pohjoispuolella. Pääsisäänkäynnin eteen tehtiin autoille ajoramppi. Funktionalistisen rakennuksen ikkunat ovat epäkeskot neliruutuiset. Julkisivut on rapattu, sokkeli päällystetty graniittilevyin. Rakennuksen korkeimmassa osassa on viisi kerrosta, länsipään siivessä neljä ja itäpään matalammassa osassa kolme kerrosta.

Entinen sairaalan huoltorakennus valmistui myös Strömmerin suunnittelemana 1950-luvun alussa. Alunperin rakennukseen sijoitettiin pesula ja autotalli ja rakennus toimi sairaalan talouskeskukseksi.¹⁴⁷ Vuonna 1955 arkkitehti Kauko Kokko suunnitteli sairaalalle jatko-osan, jonka nauhajulkisivuissa on jo nähtävissä uudempaa tyyliä. Siipi sijoittuu sairaalan länsipäättyyn Kaunisjärvenkadun

¹⁴⁵ Uusi-Seppä 2012, 318; Heino 2002, 394.

¹⁴⁶ Rauman keskustan osayleiskaava 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

¹⁴⁷ Pakki-tietokanta (Talouspalveluiden rakennus).

puolelle. Vuonna 1980 Arkkitehtitoimisto Railo & Lehmus suunnittelivat Rauman kaupungin terveyskeskuksen aluesairaalan yhteyteen. Rakennus sijoitettiin sairaalan itäpuolelle. Pääsisäänkäynti sijoitettiin aluesairaalan pääsisäänkäynnin lähelle ja sisään pääsee suoraan ajoluiskalta. Terveyskeskus on laajalle levittäytyvä yksikerroksinen betonielementtirakennus. Sen siipi ulottuu aina entisen kuumesairaalan tontille, jonka pohjoisosa peittyi rakennuksen alle.¹⁴⁸

Arkkitehti Bertel Strömmer suunnitteli vuonna 1952 kaksikerroksisen asuinrakennuksen lääkäreiden käyttöön.¹⁴⁹ Samana vuonna valmistui saman arkkitehdin entinen hoitajien asuinrakennus, johon liitettiin myös matalampi apulaislääkärin asuintalo.¹⁵⁰

Vuonna 1965 Kauko Kokko suunnitteli neljä lääkäriinasuntoa käsittävän ketjutalon alueen pohjoisreunalle.¹⁵¹ Vuonna 1969 Kauko Kokko & CO suunnitteli lääkäreiden asuinrakennukseksi toisenkin rivitalon. Rakennus on julkisivuiltaan yksinkertaisempi ja asunnot sijoittuvat rivitalomaisesti riviin, eikä niitä ole limitetty kuten vanhemman ketjutalon asunnot.¹⁵²

Arvoluokitus

Maakunnallinen. Yhdessä Tornelankujan asuinalueen kanssa.

Vaikka sairaalaa on laajennettu useaan otteeseen, on säilyttänyt alkuperäistä ilmettään. Laajennusosat erottuvat selkeästi toisistaan. Kohteen arvoa nostaa myös se, että sairaalan 1950-luvun alun rakennukset on suunnitellut sama arkkitehti, Bertel Strömmer. 1950-luvun rakennukset muodostavat alueen yhtenäisen rungon.

Muutoksensietokyky

Varsinainen sairaala-alue tulee tarvitsemaan laajennuksia myös tulevaisuudessa. Sairaalan rakennusmassojen laajentamisen on syntynyt perinnettä uuden sopeuttamisesta vanhoihin osiin, mitä menettelytapaa suositellaan jatkettavaksi. 1950-luvulla valmistuneet kerrostalot on suunniteltu ajan mukaisesti sijoitettavaksi väljästi maastoon. Näin olleen näissä 1950-luvun kerrostaloissa muutoksensietokyky on sairaalan rakennusmassoja huomattavasti pienempi.

Rakennusinventointitilanne

Joukio & Niukko, Satakunnan Museo 2012. Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi.

Muuta

Tornelankujan asuinalue on liitetty sairaala-alueeseen Satakunnan rakennusperintö 2005 inventoinnissa. Mikäli alueilla ei ole historiallista yhteyttä, tulisi ne erottaa seuraavassa maakunnallisessa inventoinnissa.

¹⁴⁸ Pakki-tietokanta (Rauman aluesairaala ja terveyskeskus, siivet A,B,C,D,E).

¹⁴⁹ Pakki-tietokanta (T-rakennus (Hygieniahoidajien rakennus, entinen lääkäreiden asuinrakennus)).

¹⁵⁰ Pakki-tietokanta (P-rakennus (entinen hoitajien asuinrakennus)).

¹⁵¹ Pakki-tietokanta (R1 Rauman päiväosasto Satks (Entinen lääkäreiden asuinrakennus)).

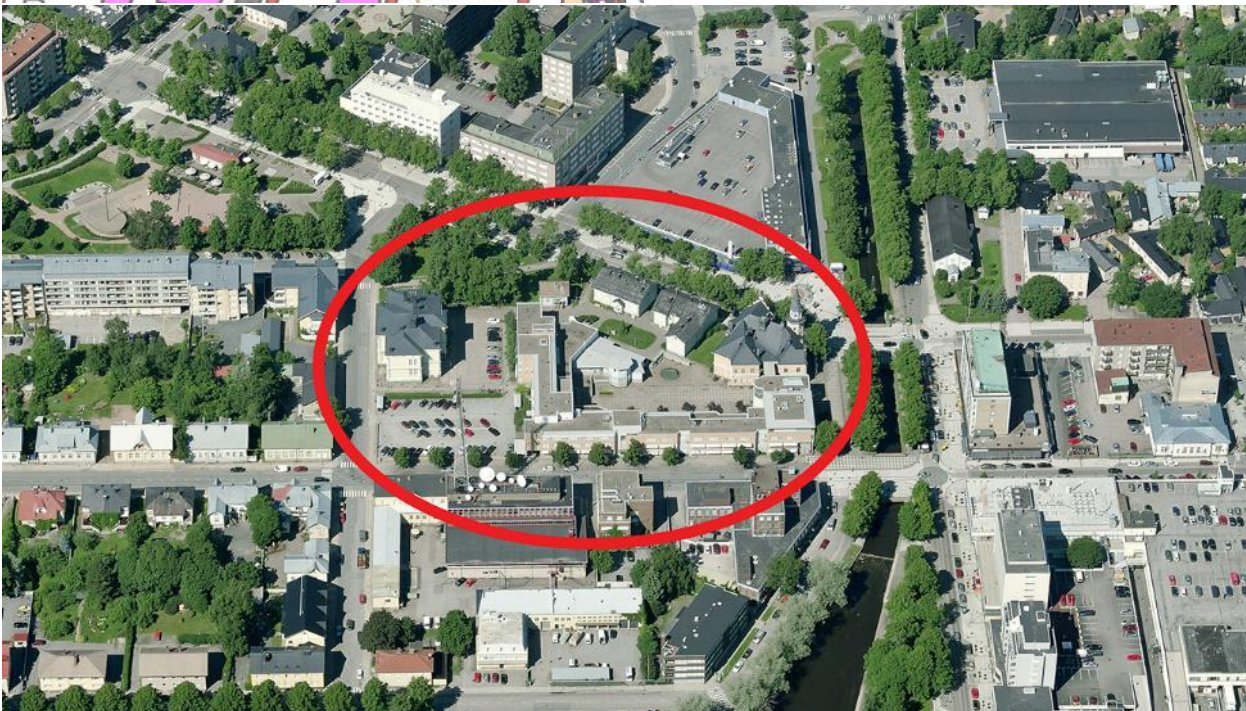
¹⁵² Pakki-tietokanta (R2 (Entinen lääkäreiden asuinrakennus)).

29. Kaupungintalo (ent. WPK:n talo), (virastorakennukset korttelissa 218)

Kuvaus

Kohde muodostuu kolmesta erilaista rakennuskokonaisuudesta: Valtakadun varrella olevista yksikerroksisista puutaloista, Valtakadun ja Kanalinrannan kulmauksessa olevasta uusrenessanssityylisestä kivirakennuksesta, tähän sopeutetusta vuonna 1992 valmistuneesta uudesta virastotalo-osasta ja uusrenessanssityylisestä entisestä lyseorakennuksesta. Kohdealue rajautuu selkeästi: pohjoisessa Valtakatuun ja Kolmopuistoon, idässä Kanalinvarteen, etelässä Kalliokatuun ja lännessä Lyseokatuun.

Kaupungin virastotalot sijaitsevat liikekeskustan ydinalueella. Kuva © 2011 Blom.

Historia

WPK:n talon piirustukset laati 1899 turkulainen rakennusmestari August Helenius arkkitehti Otto F. Holmin luonnosten pohjalta. Talo on kaksikerroksinen kivinen uusrenessanssirakennus. Kanaalin puoleisessa nurkassa kohoaa korkea, suippo torni. Julkisivut ovat rapatut ja niitä jäsentävät listat ja harkotukset. Toisessa kerroksessa, entisen WPK:n juhlasalin paikalla on nyt kaupunginvaltuuston istuntosali. Kaupungintalon uudisrakennus valmistui vuonna 1992 ja sen suunnittelija on A-konsultit, Eric Adlercreutz ja Hasse Hägerström.¹⁵³

¹⁵³ Pakki-tietokanta (Kaupungintalo (ent. WPK:n talo), Valtakatu 2).

Kuva kertoo, miten hyvin vuonna 1992 valmistunut uusi kaupungintalon osa sopeutuu 1800-1900-lukujen taitteessa toteutettuun rakennukseen. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vuonna 1992 valmistuneen kaupungintalon laajennuksen pitkä sivu osoittaa Lyseokadulle. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kaupungintalon vieressä olevat kaksi vuoraukseltaan uusrenessanssienkistä hirsirakennusta ovat alkuaan olleet yksityisiä asuintaloja. Ne suunnitteli vuonna 1903 ratamestari H.A. Toivonen.¹⁵⁴ Taloja on kutsuttu nimillä Hattula ja Heinrichs. Toisessa rakennuksista toimi mahdollisesti 1930-luvulla Grundström & Heinrichsin toimisto. Kaupungin virastoina rakennukset ovat toimineet jo pitkään. Ainakin 1959 Hattulassa oli verovirasto. 1992-95 olivat Hattulan tilat musiikkiopiston käytössä.¹⁵⁵ Samassa korttelissa oli myös muita puisia rakennuksia, jotka purettiin uuden kaupungintalon alta. Nykyisin säilyneissä rakennuksissa toimii kaupungin virastoja. Yhdessä kaupungintalon kanssa puurakennukset muodostavat ehyen sivun Valtakadulle.¹⁵⁶ Vielä vuoden 1989 keskustan

¹⁵⁴ Pakki-tietokanta (Kaupungintalo (ent. WPK:n talo), Valtakatu 2).

¹⁵⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁵⁶ Pakki-tietokanta (Kaupungintalo (ent. WPK:n talo), Valtakatu 2).

asemakaavan muutoksessa tavoiteltiin puutalojen purkamista ja niiden tilalle toteutettavaa uudisrakennusta.¹⁵⁷

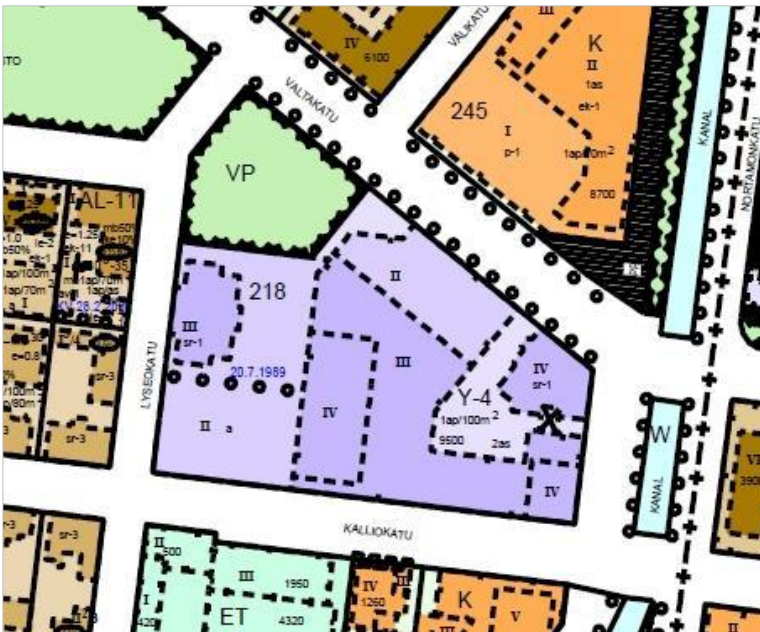

Entinen lyseorakennus edustaa tyyliltään uusrenessanssia. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kaupungintalon kokonaisuuteen kuuluu myös entinen lyseorakennus, Lyseokatu 2. Rakennusmestari August Heleniuksen 1896 suunnittelema lyseo on edustava uusrenessanssityylinen koulu. Kaksikerroksisen kivirakennuksen julkisivut ovat voimakkaasti kolmiulotteiset. Vaikutelman luovat harkotus, vaakasuorat listat sekä rakennuksen nurkissa ja juhlasalin ikkunaväleissä olevat leveät pilasterit. Rakennuksen kes-

kellä on avara porrashuone, josta jatkuu keskikäytävä päätyihin. Luokkahuoneet ryhmittyvät käytävän ympärille. Toisen kerroksen keskellä sijaitsevaa juhlasalia on julkisivussa korostettu kolmella suurella kaari-ikkunalla. Koulun pihassa on ympäristöä hyvin täydentävä vahtimestarin asuinrakennus. Sen on suunnitellut M. Huhtala 1904. Koulutalo on nykyisin virastokäytössä.¹⁵⁸

Uudesta kaupungintalosta järjestettiin yleinen arkkitehtikilpailu vuonna 1981. Sen voitti A-konsultit (Erik Adlercreutz ja Hasse Hägelström). Rakennuskokonaisuus valmistui vuonna 1992. Vanhaan kaupungintaloon uusi kokonaisuus liitettiin lasisella sillalla.¹⁵⁹

Ajantasakaava 2014. Alueen rakennuksista kaksi on suojeltu asemakaavalla: entinen WPK:n talo ja entinen lyseorakennus. Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokka

Maakunnallinen.

Kokonaisuus on myös osa Vanhan Rauman suoja-alueita.

Alue on sekä siihen kuuluvat yksittäiset rakennukset ovat arkkitehtonisesti arvokkaita. Alue kertoo Rauman historiasta poikkeuksellisen monipuolisesti: sen koulu- ja hallintoelämästä sekä paikkakunnan asuin- ja palokuntatoiminnasta. Kaupungintalokorttelilla on keskeinen kaupunkikuvallinen merkitys kaupungin liikekeskustan

ytimessä. Alueen rakennukset symboloivat raumalaisille kaupungin hallintoa.

Inventointitilanne

Joukio & Niukko, Satakunnan Museo 2012, Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi.

30. Petäjästen, Otalahden ja Syväraumanlahden ja lähisaaren huvilat

¹⁵⁷ Keskustan asemakaavan muutos 1989. Rauman kaupungin kaavoitus.

¹⁵⁸ Pakki-tietokanta (Kaupungintalo (ent. WPK:n talo), Valtakatu 2).

¹⁵⁹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

Kuvaus

Petäjänselkä on suurelta osin metsämaastoa. Sen pohjoisosan rannoilla on huvila- ja kesäasuntoja eri aikakausilta. Niemen eteläosa on osin teollisuuden ja osin venelaiturikäytössä. Näiden kupeessa on kuitenkin Villa Talbo ja Urhola. Eteläpuolella vain Petäjänselkäniemen kärki on huvila-alueena. Alueella on yksityisen sektorin lisäksi myös julkisen sektorin kohteita.

II Petäjänselkäniemen aluetta, edessä Petäjänselkälahtea. Kuva © 2011 Blom

Petäjänselkäniemen 1950-luvulla valmistunut huvilarakennus Rientolantiellä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Oikealla Poroholman niemi ja vasemmalla I Petäjäksi aluetta. Oikeassa laidassa näkyy hieman Pidesluodon 1940- ja 1950-lukujen omakotitaloaluetta. Kuva © 2011 Blom

Rientolan ympäristö on säilynyt melko luonnontilaisena. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Poroholman huvila on valmistunut vuonna 1895 ja sen suunnitteli turkulainen rakennusmestari August Helenius. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Merenkulkukaupungin vaurastumisen ja kaupungin yläluokan uuden kesänviettotavan seurauksena kohosi kaupungin läheisyyteen 1800-luvun viime vuosikymmeniltä lähtien joukko huviloita. Rakentamisajankohdan mukaan huvilat edustavat lähinnä uusrenessanssia, kansallisromantiikkaa ja jugendia. 1930-luvulla rakennetut muutamat huvilat puolestaan edustavat funktionalismia. Käytöstä johtuen tyypillisiä rakennuksille ovat kuistit, verannat ja tornit. Rannoilla on säilynyt joukko vanhoja rantahuoneita ja saunoja.¹⁶⁰

Teollisuus on ollut läsnä Petäjäksi naapurirannoilla melkein koko huvilarakentamisen ajan. Kominlahti täytettiin vuoden 1962 jälkeen vapaavarastoalueeksi. 1977 hyväksyttiin yleiskaava, jossa satama laajentui Isohakuniin ja kolmanteen Petäjäksi. Monet huvilat jäivät silloin sataman alle. 1980-luvulla Petäjäksi etelärantaan rakennettiin Leppäläntie, joka jätti monet rantatontit kuivalle maalle.¹⁶¹ Useimmista huviloista ei ole piirustuksia jäljellä, koska huvilat eivät olleet kaupungin alueella. Joitain piirustuksia on kuitenkin jäljellä rakennuslautakunnan arkistossa. Funkkishuvilat ovat Kaino Karin suunnittelema.¹⁶² Asemakaavalla Petäjäksi kohteista on suojeltu neljä.¹⁶³

Villa Talbo on valmistunut 1901 Yrjö Blomstedtin suunnitelmien mukaan. Rakennus on kokenut kovia, mutta on nyt kunnostettu ja laajennettu ravintolaksi. Se on ainoa suuri huvila 1900-luvun vaihteesta, joka on säilynyt Petäjäksi. Villa Tallbo on ennen sijainnut rannassa, mutta nyt huvilan ja rannan välillä on Leppälän-tie ja aidattu varastoalue. Rakennuksen eteen jää silti rinteessä oleva viihtyisä puutarha, jonka keskellä on suihkulähde.¹⁶⁴

Vuonna 1893 tehtailija Isak Östman osti vuokraoikeudet Poroholman luotoon työmieheltä, joka oli vuokrannut alueen kaupungilta. Silloin laitumena toiminutta luotoa kutsuttiin nimellä Bornholm. Edellisen vuokralaisen vuokrasopimuksen päätyttyä 1895, sai Östman (myöh. Kallio) 25 vuoden sopimuksen kaupungilta. Huvilan alueelle suunnitteli turkulainen rakennusmestari August Helenius 1895.¹⁶⁵

Huvila oli Kallion suvun omistuksessa 30 vuotta. Isak Kallion kuoltua 1924, kaupunki osti huvilan. Huvila kunnostettiin uimalaitoksen kesäkahvilaksi. 1925 kahvila vuokrattiin ensimmäistä kertaa yrittäjälle ja kahvilan pitäjiä ehti olla useita vuoteen 1935 mennessä. Lotat pitivät kahvilaa 1935-1944 ja Martat vuoteen 1959 asti. Kun uusi maaumala valmistui 1952, uimalaitos lopetettiin. Matkailulautakunta sai alueen käyttöönsä ja sille perustettiin yleinen leirintäalue. Huvilarakennus kunnostettiin retkeilymajaksi.¹⁶⁶

Rakennus on osin yksi- osin kaksikerroksinen. Massoittelultaan se on hyvin monimutkainen. Huvilassa on avo- ja lasiveranta ja huipulle nousee torni. Sisäänkäynti on kahdeksankulmaisen tornin alta. Lasiverannalla toimii kahvila.¹⁶⁷

Leirintäalueeseen kuuluu myös rannassa sijaitseva Kaitilan mökki vuodelta 1925.¹⁶⁸

¹⁶⁰ Pakki-tietokanta (Petäjäksi, Otanlahden ja Syväraumanlahden ja lähisaarten huvilat).

¹⁶¹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁶² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁶³ Rauman ajantasakaava toukokuussa 2014. Rauman kaupungin kaavoitus.

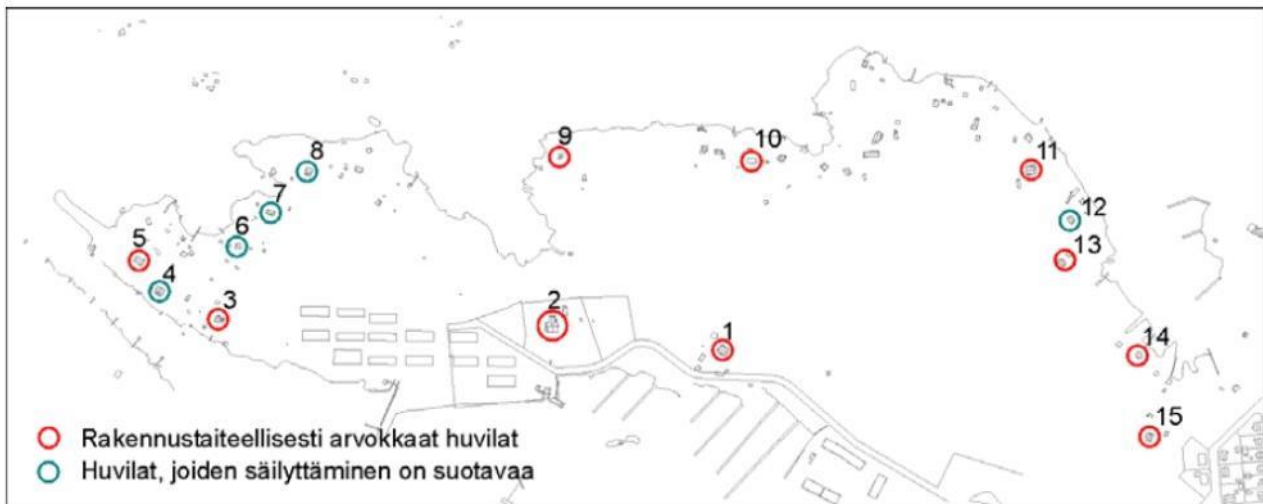
¹⁶⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁶⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁶⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁶⁷ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁶⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

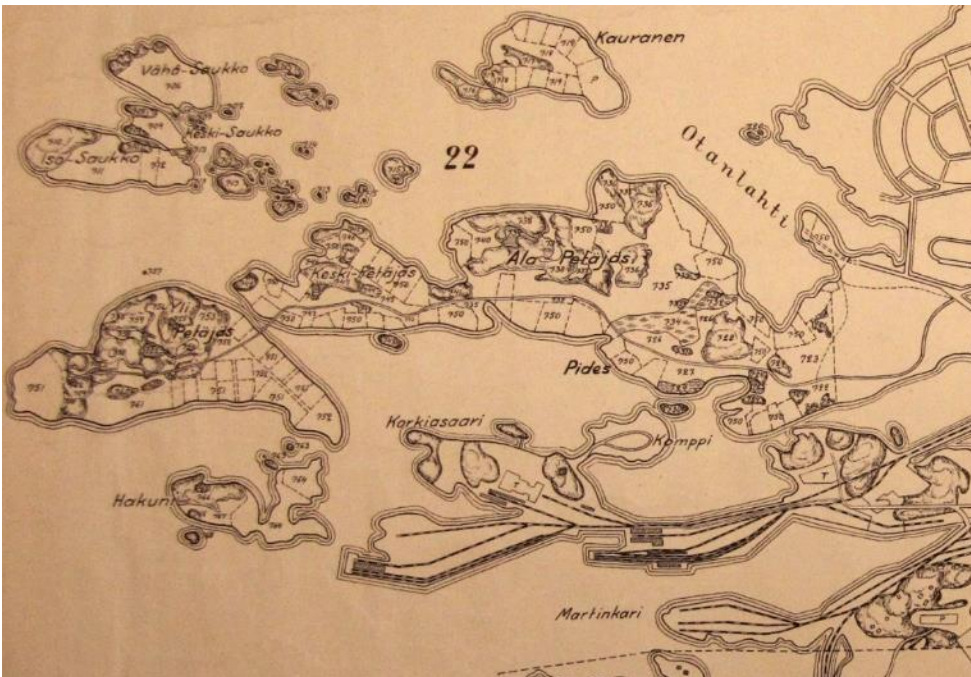
Vuoden 2003 keskustan osayleiskaavaa varten Petäjäksen huvilat luokiteltiin rakennustaiteellisesti arvokkaiksi (punaiset kohteet) ja rakennuksiin, joiden säilyminen olisi suotavaa. Huvilat numerojärjestyksessä.¹⁶⁹

1. *Urholan kauniin Cottage-tyylisen huvilan koristeaiheissa on nikkarityylin piirteitä. Suojeltu asemakaavalla.*
2. *Villa Tallbon on suunnitellut arkkitehti Yrjö Blomstedtin vuonna 1901.*
3. *Nikkarityylinen huvila 1800-luvun lopulta*
4. *Vuoden 2002 inventointi toteaa kohteesta, että se on ”sopusuhtainen huvilarakennus, joka on syytä säilyttää”*
5. *Vuoden 2002 inventointi toteaa kohteesta, että se on ”nikkarityylinen puurakennus”. Kohde on suojeltu asemakaavalla*
6. *Harjakattoinen huvila on massoitteeltaan sopusuhtainen ja sopeutuu hyvin ympäristöönsä. ”Huvila ei ole rakennus-taiteellisesti erityisen arvokas, mutta sen säilyttäminen on perusteltua”*
7. *Vuonna 1936 valmistunut kapearunkoinen huvila*
8. *Vuonna 1950 rakennettu suurikokoinen huvila*
9. *Kansallisromanttisia piirteitä omaava huvilarakennus*
10. *Funktionalistista tyylisuuntaa edustava huvila on valmistunut vuonna 1938*
11. *Rientola on nikkarityylinen puuhuvila 1800-luvun lopulta. Rakennuksen massoitteelussa on vaikutteita ”cottage”-tyylistä. Huvila on rakennustaiteellisesti arvokas ja se on asemakaavalla suojeltu*
12. *Vuoden 2002 inventointi toteaa kohteesta, että se on ”viehättävä ja käyttökelpoinen, joskaan sillä ei ole erityistä rakennustaiteellista arvoa. Huvila on syytä säilyttää”*
13. *1950-luvulla valmistunut mansardikattoinen rakennus*
14. *1920-luvulla valmistunut huvilarakennus*
15. *Petäjäksen ainoa puhtaasti sveitsiläistyylinen huvila on vanhin alueen huviloista. Rakennus on asemakaavalla suojeltu*

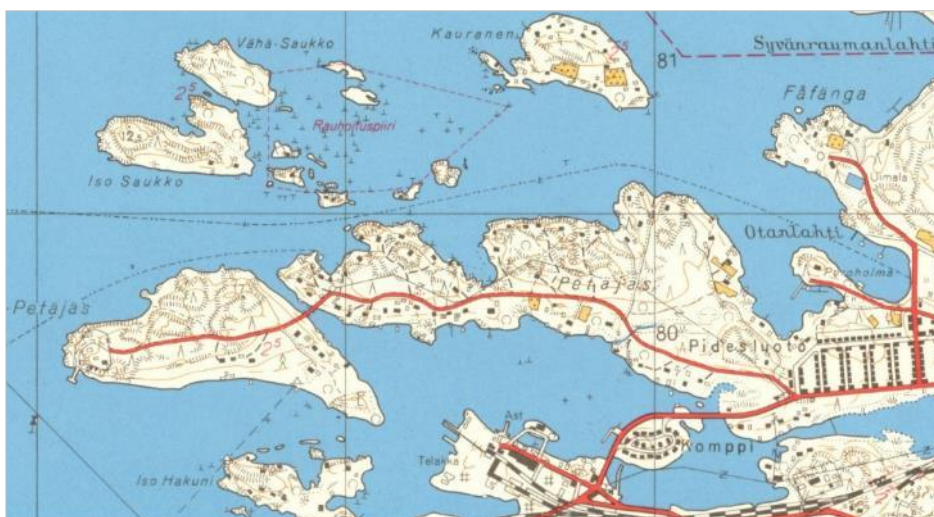
¹⁶⁹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

I ja II Petäjäs vuonna 1916. Kartta Rauman kaupunginarkisto

Petäjänsen niemen osia on kutsuttu aikojen saatossa useilla nimillä. Vuoden 1945 kartassa I Petäjänsaari on nimetty Ala-Petäjänsaareksi, II Petäjänsaari Keski-Petäjänsaareksi ja niemen kärki varsinaiseksi Petäjänsaareksi. Kartta osa Rauman kaupungin metsäalueiden karttaa vuodelta 1945. Rauman kaupungin keskusarkisto

Petäjänsaari ja sen lähialueet vuonna 1962. Kartta Maanmittauslaitos

Arvoluokitus

Maakunnallinen.

Petäjäksi pitkän ajan kuluessa muodostunut ja monimuotoinen huvila-asutus edustaa raumalaista kesänviettokulttuuria. Useat alueen huviloista ovat arkkitehtuuriltaan korkeatasoisia.

Muutoksensietokyky

Alueen metsäisyys ja olemassa olevat huvila- ja kesänviettopaikat tulisi säilyttää.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön nimi ”Petäjäisten, Otalahden ja Syväraumanlahden ja lähisaaren huvilat” ei vastaa alueen karttarajausta, jossa ei ole mukana yhtään saarta. Kuitenkin kolmella lähisaarella on vastaavia huviloita, jotka on inventoitu.¹⁷⁰ Vastaisuudessa aluerajauksen ulkopuolelle tulisi jättää Petäjäksi niemen teollisuudelle varattu alue.

¹⁷⁰ Pakki-tietokanta.

PAIKALLISESTI MERKITTÄVÄT KULTTUURIYMPÄRISTÖT

31. Osat kortteleista 212 ja 213

Kokonaisuus rajautuu maakunnallisesti merkittävään Tarvonsaaren. Sen lähellä on myös kaupungintalon ja sen ympäristön julkisten rakennusten muodostaman arvoalue. Kartta Pakki-tietokanta

Kuvaus

Kanavakadun varren historiallisen ytimen muodostavat 1950-luvulla valmistuneet kaksikerroksiset pienkerrostalot, joiden joukkoon on toteutettu näihin sopeutuvaa uudisrakentamista. Yksi uusista kohteista sijaitsee Lyseokadulla. Vanhat pienkerrostalot ovat arkkitehtuuriltaan vähäeleistä oman aikansa perusarkkitehtuuria.

Niiden suurin arvo on yhtenäisessä historiallisessa ja mielenkiintoisessa täydennysrakentamisen luomassa kokonaisuudessa. Pienimittakaavaisuudessa ja perinteisten rakentamisen muotokielten vuoksi alue sopeutuu myös pohjoisessa olevaan 1900-1920-luvuilla valmistuneeseen puutalojen kokonaisuuteen.

Hieman yli korttelin matkalle on muotoutunut yhtenäinen kaksikerroksisten pientalojen kokonaisuus. Kuva © 2011 Blom

Kanavakadun historiallisen rungon muodostavat 1940- ja 1950-lukujen pienkerrostalot, joihin sovitteen katua on täydennysrakennettu uudiskohteilla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Kanavakadun varrella on pääosin 1950-luvun kaksikerroksisia taloja, mutta joukossa on kaksi 2000-luvun kohdetta. Näin kanavakadun vanhaa miljöötä on täyden-

nysrakennettu laadukkaasti myöhempiä vuosikymmeniä. Kohde antaa edustavan kuvan raumalaisesta täydennysrakentamisesta.

Muutamia kohteita on inventoitu ja niiden historiaa on selvitetty. Kanavakatu 17 on valmistunut vuonna 1955. Sen on suunnitellut Kaino Kari,¹⁷¹ joka oli 1940- ja 1950-luvuilla tuottelias raumalaisten kohteiden suunnittelija. Tämän kohteen vieressä korttelin keskellä on saman vuonna valmistunut kohde. Sen on suunnitellut Leo Lamminpää.¹⁷² Lyseokadun ja Kanavakadun kulmauksessa oleva kohde on valmistunut vuonna 2003. Sen tilalla on ollut vastaavan tyyppinen kaksikerroksinen kohde kuin mitä ympärillä on.¹⁷³ Uusi rakennus on sopeutettu hyvin ympärillä olevaan rakennuskantaan. Myös Vähämaanpuiston ja Kanavakadun kulmauksen talo on melko nuori, se on valmistunut vuonna 2002.¹⁷⁴ Lyseokatu 6 on valmistunut 1950-luvun alussa.¹⁷⁵ Kohde sijaitsee Kanavakadun ja Lyseokadun kulmauksessa. Kohde käsittää myös yhden melko nuoren mutta kokonaisuuteen sopeutuvan kohteen Lyseokadulta.

Kaavahistoriallisesti alue pohjautuu Harald Andersinin vuonna 1922 laatimaan kaavakarttaan. Siellä kohdealue sijaitsi pääosin Kärppä-korttelissa (nro. 13), mutta osin myös Näätä-korttelissa (nro.12).¹⁷⁶

Harald Andersin kaavoitti Rauman keskustan vuonna 1922. Näin muodostui myös nykyinen Kanavakatu, jonka varrella tässä esitettävä kohdealue on. Kartta osa Harald Andersinin vuoden 1922 kaavakarttaa. Kartta Rauman kaupungin keskusarkisto

¹⁷¹ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Kanavakatu 17).

¹⁷² Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Kanavakatu 19).

¹⁷³ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Kanavakatu 15).

¹⁷⁴ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Kanavakatu 21).

¹⁷⁵ Pakki-tietokanta (Rauman Kanaalinrannan korttelin 212 inventoialue, Lyseokatu 6).

¹⁷⁶ Harald Andersinin piirtämä Rauman kaupungin asemakaava 1922. Rauman kaupungin keskusarkisto.

1960-luvun alussa otetusta valokuvasta huomataan, että Kanavakadun kokonaisuus käsitti neljä kaksikerroksista 1950-luvun rakennusta. Kuva osa laajempaa valokuvaa Rauman keskustasta joko vuodelta 1961 tai vuonna 1962. Kuva Rauman museo

Arvaluokitus

Paikallinen arvo.

Alue kertoo 1950-luvun raumalaisesta liikekeskustaan tukeutuvasta asuinrakentamisesta ja myöhemmin tämän kokonaisuuden onnistuneesta täydennysrakentamisesta.

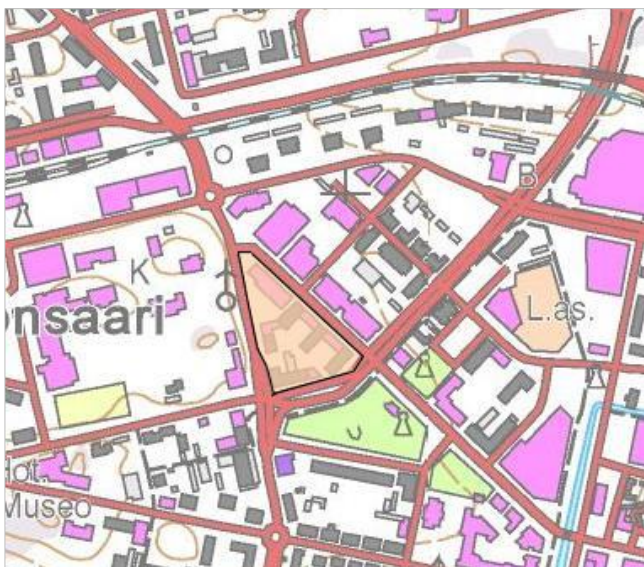
Muutoksensietokyky

Tässä selvityksessä esitetään, että historiallisiin pienkerrostaloihin ei tulisi sallia merkittäviä laajennuksia tai muutoksia, etenkin katujulkisuihin päin. Näitä muutoksia voivat olla esimerkiksi parvekkeiden asentamiset, jotka tuhoaisivat rakennusten alkuperäistä olemusta.

Rakennusinventointitilanne

Joukio & Niukko, Satakunnan Museo 2012. Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi..

32. Kortteli 225

Kuvaus

Korttelin muoto on kolmiomainen ja se sijaitsee Rauman liikekeskustan pohjoisosassa. Kolmion kärjessä on 1950- ja 1960-lukujen taitteessa valmistunut virastotalo, jossa on korkea kuusikerroksinen ja matala yksikerroksinen massa. Kuusikerroksisen rakennuksen eteläpuolella on kaksi vuonna 1950 valmistunutta vastaavamassaista kerrostaloa. Nämä kolme kohdetta on liitetty toisiinsa yksikerroksilla matalilla osilla. Seminaarinkadun varrella ja virastotalon vieressä on vuonna 1959 valmistunut kerrostalo. Siinä on kuusi kerrosta ja keskellä yksi porraskäytävä. Pulpettilapainen rakennus on rapattu. Korttelin eteläosassa Satamakadun

varrella sijaitsee kaksi kuusikerroksista asuin- ja liikekerrostaloa, jotka ovat kiinni toisissaan. Nämä rakennukset ovat valmistuneet vuosina 1936 ja 1958.

Kortteli muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden kertoen raumalaisesta funktionalistisesta kaupunkikeskustasuunnittelusta. Toisaalta rakennukset pyrittiin sijoittamaan väljästi ja käyttämään hyväksi muun muassa yksikerroksisia siipirakennuksia, toisaalta ajanjakson aikana tyypillistä oli myös uusien kohteiden sijoittaminen kiinni vanhaan rakennuskantaan. Kaupunkikuvallisesti korttelin 225 yhtenäistä ilmettä korostaa se, että kaikki kerrostalot ovat kuusikerroksisia. Satamakadun varrella olevat kolme kerrostaloa rajaavat samalla Keskuspuiston pohjoisosaa. Tämä korostaa korttelin kerrostalojen kaupunkikuvallista merkitystä. Korttelin merkitystä kaupunkikuvassa korostaa myös se, että osa siitä sijaitsee uuden liikekeskustan pääkadun eli Valtakadun varrella.

Korttelissa 225 on kuusi viisikerroksista rakennusta, joihin on kiinnitetty yksikerroksia siipirakennuksia. Korttelin ympäristö on huomattavasti matalampaa tai osin rakentamatonta aluetta. Kuva © 2011 Blom

Korttelin 225 eteläosaa, oikealla Keskuspuistoa. Oikeanpuoleisin rakennus on valmistunut vuonna 1950 (Asunto Oy Holra) ja siitä seuraava vuosina 1936 (vasemmalla) ja 1958. Vasemmalla talo vuodelta 1959. Pekka Piiparinen (2014)

Kuvan vasemmassa laidassa kulkee Valtakatu ja oikeassa Seminaarinkatu. Keskellä korttelin 225 pohjoisosaa, jossa parhaiten esillä on kaupungin virastotaloksi 1950- ja 1960-lukujen taitteessa valmistuneet rakennusmassat. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Ajantasakaavasta keväältä 2014 nähdään, kuinka kaikki viisi kerrostaloa sijaitsevat melko pienellä maantieteellisellä alueella. Näistä kolme kohdetta rajaavat Keskuspuistoa sen pohjois-laidalta korostaen korttelin rakennusten kaupunkikuvallista merkitystä. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Historia

Korttelin 225 historia ulottuu vuoden 1896 G. Idströmin laatimaan asemakaavaan. Siinä kortteli sai pitkälti nykyisen muotonsa ja linjauksensa.¹⁷⁷ Harald Andersin nimesi vuonna 1922 korttelin 225 Poroksi.¹⁷⁸ Andersin jatkoi korttelin kolmiomaista suunnittelua, mutta hänen kaavakartassaan korttelin aluetta pienennettiin verrattuna Idströmin kaavaan. Sitten kolmiomaista korttelia laajennettiin jälleen Idströmin ajattelemaan suuntaan. Historiallisten karttojen ja valokuvien perusteella kortteli säilyi rakentamattomana, kunnes sitä alettiin toteuttaa modernistisilla kivikerrostaloilla. Kaupungin virastotalon on suunnitellut porilainen arkkitehti Keijo Valli ja tämä alueen pohjoisosassa olevan kahden rakennusmassan – kuuden ja yhden kerroksen – kokonaisuus valmistui 1950- ja 1960-lukujen taitteessa. Rakennus suunniteltiin alusta lähtien virastoksi. Alun perin rakennuksessa oli veropiirin, postin, puhelinlaitoksen, tuomiokunnan ja sotilaspiirin tiloja sekä poliisilaitos.¹⁷⁹

Hollming Oy osti kaupungilta vuonna 1949 Valtakadun, Seminaarinkadun ja Puistokadun eli nykyisen Satamakadun rajaaman korttelin tontit.¹⁸⁰ Holran kuusikerroksinen rakennus tehtiin mukailien viereisiä Antero Pernajan vuonna 1949 suunnittelemaa ja vuoden 1950 aikana rakennettuja rakennuksia, Asunto Oy Holran kohteita. Rakennus muodostuu kahdesta lamellitalosta, joista toinen on Valtakadun ja Satamakadun kulmassa ja toinen pääty Valtakadulle päin. Lamellien välissä on matalia yksikerroksisia liikehuoneistoja. Vuodesta 1979 lähtien kiinteistörekisteriin on omistajaksi merkitty Asiakastukku Oy ja nykyinen omistaja As Oy Holra vuodesta 2007 lähtien.¹⁸¹ Seminaarinkadun varressa ja kaupungin virastotalon vieressä oleva kohde valmistui vuonna 1959. Sen suunnittelivat turkulaiset arkkitehdit Pekka Pitkänen ja Olli Vahtera.¹⁸²

¹⁷⁷ G. Idströmin asemakaava 1896. Kansallisarkisto.

¹⁷⁸ Harald Andersinin Rauman asemakaava vuodelta 1922. Rauman kaupungin keskusarkisto.

¹⁷⁹ Pakki-rakennustietokanta (Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi ja kohde Valtakatu 6).

¹⁸⁰ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁸¹ Pakki-rakennustietokanta (Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi ja kohde Asunto Oy Holra, Valtakatu 4); Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

¹⁸² Pakki-rakennustietokanta (Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi ja kohde Asunto-osaakeyhtiö Kummeli, Seminaarinkatu 4).

Satamakadun varressa on kaksi asuin- ja liiketaloa, jotka ovat kiinni toisissaan. Itäisempi kohde on valmistunut vuonna 1958 ja sen on suunnitellut Olli Vahtera ja Pekka Pitkänen. Siinä kiinni oleva ja Satamakadun ja Seminaarinkadun kulmauksessa oleva kohde on valmistunut vuonna 1936 ja sen on suunnitellut Väinö Vähäkallio.¹⁸³ Jälkimmäistä kohdetta kutsutaan myös Rannantaloksi omistajansa, joka on saanut nimensä Anselm Rannan mukaan. Rannanlinna oli tyyppinsä ensimmäinen asuinkerrostalo Raumalla ja siinä sijaitsi Rauman ensimmäinen hissi.¹⁸⁴

Arvaluokitus

Paikallinen arvo.

Rannan talo on maakunnallisesti arvokas kohde. Kohde on säilyttänyt pitkälle alkuperäisen kaupunkirakenteellisen ja arkkitehtonisen ilmeensä. Kortteli 225 kertoo raumalaisittain parhaiten modernismin liikekeskustasuunnittelun ihanteista ja tavoitteista, lisäksi korttelin rakennuksilla on huomattava kaupunkikuvallinen arvo.

Muutoksensietokyky

Korttelissa ei ole täydennysrakentamisen mahdollisuuksia. Myös rakennukset ovat säilyttäneet paljon alkuperäisyyttään, jota tulisi vaalia.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennukset on inventoitu osana Vanhan Rauman suojavaöhykkeen inventointia.

Korttelin kaupunkirakenteellinen runko muodostettiin vuoden 1896 asemakaavassa. Kartta osa G. Idströmin Rauman asemakaavaa vuodelta 1896. Kartta Kansallisarkisto, visualisointi Pekka Piiparinen

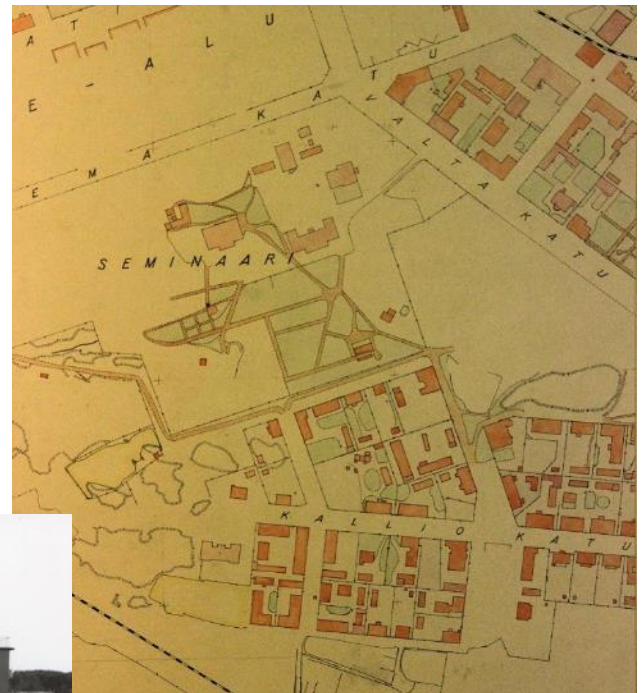
¹⁸³ Pakki-rakennustietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue –inventointihanke ja kohde As Oy Vilku, Satamakatu 1b).

¹⁸⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Harald Andersin nimesi vuonna 1922 nykyisen korttelin 225 Poroksi. Vaikka Andersin määritteli tuolloin pääpiirteittäin korttelin muodon, laajennettiin sitä myöhemmin länteen ja pohjoiseen. Kartta osa Harald Andersinin Rauman kaupungin asemakaavaa. Rauman kaupungin keskusarkisto

Nykyinen kortteli 225 säilyi pitkään rakentamattomana, kuten nähdään 1920-luvun lopulla piirretystä kartasta. Rauman keskustan kartta 1920-luvun lopulta. Rauman kaupungin keskusarkisto

Satamakadun ja Seminaarinkadun kulmaukseen valmistui vuonna 1936 nk Rannan talo, jota pidetään Rauman mahdollisesti ensimmäisenä hissillä varustettuna kohteena..¹⁸⁵ Sen takana oikealla on vuonna 1950 valmistunut liike- ja asuinrakennus. Kuva 1950-luvulla. Kuva Rauman museo

¹⁸⁵ Rauman museon tiedot kuvan yhteydessä.

Vuonna 1940 otetusta ilmailokuvasta huomataan, että nykyisessä korttelissa 225 oli rakennettu vain yksi rakennus, nk. Rannan talo (1936). Kortteli siis toteutettiin siis rakentamattomalle maalle. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

33. Osa korttelista 227

Kuvaus

Kohde muodostuu neljästä rakennusmassasta ja kokonaisuus antaa hyvän käsityksen suomalaisesta modernismin keskustasuunnittelusta. Rakennukset on sijoitettu alueelle väljästi mutta tehokkaasti. Vastaavantyyppinen alue Rauman liikekeskustassa on kortteli 225. Alue muodostaa myös ajallisesti kerroksellisen kohteen, sillä rakennukset ovat valmistuneet vuosien 1931-1963 välisenä aikana.

Historia

Korttelin 227 suunnittelun pohjalla on Idströmin kaava vuodelta 1896. Myöhemmin korttelia hal-
kaisuun suunniteltiin puistovyöhyke, jonka suuntaviivat olivat jo Idströmin kaavassa.¹⁸⁶ Harald Andersinin tarkensi vuonna 1922 Idströmin keskustasuunnitelmaa, myös nykyisen korttelin
227 osalta. Andersinin nimesin korttelin Poroksi. Aivan sellaisenaan korttelia ei kuitenkaan toteutettu, vaan myöhemmin se muun muassa jaettiin Välikadulla.¹⁸⁷

¹⁸⁶ G. Idströmin asemakaavan 1896. Kansallisarkisto.

¹⁸⁷ Harald Andersinin kaavakartta. Rauman kaupungin keskusarkisto.

*Puistomaiselle Valtakadulle alueen rakennuksista rajautuvat Valtakatu 3 (1953) ja Valtakatu 5 (1931).
Kuva © 2011 Blom*

Kortteli on eräs Rauman urbaaneimmista. Toisaalta alue on eräällä tavalla irrallinen suhteessa muuhun ympäristöön, jossa on runsaasti asfalttikenttiä ja matalampaa rakennuskantaa. Kuva © 2011 Blom

*Vuonna 1931 Erkki Huttusen suunnittelema Raumanlinna kuvattuna sisäpihalta kesäkuussa.
Pekka Piiparinen (2014)*

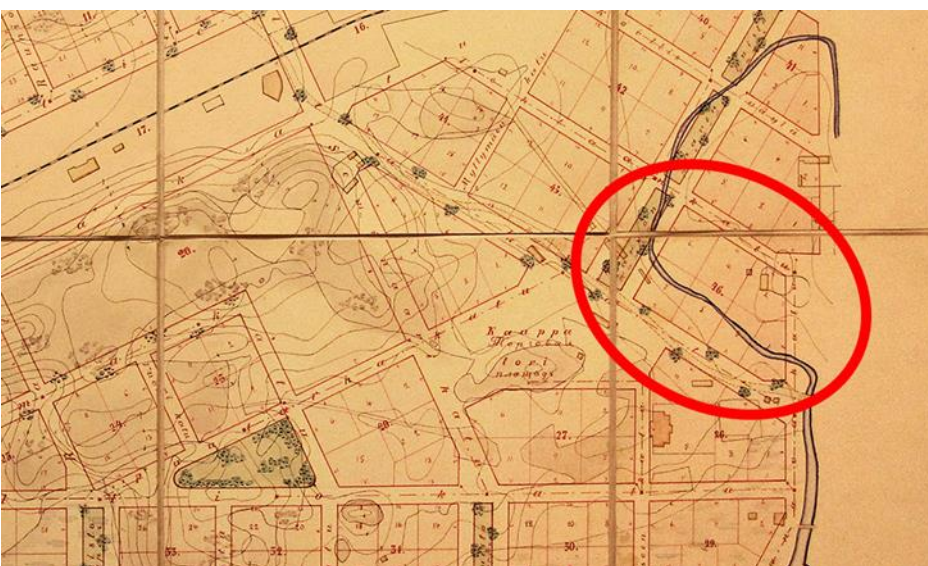
Valtakatu 3 on valmistunut vuonna 1953. Sen pääjulkisivut ovat Valtakadulle ja Välikadulle. Kuvassa kohde Välikadulta kuvattuna. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vasemmalla vuonna 1963 valmistunut As Oy Rauman Tervosaarenpuisto 4 ja oikealla vuonna 1956 valmistunut Tehtaankatu 3. Kuva otettu korttelin sisäpihalta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

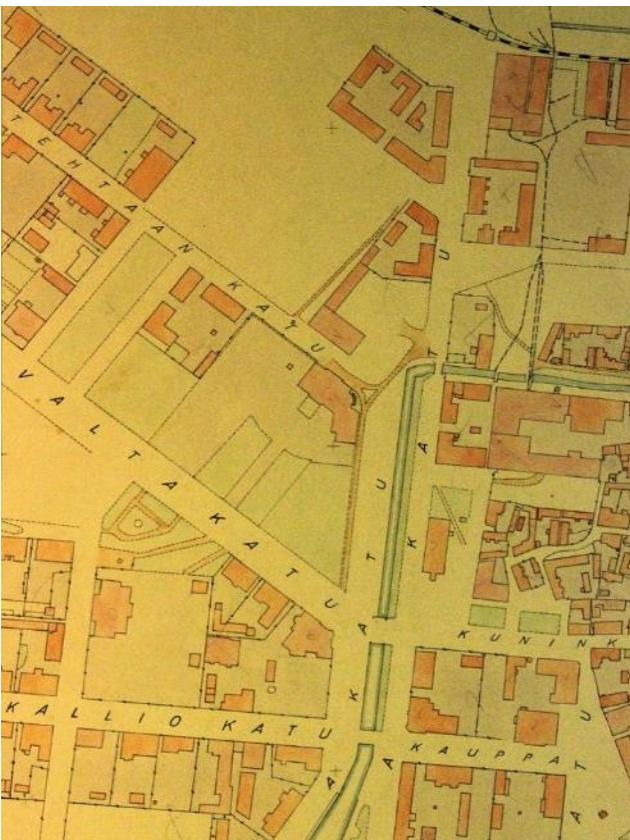
As Oy Rauman Tervosaarenpuisto on vahva kaupunkikuvallinen dominantti useaan suuntaan. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vuoden 1896 kaavassa G. Idström antoi nykyiselle Rauman liikekeskustalle sen kehityksen suuntaviivat. Myös kortteli 227 alkoi saada hahmoaan juuri Idströmin kaavakartassa. Kartta osa G. Idströmin kaavakarttaa. Kansallisarkisto

Harald Andersinin kaava-kartassa vuodelta 1922 nykyinen kortteli 227 oli numeroitu 27:ksi ja nimetty Hirveksi. Kaava antoi yleiset suuntaviivat korttelin myöhemmälle kehittämiselle. Kartta Rauman kaupungin keskusarkisto

1920-luvun lopulla piirretystä kartasta nähdään, kuinka nykyistä kortteliä 227 ei ollut vielä muodostettu ja että korttelin alueella oli vain muutaman rakennuksen ryhmä. Kartta osa Rauman keskustan karttaa 1920-luvun lopulta. Rauman kaupungin keskusarkisto

As Oy Rauman Tarvonsaarenpuisto 4 on valmistunut vuonna 1963 ja sen on suunnitellut Eino Tuompo. Kohde on L-kirjaimen muotoinen asuin- ja liikekerrostalo ja se muodostuu kolmesta eri korkuisesta osasta. 6-kerroksisen osan kaksi alinta kerrosta ovat liikekäytössä, neljä ylintä asuinkäytössä. Korkea osa on yhdistetty Tehtaankadunpuolella sijaitsevalla malatalla, yksikerroksisella liikesiivellä kolmikerroksiseen liike- ja asuinsiipeen. Rakennus on betonirunkoinen ja vuorattu yhtenäisesti, tummanruskealla julkisivutiilellä. Sen asuinkerroksia kiertää parveke.¹⁸⁸

Arvoluokitus

Paikallinen.

Raumanlinna on maakunnallisesti arvokas rakennus. Rauman oloissa hyvin urbaani ja kaupunkikuullisesti näkyvä kortteli on hyvä esimerkki modernista keskustasuunnittelusta ja toteutuksesta.

Myös korttelin yksittäisillä rakennuksilla on arkkitehtonista ja historiallista arvoa.

¹⁸⁸ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, As Oy Rauman Tarvonsaarenpuisto 4).

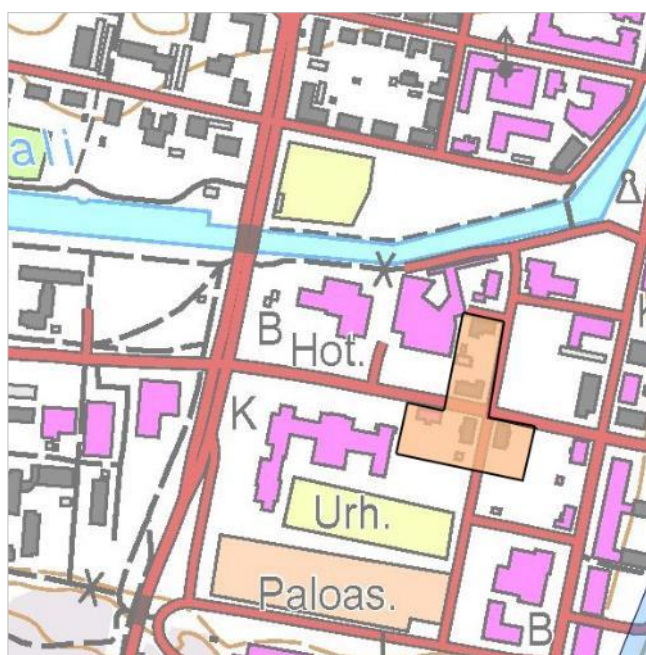
Muutoksensietokyky

Kohteen muutoksensietokyky kaduille päin on vähäinen, sen sijaan korttelin sisällä muutokset olisivat näkymättömämpiä. Näitä muutoksia voisivat olla esimerkiksi pienet ja kevytrakenteiset piharakennukset. Sen sijaan rakennusten laajentamisilla tai niiden korvaamisilla uusilla menetettäisiin koko alueen alkuperäistä olemusta ja ilmettä.

Rakennusinventointitilanne

Niukkanen & Joukio, Satakunnan Museo 2013: Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi.

34. Aittakarinkadun ja Alfredinkadun risteysalueen puutalot

Kuvaus

Kohde muodostaa ehyen pienen 1920- ja 1930-lukujen puutalojen kokonaisuuden Aittakarinkadun ja Alfredinkadun risteyksessä ja sen lähialueella. Pohjoisimmat kohteet ovat 1920-luvulta ja Aittakarinkadun eteläpuoleiset talot ovat 1930-luvulta.

Kokonaisuus muodostuu viidestä puisesta päärakennuksesta ja piharakennuksista. Kohteiden ympäristössä on rakentamatonta maata, jota voitaisiin käyttää sopeuttamalla uudet rakennukset tässä esitetyin alueen sisällä oleviin kohteisiin. Kuva © 2011 Blom

Alfredinkatua etelään ja edessä näkyy Aittakarinkadun risteys. Oikeanpuoleisin rakennus on valmistunut 1920-luvun puolivälissä, muut 1930-luvulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Alfredinkadulla sijaitsevassa, vuonna 1925 valmistuneessa nk. Sepäntalossa on nähtävissä vielä jugendin piirteitä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Aittakarinkatu 4 on tyypillistä 1930-luvun asuntosuunnittelua. Kuva Pekka Piiparinen 2014.

Aittakarinkatu 8 on valmistunut todennäköisesti 1930-luvulla ja tunnetaan nimellä "Korten koulu". Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Sepäntalo sijaitsee Alfredinkadulla nykyisen kaupunginkirjaston kupeessa ja kohde valmistui vuonna 1925. Rakennusta on laajennettu sisäpihan puolelle matalammalla tiilirunkoisella osalla, johon kuuluu myös keskuslämmityksen piippu. Rakennus edustaa kuitenkin edelleen alueen poikkeuksellisen hyvin säilynyttä 1920-luvun rakennuskantaa. Asuinrakennuksen lisäksi tontilla on rannorakenteinen autotallirakennus mahdollisesti 1960-luvulta.¹⁸⁹ Rakennuksen vieressä Aittakarinkadun ja Alfredinkadun risteyksessä on toinen 1920-luvun kohde, nk. Osmosen talo. Päärakennus ja sen tontilla oleva piharakennus valmistuivat vuosina 1925-1926.¹⁹⁰

Läntisin alueen rakennuksista on Aittakarinkatu 8, joka on todennäköisesti valmistunut 1930-luvulla. Rakennus tunnetaan nimellä ”Korten koulu”.¹⁹¹ Loput rakennuksista sijaitsivat Aittakarinkadun ja Alfredinkadun risteysalueella. Korten koulun lisäksi Aittakarinkatu 6, ja Aittakarinkatu 4 ovat valmistuneet 1930-luvulla.¹⁹²

Alue luotiin Harald Andersinin asemakaavassa vuonna 1922. Tämän jälkeen kun alue rakennettiin, se liittyi Vanhan Rauman kupeessa olevaan vuonna 1915 kaavoitettuun ruutukaavalla suunniteltuun alueeseen. Nykyinen Aittakarinkadun ja Alfredinkadun pienalue liittyi siis sekä rakentamisen tavallaan että kaavoituksellisesti Vanhaan Raumaan.¹⁹³

Vuonna 1940 otetusta ortofotokuvasta huomataan, että nykyisin jäljellä olevien puutalojen ympäriltä on purettu kohteita. Toisaalta tämä pieni puutalojen kokonaisuus oli tuon aikaisen kantakaupungin raja-alueella. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

¹⁸⁹ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Kaupungin omistama tontti 3 kirjaston korttelissa)

¹⁹⁰ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Alfredinkatu 5)

¹⁹¹ Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Aittakarinkatu 8)

¹⁹² Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Aittakarinkatu 6); Pakki-tietokanta (Vanhan Rauman suoja-alue, Aittakarinkatu 4).

¹⁹³ Lars Sonckin asemakaava 1915 ja Harald Andersinkin asemakaava 1922. Rauman kaupungin keskusarkisto; ilmavalokuva vuodelta 1940. Rauman kaupungin kaavoitus.

Arvoluokitus

Paikallinen.

Alue muodostaa pienen 1920- ja 1930-luvuilla valmistuneet kaupunkimiljöön. Alue kertoo uuden keskustan rakentumisesta edellä mainittuina vuosikymmeninä. Toista vastaavaa kokonaisuutta ei uuden kantakaupungin alueelta löydy. Alue on merkittävällä paikalla raumalaisittain vilkasliikenteisen Aittakarinkadun varrella. Puutalokokonaisuudella on merkittävää kaupunkikuvallista arvoa.

Muutoksensietokyky

Alue sietää muutoksia edellyttäen, että täydennysrakentaminen sopeutetaan olemassa olevaan historialliseen rakennuskantaan. Alueen ympäristössä on rakentamaton maata ja tässä selvityksessä suositellaan näiden tilojen täydennysrakentamista sopeuttaen ne tässä esitettyihin kohteisiin sekä muuhun alueen historialliseen rakennuskantaan.

Rakennusinventointitilanne

Niukko & Joukio, Satakunnan Museo 2013: Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi.

35. Satamakadun kerrostalot

Alue kattaa osin entistä maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä eli aluekohdetta ”Ilvaninkadun ja Satamakadun välinen alue” ja osin uusia kohteita Satamakadun varrella. Kartta Pakki-tietokanta

Kuvaus

Alueella on Satamakadun varrella kolme 1960-luvun puolivälissä valmistunutta lamellikerrostaloa, joiden pääjulkisivumateriaalit ovat betoni, päädyt on vuorattu kahi-tiilillä. Lisäksi Satamakadun varrella on neljä seitsenkerroksista pistetaloa. Niiden julkisivut ovat rapattut. Katot ovat viistettyjä, jotka ovat kuitenkin sivuilta aumatut. Ilvaninkadulla kaksi 1950-luvun rapattua asuinkerrostaloa. Ilvaninkadun ja Satamakadun kulmauksessa on yksi 1950-luvulla valmistunut rapattu omakotitalo.

k

Historia

Satamakadun lamellitalot on suunnitellut vuonna 1964 Eero Kari. Alueen kolme asuinkerrostaloa muodostaa Asunto Oy Vähämään.¹⁹⁴ Saman kadun neljä pistetaloa on valmistunut 1950- ja

1960-lukujen taitteessa ja Ilvaninkadun kaksi asuinkerrostaloa 1950-luvulla. Myös Ilvaninkadun ja Satamakadun kulmauksessa oleva omakotitalo on 1950-luvulta.

¹⁹⁴ Kohteiden rakennuspiirustukset. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Satamakadun kolme lamellitaloa ja neljä pistetaloa ovat merkittävä kaupunkikuvallinen elementti. Kuva © 2011 Blom

Satamakadun varrella olevilla pistetaloilla on huomattava kaupunkikuvallinen merkitys. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Viisikerroksiset lamellitalot näyttävät kerroslukua korkeammilta, sillä niihin kuuluu myös ullakkokerros sekä osin maanpäälliset varastotilat. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kohteet idästä päin kuvattuna. Satamakadun varrella kohteet tulevat näkyvästi esiin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Maanmittaushallituksen kartta kertoo, että vuonna 1959 alueesta oli valmistunut vain viisi rakennusta. vain Kartta osa Maanmittaushallituksen Rauman peruskarttaa (tiedot vuodelta 1959, painettu vuonna 1962)

Arvoluokitus

Paikallinen.

Kohteet ovat säilyttäneet alkuperäistä ilmettään eikä niihin ole toteutettu merkittäviä ulkoisia muutoksia. Kolmella lamellitalolla ja neljällä pistetalolla on merkittävä kaupunkikuvallinen vaikutus Satamakadulla. Kaikki kohteet ovat tyypillistä aikansa rakennuskantaa.

Muutoksensietokyky

Alueen rakennuksen ovat säilyttäneet pitkälti alkuperäisen ilmeensä, joten muutoksensietokyky on vähäinen. Yksittäisiä rakennuksia ei tulisi laajentaa. Korjaustoimissa tulisi pyrkiä alkuperäisten materiaalien käyttämiseen.

Rakennusinventointitilanne

Rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Osa maakunnallisesti arvokkaasta ”Ilvaninkadun ja Satamakadun välinen alue” on tämän kohteen sisällä (kohde numero 9). Paikallisesti arvokkaaseen kohteeseen on lisätty Satamakadun lamellikerrostalot ja poistettu Ilvaninkadun asuinkerrostalot.

36. Kanavakadun länsipään asuinkerrostalot

Kanavakadun arvoalue on väritetty beigellä. Lähettyvillä on neljä muuta ennestään arvotettu aluetta: pohjoisessa Ilvaninkadun ja Satamakadun miljö ja Seminaarin alue ja Kanalin eteläpuolella Sinisaaren ja Avainkimpunkadun alueet

Kuvaus

Alueen länsiosassa on viisi pulpettikattoista ja kolmikerroksista asuinkerrostaloa. Niiden julkisivumateriaaleina ovat asbestisementtilevyt, betonielementit ja päädyissä puhtaaksimuuratut punatiilet. Itäosan yhdeksän kaksikerroksisten ja harjakattoisten pääjulkisivumateriaalina on rappaus, jota on toteutettu eri harmaansävyisinä.

Historia

Kanavakatu esiteltiin Rauman kaavahistoriassa ensimmäisen kerran vuonna 1896 G. Idströmin kaavaehdotuksessa.¹⁹⁵ Kanavakadun itäiset kaksikerroksiset harjakattoiset talot ovat valmistuneet 1950- ja 1960-lukujen taitteessa, suurin osa kuitenkin 1960-luvun puolella. Alueen kohteita ovat suunnitelleet ainakin Kaino Kari, Pertti Aaltonen ja Leo Lamminpää.¹⁹⁶ Mahdollisesti vanhin näistä kohteista on Karin vuonna 1957 tohtori Ilmari Liikkaselle piirtämä kerrostalo.¹⁹⁷ Kaino Kari toimi aikoinaan piirtäjänä kaupungin insinööriosastolla ja rakennusmestari Leo Lamminpää työskenteli kaavoitusosastolla, josta hän siirtyi kaupungin rakennusvalvontaan.¹⁹⁸

Kanavakadun läntiset viisi kerrostaloa on suunnitellut arkkitehti Eero Kari. Hän suunnitteli kohteet vuosina 1960 ja 1962.¹⁹⁹ Kari toimi aikoinaan myös Rauman kaupunginarkkitehtina. Nämä kohteet on kuitenkin suunniteltu kaupunginarkkitehtiuran jälkeen ja Kari on suunnitellut kohteet omassa suunnittelutoimistossaan.²⁰⁰

Kuva © 2011 Blom

¹⁹⁵ G. Idströmin kaavakartta vuodelta 1896. Kansallisarkisto.

¹⁹⁶ Alueen rakennusten rakennuspiirustuksia. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

¹⁹⁷ Uudisrakennus 1/210/II/Rauma. Kesäkuu 1957. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

¹⁹⁸ Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

¹⁹⁹ Kohteiden rakennuspiirustukset. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

²⁰⁰ Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 24.8.2014.

Kanavakadun 1950- ja 1960-lukujen taitteen kaksikerroksisen rapatut asuinkerrostalot muodostavat yhtenäisen ja harmonisen kokonaisuuden. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kahden lounaisimman harjakkatoisen rakennuksen pihan puolta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

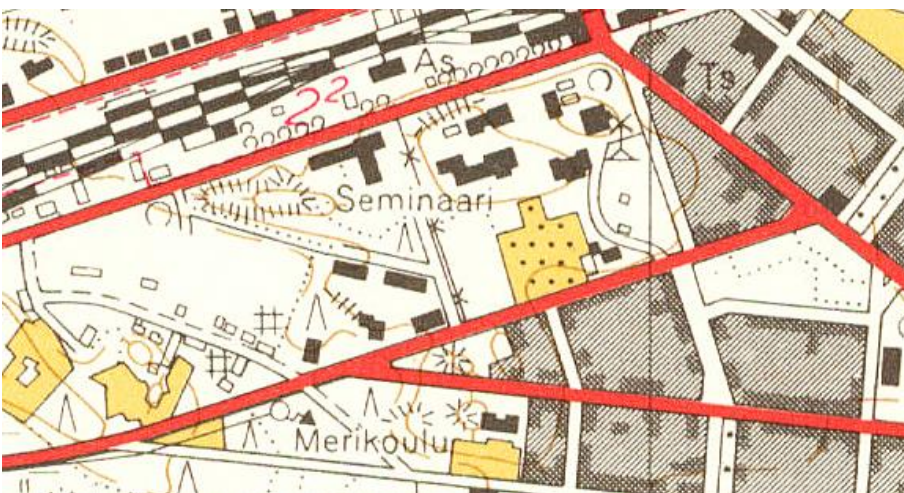
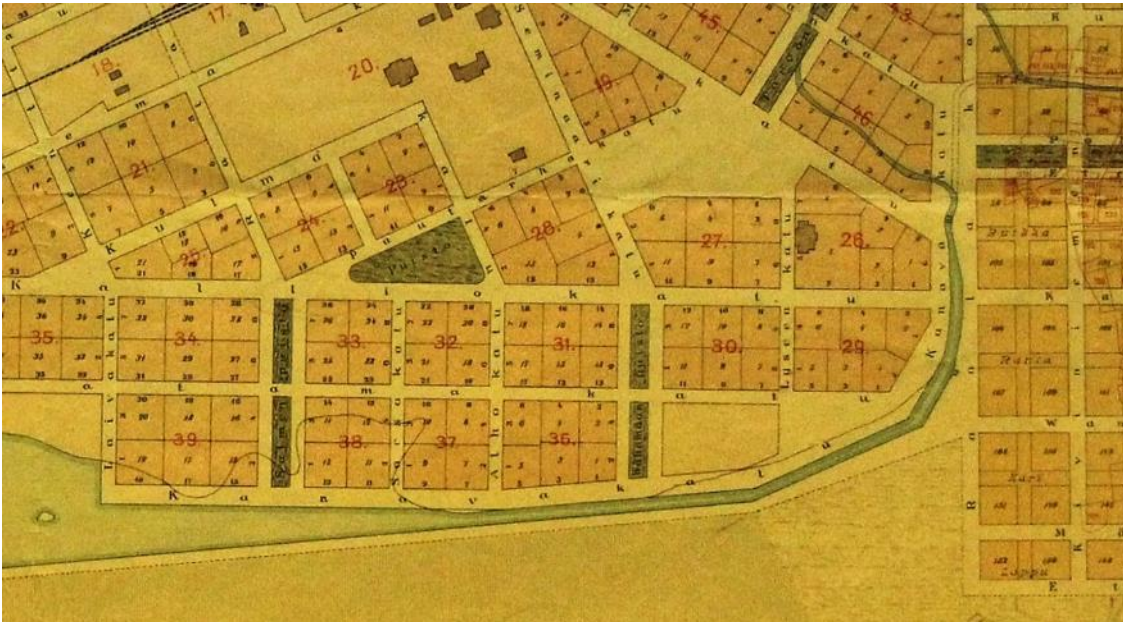

Kohdealueen läntisimmät asuinkerrostalot ovat valmistuneet 1960-luvun alkupuoliskolla ja ne on suunnitellut Rauman entinen kaupunginarkkitehti Eero Kari. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Eero Karin suunnittelemien kohteiden pihan puolta. Parvekkeiden eteen toteutetut profiloitunut pellit eivät liene alkuperäisiä.²⁰¹ Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kanavakatu esiteltiin ensimmäisen kerran 1890-luvun lopun Idströmin asemakaavakartoissa. Tässä asemakaavaehdotuksessa Kanavakatu rajattiin pengerrettäväksi suoraan Kanaaliin. Kartta osa laajempaa Rauman kaupungin asemakaavaa. Kartta Kansallisarkisto

Vuoden 1959 karttatietojen mukaan alueen taloja ei ole vielä toteutettu. Kartta osa Maanmittauslaitoksen Rauman peruskarttaa (painettu vuonna 1962)

²⁰¹ Peltilevyjä ei mainita rakennuspiirustuksissa.

Kuvassa Kanavakatua vuodelta 1961 tai 1962. Siitä nähdään, kuinka alue on jo pääosin rakentunut. Kuva Rauman museo

Arvaluokitus

Paikallinen.

Kohteessa on kaksi saman aikakauden yhtenäistä kokonaisuutta ja niillä on näin ollen merkittävää paikallista kaupunkikuvallista arvoa. Ne kertovat aikakautensa raumalaisesta asuinkerrostalorakentamisesta. Kaupunkisuunnitteluhistorian osalta kohde kertoo Rauman kantakaupungin laajenemisesta kohti länttä.

Muutoksensietokyky

Alueen ilme murtuu ja historiallinen kokonaisuus hajoaa, mikäli sen joukkoon toteutetaan uusia päärakennuksia. Pienet piharakennukset ovat mahdollisia. Rakennusten julkisivut tulee säilyttää.

Rakennusinventointitilanne

Rakennuksia ei ole inventoitu.

37. Korttelit 175, 110, 103, 104 (Polttimonkatu ja Tornikatu)

Kuvaus

Rauman aluesairaalan eteläpuolelle, hautausmaan ja Valtatie 8 tuntumaan, Polttimonkadun ja Tornikadun varsille sijoittuva asuinalue muodostuu neljästä korttelista. Kaarevien katujen varsille ryhmittyneet rakennukset ovat 1950-luvun lopulta ja 1960-luvun alusta.²⁰² Alueen maasto on vaihtelevaa ja kallioketo sekä tasainen maa vuorottelevat. Osalla tonteista on avointa kalliota.

Kuva © 2011 Blom

Historia

Alueen asemakaava on vahvistettu vuonna 1953. Se määräsi päärakennukset enintään viisi metriä ja piharakennukset enintään neljä metriä korkeiksi. Alue nivoutui kaavoituksessa Pormestarinhakaan. Myös Tornikadulla ja Polttomonkadulla rakennukset sijoitettiin vastaavalla tavalla lähelle katutilaa ja tontit olivat suurin piirtein samankokoisia.²⁰³

²⁰² Pakki-tietokanta (Korttelit 175, 110, 103, 104).

²⁰³ Kortteleiden no. 103, 104 ja 105 sekä tk 603 asemakaava. Vahvistettu 10.8.1953. Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto.

Polttimonkadun varren alkuperäinen rakennuskanta muodostuu kahden perheen asuinrakennuksista, jotka on kummallakin puolella katua rakennettu pitkä sivu kadunsuuntaisesti. Rakennusten julkisivut on päällystetty sileällä rappauksella tai terastirapattu. Ikkunoita on kehystetty tiilillä tai liuskekivillä, sokkelit on päällystetty betonilla tai liuskekivillä. Kadunvarren pohjoispuoli on ajallisesti kerroksisempaa. Sen länsipäässä on kaksi uudempaa vaaleilla tiilillä verhoiltua omakotitaloa.²⁰⁴ Katuosuuden vanhimmat kohteet ovat sen itäpäässä.

Tornikatu muodostuu lähes täysin 1960-luvun omakotitaloista.²⁰⁵ Tornikadun pohjoispuolella, kadun kummassakin päässä on 1970-luvun punatiili-puuverhoiltu omakotitalo. Kadun länsipäässä uudisrakennus 1990-2000-lta, joka poikkeaa alkuperäisestä rakennustyylistä, eikä sopeudu kadunvarren muuhun rakennuskantaan.²⁰⁶

Tornikadulla on omakotitaloja sekä pääty että pitkä sivulla kadulle päin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Polttimonkadulla on rakennuksia 1950-, 1960- ja 1970-luvuilta. Eri vuosikymmenien rakennuskanta on sopeutunut melko yhtenäiseksi aluekokonaisuudeksi. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

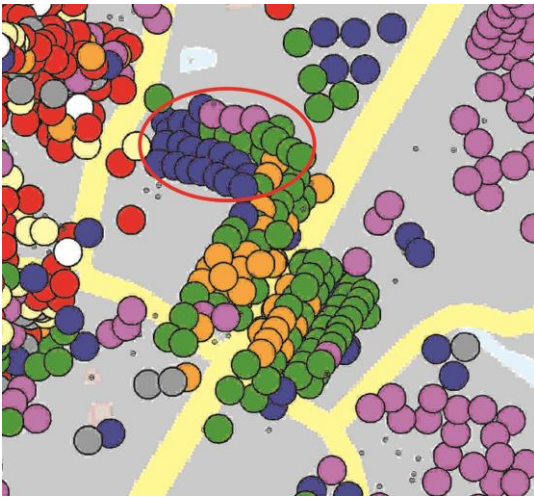
²⁰⁴ Pakki-tietokanta (Korttelit 175, 110, 103, 104).

²⁰⁵ Kartta, jossa rakennukset on ajoitettu niiden valmistumisvuosikymmenten mukaan. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁰⁶ Pakki-tietokanta (Korttelit 175, 110, 103, 104).

Vuonna 1953 vahvistettu Tornikadun ja Polttimonkadun asemakaava nivelsi alueen aiemmin toteutuneeseen Pormestarinhakaan. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Tornikadun alue on rakennettu pääasiassa 1960-luvulla, mutta Polttimonkadun pääasiallinen rakennuskanta on valmistunut 1950-, 1960- ja 1970-luvuilla. Vihreät kohteet ovat 1950-luvun, siniset kohteet ovat 1960-luvun ja violetit kohteet 1970-luvun rakennuksia. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokitus

Paikallinen.

Alue kertoo ajallisesti kerroksellisesta raumalaisesta tyypillisestä 1950-, 1960- ja 1970-lukujen omakotitalorakentamisesta. Kaupunkirakenteellisesti alue niveltyy osaksi maakunnallisesti arvokkaaksi määriteltyä Pormestarinhaan aluetta.

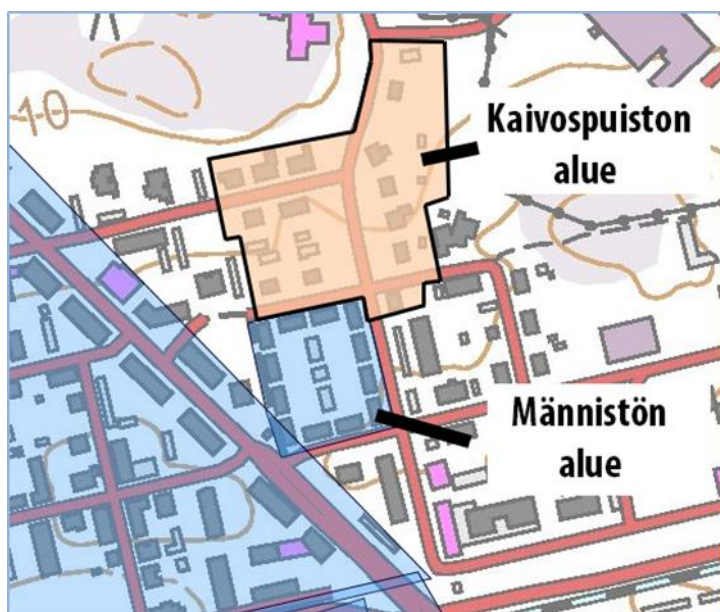
Muutoksensietokyky

Alue on muodostunut jo ajallisesti niin kerrokselliseksi, että täydennysrakentaminen myös päärakennusten osalta on mahdollista. Uudisrakentaminen sekä päärakennusten että piharakennusten osalta tulisi kuitenkin sopeuttaa olemassa olevaan rakennuskantaan ja ottaa huomioon alueen sijoituminen Pormestarinhaan kupeessa. Alue on maantieteellisesti yhtä Pormestarinhaan kanssa ja arkkitehtonisesti Tornikatu ja Polttimonkatu jatkavat ajallisesti Pormestarinhaan arkkitehtuuria, joskin myös Polttimonkadun itäpäässä on 1950-luvun omakotitaloja.

Rakennusinventointitilanne

Kohteen rakennuksia ei ole inventoitu.

38. Kaivospuistontien alue

Kaivospuiston alueen lähellä on kaksi muuta arvoaluetta: Männistö ja entiset Lönströmin lähialueet. Suurin osa III kaupunginosaa on arvoalueiden peittämä.

Kuvaus

Alue sijaitsee III kaupunginosan koillisosassa. Idässä ja pohjoisessa alue rajautuu pitkälti metsäiseseen maastoon. Lännessä ja koillisessa vastaan tulee kerrostaloja. Kaakossa alue rajautuu Männistön arvoalueeseen.

Alueen sisällä on kaksi modernia omakotitaloa, Kuusistonkatu 12 (1983) ja Kuusistonkatu 9 (todennäköisesti valmistunut 1970-luvulla). Muut Kuusistonkadun tämän alueen sisällä olevat rakennukset ovat

valmistuneet 1920- 1930- ja 1940-luvulla. Koivistonkadulla on kaksi 1920-luvulla valmistunutta puuomakotitaloa. Alueen varsinaisen ytimen muodostaa kuitenkin Kaivospuistontien varren omakotitalot ja sen varrella oleva puistoalue. Kohteet ovat valmistuneet 1920-luvulla. Puistoalueen juuret juontavat Harald Andersinkin kaavaan vuodelta 1922.

*Kuva © 2011
Blom*

Kaivopuistontien varrella oleva puistoalue on peräisin Harald Andersinin kaavasta vuodelta 1922. Etualalla kadun 1920-luvun suuria omakotitaloja. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kuusistonkatu 14 on valmistunut vuonna 1939. Se edustaa aikansa laadukasta omakotitaloarkkitehtuuria. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Alueen vanhin osa on valmistunut 1920-luvulla. Edustavin tämän aikakauden kokonaisuus löytyy Kaivopuistontien varrelta, jonka kaikki päärakennukset ovat tältä vuosikymmeneltä. Myös Koivistonkadulla on kaksi 1920-luvun kohdetta. Kuusistontielle ovat rakennukset valmistuneet 1920-, 1930- ja 1940-luvuilla ja niiden joukossa on kaksi modernimpaa rakennusta, toinen vuodelta 1983 ja toinen 1970-luvulta. Päärakennusten lisäksi alueella on säilynyt paljon piharakennuksia²⁰⁷ Asemakaavallisesti alueen historia juontaa juurensa vuonna 1922 valmistuneeseen Harald Andersinin asemakaavaan. Sen tunnuspiirteitä ovat Kaivopuistontien levennys, puisto ja kaariaihe. Levennyksen laidalla sijaitsee asemakaavan mukaan rakennettuja puuhuiloita.²⁰⁸

²⁰⁷ Pakki-tietokanta (alueen sisällä olevien kohteiden rakennusinventointi).

²⁰⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventointi, kohdeluettelo. Rauman kaupungin kaavoitus.

Andersinin vuonna 1922 piirtämästä asemakaavakartasta voidaan huomata, että Kaivopuiston alue ei ole toteutunut sellaisenaan, vaikka Andersin antoi alueelle sen tunnuspiirteet ja suuret suuntaviivat tulevaa kaupunkisuunnittelua varten. Esimerkiksi puistoalueen kaari-aihe ei mennyt koskaan toteutukseen saakka, myös rakennettu puistoalue on hieman Andersinin suunnitelmaa idempänä. Kartta Rauman kaupungin keskusarkisto

Kuvan molemmat Kaivospuistontien rakennukset ovat valmistuneet vuonna 1928. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Arvoluokitus

Paikallinen.

Alue on harvoja toteutuneita Harald Andersinin vuoden 1922 yleisemakaavan kohteita ja on siksi raumalaisen kaupunkisuunnitteluhistorian kannalta arvokas. Kaivospuistontien alue antaa laadukkaan kuvan toista maailmansotaa edeltäneestä pientalorakentamisesta. Toisaalta alue kertoo myös onnistuneesta täydennysrakentamisesta. Tätä ilmiötä voidaan pitää Kaivopuiston alueella Kuusistontien varrella yhtenä arvona. Kaupunkikuvallisesti alue erottuu omaksi selkeäksi ja laadukkaaksi kokonaisuudekseen heterogeenisellä III kaupunginosan alueella.

Muutoksensietokyky

Alue ei kestä täydennysrakentamista eli muutoksensietokyky on pieni. Päärakennukset tulee säilyttää, sen sijaan piharakennusten osalta täydennysrakentaminen on mahdollista. Kaivopuistontien puistoalueen osalta aluetta voidaan palauttaa alkuperäisempään suunnitteluasuunsa.

Inventointitilanne

Alueen rakennukset on inventoitu. Yrjölä 2014. Alue on inventoitu vuonna 2002 Rauman keskustan osayleiskaavan yhteydessä aluekokonaisuutena.

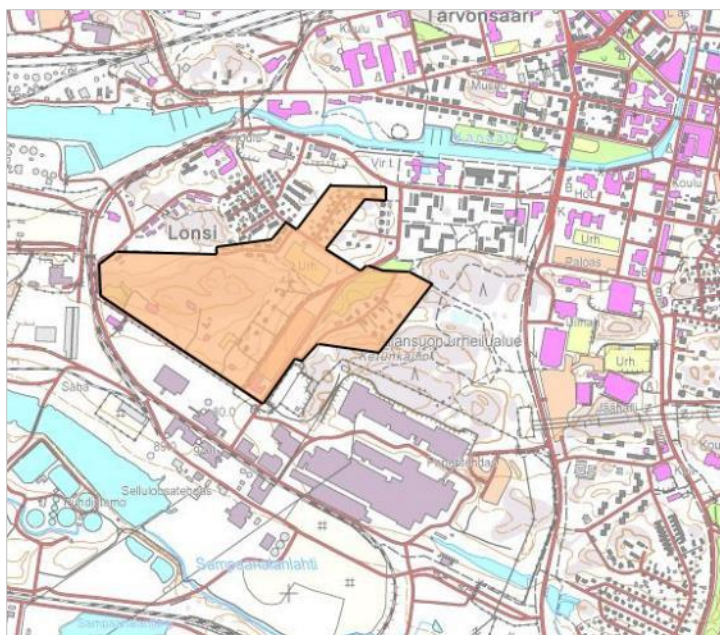

Kaivopuiston aluetta vuonna 1940 otetussa ortoilmakuvassa. Alueen historialliseen rakennuskantaan on tullut myöhemmin vain pari lisäystä. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Vuonna 1978 otetusta valokuvasta huomataan, että Kaivopuistontien nykyinen puistoalue oli pääasiassa hoitamattomaa kaupunkitilaa. Kuva Rauman kaupungin museo

39. Metsäteollisuuden yhdyskunta

Kuvaus

Rauma-Repolan tien entiset virkailijoiden ja johtajien asuintalot muodostavat oman pienen aluekokonaisuutensa. Sen läheisyydessä on jugendklassismia edustava Johtola sekä Johtolaan liittyvä modernistinen saunarakennus. Jälkimmäisen pääjulkisivumateriaalina on vaalea tiiliverhous ja toissijaisena puupinnat. Saunasta länteen on alueen uloin rakennus, entinen tehtaan johdon ruokala.

Norjala on klassistinen, mutta jugend-vaikutteinen alun perin asuinrakennus. Nykyisin rakennus on toimistokäytössä. Sen pohjoispuolella on RaumaCellin käytössä oleva Kivelä. Näiden pohjoispuolella on useita metsäyhtiön johdolle rakennettuja

asuintaloja. Niiden läheisyydessä, tehtaan pääportin tuntumassa on entinen konttorirakennus.

Pääosin Talolantien varrella sijaitseva Talolan alue on rakennettu 1920- ja 1940-luvuilla. Telakankatu kuuluu osaksi Lonsin alueeseen, vaikka katujen rakennukset ovat metsäyhtiön rakennuttamia. Kadun entiset paritalot on muutettu yhden perheen asuintaloiksi. Avainkimpunkadun rungon muodostavat 1940- ja 1950-lukujen omakotitalot. Joukkoon on kuitenkin valmistunut uusia omakotitaloja 2000-luvulla.

Rakennusten lisäksi alueeseen kuuluu myös muuta rakennettua ympäristöä. Rauma-Repolantie istu-
tuksineen muodostaa kaupunkikuvallisesti vaikuttavat sisääntulon tehtaaseen. Metsäyhtiön yhä omistama urheilukenttä on Lonsin itäpuolella. Tenniskenttä Johtolan itäpuolella on edelleen käytössä.

*Johtola on valmistunut 1910-luvulla. Kuva Pekka Piipari-
nen (2014)*

Alueen länsiosan kohteita:

1. *Tikkala*
2. *Johtolan sauna*
3. *Johtola ja sen piharakennukset*
4. *Tenniskenttä*
5. *Norjala*
6. *Kivelä*
7. *Rauma-Repolantien entisiä virkailijakunnan asuintaloja 1930-luvulta*
8. *1940-luvulla valmistunut entinen virkailijoiden asuintalo*
9. *Entinen metsäyhtiön paikalliskonttori ”Sampaanlinna”*

Johtolan piharakennus. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Norjalaa ja sen pihapiiriä. Taustalla tehtaan piippuja. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kivelä on tätä nykyä RaumaCellin käytössä. Rakennus on valmistunut 1930-luvulla virkailijaperheiden asuinkäyttöön. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Tikkalan pääjulkisivua. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Tikkala on alueen läntisin rakennus. Kohde on valmistunut 1960-luvulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Rauman kaavoituksen paikkatietojen mukaan Rauman tehtaani entinen konttorirakennus olisi valmistunut 1930-luvulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Telakankatua, jonka kohteet toteutettiin kahden perheen toimihenkilöiden asuintaloiksi. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

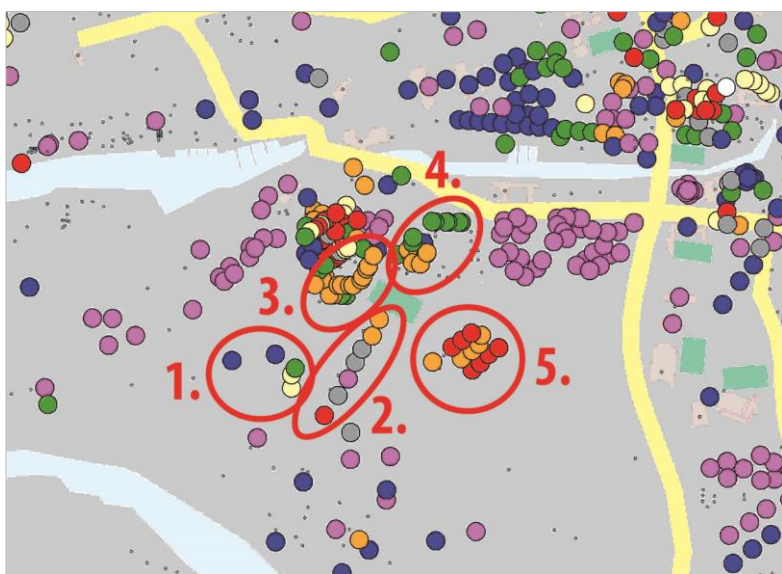
Päiväkoti Talolan alueella on edelleen metsäyhtiön omistuksessa mutta vuokrattuna ulkopuoliselle toimijalle. Talolan punaiset ja harjakattoiset rakennukset ovat valmistuneet 1920-luvulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Avainkimpunkatua. Sen perusta on yhä 1940- ja 1950-luvuilla valmistuneet omakotitalot. Niiden joukkoon on toteutettu muutama uusi 2000-luvun omakotitalo. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Talolantien varressa olevia entisiä metsäyhtiön työläisten asuintaloja. Kuvan talot ovat valmistuneet 1940-luvulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Alueen pienet kokonaisuudet:

1. Johtola ja sen piharakennus on merkitty karttaan valkoisella värillä (valmistuneet 1900-1919). Vieressä Johtolan sauna ja entinen ruokala (sininen) ovat valmistuneet 1960-luvulla.
2. Rauma-Repolantien entiset virkailijatalot. Vanhin Norjala (punainen) on 1920-luvulta ja pohjoisin 1940-luvulta (keltainen). Näiden välissä on 1930-luvulla rakennettuja asuintaloja (harmaa).
3. Telakankadun talot ovat valmistuneet pääosin 1940-luvulla (keltainen).
4. Avainkimpunkadun rungon muodostavat 1940-luvulla (keltainen) ja 1950-luvun (vihreä) omakotitalot.

5. Talolan alue on rakennettu 1920- (punainen) ja 1940-luvuilla (keltainen).

Historia

Raumalla sijaitsevat metsäyhtiön omistajina on ollut useita yhtiöitä:

Vuojoki Gods Ab 1912-1916

Oy Rauma Wood Ltd 1916-1938

Rauma Oy 1938-1942

Rauma-Raahe Oy 1942-1951

Rauma-Repola Oy 1952-1991

Yhtyneet Paperitehtaat 1991-1996

UPM-Kymmene Oyj 1996-

Sahan perustamisen jälkeen vuonna 1913 aivan tehtaan läheisyyteen rakennettiin ensimmäiset työväen asuintalot Seppälä ja Mäntylä. Työväestö löysi pian myös Lonsin alueen, josta kaupunki vuokrasi tontteja tehtaan työntekijöille. Ensimmäisen maailmansodan aikana työväestölle sahayhtiö rakensi kaksi asuinrakennusta, Metsolan vuonna 1916 ja Mäkilän vuonna 1917. Vuosina 1918-1920 yhtiö toteutti kahdeksan asuinrakennusta virkailijoille ja johtavassa asemassa olevien perheille ja 195 asuinrakennusta työväestölle. Tuolloin alkunsa sai myös Talolan alue.²⁰⁹

Sahayhtiö hankki omistukseensa kiinteistö myös muualta kuin tehtaan läheisyydestä. Eräs tänäkin päivänä olevaan kohteeseen, Männistöön III kaupunginosassa, yhtiö hankki osake-enemmistön. Männöstä yhtiö kuitenkin luopui 1920-luvun lopussa. Saman vuosikymmenen lopulla Rauma-Wood omisti Raumalla 444 asuntoa. 1930-luvulla ja 1940-luvun alussa yhtiö rakensi kahdeksan virkailijoille tarkoitettu taloa ja kuusi työväestölle suunnattua taloa. Kaupunkialueelta se hankki myös kaksi valmista asuintaloa.²¹⁰

Toisen maailmansodan jälkeen telakan rakentaminen ja konepajan laajentaminen vilkastutti yhtiön toimintaa ja se tarvitsi työvoimaa ja tälle uusia asuntoja. Vuosina 1944-1949 toteutettiin Polarín, Notkolan, Martinrannan ja Suojakallion asuinalueiden rakentaminen työväestölle ja virkailijakunnalle toteutettiin Peltola ja kohteita Avainkimpunkadulle.²¹¹

Myöhemmin Rauma-yhtiö perusti myös kerrostaloyhtiöitä ja on kannustanut työntekijöitä omaan rakennustoimintaan. Yhtiön tavoitteeksi alkoikin tulla saada työntekijät omiin asuntoihinsa. 1960-luvun alussa lähes puolella Rauma-Repolan Rauman tehtaiden työntekijöistä oli oma asunto tai asunto-osake.²¹²

Johtola on tiettävästi valmistunut 1910-luvulla.²¹³ Satakunnan rakennusperintö 2005 –inventoinnissa kohteen valmistumisajaksi arvioidaan vuosi 1919.²¹⁴ Rakennuksessa on Ilmari Tapiovaaran kalusteita 1950-luvulta. 1990-luvun lopun rakennuksen peruskorjauksen suunnitteli arkkitehti Jukka Koivula.²¹⁵ Johtola on nykyisin vuokrattu ravintolayrittäjälle.²¹⁶

²⁰⁹ Alho 1962, 141-142.

²¹⁰ Alho 1962, 142.

²¹¹ Alho 1962, 142.

²¹² Alho 1962, 143.

²¹³ Putkonen 2007, 51. Jari Tauben mukaan rakennus on valmistunut vuonna 1910 (Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014”).

²¹⁴ Pakki-tietokanta (Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A)

²¹⁵ Putkonen 2007, 51.

²¹⁶ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

Rauma-Repolan Rauman tehtaista historian kirjoittanut Keijo Alho kertoo, että pian sahan toiminnan alkamisen jälkeen valmistui konttorirakennus, jossa asui isännöitsijä, kasööri ja konttoripäällikkö.²¹⁷ Rakennuksella Alho tarkoittanee juuri Johtolaa. Kun edellä mainituille henkilöille saatiin uudet asuintilat, voitiin Johtola ottaa pelkkään konttorikäyttöön.²¹⁸ Tässä vaiheessa tehtaan johtaja perheineen lienee muuttanut Norjalaan.

Johtolaan liittyy myös 1960-luvulla valmistunut saunarakennus. Läntisin alueen kohteista on Tikkala, joka valmistui 1960-luvulla tehtaan johtavassa asemassa olevien henkilöiden ruokalaksi.²¹⁹ Kohteet edustavat aikansa tavallista laadukkaampaa arkkitehtuuria.

Norjala on valmistunut asuinrakennukseksi vuonna 1920. Kohteen edustalla on Reijo Paavilaisen Karhu-veistos.²²⁰ Alun perin rakennus on ollut tehtaanjohtajien asuintalona. Esimerkiksi johtaja Paavo Honkajuuri ja hänen puolisonsa Hilikka ovat asuneet rakennuksessa. Tänä päivänä kohteessa sijaitsee UPM-Kymmenen metsäosasto.²²¹

1930-luvulla valmistunut Kivelä²²² ja alun perin se valmistui asuintaloksi. Rakennus on ollut jo pitkään toimistokäytössä. 1990-luvun puolivälistä lähtien siinä on toiminut RaumaCell, joka on osa UPM-Kymmene Oyj:tä. Sitä ennen kohteessa oli projektitoimisto ja sitä ennen Rauma-Repolan rakennustoimisto.²²³

Kivelän pohjoispuolella on 1930- ja 1940-luvuilla valmistuneita entisiä virkailijakunnan asuintaloja. Muut kohteet ovat valmistuneet 1930-luvulla,²²⁴ mutta pohjoisin 1940-luvun puolivälissä.²²⁵ Vuoden 2005 alueinventoinnissa Lauri Putkonen toteaa, että ”Rauma-Repolantien varressa sijaitsevat johtajien asunnot on rakennettu 1934-38.”²²⁶ Todennäköisesti kuitenkin pohjoisin asuintalo on 1940-luvun puolivälin tienoilta.²²⁷ Nykyiset asuintalot, kahta eteläisintä eli Norjalaa ja Kivelää lukuun ottamatta, ovat vuokarattu asuinkäyttöön. Kohteiden omistajana on UPM-Kymmene Oyj.²²⁸

Talolan asuinalue sai alkunsa 1910-luvun lopulla.²²⁹ Tänä päivänä alueella olevat kohteet ovat valmistuneet 1920-luvulla ja 1940-luvulla.²³⁰ Historiallisista kartoista ja vanhoista ilmakuvista voidaan huomata, että alueelta on poistunut huomattava määrä rakennuskantaa.

Konttorirakennus lähellä teollisuusalueen pääporttia on valmistunut 1930-luvulla.²³¹ Rakennusta on kutsuttu Sampaanlinnaksi. Tänä päivänä kohteessa on vain vähän toimintaa. Sen omistaa edelleen

²¹⁷ Alho 1962, 141.

²¹⁸ Alho 1962, 141.

²¹⁹ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014. Kohteiden ajoitus perustuu silmämääräisiin havaintoihin ja karttaan, jossa raumalaiset kohteet ajoitettu valmistumisvuosikymmenten mukaan.

²²⁰ Putkonen 2007, 53.

²²¹ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

²²² Kartta, jossa raumalaiset kohteet ajoitettu valmistumisvuosikymmenten mukaan. Rauman kaupungin kaavoitus.

²²³ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

²²⁴ Pakki-tietokanta (Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A)

²²⁵ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

²²⁶ Pakki-tietokanta (Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A)

²²⁷ Talon ulkoinen olemus viittaa 1940-lukuun, samoin Jari Tauben suullinen tieto.

²²⁸ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

²²⁹ Alho 1962, 141.

²³⁰ Kartta, jossa raumalaiset kohteet ajoitettu valmistumisvuosikymmenten mukaan. Rauman kaupungin kaavoitus.

²³¹ Kartta, jossa raumalaiset kohteet ajoitettu valmistumisvuosikymmenten mukaan. Rauman kaupungin kaavoitus.

UPM-Kymmene ja se on yhtiön Rauman pääkoulutustilana. Rakennuksessa on myös ulkopuolisia toimijoita.²³²

Telakankadun eli Peltolan alueen alun perin kahden perheen toimihenkilöiden asunnoiksi olevat talot on rakennettu 1940-luvulla ja osa mahdollisesti 1950-luvulla.²³³ Osa Telakankadun alkuperäisistä rakennuksista on purettu ja korvattu rivitaloilla.²³⁴

Avainkimpunkatua alettiin toteuttamaan 1940-luvulla metsäyhtiön virkailijakunnalle.²³⁵ Kokonaisuutta on täydennetty seuraavalla vuosikymmenellä²³⁶ sekä 2000-luvulla. Kadun 1940- ja 1950-luvuilla toteutettujen rakennusten suunnittelusta ovat vastanneet Toivo Jäntti (vuonna 1949 kortteli 405) ja Väinö Tuukkanen (kortteli 405 vuonna 1947).²³⁷

Alueella on kaksi urheilualuetta. Yleisurheilukenttä sijaitsee Rauma-Repolantien länsipuolella ja Lonsin itäpuolella. Se on edelleen metsäyhtiön omistuksessa, mutta Rauman kaupunki hoitaa kenttää ja jakaa sen käyttövuorot.²³⁸ Tenniskenttä sijaitsee Johtolan itäpuolella ja se on edelleen metsäyhtiön omistuksessa. Kenttää käyttää Rauman tennisseura.²³⁹

Ortoilmakuva vuodelta 1965 kertoo paljon alueen historiasta. Talolan alueella on ollut enemmän rakennuksia mitä on jäljellä tänä päivänä. Ainakin alueen pohjoisin rakennusrivi on poistunut. Myös Telakakatu on ollut pidempi ja sen varrella on ollut rakennuksia, jotka on purettu myöhemmin pois. Sen sijaan Avainkimpunkatu ei ole vielä vuonna 1965 valmis. Rauma-Repolantien varren virkailijakunnan päärakennukset ovat entisellään. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

²³² Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

²³³ Kartta, jossa raumalaiset kohteet ajoitettu valmistumisvuosikymmenten mukaan. Rauman kaupungin kaavoitus.

²³⁴ Pakki-tietokanta (Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A)

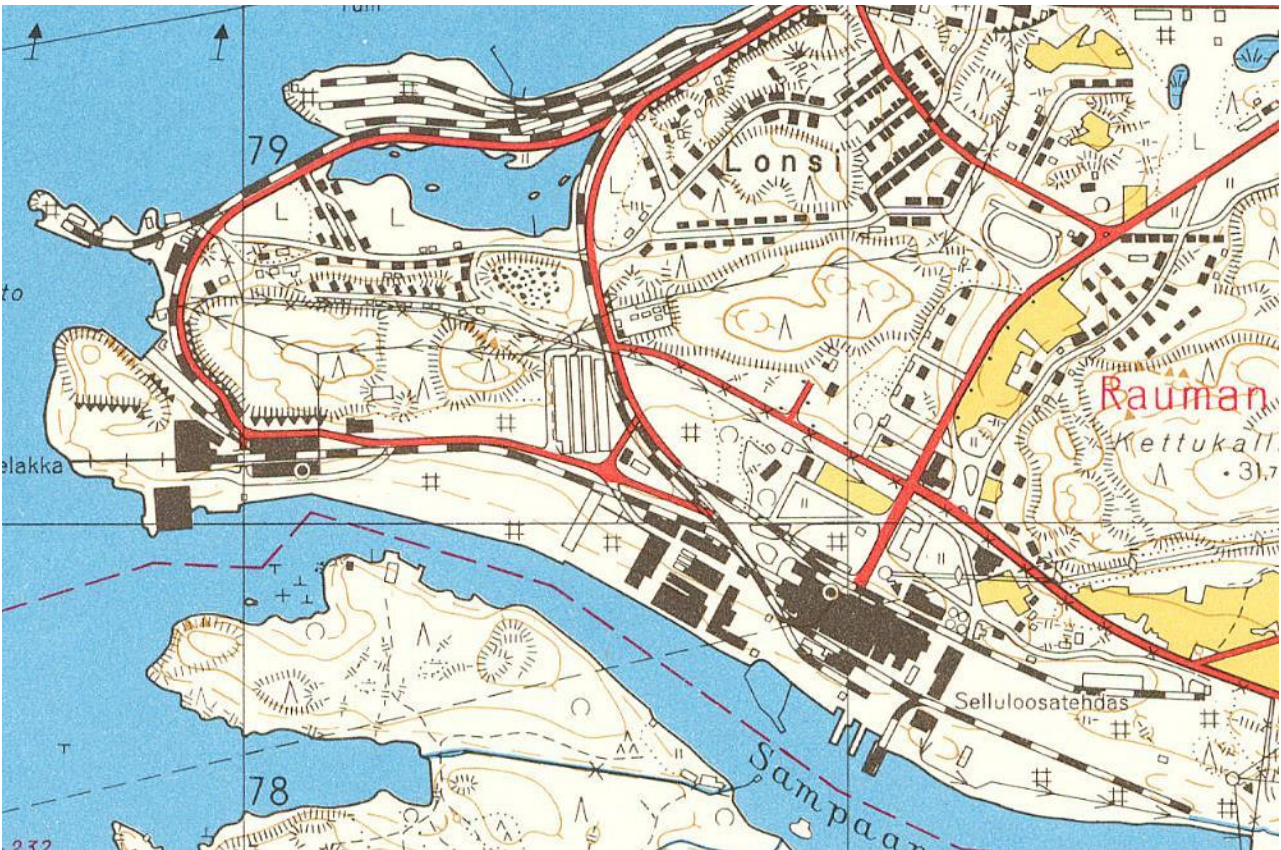
²³⁵ Alho 1962, 142.

²³⁶ Alho 1962, 142; Kartta, jossa raumalaiset kohteet ajoitettu valmistumisvuosikymmenten mukaan.

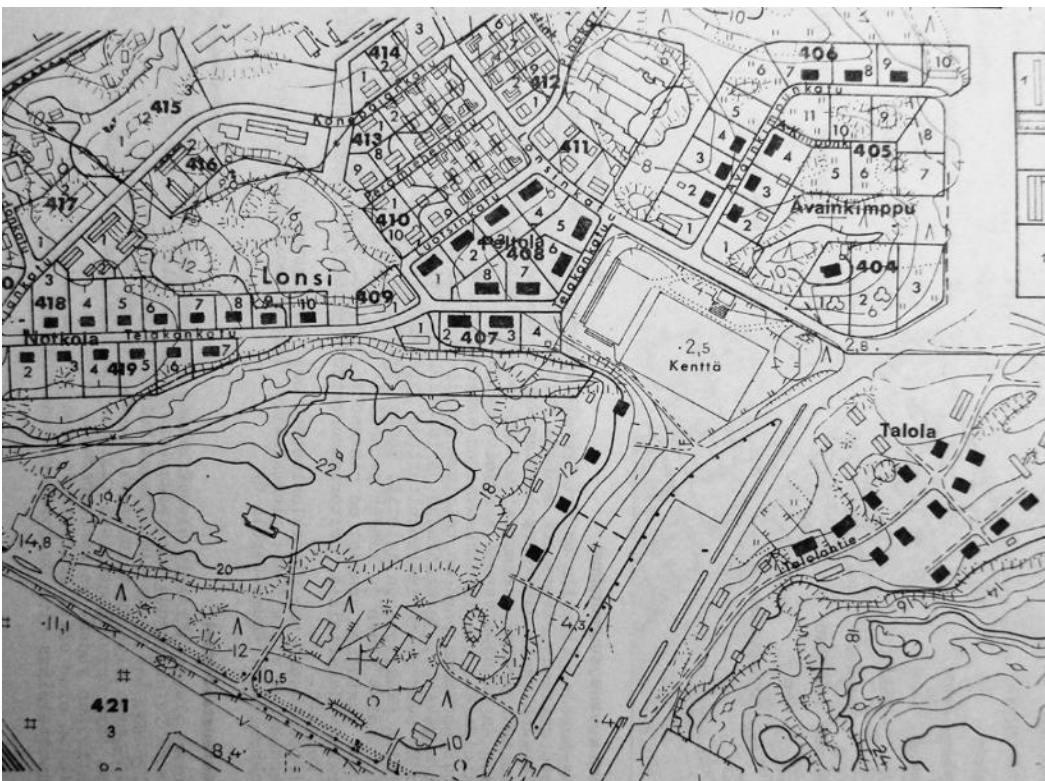
²³⁷ Kulttuurihistorialliset ympäristöt Satakunnassa 1978, 141.

²³⁸ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

²³⁹ Jari Tauben suullinen tieto 14.8.2014.

Rauma-Repolan alueen rakennuskanta 1950- ja 1960-lukujen taitteessa. Suurimmat asutusta koskevat muutokset ovat toteutuneet Talolan alueella, josta osa rakennuksista on purettu. Sen sijaan Avainkimpunkatua on myöhemmin täydennetty. Kartta osa Rauman peruskarttaa (julkaistu vuonna 1962). Maanmittaushallitus

Vuonna 1979 Rauman kaupungin laatimassa selvityksessä Rauman kaupunki merkitsi mustalla ne asuinalueet, jotka olisi säilytettävissä. Näistä kohteista Telakankadun länsiosa on purettu. Kartta selvityksestä "Asunto-ohjelmaan liittyvä saneeraussuunnitelman tavoiteosa".

Arvoluokka

Pääosin maakunnallinen

Paikallisesti arvokkaan sisällä on kaksi maakunnallisesti merkittävää aluetta: Rauma-Repolan ent. asuntoalueet, osa A ja osa B. Lisäksi Telakankatu sisältyy maakunnallisesti arvokkaan Lonsin alueeseen.

Alue rakennuksineen, erilaisine asuinalueineen ja urheilukenttineen kertoo metsäyhtiön tehtaan lähelle muodostuneesta teollisuusyhdyskunnasta. Aluekokonaisuus kertoo omalta osaltaan metsäyhtiön toiminnasta Raumalla. Asutus-, vapaa-ajan ja hallintohistorian lisäksi aluekokonaisuudessa on laadukasta oman aikansa arkkitehtuuria ja pienalueita. Varsinkin Talolalla, ja Telakankadulla on myös kaupunkikuvallisia arvoja, vaikka ne sijaitsevat sivussa valtavyyliltä. Kokonaisuutena ne muodostavat vaikuttavia puurakentamisen alueita.

Muutoksensietokyky

Seuraavat yhtenäiset aluekokonaisuudet eivät siedä juurikaan muutoksia tai lisärakentamista: Talola, Avainkimpunkatu, Telakankatu ja Rauma-Repolantien länsiosa sekä tähän liittyvä Johtolan alue. Kohteisiin voidaan toteuttaa pienimuotoisia piharakennuksia, joiden olisi sopeuduttava olemassa olevaan rakennuskantaan. Kaikki alueen kohteet voidaan katsoa arvokkaina rakennuksiksi, joihin ei ole syytä tehdä suurempia ulkoisia muutoksia.

Alueen länsiosa on pitkälti metsäaluetta. Tällä alueella on täydennysrakentamisen mahdollisuuksia, toisaalta alue on merkitty kaavassa teollisuusalueeksi ja toisaalta sillä alkaa olla historiaa ikään kuin vapaana metsäalueena, joten alueelle ei tulisi toteuttaa radikaaleja muutoksia, kuten uusia asuinalueita tai teollisuuteen liittyviä rakennuksia.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Koska Rauman UPM-Kymmene Oyj:n tehtaiden historialliset edeltäjät ovat toteuttaneet kaupunkiin paljon rakennushankkeita ja koska yhtiöllä on ollut erittäin vahva asema kaupungissa, olisi näitä rakennetun ympäristön kohteita inventoitava jo pelkästään kulttuurihistorian vaalimiseksi ja esittelemiseksi. Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnissa ja Lauri Putkosen laatimassa UPM-Kymmene Oyj:n rakennusperintö 2006 -inventoinnissa Rauman kohdalta inventointiluetteloon pääsivät ainoastaan Johtola ja Norjala.

40. Lajon kerrostaloalue

Kuvaus

Suurin osa Lajon asuinkerrostaloista on 1970-luvulla valmistuneita betonielementtisiä taloja. Joukossa on neljä todennäköisesti 1960-luvun lopulla valmistunutta taloa, joiden päädyt ovat tiilivuoratut. Lajossa on myös neljä kauttaaltaan peltivuorattua taloa. Sekä yksittäiset talot että kaupunkirakenne ovat säilyneet pääosin alkuperäisenä. Edes piha-alueita ei ole ylihoidettu, joten myös niistä voi saada edelleen käsitystä muun muassa alkuperäisistä paikoitusjärjestelyistä ja puistoalueiden toteuttamisesta.

Lajon asuinkerrostaloalue sijaitsee Porintien ja Äyhönjärventien välisellä alueella. Kuva © 2011 Blom

Alueella on neljä kerrostaloa, joiden päädyt ovat vuorattu punatiiverhouksella. Pääjulkisivut ovat maalattua betonia ja ikkunoiden väliset alueet on vuorattu peltilevyin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

*Neljän asuinkerrostalon ulko-
vuorauksessa on
käytetty peltiä.
Kuva Pekka Piiparinen (2014)*

Suurin osa Lajon asuinkerrostaloista on pesubetonielementtijulkisivun vuorattuja kohteita. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Kohteen talot ovat valmistuneet 1970-luvulla.²⁴⁰ Tätä ennen alue oli metsä- ja viljelysmaana.²⁴¹ Alueen suunnittelun linjauksen luotiin vuoden 1969 yleiskaavassa, mutta Lajon ensimmäinen asemakaava laadittiin myös samana vuonna. Siinä pientaloalue kaavoitettiin kokonaan, mutta kerrostaloalueesta vain Käyrintien ympäristön 11 kohdetta. Kaavan laati Arkkitehtitoimisto Risto Sammal-korpi.²⁴² Lehtikuusentien koillisosa kaavoitettiin vuonna 1972. Siinä alue täydentyi 12 asuinkerrostalolla.²⁴³

Arvoluokka

Paikallinen.

Lajo on Rauman ehkä laajin pitkälti alkuperäisessä asussaan ja ilmeessään säilynyt 1960-luvun loppu ja 1970-luvun asuinkerrostaloalue. Toistaiseksi saman aikakauden asuinkerrostaloalueista Sini-saari on huomioitu ja se on nostettu maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Lajo kertoo aikansa raumalaisesta asuinkerrostalosuunnittelusta ja -toteuttamisesta sekä kaavoituksen että rakennustensa puolesta.

Muutoksensietokyky

Aluetta ei tule täydennysrakentaa. Olemassa olevia taloja ei tule laajentaa eikä korjata alkuperäisistä vierailta materiaaleilla.

²⁴⁰ Rauman kaupungin paikkatietokantakartan perusteella tehty ajoitus. Rauman kaupungin kaavoitus.

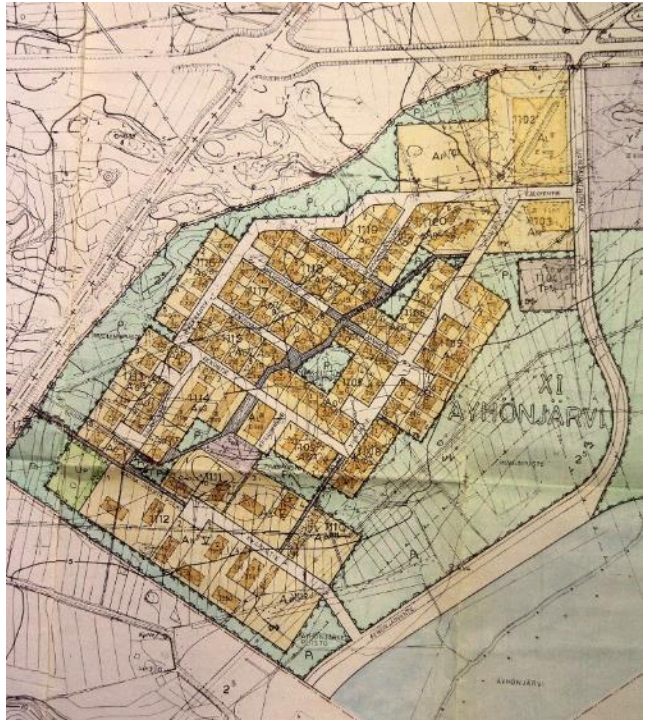
²⁴¹ Esim. ortoilmakuva vuodelta 1965. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁴² XI Äyhön kaupunginosan asemakaava 7.6.1969 (vahvistettu 17.8.1979). Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁴³ Kasvitarhanmäen asemakaava ja asemakaavan muutos 29.8.1972 (vahvistettu 16.4.1972). Rauman kaupungin kaavoitus.

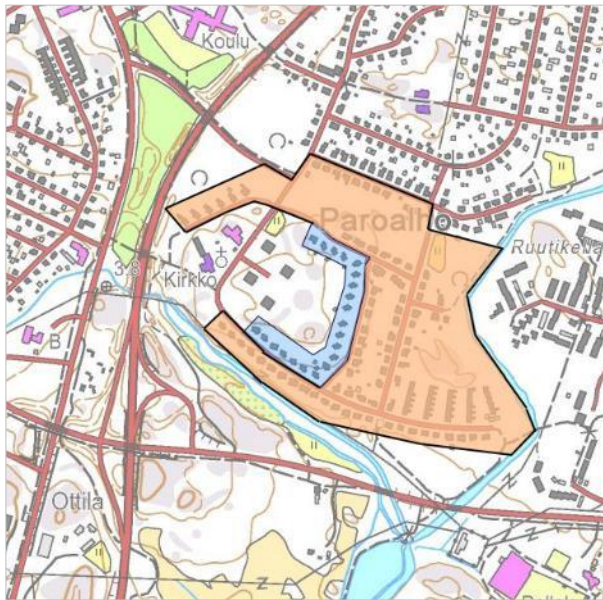

Ennen kaavoitusta Lajon kerros- ja pientaloalue olivat osin metsämaata ja osin viljelyskäytössä, kuten voidaan huomata vuonna 1965 otetusta ortoilmakuvasta. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Lajon ensimmäisessä asemakaavassa vuodelta 1969 pientaloalue kaavoitettiin kokonaan, mutta kerrostaloalueesta vain koillisosa. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

41. Paroalhon eteläosan 1960-luvun alueet

Kuvaus

Alue on yhtenäinen 1960-luvulla valmistuneiden omakotitalojen alue, joukossa on vain neljä 1970-luvulla valmistunutta taloa. Jo ennestään maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi on rajattu 1960-luvulla valmistuneiden rakennusten alue Hiuknummentien, Pähkinäpolun ja Lehtokadun varsilla. Tämän alueen länsipuolella on 1970-luvulla valmistuneita kerrostaloja. Kokonaisuudessaan Paroalhon eteläosa antaa kattavan kuvan 1960-luvun omakoti-arkkitehtuurista.

Pohjoisessa alueen raja kulkee Peltokadussa, lännessä Haappustenkadun länsipuolen tonttien itärajassa, etelässä Hiuknummentien eteläpuoleisten tonttien etelärajassa ja idässä Äyhönjärven ja Pitkäjärven välillä kulkevassa pienessä joenuomassa.

On kuitenkin huomioitava, että vuoden 2005 maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden inventoinnissa Paroalhon pohjoisosassa Peltokadun varrella on myös 1960-luvun jälkipuoliskon yhtenäistä asuinarkkitehtuuria.

Paroalhon eteläosa muodostaa pitkälle yhtenäisen 1960-luvulla toteutetun kokonaisuuden. Vain neljä 1960- ja 1970-lukujen taitteessa valmistunutta asuin-kerrostaloa rikkoo kokonaisuuden. Kuva © 2011 Blom

Hiuknummentien eteläpuolta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Haappustenkatu muodostaa oman pienen saarekkeensa kohdealueella. Kadun länsiosan 1960-luvun alussa valmistuneet omakotitalot muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

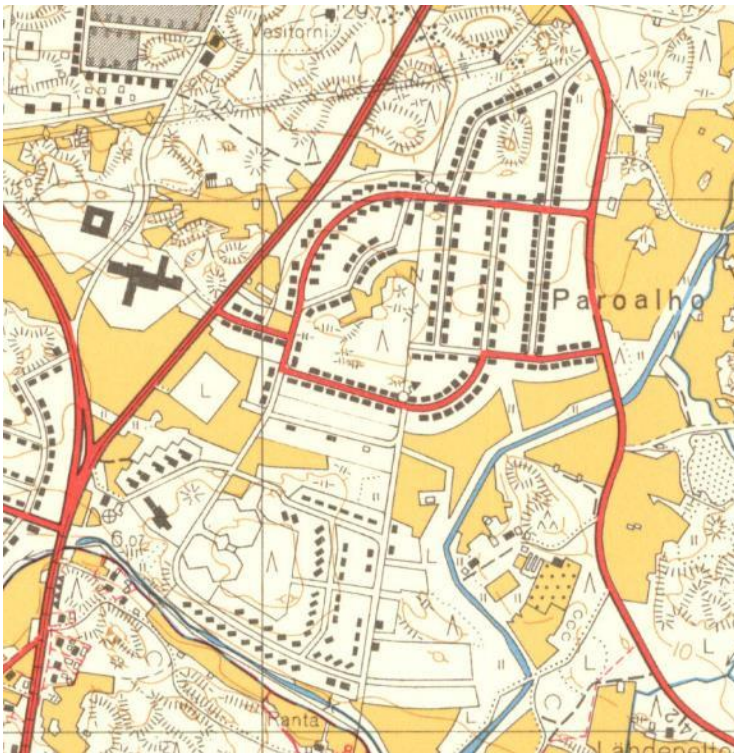

Hiuknummentien varrella on kolme 1960-luvun rivitaloa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Alue on rakennettu pääosin 1960-luvun aikana ja alueen rakennuskanta on valtaosin omakotitaloja. Hiuknummentien itäosassa on kolme 1960-luvulla valmistunutta rivitaloa, joihin on toteutettu harjakatot myöhemmin.²⁴⁴

1960-luvulla Paroalhon etelä- ja pohjoisosa suunniteltiin katkaistavaksi Rauman eteläpuolella kulkevalla kehätiellä.²⁴⁵ Väylän jäätyä toteuttamatta siitä muodostui viheralue, joka jakaa Paroalhon kahteen osaan.

Paroalhoa vuonna 1962 painetussa kartassa. Alueen eteläosa on alkanut jo rakentumaan etenkin Haappustenkadun, Hiuknummentien, Pähkinäpolun ja Lehtokadun varsilla. Myöhemmin vuosikymmenen aikana alue rakennettiin käytännössä täyteen. Kartta Maanmittaushallitus

²⁴⁴ Irma Tyllilän tieto. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

²⁴⁵ Rauman yleiskaava 1969. Rauman kaupungin kaavoitus; Paroalhon useiden alueiden ja kortteleiden asemakaavan muutos 28.5.1960. Rauman kaupungin kaavoitus.

Vuonna 1965 otetusta ilmakuvasta nähdään, miten Paroalhon eteläosan rakentaminen oli päässyt jo hyvin pitkälle. Kartta Rauman kaupungin karttapalvelu

Paroalhon pientaloalueen uudempi osa muodostaa lähes täysin yhtenäisen 1960-luvun kokonaisuuden. Siniset pallot ovat 1960-luvun, violetit 1970-luvun, vihreät 1950-luvun ja keltaiset 1940-luvulta. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Arvaluokitus

Paikallinen.

Paroalhon alue on yksi Rauman laajimmista toisen maailmansodan jälkeen rakennetuista pientaloalueista. Alue on säilynyt sekä yhdyskuntasuunnittelun, rakennussuunnittelun ja rakentamisen osalta huomattavan paljon alkuperäistä ilmettään. Vain harvoja taloja on myöhemmin laajennettu ja nekin sopeutuvat ne alkuperäiseen päärakennusmassaan hyvin.

Muutoksensietokyky

Koko alueella asuinrakennukset tulee säilyttää, eikä ehjien kokonaisuuksien joukkoon ei tulisi rakentaa uutta. Piharakennusten tulisi sopeutua olemassa olevaan rakennuskantaan. Asuinrakennusten muutoksensietokyky on vähäinen. Rakennusten ominaisluonnetta tulee vaalia materiaalivalinnoin.

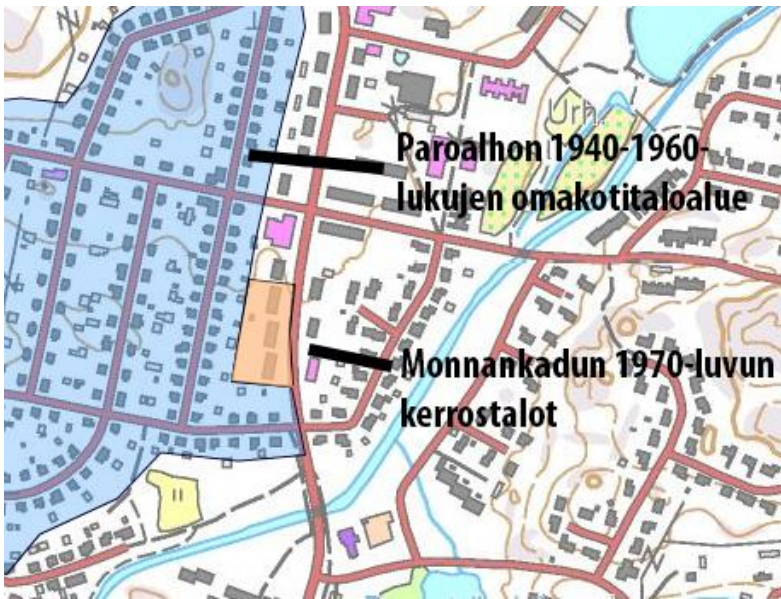
Rakennusinventointitilanne

Alueella ei ole suoritettu rakennus- eikä alueinventointia.

Muuta

Paroalhon 1960-luvulla toteutettu pohjoisosa tulisi käsitellä seuraavassa arvoaluetarkastelussa yhtenä kokonaisuutena tai koko Paroalho yhtenä arvoalueena.

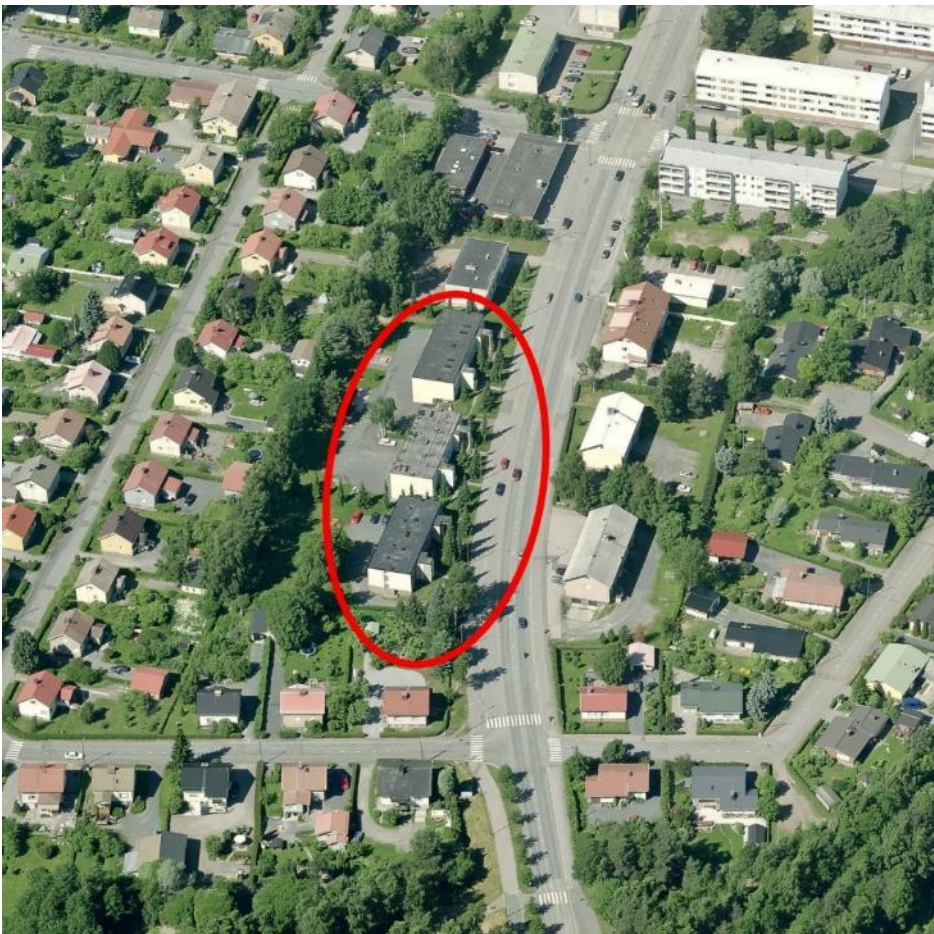
42. Monnankadun 1970-luvun kerrostalot

Kuvaus

Kolmen asuinkerrostalon kokonaisuus sijaitsee Paroalhon kaupunginosassa Monnankadun verralla. Rakennusten julkisivut on käsitelty puupaneloinnein, jotka ovat eri rakennuksissa erivärisiä. Muilta osin näkyvissä on seinien siporex-harkotus. Porrashuoneiden julkisivut ovat betonista. Pohjoisessa on vihreä, keskellä sininen ja etelässä punainen talo. Kerrostaloissa kaksi ylintä kerrosta on asuinhuoneistoina ja maantasokeron on autotalleina ja maanpäällisenä kellaritilana. Käynti taloihin on Monnankadun puolelta avoportaikoista.

Kerrostalojen ympäristössä on monipuolista rakennuskantaa. Lännessä avautuu Paroalhon 1940-1960-luvuilla toteutettu alue ja idässä Monnankadun toisella puolella on pienkerrostaloja ja omakotitaloja. Monnankadun varrella on myös muita kaksi-kolmikerroksisia saman aikakauden asuinkerrostaloja, mutta niiden arkkitehtoninen taso ei yllä tässä esitettävien kohteiden tasolle.

Monnankadun varrella on useita 1960- ja 1970-lukujen taitteen asuinkerrostaloja. Arkkitehtonisesti laadukkaimman kokonaisuuden muodostavat kuitenkin kolme osin puuverhoiltua kohdetta. Kuva © 2011 Blom

Historia

Monnankadun puuvuoratut asuinkerrostalot ovat valmistuneet vuonna 1970-luvun alkupuoliskolla. Kaksi pohjoisinta rakennusta kuuluu Asunto Oy Vasaraistentullin ja eteläisin eli punaisin laudoin vuorattu on Asunto Oy Vasaraistenportti.²⁴⁶ Kaksi pohjoisinta kohdetta on suunnitellut Risto Niitty-
nen vuonna 1971,²⁴⁷ todennäköisesti hän on suunnitellut myös eteläisimmän talon.

Arvaluokitus

Paikallinen.

Kolme rakennusta ovat säilyneet hyvin alkuperäisinä. Niiden arkkitehtoninen laatu on korkeampia mitä keskimäärin vastaavan ajan asuinkerrostaloarkkitehtuuri on. Vastaavia puupaneloituja asuinkerrostaloja ei ole Raumalla. Kohteilla on myös kaupunkikuvallista merkitystä melko vilkasliikenteisen Monnankadun varrella.

Muutoksensietokyky

Kohteiden ulkoinen olemus tulisi säilyttää ja julkisivukorjauksissa tulisi käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja. Piha-alueilla voidaan toteuttaa pienimuotoisia rakennuksia.

²⁴⁶ Jaakko Koskisen suullinen tiedonanto 11.6.2014. Koskisen mukaan kohteet ovat valmistuneet vuonna 1972. Oikotie.fi:ssä olevan Monnankatu 23 A:ssa olevan asunnon myynti-ilmoituksen mukaan kohde on valmistunut vuonna 1974.

²⁴⁷ Asunto Oy Vasaraistentullin rakennuspiirustukset 28.8.1971. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Sen lisäksi, että kerrostaloissa on puulautainen vuoraus, poikkeuksellista aikakauden tyyppisiin kerrostaloihin ovat myös porrastilat. Kuvat Pekka Piiparinen (2014)

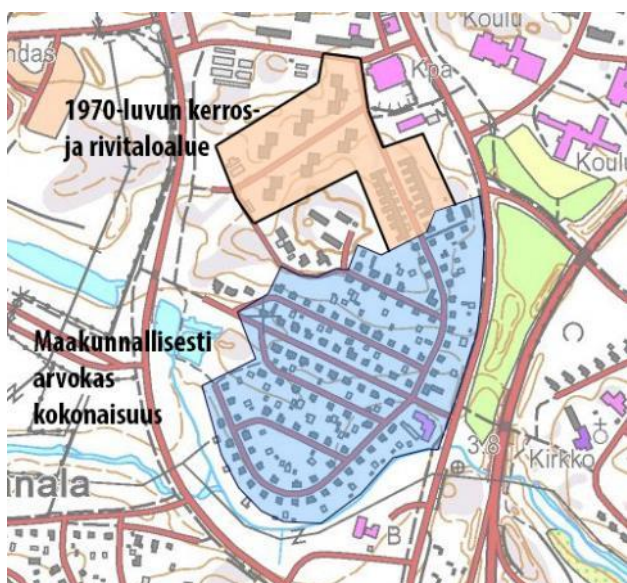

Taloyhtiö Asunto Oy Vasaraisentullin pihalle kivi-metalli –taideteoksen on tehnyt taloyhtiön puheenjohtaja Jaakko Koskinen.²⁴⁸ Taustalla oleva punainen kerrostalo on valmistunut vuonna 1974.²⁴⁹ Kuva Pekka Piiparinen (2014)

²⁴⁸ Jaakko Koskisen suullinen tiedonanto 11.6.2014

²⁴⁹ Oikotie.fi:ssä olevan Monnankatu 23 A:ssa olevan asunnon myynti-ilmoitus.

43. Polarin 1970-luvun kerros- ja rivitalot

Kuvaus

Alue muodostuu kuudesta asuinkerrostalosta ja kahdesta rivitalosta. Jälkimmäiset sijaitsevat Höylääjäkadun varrella ja kolmikerroksiset kerrostalot Sepänekadun varrella. Talot ovat pääosin tiilivuorattuja. Kerrostalojen julkisivuissa on lisäksi betonielementtejä, kyllästettyjä puupaneeleita ja puhtaaksivalettuja betonipintoja. Sekä rivitalot että kerrostalot tavallista laadukkaampaa 1970-luvun arkkitehtuuria. Höylääjäkadun rivitalot kadun itäpuolella rajaavat katua perinteiseen tapaan tiilisin piha-aidoin. Rivitaloissa on suljettuja piha-piirejä. Sepänekadun kerrostalot ovat vaihtelevia massoiltaan ja ne on sijoitettu maastoon väljästi ja rytmikkäästi. Kerrostalot ovat kaksimassaisia luokun yhtä taloa, jossa on kolme perusmassaa.

Historia

Alueen kaavan laati asemakaava-arkkitehti Reino Joukamo vuoden 1967 alussa. Aloitteen kaavoitukseen teki Rauma-Repola Oy. Kaava määräsi alueelle kolmikerroksisia asuinkerrostaloja, mutta niiden sijoittelun suhteen kaava oli väljä eikä tarkkoja rakennusaloja määritelty.²⁵⁰

Kohteet ovat valmistuneet 1970-luvulla. Kerrostalot ovat Rauma-Repolan rakennuttamia ja ne tulivat Kiinteistö Oy Kimpun hallintaan. Tämä osakeyhtiö perustettiin hallinnoimaan yhtiön kiinteistöjä. Kimpun asuntoihin Rauma-Repola otti aluksi vuokralaisia työntekijöistään, mutta sittemmin se vuokrasi asuntoja myös ulkopuolisille. Vähitellen asuntoja on myyty yksityisille. Kerrostalot on suunnitellut vuosina 1970 ja 1971 Erkki Karvinen, joka suunnitteli aikoinaan paljon Rauma-Repolalle.²⁵¹

Rivitaloista Höylääjäkadun länsipuolella sijaitsee Asunto-Oy Rivihöylä. Sen on suunnitellut Väinö Kinnunen vuonna 1974.²⁵² Kadun itäpuolella on Juhani Koivulan suunnittelema Asunto Oy Kutteri. Se on suunniteltu vuosina 1973 ja 1974.²⁵³

Arvoluokitus

Paikallinen.

Alue edustaa keskivertoa laadukkaampaa aikansa arkkitehtuuria. Asuinkerrostalot kertovat metsäyhtiön asuntotuotantotoiminnasta ja samalla yhtiön paikallisesta historiasta. Kohteet ovat säilyttäneet hyvin alkuperäistä ulkoista asuaan.

Muutoksensietokyky

Alue ei kestä rtäydentämistä. Uusien piharakennusten on sopeuduttava olemassa olevaan rakennuskantaan tai 1970-luvun rakentamisen tapaan. Kohteiden julkisivuihin tehtävät muutokset tulee toteuttaa alkuperäisiä vastaavia materiaaleja käyttäen.

²⁵⁰ Rauma-Repola Oy:n kerrostaloalueen asemakaavan muutos 25.1.1967.

²⁵¹ Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014; kerrostalojen rakennuspiirustukset. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

²⁵² Asunto-Oy Rivihöylän rakennuspiirustukset 4.2.1974. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

²⁵³ Asunto Oy Kutterin rakennuspiirustukset 27.12.1973 ja 5.1.1974. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Kerrostalot sijaitsevat Sepänkadun varrella. Kuva © 2011 Blom

Höylääjäkadun itäpuolinen pitkän rivitalon tiilinen piha-aita rajaa katutilaa kauniisti. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Höylääjäkadun itäosan rivitalon pihat ovat rajattu geometrisesti ja selkeästi punatiiliiaidoin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

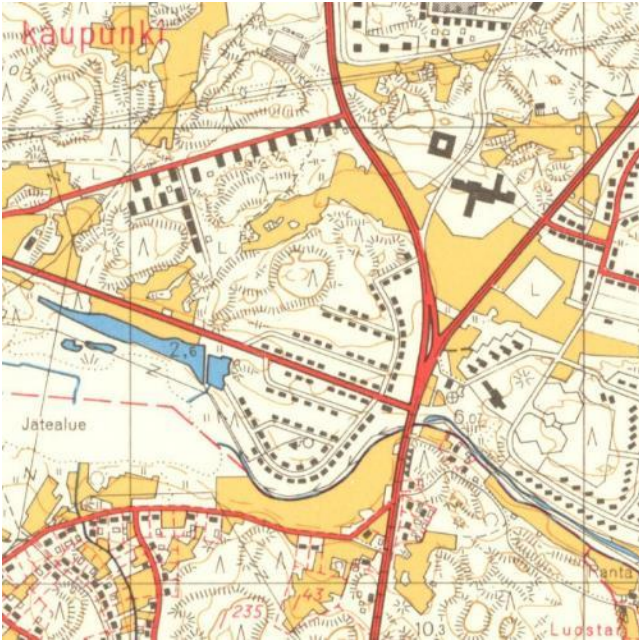
Höyläänjankatun länsipuolen rivitalon pihapiiriä. Rakennus ja pihat ovat hyvin hoidettuja ja siistejä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kaksimassaista kerrostaloa Sepänkadulla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

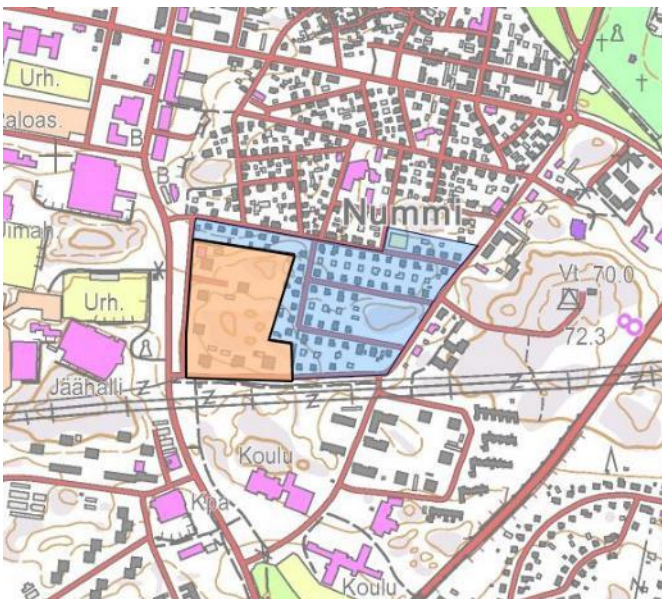

Kerrostalojen päädyissä on käytetty punatiilen lisäksi myös lautavuorausta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vuonna 1962 painetusta kartasta nähdään, että 1970-luvun kohteet rakentuivat rakentamattomalle alueelle metsään ja osittain peltoalueelle. Kartta Maanmittaushallitus

44. Töyryntien kerrostalot

Töyryntien alue rajautuu idässä Asevelikylään (sininen), joka on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).

Kuvaus

Alue rajautuu etelässä ja lännessä Töyryntien ja pohjoisessa ja idässä Asevelikylään. Kohde koostuu seitsemästä 7-9 –kerroksisesta pistetornitalosta, jotka edustavat 1950- ja 1960-lukujen taitteen asuinkerostaloarkkitehtuuria. Kohteiden julkisivut on vuorattu erilaisin mutta kohteiden valmistumisen ajalle tyypillisin materiaalein: rappaus, slammus, punatiili, pelti ja asbestisementtilevyt.

Historia

Töyryntien kerrostaloalueen asemakaavan laati

Eero O. Kari vuonna 1959.²⁵⁴ Alueen rakennukset ovat valmistuneet 1960-luvun alussa.²⁵⁵

Arvaluokitus

Paikallinen

Rakennukset ja alue on säilynyt pitkälle alkuperäisessä asussaan. Kaupunkikuvallisesti Töyryntien pistetalot ovat edustavin kokonaisuus 1950- ja 1960-lukujen taitteen raumalaisesta asuinkerostalo-rakentamisesta.

²⁵⁴ Töyryntien kerrostaloalueen asemakaava 1959. Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto.

²⁵⁵ Kartta, jossa raumalaiset rakennukset on ajoitettu niiden valmistumisvuosikymmenten mukaan. Rauman kaupungin kaavoitus.

Muutoksensietokyky

Kohteiden joukkoon ei tässä esitetyn aluerajauksen sisällä tulisi toteuttaa enää kerrostalohankkeita, sillä uudisrakennukset heikentäisivät rajusti alueen alkuperäisenä säilynyttä luonnetta. Piharakennuksien toteuttaminen sallitaan. Rakennuksien korjaustoimissa tulisi pyrkiä käyttämään alkuperäisiä materiaaleja tai niitä muistuttavia materiaaleja (esim.asbestisementtilevyt voidaan korvata tarvittaessa vaaleilla levyillä, ei kuitenkaan peltiä käyttäen).

Töyryntien kerrostalot erottuvat kaupunkikuvassa helposti omaksi kokonaisuudekseen. Kuva © 2011 Blom

Kuvassa kaksi alueen kaakkoisinta pistetaloa. Niiden julkisivupinnat ovat erilaiset, mutta massoitteeltaan ja kattomuodoiltaan ne tunnistaa saman aikakauden kohteiksi. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Lounaisimman kerrostalon pääjulkisivumateriaalit ovat slammaus ja asbestisementtilevyt. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

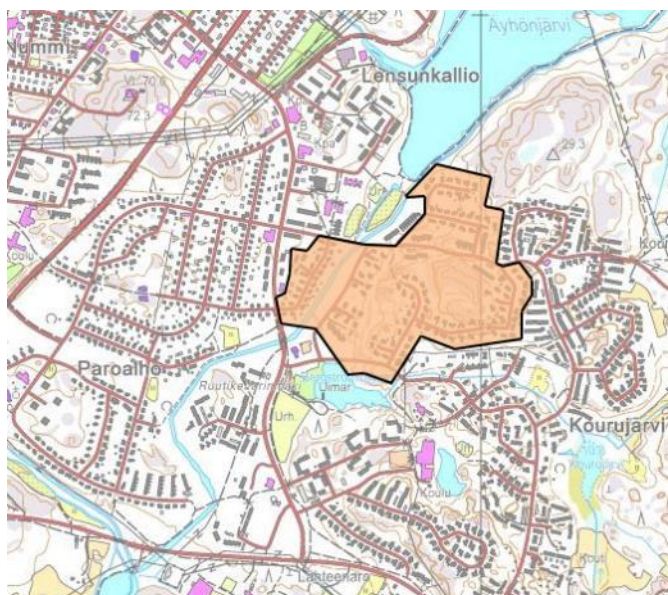

Eero O. Kari laati Töyryntien kerrostaloalueen asemakaavan vuonna 1959. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Maanmittaushallituksen kartta vuodelta 1962 (tiedot kerätty kartan mukaan vuonna 1959) kertoo alueen olleen valmis mahdollisesti jo vuonna 1959, mutta viimeistään vuonna 1962. Kartta osa Maanmittaushallituksen Rauman kaupungin peruskarttaa

45. Kourujärven 1960-luvun pientaloalue

Kuvaus

Alue käsittää lähes yksinomaan 1960-luvulla valmistuneita omakotitaloja ja muutaman rivitalon. Joukossa on muutama 1970-luvulla valmistunut rakennus. Alue sijaitsee Kourujärven alueella Äyhönjärven eteläpuolella. Kohteet sijaitsevat Koudinojankadulla, Ojakujalla, Tuurapolulla, Naappukujalla, Vaasakujalla, Vaarnapolulla, Sahrapolulla, Pulterinkujalla, Loukkupolulla ja Lännentiellä. Alue antaa edustavan kuvan tyypillisestä 1960-luvun pientalorakentamisesta.

Historia

Lähes kaikki alueen sisällä olevat kohteet ovat valmistuneet 1960-luvulla, joukossa on vain

muutama seuraavan vuosikymmenen rakennus.²⁵⁶ Alueen vanhimmat kohteet sijaitsevat Koudinojankadulla.²⁵⁷ Ennen rakentamistoimia alue oli peltoa ja metsää.²⁵⁸

²⁵⁶ Paikkatietokartta, jossa rakennusten valmistumisajat on merkitty vuosikymmenittäin eri värein. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁵⁷ Mm. ilmalokuva vuodelta 1965 kertoo, että tuohon mennessä tässä esitetyltä alueelta oli valmistunut vain Koudinojankatu.

²⁵⁸ Mm. vuonna 1962 painettu Rauman peruskartta. Maanmittaushallitus.

Rauman kaupungin asemakaava-arkkitehtina vuosina 1964-1986 toiminut Reino Joukamo kertoo alueen suunnitteluhistoriasta. Lähdettäessä suunnittelemaan aluetta, siitä ei ollut tarpeeksi tarkkoja karttoja, ennen kaikkea korkeuserojen selvittämiseksi. Näin ollen kaavoituksen oli tehtävä katutilat varmuuden vuoksi mahdollisimman leveiksi, mutta tarkoituksena oli, että katutiloissa olisi paljon puustoa ja tiet olisivat mutkittelevia. Esikuvana suunnittelussa oli ennen kaikkea Espoon Tapiola. Kuitenkin kaupungin insinööriosasto kaatoi katualueilta pois kaikki puut, joten puisto- ja metsätyyppistä vehreää katutilaa ei voitu toteuttaa. Tästä syystä Kourujärven useat 1960-luvun pientalokatualueet ovat katutiloiltaan poikkeuksellisen leveät. Joukamo halusi paikata tilannetta myöhemmin siten, että kaupunki olisi istuttanut leille katualueille puustoa, mutta asia ei koskaan edennyt.²⁵⁹

Arvoluokitus

Paikallinen.

Sekä rakennukset että yhdyskuntarakenne ovat säilyttäneet alkuperäistä luonnettaan, myös itse alue on poikkeuksellisen yhtenäinen 1960-luvun kokonaisuus. Alue kertoo monipuolisesti raumalaisesta 1960-luvun omakotitaloalueiden suunnittelusta ja arkkitehtuurista.

Muutoksensietokyky

Katujen yhtenäisiä kokonaisuuksia ei tulisi rikkoa purkamalla olemassa olevia päärakennuksia ja toteuttamalla uusia. Päärakennusten julkisivujen korjaustoimissa tulisi käyttää alkuperäisiä materiaaleja. Uusia piharakennuksia voidaan rakentaa, mutta ne tulisi sopeuttaa olemassa olevaan rakennuskantaan.

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Muuta

Aluetta voidaan verrata Paroalhon eteläosaan, joskin Paroalhossa kohteet edustavat enemmän 1960-luvun alkupuoliskoa, kun taas Kourujärven vastaavalla alueella rakennukset ovat valmistuneet pikemminkin vuosikymmenen jälkipuoliskolla. Kummallakin alueella on kuitenkin hyvin edustettuna koko 1960-luvun raumalainen omakotitalorakentaminen.

Pientaloalueen kadut on sijoitettu kulkemaan vaihtelevasti metsämaastossa. Kuva © 2011 Blom

²⁵⁹ Reino Joukamon kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

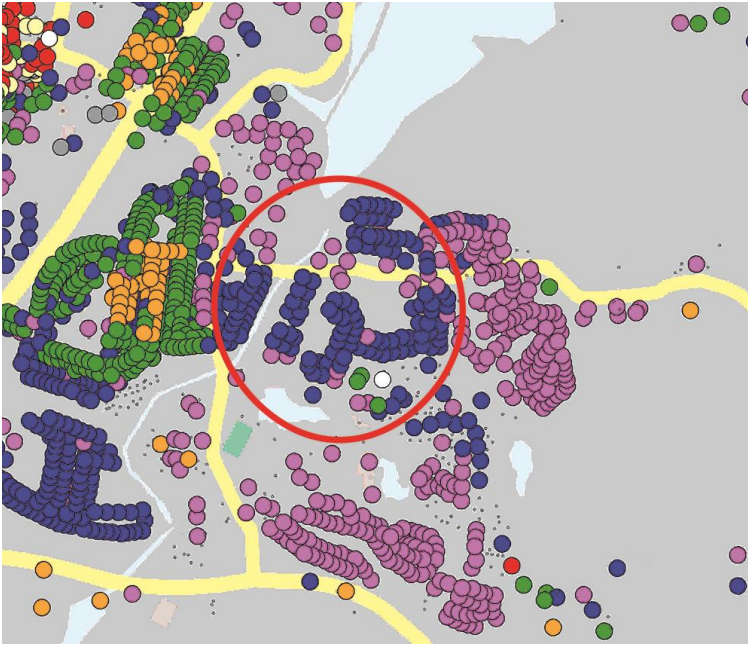
Koudinojankatua. Pekka Piiparinen (2014)

Tuurapolulla omakotitalot ovat sijoitettu väljästi ja loivaan mäkeen. Katutila on leveä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Pulterikujan leveää katutilaa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Karttaan on merkitty sinisillä palloilla 1960-luvulla valmistuneet ja violeitein värein 1970-luvulla valmistuneet kohteet. Karttapohja Rauman kaupungin kaavoitus, visualisointi Pekka Piiparinen

Ilmavalokuva vuodelta 1965 osoittaa, että kohdealueesta oli valmistunut Koudinojankatu (punaisella ympyröity alue). Muu osa oli vielä rakentamatta, näin ollen suurin osa alueen taloista valmistui 1960-luvun jälkipuoliskolla. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

46. Lensunkadun pienkerrostalot

Rajaus menee osin päällekkäin Pormestarinhaan maakunnallisesti arvokkaan alueen kanssa. Myös Pormestarinhaan alueeseen on liitetty tässä esiin nostettuja kaksikerroksisia kivitaloja.

Kuvaus

Kohdealue koostuu seitsemästä kaksikerroksisesta rapatusta pienkerrostalosta. Rakennukset ovat harjakattoisia ja niiden seinäpinnat on rapatut. Alueen jakaa Turuntien silta, sen pohjoispuolella on neljä rakennusta ja eteläpuolella kolme. Jakavana tekijänä on myös Lensunkatu, sillä kuusi rakennusta on kadun pohjoispuolella ja yksi eteläpuolella.

Historia

Talot ovat valmistuneet 1950-luvulla, mahdollisesti vanhimmat 1940-luvulla ja uusimmat 1960-luvun alussa.²⁶⁰

Arvaluokitus

Paikallinen. Alueen rakennuskokonaisuus on säilynyt alkuperäisenä. Yksittäisissä rakennuksissa on tehty jonkin verran muutoksia. Yhtään rakennusta ei liene purettu eikä uusia myöskään rakennettu.²⁶¹ Kaupunkikuvallisesti Lensunkadun pienkerrostalot antavat kylämäisen tai pikkukaupunkimaisen vaikutuksen.

Muutoksensietokyky

Kohteiden ulkoisen olemuksen muuttaminen tai yksittäisten kohteiden purkaminen heikentäisi tai hävittäisi aluekokonaisuuden. Arvokkain osa on alueen kuusi Lensunkadun pohjoispuolella olevaa kohdetta, ne muodostavat selkeimmin yhden kokonaisuuden.

Rakennusinventointitilanne

Rakennuksia ei ole inventoitu.

Kolme Turuntien sillan pohjoispuolen taloa. P. Piiparinen (2014)

²⁶⁰ Tämä arvio perustuu rakennusten ulkoasuun sekä paikkatietokarttaan, jossa eri vuosikymmenien rakennukset on väritetty eri värein. Karttaa on kuitenkin vaikea tulkita, joten tarkka rakennusten valmistumisvuosien (ja vuosikymmenten) arvioiminen tulisi tehdä mm. rakennuspiirustusten perusteella (Rauman kaupungin kaavoitus).

²⁶¹ Arvio perustuu vuoden 1959 tietojen perusteella vuonna 1962 julkaistuun Rauman peruskarttaan. Maanmittauslaitus.

*Alue sijaitsee Pormestarinhaan kupeessa.
Kuva © 2011 Blom*

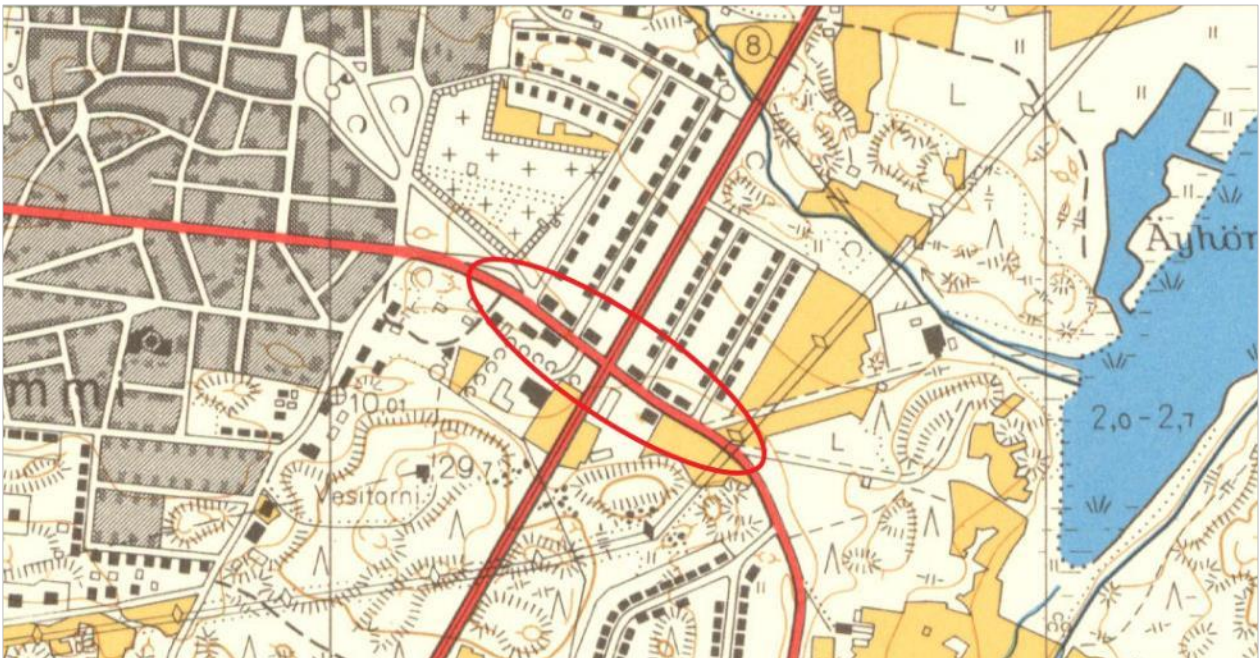
Alueen kolme kohdetta sijaitsevat Turuntien sillan eteläpuolella. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kohdealueen yhtenäistä kaupunkikuvallista ilmettä heikentää Turuntien silta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

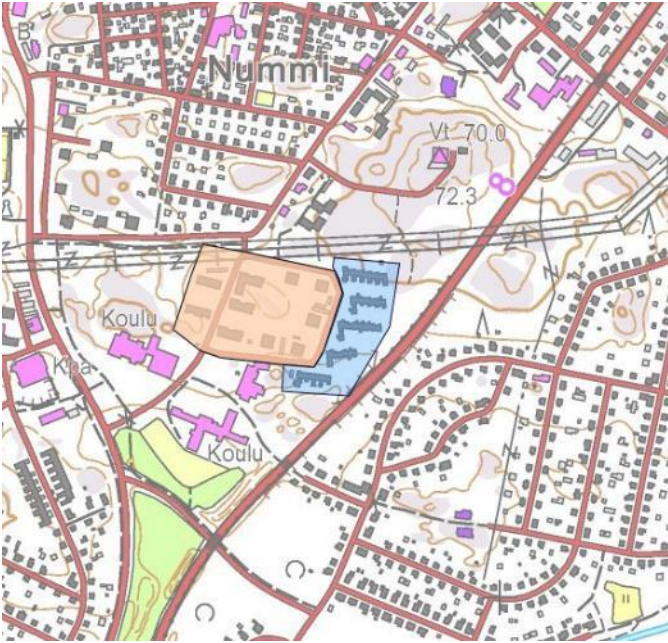
Yksi alueen rakennuksista sijaitsee Lensunkadun eteläpuolella. Rakennus on valmistunut vuonna 1956.²⁶² Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vuoteen 1959 mennessä Lensunkadun kaksikerroksiset rapatut talot olivat jo valmiit ja kokonaisuus ei ole todennäköisesti käsittänyt enempää rakennuksia. Kartta osa Rauman kaupungin peruskarttaa (tiedot vuodelta 1959, painettu vuonna 1962). Maanmittaushallitus, visualisointi Pekka Piiparinen

²⁶² Etuovi.com (kohteessa olevan asunnon myynti-ilmoitus).

47. Nummenvaheen asuinkerrostalot

Kerrostaloalue on väritetty beigellä ja sen vieressä oleva maakunnallisesti arvokas Hirsikadun rivitalo-alue on sinisellä.

Kuvaus

Hirsikadun ja Nummenvaheen alueella on 10 asuinkerrostaloa. Aluekokonaisuus liittyy suunilleen samaan ajanjakson rakentamiseen kuin Hirsikadun itäpuolella olevat viisi rivitaloa. Kerrostaloista viisi on pistetaloja ja kolme lamellitaloa. Nuorimmat, 1970-luvulla valmistuneet asuinkerrostaloista sijaitsevat Nummenvaheen länsipuolella. Muut talot ovat 1960-luvulta.

Kerrostalojen julkisivut ovat pääasiassa slam-mattuja täydennettynä asbestisementtilevyillä tai betoniseinällä. Yksi kerrostalo on vuorattu

peltilevyin.

Nummenvaheen asuinkerrostalot muodostavat yhtenäisen 1960-luvulla ja 1960-1970-lukujen taitteessa valmistuneen kokonaisuuden. Sitä täydentää alueen itäpuolella olevat viisi 1960-luvun rivitaloa. Kuva © 2011 BI

*Yksi alueen kerrostaloista on vuorattu peltilevyin.
Kuva Pekka Piiparinen (2014)*

*Alueen joidenkin rakennusten parvekkeita on lasitettu.
Muuten rakennusten alkuperäisyys alueella on säilynyt
melko hyvin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)*

Historia

Kohteen vanhimmat rakennukset ovat 1960-luvulla ja Nummenvaheen länsipuoliset lamellitalot uusimpia, 1970-luvulla valmistuneita.²⁶³

Arvoluokitus

Paikallinen.

Alue on säilyttänyt paljon alkuperäistä ilmettään, vaikka joihinkin kohteisiin on toteutettu myöhemmin muun muassa lasiparvekkeita. Alueella on myös kaupunkikuvallista arvoa.

Muutoksensietokyky

Nummenvaheen ja Hirsikadun kehän sisäpuolinen alue ei kestä täydennysrakentamista. Sen sijaan Nummenvaheen länsipuolella olevien kahden lamellitalon läheisyyteen täydennysrakentaminen on mahdollista. Tässä selvityksessä esitetään, että tässä tapauksessa uusi rakennuskanta sopeutuisi olemassa olevaan. Kokonaisuuden arvokkain osa on siis Nummenvaheen ja Hirsikadun kehän sisällä.

Muuta

Raumalla vastaavantyyppinen kohde on Steniuksenkadun pistetalot.

²⁶³ Kartta, jossa Rauman rakennuskanta on ajoitettu vuosikymmenittäin. Rauman kaupungin kaavoitus.

48. Syvärauman ydinalueet

Paikallisesti merkittävä alue on väritetty beigellä, maakunnallisesti merkittävä alue sinisellä.

Kuvaus

Syvärauma on pääosin pientaloaluetta, joskin Lahdenkadun varrella on myös kerrostaloja. Alue on jäsennelty ruutuasemakaavaa mukaillen. Alueen pientalot ovat valmistuneet 1900-luvun alusta lähtien eikä alueella ole yhtenäistä ajallista ilmettä. Sen sijaan Syvärauman länsiosan voi havaita olleen aikoinaan esikaupunkialuetta, jossa rakentaminen on ollut vapaampaa kuin kaupunkialueella. Siitä on edelleen nähtävissä esimerkkejä.

Historia

Rauman kaupunginrajojen kylkeen alkoi muodostua 1800- ja 1900-lukujen taitteessa merkittävää asutusta. Näistä huomattavin alue, joka 1950-luvulla liitettiin Rauman maalaiskunnasta kaupungin alueeseen, on Syvärauman alun perin työläisten asuinalue. Sinne alkoi muodostua suunnittelema- tonta rakentamista vuosisatojen taitteessa. Tietävästi 1900-luvun alussa Syvärauman lahti ja jo rakennettu alue kaavoitettiin maanomistajan Johan Nurmisen toimesta, joskin varmaa tietoa asiasta ei ole. Todennäköisesti 1910-luvulla Syvärauman alueelle laadittiin jonkinlainen tonttisuunnitelma.²⁶⁴ III kaupunginosan rakentuminen 1940-luvulta lähtien alkoi kytkeä Syvärauman aluetta kiinni Rauman muuhun kaupunkirakenteeseen.

Syvärauman kaupunkisuunnittelun historiaa tunnetaan verrattain huonosti. Eräs varhaisimmista kartoista lienee vuodelta 1934 oleva tilakartta. Se kertoo omalta osaltaan siitä, miten Syvärauman aluetta oli alettu suunnitella tuohon mennessä jo suunnitelmallisesti: sinne on sijoitettu ruutuasemakaavan mukaisia kortteleita.²⁶⁵

Itä-länsi –suunnassa kulkeva Mäkikatu antaa hyvää kuvaa Syvärauman itäosan heterogeenisestä rakennuskannasta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

²⁶⁴ Helkelä ja Niemi 2014, 9-12.

²⁶⁵ Syvärauman tilakartta vuodelta 1934. Rauman kaupungin keskusarkisto.

Arvaluokitus

Paikallinen.

Alueen omakotitalot kertovat raumalaisesta omakotitalorakentamisesta yli sadan vuoden ajalta. Alueella onkin vahvaa ajallista kerroksellisuutta, joka pitää nähdä tällä alueella vahvuutena. Alueen kaupunkirakenne (katuverkko ja alue pääosin omakotitaloalueena) on säilyttänyt myös alkuperäisyyttään.

Koska alueen vanhimmat kohteet ovat rakentuneet esikaupunkialueella ja ennen alueen asemakaavoitusta, on näiden rakennusten joukossa yksilöllisiä toteuttamistapoja, joita ei löydy muilta Rauman alueilta.

Muutoksensietokyky

Ennen kaikkea alueen vanhimmat – ennen vuotta 1960 – valmistuneet asuinrakennukset tulisi säilyttää, myös uusimpia tulee vaalia ominaispiirteitä kunnioittaen alueen ajallisen kerroksellisuuden vuoksi. Vanhimpia rakennuksia ei tulisi enää laajentaa eikä korjata alkuperäisestä poikkeavilla materiaaleilla. Mahdolliset uudet piharakennukset tulee sovittaa olemassa olevaan rakennuskantaan.

Alue on ajallisesti hyvin kerroksinen ja monimuotoinen, mitä rakentamisen perinnettä voidaan jatkaa myös uudisrakentamisessa. Mittakaavan säilyttäminen on kuitenkin tärkeää

Rakennusinventointitilanne

Alueen rakennuksia ei ole inventoitu.

Lännessä Syvärauman omakotitaloalue rajautuu Merirauman kerrostaloalueeseen. Kuva © 2011 Blom

Syvärauman katuverkosto perustuu pitkälti ruutukaavamalliin. Kuva © 2011 Blom

Ylinenkatua. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

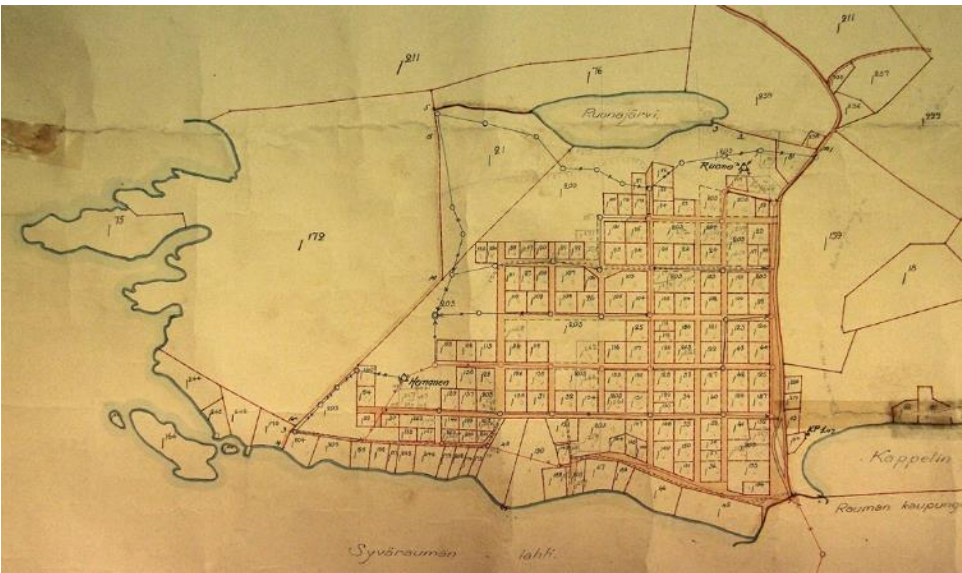
Ylinenkatu. Kuva Pekka Piiparinen 2014.

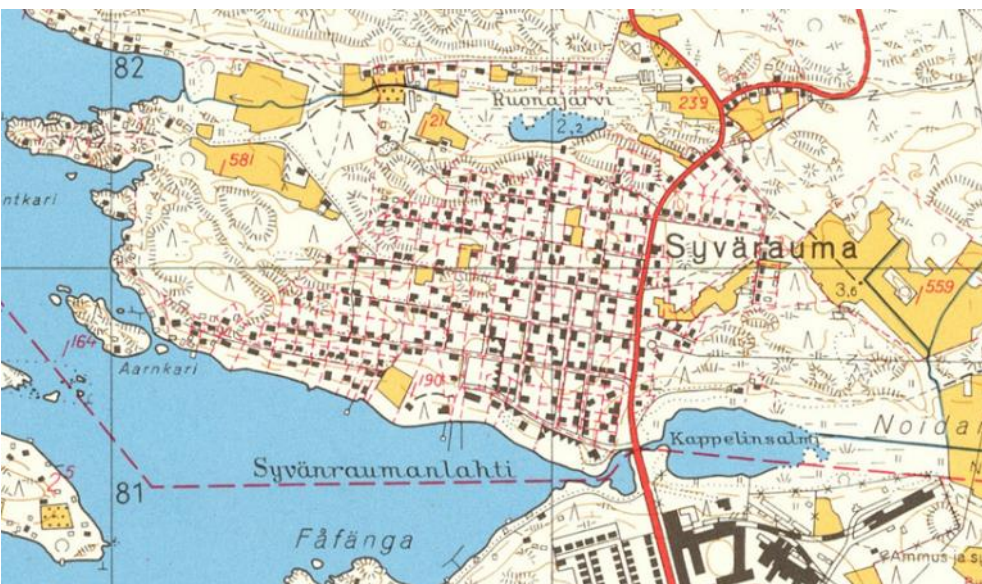
Järvenpääkatua vuonna 1976. Kuva kertoo kadun olleet puutalovaltaista omakotitaloaluetta. Kuva Rauman kaupunginmuseo

Järvikadun ja Järvenpäänkadun kulmauksessa oleva rakennus kertoo siitä, miten Syvärauman kaupunkikuvassa on joitakin hyvin yksilöllisiä kohteita. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

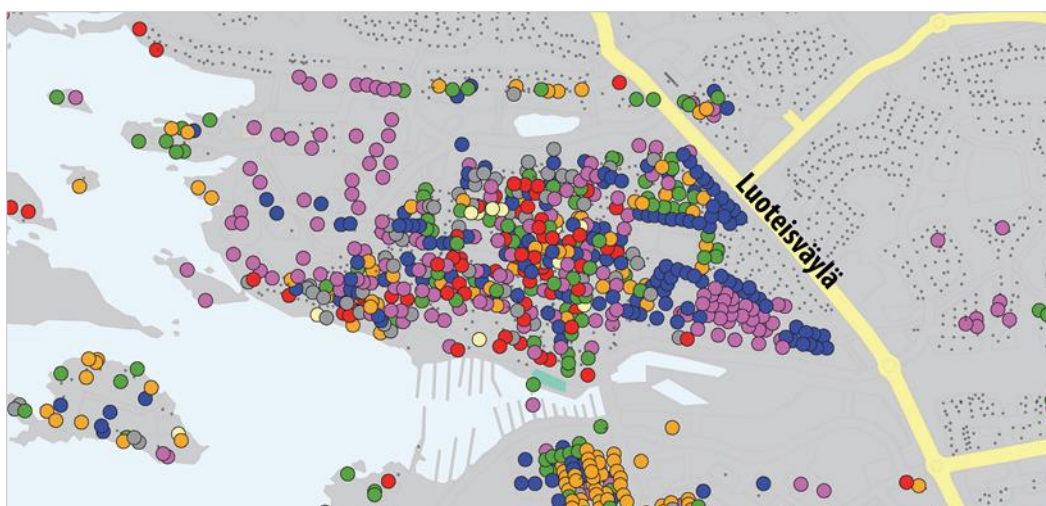
Syvärauman tilakartta vuodelta 1934. Aluetta on suunniteltu tietyllä suunnitelmallisuudella, siitä kertovat ruutukaavaan perustuvat korttelit. Kartta Rauman kaupunginarkisto

Vielä 1950- ja 1960-lukujen taitteessa Syvärauman alueella oli paljon tontteja, joita ei ollut rakennettu. Tämä selittää osin alueen nykypäivän ajallista kerroksellisuutta. Toisaalta osa historiallisista omakotitaloista on myös purettu. Kartta Maanmittaushallitus

Vuoteen 1978 mennessä Syvärauma kehittyi lähinnä itäosassa ja Syvärauman ydinalueen tiivistyminen oli verkkaista. Merkittävää oli Merirauman kerrostaloalueen kohoaminen Syvärauman länsipuolelle. Kartta osa vuoden 1978 peruskarttaa. Rauman kaupungin keskusarkisto

Syvärauman alue on rakennushistoriallisesti hyvin kerroksellista. Alueella on rakennuskantaa jokaiselta vuosikymmeneltä 1900-luvun alusta lähtien. Yhtenäisiä kokonaisuuksia alueelta on kuitenkin vaikea hahmottaa. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

49. Merirauma

Kuvaus

Merirauman alue sijaitsee 12. kaupunginosassa noin 3,5 kilometriä kaupungin keskustasta luoteeseen. Alueen kerrostalot sijaitsevat vaihtelevassa maastossa mutkittelevien katujen varsilla. asuin-kerrostaloalue muodostuu kolmesta pienemmästä kokonaisuudesta. Lähimpänä merenrantaa on 1960- ja 1970-lukujen taitteessa valmistuneet seitseenkerroksiset pistetalot, joista eteläisin on valmistunut ilmeisesti vuonna 1985.²⁶⁶ Niiden julkisivumateriaaleina ovat betonielementit, slammaus ja pelti. Peltiosien väritys vaihtelee taloittain. Samalta ajalta ovat Syväraumantien varrella olevat

²⁶⁶ Merirauman kehittämissuunnitelma 1997, jonka mukaan eteläisin pistetalo As Oy Nuljatin olisi valmistunut 1985.

kolmikerroksiset lamellitalot. Niiden julkisivuina ovat slammaus, betonielementit ja pelti. Sen sijaan selkeimmin 1970-lukua edustavat alueen itäosan lamellitalot. Niiden pääasiallinen julkisivumateriaali on pesubetoni, mutta julkisivuissa on huomattavan paljon yksilöllisiä osia, kuten parvekkeiden ja ikkunoiden välien värityksiä, porraskäytävissä hienoista yksityiskohtien sommittelua ja muotoilua jne. Yhden talon julkisivuja on väritetty ruskea eri sävyillä ja toisen ikkunoiden välit ovat sinisistä keraamisista laatoista. Ikkunoita ja mahdollisesti muita pienempiä osia lienee uusittu.

Alue on maastollisesti vaihteleva ja kaikkein vaihtelevin se on 1970-luvun lamellitalojen alueella. Joidenkin pihojen alueella on vielä alkuperäisiä pihavarusteita, kuten leikkitelineitä.

Historia

Merirauman alue syntyi aluerakentamissopimuksen tuloksena. Rakentajana oli Rauman Sato Oy. Alueen asemakaavan laati Erkki Karvonen ja kaupunginvaltuusto hyväksyi sen vuonna 1967. Kaava-alueita laajennettiin vielä vuonna 1970, mutta asemakaavoituksen pääperiaatteet ovat pysyneet alkuperäisinä. Ensimmäinen asuinkerrostalo valmistui vuonna 1969 ja viimeinen vuonna 1985. Valtaosa taloista toteutettiin 1970-luvulla.²⁶⁷ 1990-luvun jälkipuoliskolla Merirauman alueella – siis myös kerrostaloalueen ulkopuoliset alueet mukaan luettuna – asuin noin 1 300 ihmistä.²⁶⁸

Arvoluokka

Paikallinen

Merirauma edustaa monipuolisesti raumalaista kerrostalorakentamista 1960-luvun lopusta 1980-luvun puoliväliin. Samalla alue kertoo paikallisesta 1960-luvun lopun ja 1970-luvun alun asuinkerrostaloaluesuunnittelusta.

Muutamien talojen ikkunat on uusittu ja rakennuksiin on liitetty kevyitä pyöräkatoksia. On epäselvää, onko Kiinteistö Oy Satonuljattimen rapatut ulkisivut alkuperäisiä tai onko Asunto Oy Merikotiloon toteutettu jälkeinpäin uusi kattoratkaisu. Näistä huolimatta rakennuksien massat ja valtaosa julkisivuista on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Myös alueen kaupunkirakenne on alkuperäinen.

Muutoksensietokyky

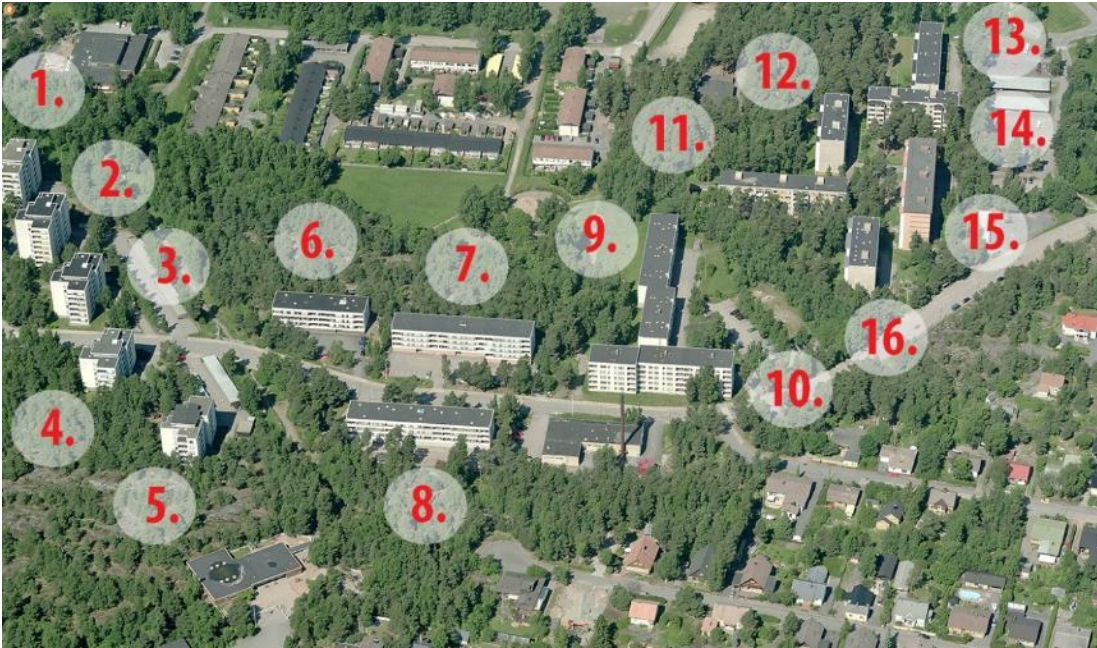
Rakennusten julkisivukorjaukset tulisi toteuttaa alkuperäisen kaltaisia materiaaleja käyttäen. Täydennysrakentaminen ei ole toivottavaa. Pienet ulkorakennukset ovat mahdollisia.

Muuta

Alueesta on tehty kehittämissuunnitelma vuonna 1997.

²⁶⁷ Merirauman kehittämissuunnitelma 1997.

²⁶⁸ Merirauman kehittämissuunnitelma 1997.

Merirauman kerrostalot ja niiden valmistumisvuodet.²⁶⁹

1. As Oy Merihaaha (1973)
2. As Oy Isolokki (1971)
3. As Oy Harmaalokki (1969)
4. As Oy Praku (1969)
5. As Oy Nuljatin (1985)
6. As Oy Kutkari (1971)
7. As Oy Rantaharakka (1969)
8. Kiinteistö Oy Riukhänt (1971)
9. Eteläpuolinen osa Kiinteistö Oy Satonuljatin (1972) ja pohjoinen osa Kiinteistö Oy Merinuljatin (1973). Satonuljatin kuuluu samaan taloyhtiöön eteläpuolella olevan rakennuksen kanssa
10. Kiinteistö Oy Satonuljatin (1972). Rakennus kuuluu samaan taloyhtiöön naapurissa pohjoisessa olevan kanssa
11. Kiinteistö Oy Klyyvari (1976)
12. As Oy Märskori (1977)
13. As Oy Merikotilo (1979). Rakennus kuuluu samaan taloyhtiöön naapuritalon kanssa
14. Asunto Oy Merikotilo (1979). Rakennus kuuluu samaan taloyhtiöön naapuritalon kanssa
15. Kiinteistö Oy Merisotka (1978)
16. As Oy Meritavi (1976)

²⁶⁹ Merirauman kehittämissuunnitelma 1997.

Kiinteistö Oy Satonuljattimen vuonna 1972 valmistunut betonielementti-kerrostalo Meriraumantien varressa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Pistetalo Meriraumalla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vuonna 1971 valmistuneen Kiinteistö Oy Riukhäntin takapihaa. Arkkitehtuuriltaan alueen 1960- ja 1970-lukujen taitteessa valmistuneet kohteet ovat aikansa tyypillistä arkkitehtuuria. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kaksiosaisen talon kumpaakin osaa hallinnoi oma taloyhtiö. Oikeanpuoleista Kiinteistö Oy Satonuljatin (1972) ja vasemmanpuoleiseen osaan on luultavasti vaihdettu ikkunat. Kiinteistö Oy Merinuljatin (1973). Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Asunto Oy Merikotilon (1979) julkisivut ovat alueen rakennuksista kaikkein värikkäimmät. Porrashuoneiden kohdalla julkisivut on väritetty vaalean ruskean sävyillä ja ikkunoiden väliset alueet on toteutettu vaaleanpunaisilla betonivaluilla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kiinteistö Oy Klyyvarin (1976) keltaista värimaailmaa on toteutettu parvekkeissa ja ikkunoiden väleissä, jotka ovat betonivalua. Pääjulkisivumateriaali on pesubetoni. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

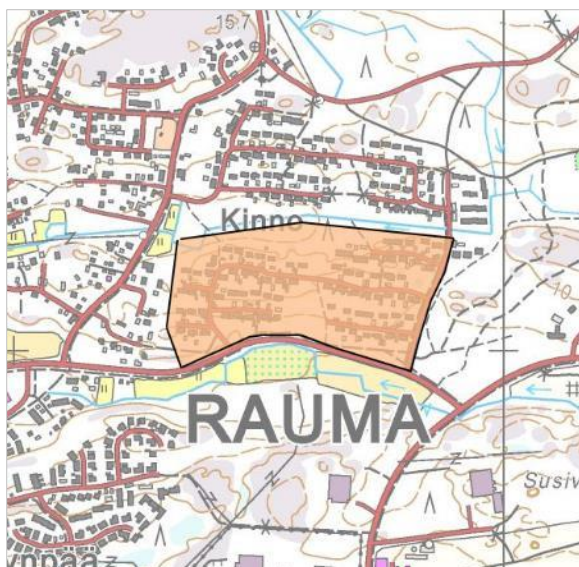
Kaakossa olevan kerrostaloryhmän sisäpihaa. Pihan leikkivälineet ovat osin uudistettuja mutta joukossa on myös alkuperäisiä. Alueen metsämäinen idea on myös säilynyt. Oikealla Kiinteistö Oy Merisotka (1978)

Asunto Oy Merikotilon (1979) katto lienee uusittu ja se työntyy ulos rakennuksen päämassasta. Ylimmän kerroksen parvekkeiden päälle lienee toteutettu jälkepäin katokset. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

As Oy Meritavin (1976) julkisivuja on elävöitetty ikkunoiden välisten alueiden toteuttamisella keraamisilla laatoilla. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

40. Vesiniitun eteläosa

Kuvaus

Vesiniitun eteläosan kokoojakatuna on Kalliokielonkatu, josta erkaantuu Kielovahe, Vanamovahe ja Vuokkovahe. Lisäksi alueen katuja ovat Horsmavahe ja Virnavahe sekä kevyenliikenteen väylänä toimiva Sammalpolku. Suurin osa asuinrakennuksista on punatiilisiä, mutta Vanamovaheen alueella on myös vaaleita puujulkisivuja. Alueen kadut rajautuvat selkeästi ja tiiviisti aidoin tai rakennuksin. Asuinrakennukset on sijoitettu katujen eteläpuolella lähelle katuja ja pohjoispuolella tontin perälle. Katuja rajaavat puuaidat ovat punaisia ja valkoisia.

Historia

Alueen asemakaava laadittiin vuonna 1983 ja se vahvistettiin seuraavana vuonna. Vesiniitun sijainti etelä-

lärinteellä otettiin erääksi suunnittelun lähtökohdaksi, jolloin talojen pihat avattiin etelään kohti auringkoa. Näin katujen eteläpuolella olevat päärakennukset voitiin sijoittaa lähelle katuja, kun taas pohjoisessa olevat talot sijoitettiin tonttien peräosaan. Tontit erotettiin kaduista aidoilla, mutta katu-tilaan saattoi tulla myös vajat, katokset ja esimerkiksi katetut portit. Joissakin kohtaa rakennukset sijoitettiin niin, että ne tulivat kiinni katulinjaan. Päärakennuksien haluttiin toteutettavan korkeudeltaan vaihtelevina ja rungoltaan kapeina. Rakennusten tuli olla harjakattoisia.²⁷⁰

Kaavamääräysten lisäksi rakentamista Vesiniitun ensimmäisessä asemakaavassa ohjattiin myös rakentamistapaohjein. Ylipäättään kaava tavoitteli toisaalta alueen yhtenäistä ilmettä, toisaalta pyrittiin vaihtelevuuteen. Rakennusten sijoittelulla tonteille pyrittiin saamaan aikaan tuuli- ja näkösuojattuja oleskelualueita.²⁷¹

Vesiniitun alueen tiivistä ympäristöä. Kuvassa oikealla Metsälahdentietä, josta haarautuu varsinaisen kohdealueen kaksi katuja: alempana kuvassa Kalliokielonkatua ja ylempänä ja pohjoisempana Virnavahe. Kuva © 2011 Blom

²⁷⁰ Kaunummen, Vesiniittu I:n ja osa Iso-Kinnon asemakaava 18.8.1983 (vahvistettu 6.2.1984).

²⁷¹ Kaunummen, Vesiniittu I:n ja osa Iso-Kinnon asemakaava 18.8.1983 (vahvistettu 6.2.1984).

Kalliokielionkadun eteläosaa, jossa aitojen lisäksi piharakennuksia ja päärakennuksia on tuotu lähelle ajorataa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

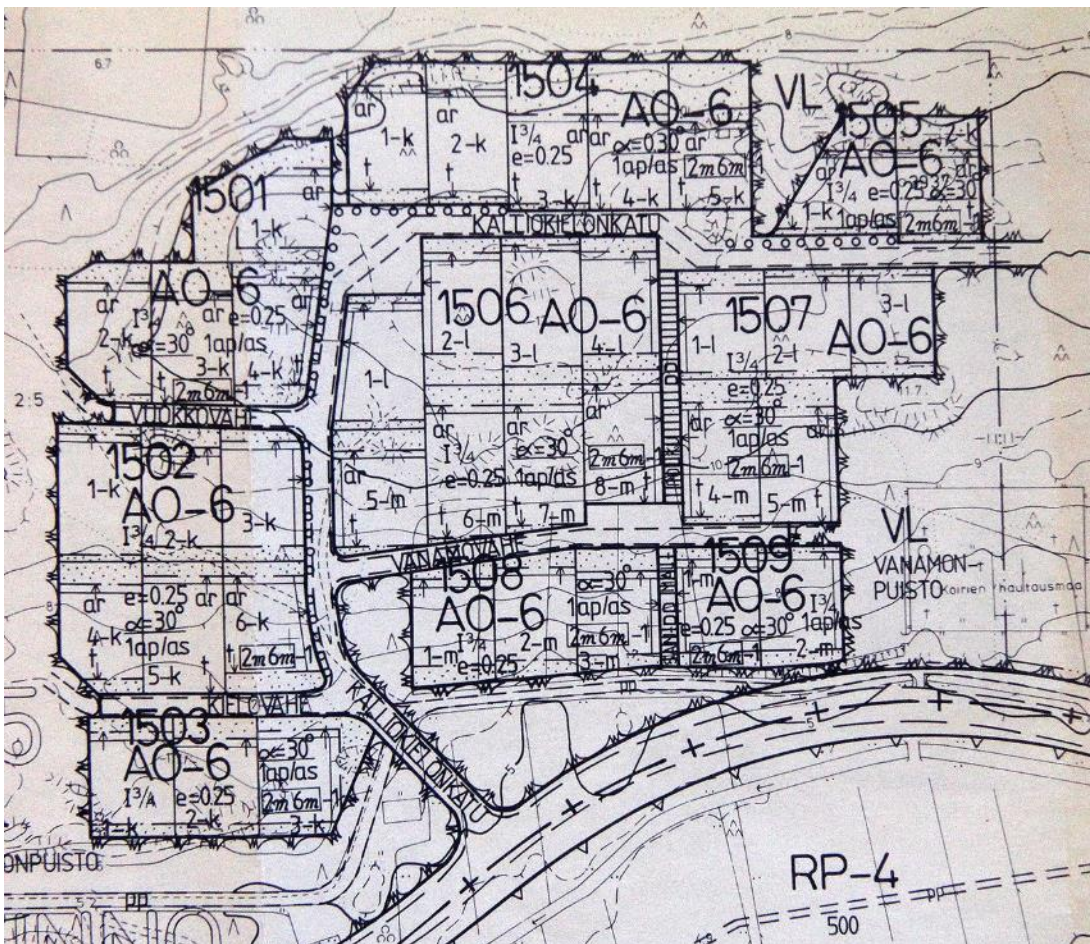
Alueen pääraitia Kalliokielionkatua tiivimmillään. Pääasiassa punaiseksi toteutettu katutila on rajattu selkeästi ennen kaikkea tonttien aidoin. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

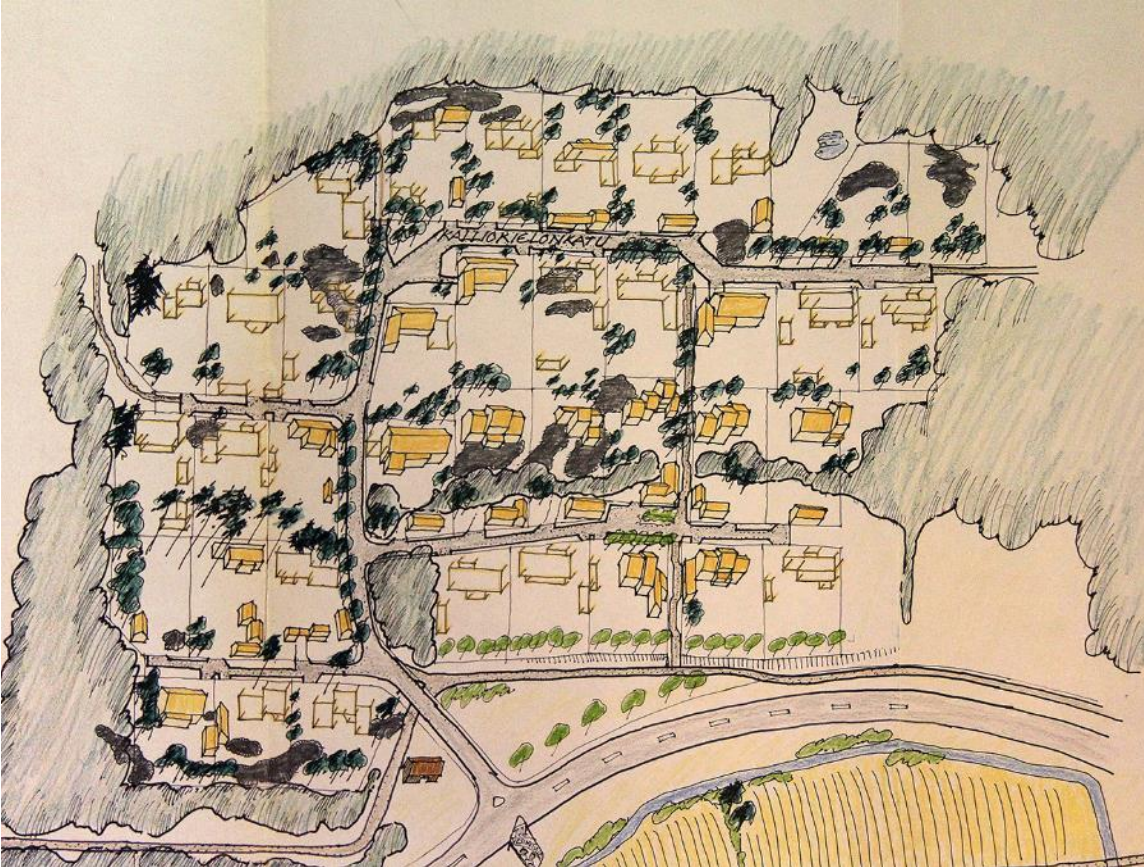
Vanamovaheen katutila poikkeaa hieman alueen yleisilmeestä. Kaikkia pihoja ei ole aidattu ja värimaailma on vaalea, kun taas muu alue on rakennusten osalta punainen ja aidat punaisia ja valkeita. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Alueen kevyenliikenteenväylät on rajattu selkeästi. Innoitusta Vesiniitun katutiloihin on haettu muun muassa Vanhalta Raumalta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vesiniitun ensimmäinen asemakaava vuodelta 1983 (vahv. 1984) käsitti suuren osa tässä esitetyssä paikallisesti arvokkaasta alueesta. Myöhemmin 1980-luvulla aluetta kaavoitettiin lisää. Kartta Rauman kaupungin kaavoituksen arkisto

Kaupungin kaavoitus laati alueesta havainnekuvan. Siitä voidaan huomata, että se tavoitteli alueen päärakennuksille huomattavasti vaihtelevampaa massoittelemia kuin mitä niihin todellisuudessa toteutettiin. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Arvoluokka

Paikallinen.

Alueen rakennuskanta ja kaupunkirakenne ovat säilyneet alkuperäisinä. Kohde on ensimmäinen modernin ajan raumalainen asuinalue, jossa tavoiteltiin tiivistä katutilaa ottaen mallia historiallisista kaupunkitiloista.

Muutoksensietokyky

Tiivis ja kerralla suunniteltu alue ei kestä täydennysrakentamista tai olennaisia muutoksia oleviin rakennuksiin. Alue tulisi säilyttää alkuperäisten ideoiden mukaisesti tiiviinä mutta vaihtelevana. Aitauksia tulee voida uusia mutta ne tulee toteuttaa uudelleen alkuperäisen idean mukaisesti. Myös rakennusten ja koko alueen värimaailma tulee säilyttää alkuperäisenä.

51. Tehtaankadun varren tehdas- ja varastorakennukset

Kuvaus

Alue muodostuu yhdestä tiilirakenteisesta entisestä teollisuusrakennuksesta ja kahdesta varastorakennuksesta. Entisessä Kenkätehtaan rakennuksessa on vaikutteita uusgotiikasta. Toinen varastorakennuksista on puuvuorattu ja toinen rapattu. Molemmista kohteissa on aumatut säterikatot. Kohteiden arkkitehtoninen tyyllisuus on lähinnä jugendklassismia.

Historia

Entinen Satakunnan kenkätehdas rakennettiin 1910 Rauman puuteollisuus Oy:lle, mutta pian sen muuttui kenkätehtaaksi. Suunnittelijana toimi Walter Thomé. Suorakaiteen muotoinen rakennus sai heti kylkeensä M. Isaksonin suunnitteleman sisäänkäyntiosan ja toisen ulokkeen,

jossa oli pannuhuone ja korkea piippu. Samassa korttelissa oli myös Walter Thomén 1910 suunnittelema jugendtyylinen puinen konttorirakennus ja ulkokuone sekä Arvi Leikarin 1916 suunnittelema tehtaan asuinrakennus. 1963 tehdasrakennuksen pohjoispäätä korotettiin Kaino Karin suunnitelmien mukaisesti. Tehdastoiminnan loputtua rakennuksessa on ollut disko ja nykyään se on korjattu ravintolaksi. Sisäänkäynteihin on korjauksen yhteydessä lisätty tuulikaapit.

Rakennuksessa on kaksitoistajakaiset ikkunat, jotka ensimmäisessä kerroksessa ovat kaarevia. Punatiilissä julkisivussa on valkoiseksi rapattuja osia. Rakennuksen päätykolmioita on korostetusti tuotu esiin. Uusimman korjauksen yhteydessä on katto uusittu ja ikkunat vaihdettu jaotoksiin, suuriin ikkunoihin. Ikkunoiden päällä on ritilät, jotka imitoivat ikkunanpuitteita. Pihan puolelle aiemmin rakennetun varastosii-ven päälle on sijoitettu terrassi. Lastaussillan peittäviin liukuoviin on liimattu

kuva tiiliseinästä. Terrassille johtaa metalliset kierreportaat.²⁷²

²⁷² Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennushistoriallinen kohdeluettelo.

Rauman Raudan varastorakennukset kuuluvat samaan tehdasrakennusten alueeseen entisten Satakunnan kenkätehtaan ja Osuuskaupan leipomon kanssa. Tehdasrakennukset olivat yksityiskohtia myöten viimeistelyjä ja ympäristöstään erottuvia ja toimivat siten yhtiöiden mainoksena.²⁷³

Vuonna 1924 Kaarlo Wirtanen teki suunnitelman, joka koski koko korttelia. Suunnitelmaan kuului kaksi varastorakennusta ja kolme asuinrakennusta korttelin nurkissa. Ainakin Karjalankadun ja Myllymäenkadun kulmarakennus toteutettiin, mutta se on mahdollisesti purettu 1949. Varastorakennukset ovat palvelleet ainakin Rauman Rautaa ja Länsi-Suomen tukkukauppaa.²⁷⁴ Korttelialueen lisäksi Wirtanen suunnitteli myös tässä esitettävät varastorakennukset. Kumpikin kohde on säilynyt ulkoasultaan alkuperäisenä.²⁷⁵ Pinta-alaltaan suurissa rakennuksissa on säterikatto, jossa on kattoikkunoita. Molempien rakennusten julkisivuja rytmittävät päällekkäin sijoitetut pienet ikkunat tai ikkunamaiset koristeaiheet.²⁷⁶

Entinen Kenkätehdas Myllymäenkadulta kuvattuna. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Arvoluokka

Entinen Kenkätehdas on maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen rakennus. Varastojen merkitys on paikallinen. Kohde kertoo raumalaisesta ensimmäisen aallon teollistumisesta, josta jäänteitä rakennetussa ympäristössä on enää vähän. Samalla se kertoo siitä, miten osa teollisuudesta sijoittui lähelle olemassa olevaa kaupunkirakennetta jääden lopulta sen keskelle.

Kaupunkikuvallisesti kokonaisuus on merkittävä ja tuo Rauman kantakaupungin alueen kaupunkirakenteeseen miellyttävän poikkeaman.

Muutoksensietokyky

Ottaen huomioon, että kohdealue sijaitsee liikekeskustan kupeessa, on sen ympärillä ja myös itse alueen sisällä melko paljon rakentamatonta tilaa. Avara tila varastojen ja entisen kenkätehtaan välissä luo rakennuksien välille niiden teolliseen historiaan viittaavan yhteyden. Tila olisi jätettävä ensisijaisesti rakentamatta. Mikäli tila halutaan rakentaa, olisi uusien rakennusmassojen sopeuduttava sekä varastorakennuksiin että entiseen kenkätehtaan rakennukseen. Samoin tilat kenkätehtaan länsi- ja pohjoispuolella ovat avoimia. Mikäli niihin toteutetaan uudisrakentamista, oli sen sopeuduttava tehdasrakennukseen.

Varastorakennusten suojelukaava hyväksyttiin 16.12.2006.²⁷⁷

²⁷³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennushistoriallinen kohdeluettelo.

²⁷⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennushistoriallinen kohdeluettelo.

²⁷⁵ Pakki-tietokanta (Karjalankatu 8, Myllymäenkatu 1).

²⁷⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennushistoriallinen kohdeluettelo.

²⁷⁷ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennushistoriallinen kohdeluettelo.

Rakennusinventointitilanne

Joukio & Niukko, Satakunnan Museo 2012. Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi.

Entisten Rauman Raudan varastorakennusten historiasta tiedetään vähän, vaikka ne erottuvat kaupunkikuvassa miellyttäväksi ja selvästi havaittavaksi poikkeamaksi. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

52. Merimuseo ja sen ympärillä oleva puisto

Kartta:

Kuvaus

Merimuseo ja sen ympärillä oleva puistoalue sijaitsevat korttelissa 215. Pitkästi luonnontilaisena säilynyt puisto on kaupunkikuvallisesti ja historiallisesti merkittävä. Puiston kaakkoisosassa on heinikköä, kun taas muussa osassa on havupuita ja kallioita. Entinen merikoulu on yksikerroksinen hirsirakennus, jonka keskellä kohoaa tiilinen pyöreä torni. Museorakennus on suojeltu asemakaavalla.

Historia

Vuonna 2000 teoksessa *Rakennusperintö ja paikallisuus* Juhani Hulkko luokitteli Rauman puistot neljään kategoriaan: historialliset puistot, muuntuvat puistot (toisen maailmansodan jälkeen syntyneet puistot), luonnontilaiset puistot ja joutomaat. Merimuseon puisto määriteltiin historialliseksi puistoksi.²⁷⁸ On kuitenkin huomattava, että puistoa ei näy Idströmin vuoden 1896 eikä Andersinin vuoden 1922 asemakaavakartoissa. Puiston heinää kasvava osa lienee ollut pitkään peltoalueena.²⁷⁹

²⁷⁸ Köykkä 2000, 73.

²⁷⁹ Alue on merkitty pelloksi vuonna 1962 painetussa peruskartassa (Maanmittaushallitus); alue näkyy peltona myös vuonna 1940 otetusta ilmakuvasta (Rauman kaupungin kaavoitus).

Rauman Merikoulu valmistui 1800- ja 1900-lukujen taitteessa arkkitehti Otto F. Holmin suunnitelmien mukaan. Tyyliään kohde edustaa uusrenessanssia. Merikoulun muutettua uusiin tiloihin 1960-luvun lopulla, toimi rakennus ensin nuorisotalona ja vuodesta 2004 lähtien Merimuseona.²⁸⁰

Arvoluokka

Merimuseon on maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen kohde. Kohdetta esitetään laajennettavaksi sitä ympäröivällä puistolla.

Puistolla on kaupunkikuvallisia arvoja. Osin luonnontilainen ja osin niittymäinen puisto luo miellyttävän poikkeaman Rauman urbaanin kantakaupungin sisällä. Paikallisesti ja maakunnallisestikin osin luonnontilainen puisto merimuseoineen on ainutlaatuinen kohde.

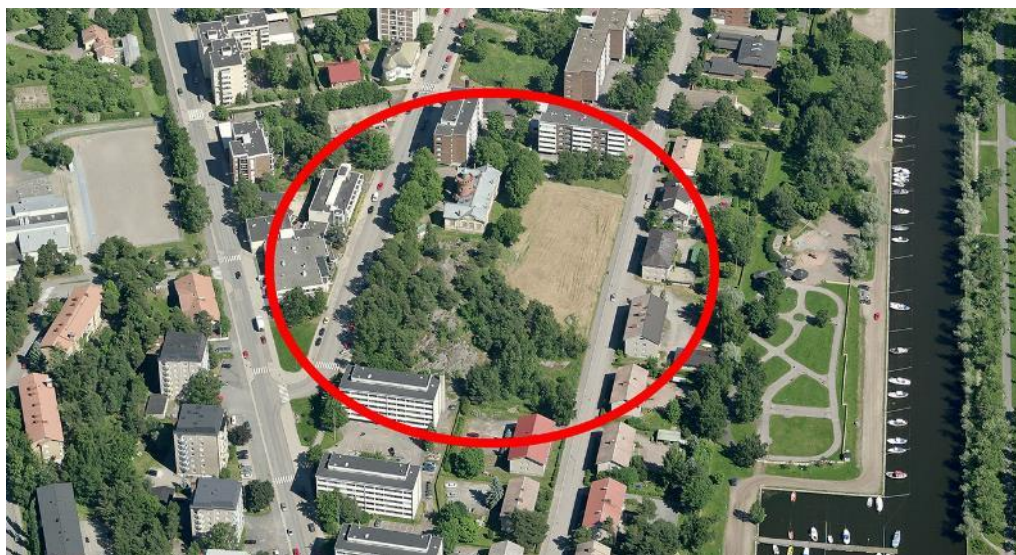
Merimuseolla itsessään on monenlaisia arvoja. Kaupunkikuvallisesti merkittävä rakennus edustaa aikansa laadukasta ja originellia arkkitehtuuria ja on yksi raumalaisen merenkulun symboli kaupungin rakennetussa ympäristössä.

Muutoksensietokyky

Puiston säilymisen edellytyksenä on, että alueelle ei toteuteta juurikaan uutta rakennuskantaa. On mahdollista, että Merimuseon pienimuotoinen laajennus, joko kiinni vanhassa osassa tai tästä irrallinen rakennus, on alueella mahdollinen. Mikäli tähän ratkaisuun päädytään, on rakennusosan arkkitehtuurin oltava poikkeuksellisen laadukasta ja sen on sopeuduttava Merimuseon vanhaan osaan hyvin.

Rakennusinventointitilanne

Kohde on huomioitu Satakunnan rakennusperintö 2005-inventoinnissa ja Rauman keskustan osayleiskaavainventoinnissa 1990-luvulla..

Kuva © 2011 Blom.

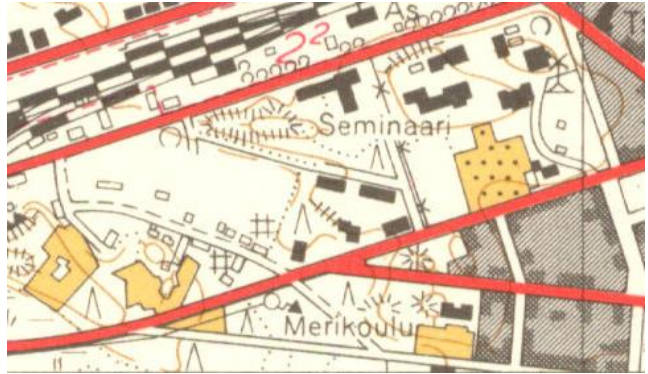
²⁸⁰ Uusi-Seppä 2012, 317; Merimuseo Wikipediassa (luettu 28.7.2014).

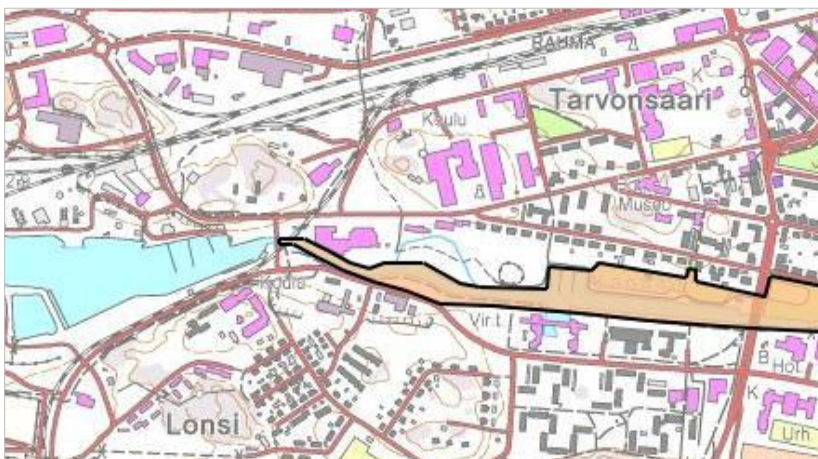
Merimuseon puisto tekee miellyttävän poikkeaman Kanavakadun kerrostalomiljöseen. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Merimuseon rakennus on valmistunut 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

1950- ja 1960-lukujen taitteessa puiston heinikko-osa oli merkitty peltoalueeksi. Kartta osa vuonna 1962 painettua Rauman peruskarttaa. Maanmittaushallitus

53. Kanali

Lännessä Kanaliaalue alkaa Suojantien sillan kohdalta.

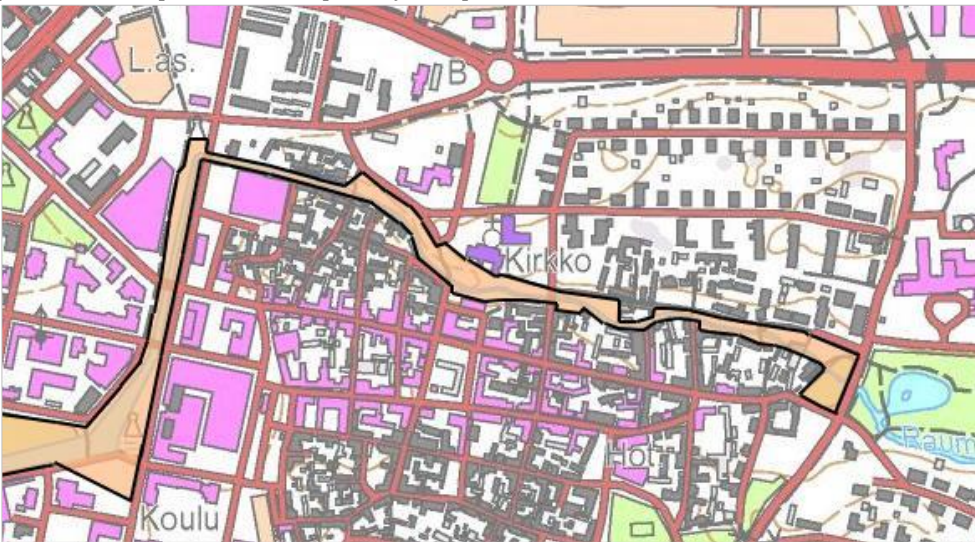
Kuvaus

Kanali kulkee läpi Rauman kantakaupungin ja siihen liittyy useat kaupunkikeskustan tärkeät puistot. Tässä esitettävä alue alkaa sataman kupeesta Suojantien sillan kohdalta. Idässä alue päättyy Kaunisjärvenkadun siltaan.

Vesialueesta tässä käytetään termiä Kanali, vaikka käytössä on myös termi Kanaali. On epäselvää, missä kohtaa tarkalleen ottaen Kanali muuttuu Raumanjoeksi, mutta tässä yhteydessä tätä termiä ei käytetä. Vesialueen lisäksi alueeseen kuuluu kiveyksiä ja puistoja.

Kanaliauetta kaupungin liikekeskustassa. Tässä kohtaa alueeseen kuuluu muun muassa Yrittäjäpuisto, Kanalinhelmenpuisto, Ankkuripuisto, Kanalinpuisto ja Parpansali.

Alueen itäosassa olevaa rajausta. Tässä alueeseen kuuluu muun muassa alueen aivan itäreunassa oleva Orellinpuisto.

Kanali kulkee läpi Rauman kantakaupungin vihreänä nauhana, sillä siihen liittyy monia raumalaisia puistoja. Kuva © 2011 Blom

Oikalla Kanalinvartta ja vasemmalla Nortamonkatua. Edessä Kanalimutkassa teatterirakennus. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Näkymää teatterin kohdalla olevalta sillalta länteen. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Vanhan Rauman pohjoisosassa Kanali on pitkälti kiveämätön. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Kaupungin läpi virtaa Raumanjoki, jonka Merenpuoleista osaa kutsutaan Kanaaliksi (tai Kanaliksi). Vanhan Rauman pohjoispuolella Kanalia kutsutaan myös Raumanjoeksi.²⁸¹

Kanalin tai Raumanjoen varrelle perustettiin Rauman ensimmäiset satamat. Ensimmäinen sijaitsi Pyhän ristin kirkon läheisyydessä ja toinen oli nykyisen Valtakadun ja Kanalin risteyskohdassa. Maannousun myötä satamatoiminnot siirtyivät meren rantamille. Itse joki alkoi käydä matalaksi ja 1840-luvulla kaupungin porvarit suunnittelivat joen ruoppausta, jotta kaupunkiin päästäisiin jälleen veneillä.²⁸²

Vuonna 1851 pormestari Carl Grönholm esitti satamasta kaupunkiin johtavan matalaksi käyneen vesiväylän korvaamista kanaalilla ja vuonna 1863 valtuusto päätti rakentamistoimien aloittamisesta. Kanalia toivottiin kohentamaan kaupungin liikenneoloja. Kanaali valmistui yksityisrahoitteisesti vuonna 1872 ja vuodesta 1886 sitä hallinnoin erillinen yhtiö. Jälkimmäisenä vuonna kanaali siirtyi kaupungin hallintaan.²⁸³ Usein satamassa puretut tavarat tuotiin Kanalia pitkin kaupunkiin rannan aittoihin.²⁸⁴ Kanali kivettiin vuonna 1903,²⁸⁵ joskin vain osittain.²⁸⁶

1800- ja 1900-lukujen taitteessa raumalaiset käyttivät jokea muun muassa liikennöintiin ja pyykkien pesemiseen. Joesta on saatu vettä tehtaille, myllyille ja karjalle. Siihen viskattiin myös viskattu lika-vedet.²⁸⁷ Saaristolaiset saapuivat Kanalia myöten kaupunkiin myymään tuotteitaan. He rantautuivat nykyisen kaupunginteatterin kohdalla, jonne muodostui Omenatori-niminen kauppapaikka. Samalla Kanalin varret alkoivat olla suosittua kaupunkilaisten virkistysaluetta.²⁸⁸

1800-luvun lopulla perustettu nahkatehdas tarvitsi kanaalin puhdasta vettä, jota käytettiin nahkojen käsittelyssä. Tehtaasta muodostui Suomen toiseksi suurin nahan käsittelijä.²⁸⁹

G. Idström esitti vuoden 1896 asemakaavassa, että kaupungin luoteisosassa oleva Kanalin mutka tulisi oikaista.²⁹⁰ Ei ole kuitenkaan tutkittu, milloin mutka tarkalleen ottaen suoristettiin.

Vuoden 2003 osayleiskaavassa todettiin, että ”Kanaali on vuosikymmeniä tunnistettu arvokkaaksi ja tärkeäksi Rauman kaupunkikuvassa. Sen kehittäminen on kuitenkin jäänyt reittien parantamisen varaan ja se on edelleenkin enemmän reuna ja raja kaupunkirakenteessa kuin yhdistävä toiminnallinen alue.”²⁹¹

Kanalin ylittää useita siltoja. Raumanjoesta maakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi on merkitty kolme siltaa: Kirkkosilta, Isopoikkikadun silta ja näitä nuorempi 1920-luvulla rakennettu Kivisilta Valtakadun kohdalla.²⁹²

²⁸¹ Mm. Salmi 1982.

²⁸² Salmi 1982.

²⁸³ Salmi 1982; Heino 2002, 96.

²⁸⁴ Heino 2002, 175.

²⁸⁵ Salmi 1982.

²⁸⁶ Vanhat valokuvat kertovat, että 1900-luvun alussa Kanali oli kivetty vain osin. Ei ole tarkasti tutkittu, miten kiveäminen eteni.

²⁸⁷ Heino 2002, 173.

²⁸⁸ Salmi 1982.

²⁸⁹ Heino 2002, 60 ja 62.

²⁹⁰ G. Idstömin asemakaava 1896. Kansallisarkisto.

²⁹¹ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohdeluettelo.

²⁹² Uusi-Seppä 2012, 315.

Ajoittamaton kuva, mutta todennäköisesti 1900-luvun alusta, kohti Rauman nykyistä liikekeskustaa. Kuvassa massiivisimpänä rakennuksena on entinen kaupungintalo. Kanaalin varrella on nahkatehtaan veneitä, eikä siinä kohtaa Kanaalin rantaa ole pengerrytetty. Kuva Rauman kaupunginmuseo

Kuvasta huomataan, että 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä Kanaalia ei ole vielä pengerrytetty Possellin (kuvassa vasemmalla) ja WPK:n (kuvassa oikealla) talojen pohjoispuolelta. Kanaalin varren puuistutukset ovat vasta aluillaan. Kuva Rauman museo

Rauman kaupunkia ja Kanaalia 1930- ja 1940-lukujen taitteessa. Puuistutukset ovat päässeet jo kasvamaan. Kuva Rauman kaupunginmuseo

Mikael Majjalan mukaan kartta on eräs G. Idströmin vuonna 1896 piirtämistä asemakaavakartoista. Tässä kartassa esitetään tiettävästi ensimmäisen kerran Kanaalin mutkan oikaisemista. Kartta osa Rauman asemakaavaa todennäköisesti vuodelta 1896. Kartta Kansallisarkisto

Arvoluokitus

Paikallinen.

Kohteella on merkittävää kaupunkikuvallista arvoa. Se kulkee läpi nykyisen liikekeskustan sekä ohittaa Vanhan Rauman pohjoispuolelta kulkien myös osittain tämän alueen läpi.

Kanalin alueella on merkittävää historiallista arvoa. Sitä on käytetty vedensaantiin, kulkuväylänä ja virkistysalueena. Nykyisen Kanalin ja Raumanjoen varsilla on ollut kaupungin ensimmäiset satamat. Kanali on raumalaisittain helposti tunnistettava ja kaupunkikuvallisesti merkittävä alue. Sillä on myös paikallista symboliarvoa muistumina kaupungin historiasta.

Muutoksensietokyky

Kanalia ei uhanne sinänsä mikään. Kuitenkin useat Kanalin varren puistoalueet kuuluvat oleellisesti Kanalin historiaan ja nykyisyyteen. Vaaliminen liittyy ennen kaikkea näihin alueisiin. Nykyiset tässä esitetyn aluerajauksen sisällä olevat puistot tulisi säilyttää.

Inventointitilanne

Aluetta ei ole inventoitu.

54. Fåfånga

Kuvaus

Fåfångan alue on niemi III kaupunginosassa. Alueen toiminnot ja maasto ovat monimuotoisia ja alueella on monenlaisia rakennuksia ja rakennettua ympäristöä erilaisille toiminnoille. Rakennuksia omistavat sekä kaupunki että yksityiset. Virkistyskäytössä olevan Fåfångan alue on säilynyt osin luonnontilaisena.

Historia

Fåfångan niemi osana kruunun vanhaa lahjoitusmaata kuului Rauman kaupungin tiluksiin jo 1600-luvun alkupuolelta lähtien. Jo tuolloin Rauman rantojen kolmas mairinnousupaikka oli Tarvonsaaren Otsan satama nykyisen Otanlahden tienoilla. Sitä käyttivät varsinkin Aikon salmesta eli ”veräjältä” sisäreittiä kaupunkiin tulleet kalastajat, joilta kaupunki on myös, ainakin ajoittain, kantanut kalatullia. 1700-luvulla seutua käytettiin kalojen kuivaamiseen, vaikka kaupunki pyrkiikin estämään kalastajien mairinnousua Otanlahteen.

Saaristolaisten venesatamana lahden pohjukka säilyi 1800-luvun loppuun, johon saakka Fåfångan aluetta käytettiin myös karjan laidunalueena.²⁹³

Fåfånga on ollut yleisessä virkistyskäytössä jo 1800-luvun alkupuolelta lähtien, jolloin Rauma eli kukoistavinta kylpylökauttaan. Tuolloinen kylpylä sijaitsi Kaivopuistossa Fåfångan itäpuolella. Vaikka kylpylätoiminta hiipuikin vuosisadan lopulle tultaessa, Kaivopuiston alue palveli eri kansanluokkia ulkoilu- ja virkistysalueena vielä 1900-luvun taitteessa. Kaivopuistosta saatettiin tehdä uima- ja huviretkiä mm. läheiseen Fåfångaan ja Otanlahteen. Lahteen rakennettiin 1880-luvulla uimahuone, joka 1920-luvulla kuitenkin poistui käytöstä Poroholmaan valmistuneen uimalan valmistuttua. Sen sijaan yleinen pesupaikka säilyi rannalla pitkään.²⁹⁴

1800-luvun lopulta lähtien Petäjäksi ja Poroholman rantoja alettiin vuokrata myös yksityiseen virkistyskäyttöön. Fåfångan niemenkin melko luonnonvaraisena säilyneeseen yleisilmeeseen löivät leimansa varakkaiden kaupunkilaisten yksityishuvilat 1900-luvun vaihteen molemmin puolin. Junailija Jaakko Härö vuokrasi vuonna 1914 niemen nokasta tontin kesähuvilaansa varten (myöhempi laivanvarustaja Yrjälän huvila). Pari vuotta myöhemmin kauppaneuvos Wladimir Sofronoff rakennutti edustavan huvilansa niemen etelärannan tuntumaan (nykyisen Merikylpylän vanha osa). Ehkä

Kuva © 2011 Blom

²⁹³ Pakki-tietokanta (Rauman Fåfångan inventointialue).

²⁹⁴ Pakki-tietokanta (Rauman Fåfångan inventointialue).

näkyvin huviloista oli kuitenkin tuomari Waltarin omistuksessa 1900-luvun puolimaissa ollut huvilarakennus, jonka torni nousi maisemassa selvästi puuston yläpuolelle. Tämän huvilan oli rakennuttanut kauppias Selim Nordberg mahdollisesti jo 1880-luvun alussa. Nykyisen maauimalan paikalla ollut apteekkari Max Ruotsilan huvila, "Rauhala", oli todennäköisesti niin ikään peräisin 1880-luvulta. Edellisten lisäksi niemellä sijaitsi pieni Kukkaskarin huvila sekä Kavasteen ja Rosvallin huvilat Nokan torpan rajanaapureina. Kaikkiaan Fåfångan huvilayhdyskunta käsitti ennen toista maailmansotaa seitsemän huvilaa piharakennuksineen.²⁹⁵

Kavaste on pieni huvilarakennus. Kohteen ympärillä on eri-ikäisiä mökkejä ja saunoja. Rakennus on pitkä ja kapea ja sen kattomaailma on monimutkainen. Rakennuksen etelä-päässä on korkeampi poikkipääty ja molemmilla puolilla lapekattoiset frontonit. Rakennuksen itäpuolella on laaja lapekattoinen lasikuisti. Länsipuolelle on myöhemmin liitetty kellari. Ikkunoissa on erikoinen jako ja jugendtyyliset listat.²⁹⁶

Nokan torppa perustettiin ehkä jo 1800-luvun alkupuolella, mutta asukkaat tiedetään vasta viimeisen sadan vuoden ajalta. 1870-luvun tienoilla oli paikalla huomattavasti vaatimattomampi rakennus. Siellä asui ahvenanmaalaisen kalastajan Jakob Holmströmin perhe, jolta talo siirtyi perheen Edla-tyttarelle. Rakennus paloi 1880-luvulla ja tilalle pystytettiin uusi rakennus, joka sekin paloi 1923. Paikalle siirrettiin Syväraumasta entinen Granströmin huvila. Siirretty huvila oli alun perin rovasti Ljunbergin itselleen kesäasunnoksi rakentama. Se on rakennettu syyskuun 1855 jälkeen, jolloin Ljunbergin vanha huvila paloi. Huvila siirtyi myöhemmin konsuli Granströmin omistukseen. Granströmin tytär myi huvilan lokakuussa 1923 siirrettäväksi pois tontilta, jolta alettiin ottaa soraa teiden rakennusta varten.²⁹⁷

Nykyinen Nokan torpan rakennus on ennen paikalla sijainneita torppia huomattavasti hienompi. Edla Björkrothin tytär Anna Nyman myi rakennuksen Rauman kaupungille vuonna 1979. Se on nykyään vuokrattu Rauman harrastelijataiteilijayhdistys Inspiralle, joka pitää siellä kesäisin näytteilyitä. Rakennuksessa on leveä laudoitus. Ikkunat ovat kuusijakoiset, melko pienet ja niissä on leveät yksinkertaiset koristeet. Kuisti näyttää rakennusta nuoremmalta. Sisällä on säilynyt kaksi peltiuunia ja suuri leivinuuni. Leivinuuni on rakennettu Anna Nymanin emännöidessä taloa. Vintillä on muutama huone ja peltiuuni.²⁹⁸

Rauman kaupungin ohjaamana tapahtunut huviloiden siirtyminen yhdistysten ja erilaisten yhteisöjen haltuun toisen maailmansodan jälkeen vaikutti merkittävästi myös Fåfångan miljöokuvaan. Vuonna 1950 kaupungin rakennustoimistossa laadittu ja valtuuston samana vuonna hyväksymä kansanpuistosuunnitelma määritteli suuntaviivat niemen käytölle kaupunkilaisten yleisenä virkistysalueena. Alueen julkisen, puistomaisen virkistyskäytön merkitys korostui. Muun muassa Otanlahden ranta rauhoitettiin kokonaan uimarannaksi, minkä seurauksena lahden pohjukassa olleet huuhteluhuoneet ja nk. kalastajalaituri purettiin. Samoin venelaiturit Otanlahdesta siirrettiin muualle. Huviloiden osalta suunnitelmasta seurasi, että huvilapalstojen vuokra-aikojen umpeutuessa rakennukset lunastettiin kaupungille ja useimmat niistä purettiin 1950- ja 60-lukujen kuluessa.²⁹⁹

1950-luvun puoliväliin mennessä niemelle valmistui kaksi suurta, liikuntaa palvelevaa rakennusta, tanssilava ja maauimala, mikä seikka lisäsi merkittävästi Fåfångan vetovoimaa lämpimänä vuodenaikana. Kansanpuistosuunnitelma toteutui konkreettisimmin maauimalan rakentamisessa apteekkari

²⁹⁵ Pakki-tietokanta (Rauman Fåfångan inventointialue).

²⁹⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohteet. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁹⁷ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohteet. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁹⁸ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohteet. Rauman kaupungin kaavoitus.

²⁹⁹ Pakki-tietokanta (Rauman Fåfångan inventointialue).

Ruotsilan huvilan paikalle. Myös Merikylpylän säilyttäminen kahvilatyypisessä käytössä sisältyi edellä mainittuun suunnitelmaan. Merikylpylän vuokraaminen RAP:lle ja RTU:lle 1940-luvun loppupuolella toi nämä järjestöt aktiivisesti mukaan Otanlahden rantavyöhykkeen kehittämiseen. Näkyvimmin järjestöjen osuus on näkynyt RTU:n tanssilavan (1953) ja Merikylpylän saunojen rakentamisessa Kukkaskariin (1960-luku). Samoin Merikylpylän laajentaminen ja sen seurauksena ravintolatoiminnan aloittaminen 1960- ja 70-lukujen taitteessa lisäsi alueen kävijämääriä.³⁰⁰

Fåfångan niemen käyttöä ja painoarvoa virkistysalueena ovat viimeisten vuosikymmenten aikana lisänneet myös voimakkaasti kehittyneet lähialueet: Syväraumanlahden pienvenesatama ja Poroholman lomakeskus. Kesäisin autopaikoitustarvetta ja liikennemääriä on 1970-luvulta lähtien kasvattanut Fåfångassa toimiva, 2000-luvulla laajennettu kesäteatteri. Suurimmat yleisömäärät Poroholman-Fåfångan alueen kulttuuritapahtumista on kerännyt vuosina 1999-2007 alueella järjestetty Raumanmeren Juhannus -musiikkifestivaali.³⁰¹

Alueen korkein maamerkki on Kiikartorni. Alkuperäinen Kiikartorni sijaitsi satamassa, lähellä nykyistä merikoulua. Se valmistui vuonna 1892, raumalaisen purjelaivamerenkulun huippukautena ja palveli sataman ja kaupungin ja sataman ja merellä liikkujien välistä tiedotustoimintaa. Säätietoja tornista viestitettiin vielä 1940-luvulla. Torni purettiin tarpeettomana 1956. Nykyinen, Syväraumanlahden rannalla oleva näkötorni on tarkka kopio sataman tornista. 18,6 metriä korkea torni vihittiin käyttöön 1992.³⁰²

Vuoden 2003 osayleiskaavan yhteydessä Fåfångan alueelle tutkittiin mahdollisuutta rakentaa hotelli. Lopulta kaava ei puoltanut, sillä se olisi ollut ristiriidassa luontoselvitysten ja alueen aktiivisen virkistystoiminnan kanssa. Kaava katsoi myös, että kaupungin hotellipalvelut sijoittuisivat luontevammin kaupungin liikekeskustaan.³⁰³

Kiikartorni on rekonstruktio alkuperäisestä lähinnä merenkulkijoiden viestintään tarkoitetusta rakennuksesta. Rekonstruktio valmistui vuonna 1992. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Osayleiskaavan viranomaisneuvotteluissa Museoviraston edustaja piti alueella olevaa maauimalaa valtakunnallisesti merkittävänä kohteena. Lopulta Museoviraston ja kaavoittajan käymien neuvottelujen jälkeen maauimala pudotettiin pois kaavan suojeluluettelosta.³⁰⁴

Maauimala käsittää altaan lisäksi katsomorakenteen ja sirorakenteisen hyppytornin sekä erinäisiä aputiloja. Rauman maauimala rakennettiin Fåfångaan vuonna 1955. Rakentamispäätös siitä oli tehty

³⁰⁰ Pakki-tietokanta (Rauman Fåfångan inventointialue).

³⁰¹ Pakki-tietokanta (Rauman Fåfångan inventointialue).

³⁰² Rauman museon internetsivut osoitteessa <http://www.rauma.fi/museo/Kiikartorni.htm>.

³⁰³ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003. Rauman kaupungin kaavoitus.

³⁰⁴ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003. Rauman kaupungin kaavoitus.

olympiavuonna. Uimala sijaitsee kauniissa puistomaisessa ympäristössä, meren ja yleisen uimaranan läheisyydessä. Mahdollisuuksia uimalan korjaamiseen on selvitelty 1980-luvulta lähtien.³⁰⁵

Maauimala Fåfångaan perustettiin vuonna 1955. Sen kohtaloa on pohdittu jo kauan. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Maauimala on ollut jo kauan hankala päätöksenteon paikka Raumalla. 2000-luvun alussa keskusta osayleiskaavaprosessin yhteydessä Rauman kaupungin nuorisoliikuntalautakunta päätti esittää maauimalan

purkamista valmistellessaan talous-arviota. Päätös herätti kuitenkin kaupunkilaisissa vastustusta. Kaupunginvaltuusto ei ottanut asiaan kantaa, koska keskustan osayleiskaavan laatiminen oli kesken. Museoviraston edustajan mukaan maauimala oli valtakunnallisesti arvokas suojelukohde.³⁰⁶ Maauimala jäi korjaamattomaan tilaan.

Arvoluokitus

Paikallinen. Alueella oleva Rauman maauimala on maakunnallisesti merkittävä yksittäiskohde. Fåfånga kertoo monipuolisesti raumalaisesta kalastuksen, huvila- ja yhdistystoiminnan ja erityisesti kaupunkilaisten vapaa-ajan historiasta.

Muutoksensietokyky

Alue tulisi säilyttää edelleen pääasiassa virkistyskäytössä. Täydennysrakentaminen on mahdollista, mutta sen tulisi olla maltillista ja volyymiltaan pienimuotoista. Alueen metsäisyys olisi turvattava. Rakennusten – ennen kaikkea kylpylän ja tanssilavan – muutostoimia kohti alkuperäistä ilmettä olisi suosittava. Jäljellä olevien kohteiden vastaavat alkuperäisyyttä radikaalista vähentävät toimet tulisi torjua.

Rakennusinventointitilanne

Jyrki Yrjölä, Satakunnan Museo 2012. Fåfångan rakennusinventointi.

³⁰⁵ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohteet. Rauman kaupungin kaavoitus.

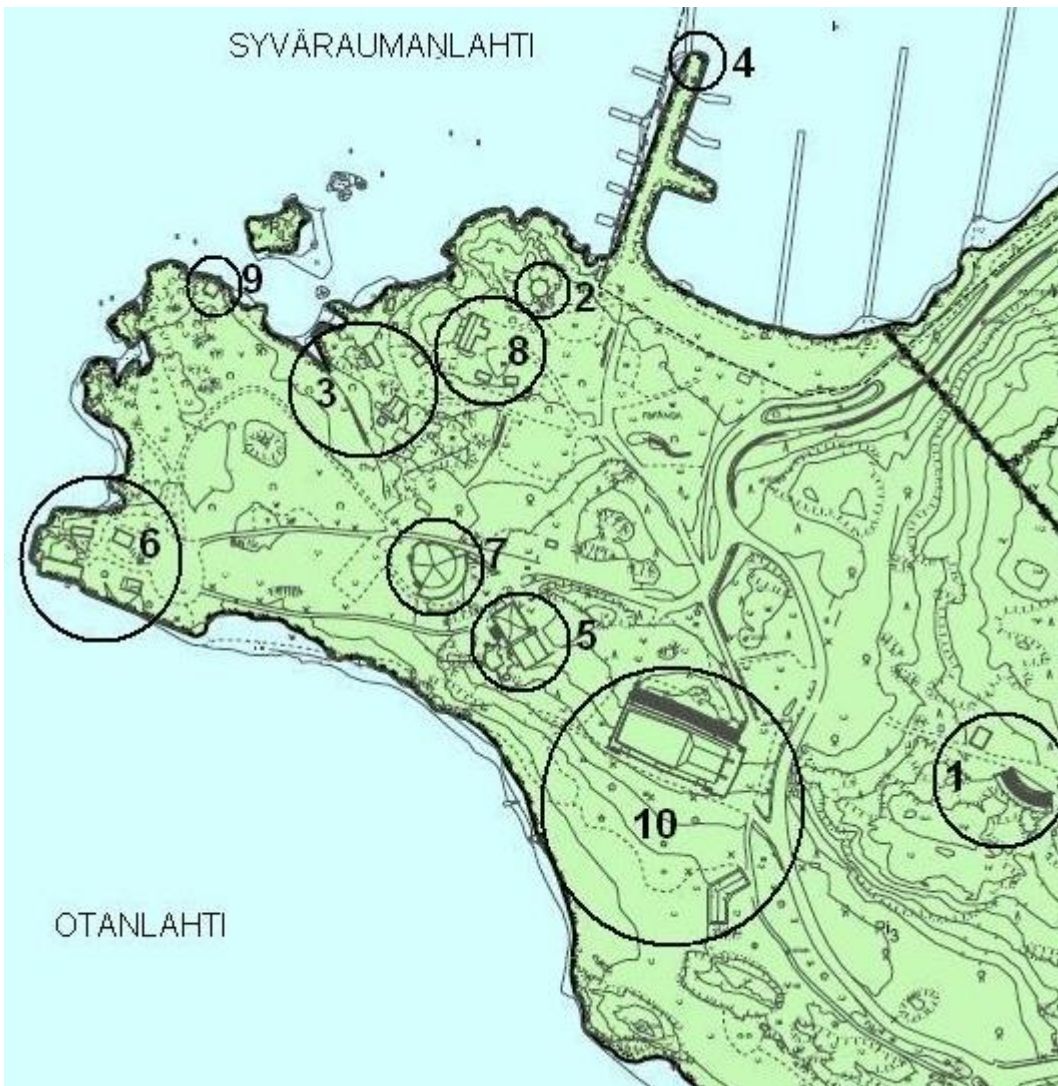
³⁰⁶ Rauman keskustan osayleiskaavan selostus 2003, Rakennusinventoinnin kohteet. Rauman kaupungin kaavoitus.

Merikylpylän vanhin osa valmistui 1910-luvulla. Kohdetta on myöhemmin laajennettu ja sen alkuperäisiä materiaaleja on ja yksityiskohtia on hävinnyt. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Nokan torppa on perustettu mahdollisesti jo 1800-luvun alkupuolella. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

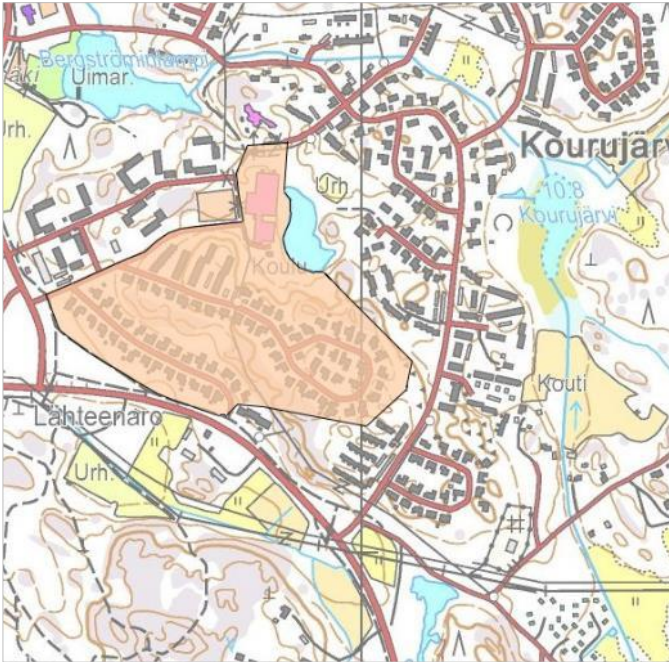

Kohteiden sijainti Fåfangan alueella (kartta ja tiedot Jyrki Yrjölän inventoinnista 2011):

1. Kesäteatteri
2. Kiikartorni
3. Lehtola
4. Merijakamo
5. Merikylpylä
6. Merikylpylän saunat
7. Merikylpylän tanssilava
8. Nokan torppa
9. Pumppuasema
10. Maauimala

LIITE: Tutkitut mutta arvoalueiden ulkopuolelle jätetyt alueet

55. Kourujärven koulu ja 1970-luvun pientalot

Kuvaus

Alue koostuu omakotitaloista, muutamasta rivitalosta ja Kourujärven koulusta. Kourujärven koulun yhteydessä on myös alueen kirjasto ja liikuntahalli. Koulurakennus on vaihtelevasti massoiteltu ja sen huopakatto on lievästi aumattu. Rakennukset ovat valmistuneet 1970-luvun aikana.

Puolukkatiellä on omakotitalojen joukossa rivitaloja, mutta Mustikkatiellä on pelkästään omakotitaloja. Omakotitaloissa on edustettuina kolme kattotyyppiä: tasakatto, satulakatto ja aumakatto. Kaikissa taloissa on alun perin ollut tasakatto.

Kohteiden arkkitehtoninen laatu on keskimääräistä suomalaista pientaloaluetta korkeampi.

Myös koulurakennus on laadukkaampi kuin mitä useimmat vastaavan ajankohdan koulut lähiöissä tai kaupunkien asuinalueilla.

Maastollisesti Kourujärven 1970-luvun alue on vaihteleva. Sitä korostaa myös alueen kaavoitus, joka on suosinut loivasti kaarevia katuja. Suunnittelussa ja toteutuksessa alueen metsäistä ilmettä on jätetty jäljelle huomattavan paljon.

Alueen naapurissa on 1970-luvulla rakennettu kerrostaloalue, mutta rakennuksien julkisivuja on muutettu, joten alue ei muodostu yhtä merkittäväksi kuin Kourujärven saman vuosikymmenen pientaloalue.

Kourujärven koulun yhteydessä toimii myös alueen kirjasto ja liikuntahalli. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Koulun ulospäin näkyvin arkkitehtoninen erikoisuus on sen katto, jonka reunat ovat aumatut. Kuvassa rakennuksen kirjastoosaa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

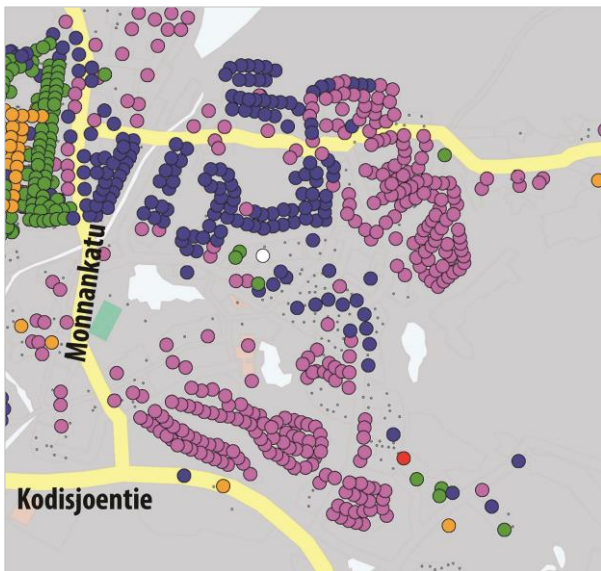
Pientaloalueiden kadut on suunniteltu loivasti kaartuviksi. Lievät maastonmuodot tuovat myös alueelle viihtyisyyttä. Kuva Puolukkatieltä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

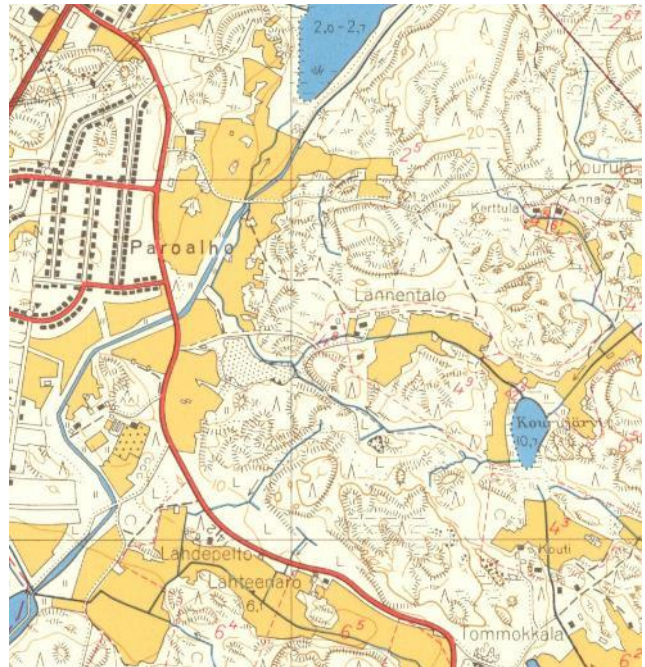
Useat alueen omakotitalojen katoista on aumattu. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Elävästi massoiteltu rivitalo tulee kauniisti esiin rinnetontilla Puolukkatie varrella. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Kuvassa violetit kohteet ovat valmistuneet 1970-luvulla. Se osoittaa, miten Kourujärven eteläosa on ajallisesti yhtenäinen tämän vuosikymmenen alue. Kartta Rauman kaupungin kaavoitus

Vuonna 1962 painettu peruskartta kertoo, kuinka Kourujärven alue oli ennen kaavoittamista lähinnä metsäaluetta. Kartta Maanmittaushallitus

Peruskartan vuoden 1975 tilanteesta nähdään, kuinka Puolukkatie ja Mustikkatie pientalokadut olivat jo rakennettu vuosikymmenen alkupuoliskolla lähes täyteen. Kartta osasta Rauman kaupungin peruskarttaa (painettu 1978). Rauman kaupungin keskusarkisto

56. Lajon pientaloalue

Kuvaus

Alueen kaupunkirakenne pohjautuu pitkälti suorakulmaisuuuteen. Omakotitaloalueen halkaisee epäsymmetrisesti kulkeva kevyen liikenteen raitti lounasis-koillis –suunnassa. Lajon pientaloalue on rakennettu lähes täysin omakotitaloista, joskin joukossa on pari rivitaloa ja julkisten rakennusten massat. Omakotitalot ovat yleensä vuorattu punatiilellä ja niiden alkuperäinen tasakate on muutettu joko harja- tai aumakatoksi.

Historia

Kohteen talot ovat valmistuneet 1970-luvulla,³⁰⁷ sitä ennen alue oli viljelysmaana.³⁰⁸ Ennen alueen kaavoittamista kaupunki hankki Lajon alueen maat omistukseensa.³⁰⁹ Alueen suunnittelun linjauksen luotiin vuoden 1969 yleiskaavassa, mutta Lajon ensimmäinen asemakaava laadittiin

myös samana vuonna. Siinä pientaloalue kaavoitettiin kokonaan, mutta kerrostaloalueesta vain Käyrintien ympäristön 11 kohdetta. Kaavan laati Arkkitehtitoimisto Risto Sammalkorpi. Lajon kaavoituksessa pääpaino oli tiiviin pientaloalueen luominen, mutta monipuolisen rakennuskannan ja väestörakenteen³¹⁰ sekä pientaloalueen palvelujen turvaamiseksi lähelle sijoitettiin myös asuinkerrostaloja.³¹¹

Lajon pientaloalue voidaan käsittää laajemmin Lajon 1970-luvulla valmistuneeseen kokonaisuuteen, johon kuuluu ennen kaikkea asuinkerrostaloalue. Kuva © 2011 Blom

Asemakaavoituksen yhteydessä Rauman kaavoitus alkoi suunnitella pientaloaluetta

³⁰⁷ Rauman kaupungin paikkatietokantakartan perusteella tehty ajoitus. Rauman kaupungin kaavoitus.

³⁰⁸ Mm. ortoilmakuva vuodelta 1965. Rauman kaupungin kaavoitus.

³⁰⁹ Reino Joukamon kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

³¹⁰ XI Äyhön kaupunginosan asemakaava 7.6.1969 (hyväksytty 17.8.1979). Rauman kaupungin kaavoitus.

³¹¹ Reino Joukamon kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

yhteistyössä Tampereen teknillisen oppilaitoksen arkkitehtuurin laitoksen kanssa. Sen opiskelijat suunnittelivat potentiaalisten tulevien pientalojen asukkaiden kanssa omakotitaloja. Ajatuksena oli myös se, että pienistä rakennusryhmistä tulisi yhtenäisiä kokonaisuuksia. Kaavoitus oli yhteistyöhön tyytyväinen, mutta kun kaavoitusvaiheen jälkeen alkoi tonttien luovutus, niin yhteistyössä olleet potentiaaliset asukkaat olivat kaikonneet lähes täysin ja löytäneet asuinkehteensä muualta. Uudet asukkaat eivät enää olleet kiinnostuneita arkkitehtuurin laitoksen rakennussuunnitelmista. Lopputuloksena ei ollut kaavoituksen näkökulmasta niin laadukas alue mitä alun perin tavoiteltiin.³¹²

Alun perin alueen omakotitalojen katot olivat tasakattoja ja myöhemmin lähes kaikki kohteet ovat saaneet joko harja- tai aumakatot. Alueen kaava ei vaatinut tasakattomallia.³¹³

Alueen pääväylänä on Vilkkuntie. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Lajon pientaloalueella alkuperäisiä tasakattoja on jäljellä enää siellä täällä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

³¹² Reino Joukamon kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

³¹³ Irma Tyllilän kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

Ennen kaavoitusta Lajon kerros- ja pientaloalue olivat osin metsämaata ja osin viljelyskäytössä, kuten voidaan huomata vuonna 1965 otetusta ortoilmakuvasta. Kuva Rauman kaupungin kaavoitus

Vielä vuonna 1982 Vilkkuntien omakotitalot olivat tasakattoisia. Kuva Rauman museo

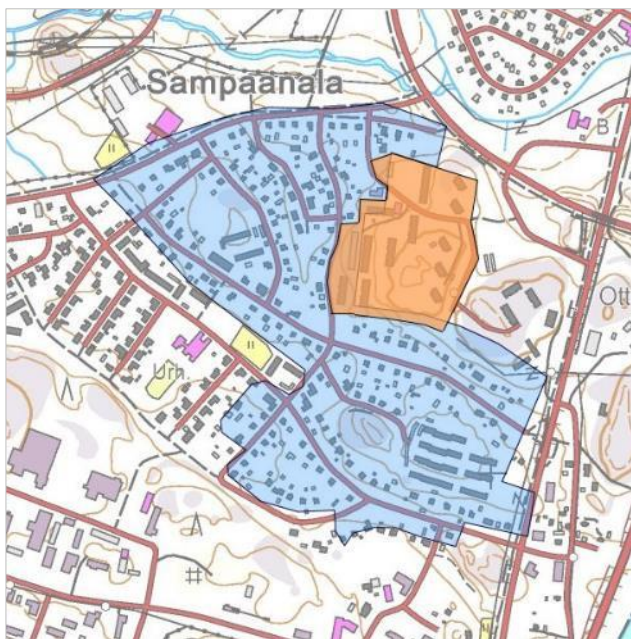
Arviointi

Kohde kertoo 1970-luvun tyypillisestä omakotitalorakentamisesta. Kohteet ovat säilyttäneet alkuperäisen asunsa lukuun ottamatta kattoja. Alun perin tasakattoalue on muuttunut satula- ja aumakattojen alueeksi, joskin joukossa on vielä muutama tasakatto. Toisaalta kattomuotojen muutos kertoo siitä valtakunnallisesta ilmiöstä, joka alkoi 1970- ja 1980-lukujen taitteessa. Tuolloin tuli vastareaktio tasakattoja kohtaan ja niitä alettiin muuttaa harja- ja aumakatoiksi.

Muutoksensietokyky

Rakennuksien julkisivut ovat säilyttäneet pitkälti alkuperäistä asuaan, lukuun ottamatta uusittuja kattoja. Lajon pientaloalue on ainoa arvoalueeksi nostettu 1970-luvun omakotitaloalue esimerkkinä aikansa kaupunki- ja rakennussuunnittelusta. Näin ollen rakennuksien jäljellä olevia ulkoisia elementtejä tulisi vaalia. Kattoratkaisuissa tulisi suosia paalaamista alkuperäiseen tasakattomalliin. Alueen rakennuksia ei tulisi purkaa, muuten alueen yhtenäinen ilme ja kokonaisuus hajoaa. Tonteilla on sallittava pieniä piharakennuksia, joskin niissä olisi suosittava oman aikansa rakentamisen tapaa ja tyyliä.

57. Sampaanalalan kerrostaloalue

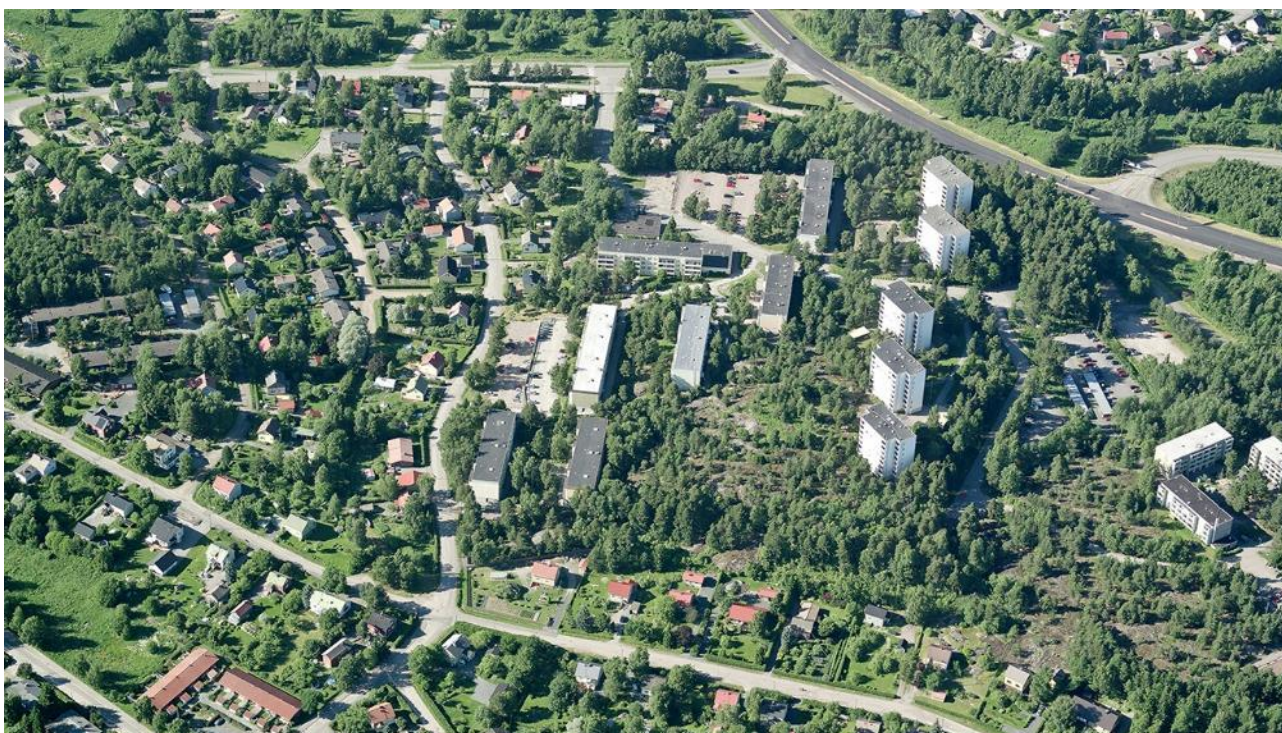
Sampaanalalan kerrostaloalue menee osin limittäin maakunnallisesti arvokkaaksi määritellyt pientaloalueen rajauksen kanssa.

Kuvaus

Alue muodostuu seitsemästä 1970-luvulla rakennetusta lamelliasuinkerrostalosta ja viidestä pistekerrostalosta. Pistetalot sijaitsevat Sampaanalalan korkeimmalla kohdalla. Näin korkeilla asuin-kerrostaloilla on huomattavaa kaupunkikuvallista merkitystä. Pistetalot on vuorattu pinnoitetulla betonilla ja profiloiduilla teräspelleillä.

Betonielementtipintaiset lamellitalot on toteutettu pistetalojen jälkeen. Niiden yhdyskunta- ja rakennussuunnittelussa voidaan huomata strukturalismin otetta; kohteet on sijoitettu maastoon suorakulmaisella otteella.

Lamellikerrostalojen kohdalla voidaan tarkastella paikoitusjärjestelmien suunnitteluhistoriaa. Kuitenkin kaksi paikoituskatosta on purettu.

Sampaanalalan koillisosassa on kerrostaloalue, josta tässä selvityksessä on jätetty pois kerrostaloalueen itäpuoleisin pieni talojen ryhmä, joka muodostaa oman erillisen alueensa. Tässä selvityksessä kerrostaloalue pitää sisällään seitsemän lamellitaloa ja viisi pistetaloa. Kuva © 2011 Blom

Sampaanalassa kerrostalot ovat pääasiassa Perkontien varressa. Kokonaisuus hahmottuu tielle hieman epämääräisenä purettujen autokatosten ansiosta. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Puretut autokatokset ovat tuoneet alueelle betonista ja rujoakin ilmettä. Toisaalta jäljelle jääneet rakenteet voivat mahdollistaa niiden käyttöä jatkossakin uusia paikoitusrakenteita suunniteltaessa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Sampaanalalan vanhimpien kerrostalojen yhdyskuntasuunnittelussa on otettu huomioon maasto ja rakennusten sijoittelu ilmansuuntien mukaan. Eräs esikuva lienee ollut Helsingin Pihlajamäki. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Lamellikerrostalo Tuomolantiellä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Historia

Sampaanala lohkaistiin Rauman maalaiskunnasta Rauman kaupunkiin vuonna 1954.³¹⁴ Alueen kerrostalojen osalta kaava valmistui asemakaava-arkkitehti Reino Joukamon suunnittelemana vuonna 1969 ja kaava vahvistettiin seuraavana vuonna.³¹⁵

Alueen lamellitalot ovat valmistuneet 1970-luvun puolivälissä.³¹⁶ Pistetalot on suunniteltu Kulutusosuuskuntien Keskusliitossa vuonna 1972.³¹⁷

Arviointi

Alueella on säilynyt hyvin aikansa kaupunkisuunnittelun ihanteet ja arkkitehtuurin alkuperäisyys. Pistetalojen sijaitessa kukkulan päällä, on niillä huomattavaa kaupunkikuvallista arvoa.

Muutoksensietokyky

Alueen sisälle ei tule toteuttaa uusia kerrostalo- tai muita suurempia rakennushankkeita. Alueella voidaan rakentaa piharakennuksia. Autopaikoitus voidaan järjestää uudelleen, joskin entisen ja samalla alkuperäisen paikoitusjärjestelmän jonkinlainen entistäminen olisi alueen suunnitteluhistorian kannalta suotavaa. Vastaavaa alun perin kahden kannen pysäköintijärjestelmää ei ole toteutettu muilla Rauman kerrostaloalueilla.

³¹⁴ Heino 2002, 458-459; Länsi-Suomen internetlehti 10.5.2014 osoitteessa <http://ls24.fi/jutut/aikalisa/kulttuuri/juttu-syvarauma-sai-oman-kirjansa>.

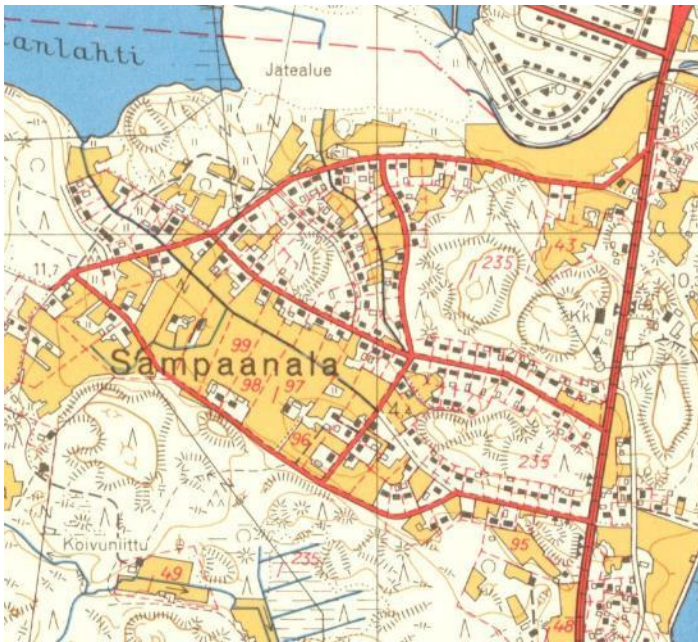
³¹⁵ Sampaanalan kaupunginosa kerrostaloalueen asemakaava 25.3.1969. Rauma kaupungin kaavoituksen arkisto.

³¹⁶ Esim. Perkontie 16 on valmistunut vuonna 1975 (Oikotie.fi:ssä oleva ilmoitus Perkontie 16 F:stä 19.8.2014).

³¹⁷ Asunto Oy Hakanotkon rakennuspiirustukset 26.6.1972 ja Asunto Oy Kalliokartanon rakennuspiirustukset 3.5.1973. Rauman kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Sampaanalan aluetta vuonna 1925. Kartasta nähdään, että ennen toisen maailmansodan jälkeistä taaja-asutusta Sampaanala on ollut pikäلتä viljelyalueena. Kaupunginosa on saanut nimensä Sampaanalan tilasta. Sampaanala liitettiin Rauman kaupunkiin vuonna 1954. Kartta Rauman kaupungin keskusarkisto

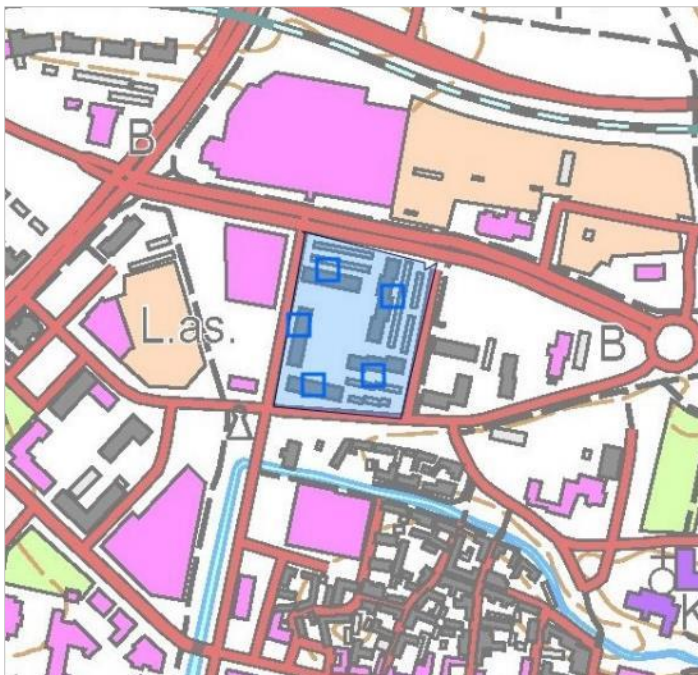

Vuonna 1962 painettu kartta kertoo, että Sampaanalassa kerrostaloalue sijoitettiin pääasiassa kallioiseen metsämaastoon. Samalla kartasta huomataan, miten tuolloin Nyberginkatu oli Sampaanalassa taaja-asutuksen pääväylä. Myöhemmin Sampaanalassa pelloille sijoitettiin uudempaa rakennuskantaa. Kartta Maanmittaushallitus

Perkontien varrelle toteutettiin kaksitasopysäköintitiloja. Ei ole tiedossa, milloin kohteiden toiset kerrokset ovat poistuneet. Kuva Rauman museo

58. Tuulensuun kerrostalot

Kuvaus

Alueella on viisi lamellikerrostaloa, joiden julkisivut ovat pesubetonia. Kohteet sijaitsevat korttelissa 86. Alueella on neljä seitsemikerroksista ja yksi kolmikerroksinen asuinkerrostalo. Kohteiden julkisivut ovat toteutettu pesubetonielementeillä.

Historia

Arkkitehtitoimisto Vahtera & Heinin 1970-luvun alkuvuosina laatima suunnitelma 1800-luvun lopulta Rauman Nahkatehtaalle kuuluneen korttelin uudistamiseksi toteutettiin vuosien 1972 -1980 välisenä aikana. Suunnittelijana toimi arkkitehti Aarne Heino. Kerrostaloista muodostettiin viiden talon tuulimyllykortteli.³¹⁸

Vuonna 1972 Heino suunnitteli kortteliin sen ensimmäisen kerrostalon As Oy Leikarin sekä sen yhteyteen autokatoksen. Piirustukset hyväksyttiin vuonna 1975. Julkisivuja kunnostettiin ja prvekkeet lasitettiin Timo Itämiehen vuonna 1998 laatiman suunnitelman pohjalta. Alkuperäiseen tyyliin ei ole puututtu.³¹⁹

³¹⁸ Pakki-tietokanta (kortteli 86).

³¹⁹ Pakki-tietokanta (kortteli 86).

Tuulensuun aluetta linja-autoasemalta kuvattuna. Tuulensuulla on merkittävää kaupunkikuvallista vaikutusta Rauman liikekeskustan kupeessa. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Asunto Oy Tuulantein rakennukset suunniteltiin vuonna 1973. Julkisivuremontti ja parvekelasitus tehtiin 1990-luvulla. Aarne Heino suunnitteli As Oy Iso-Vännin asuinrakennukset vuonna 1979. Rakennukseen tehtiin parvekelasitus vuonna 1995. Muita korttelin kerrostaloja matalampi kolmi-kerroksinen As Oy Vähä-Vänni sekä 7-kerroksinen Raumanportti rakennettiin Tallikedon varteen 1980. Julkisivujen kunnostus ja parvekelasitus tehtiin Timo Itämiehen vuonna 1993 laatiman suunnitelman pohjalta.³²⁰

Entinen asemakaava-arkkitehti Reino Joukamo kertoo, että tätä entistä Nahkatehtaan aluetta alettiin suunnitella konsulttivoimin, mutta jossakin välissä suunnittelutyö tuli kaupungin asemakaavoittajille, joskin viimeisimmän kaavan laati konsultti. Kun kortteli 86 tuli kaupungin kaavoituksen työstettäväksi, oli siitä muodostettu kaavoittajan silmissä jo sangen korkea kokonaisuus. Tässä vaiheessa kaupunginvaltuusto puuttui alueen suunnitteluun lisäten rakennuksiin kerroksia. Tämä johtui siitä, että alueen rakennuttaja KOP kieltäytyi maksamasta Nahkatehtaan eräänntyneitä sähkölaskuja, ja ratkaisuksi pankki esitti, että se maksaisi laskut, mikäli kortteliin 86 saataisiin lisää rakennusoi-keutta. Tästä syystä kaupunginvaltuusto korotti alueen rakennuksien korkeuksia.³²¹

Viimeisimmän kaavan alueelle laati siis konsulttitoimisto. Joukamo muistaa, että hän oli kritisoinut kaavaa toimistolle. Se oli vastannut, että alueen viihtyisyyteen tultaisiin panostamaan muun muassa värienkäytöllä. Tätä ei kuitenkaan tapahtunut, vaan alueen arkkitehtuurista tuli tyypillistä harmaata 1970-luvun arkkitehtuuria.³²²

Korttelia 86 kutsutaan nimellä Tuulensuu, Raumalla alue tunnetaan myös nimellä Kolpino, mikä on Rauman ystävyyskaupunki Venäjällä.³²³

Arviointi

Alue on osa Vanhan Rauman suojavyöhykettä.

Tuulensuu muodostaa kaupunkirakenteeltaan ja arkkitehtuurin massoiltaan sekä pitkälti myös julkisivuiltaan alkuperäisen kokonaisuuden. Kohteiden julkisivujen pieniä osia, kuten ikkunoita on uusittu ja parvekelasituksia lisätty myöhemmin. Kohteella on myös merkittävä kaupunkikuvallinen arvo.

³²⁰ Pakki-tietokanta (kortteli 86).

³²¹ Reino Joukamon kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

³²² Reino Joukamon kommentti. Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

³²³ Irma Tyllilän ja Reino Joukamon haastattelu 14.8.2014.

Muutoksensietokyky

Alueelle ei tule toteuttaa uusia merkittäviä rakennusmassoja eikä olemassa olevia kohteita tule laajentaa tai korottaa. Korjaustoimissa tulisi pyrkiä käyttämään alkuperäisiä rakennusmateriaaleja.

Rakennusinventointitilanne

Joukio & Niukko, Satakunnan Museo 2012. Vanhan Rauman suoja-alueen rakennusinventointi

Kortteli 86 eli Tuulensuun alue erottuu kaupunkikuvassa selkeästi omaksi kokonaisuudekseen. Kuva © 2011 Blom

Alueen paikoitusjärjestelyjä. Kuva Pekka Piiparinen (2014)

Korttelin sisäosia on toteutettu huomattavilla istutusten määrillä. Kuva Pekka Piiparinen

